Henriette
Yvonne Stahl

Pontiful

roman

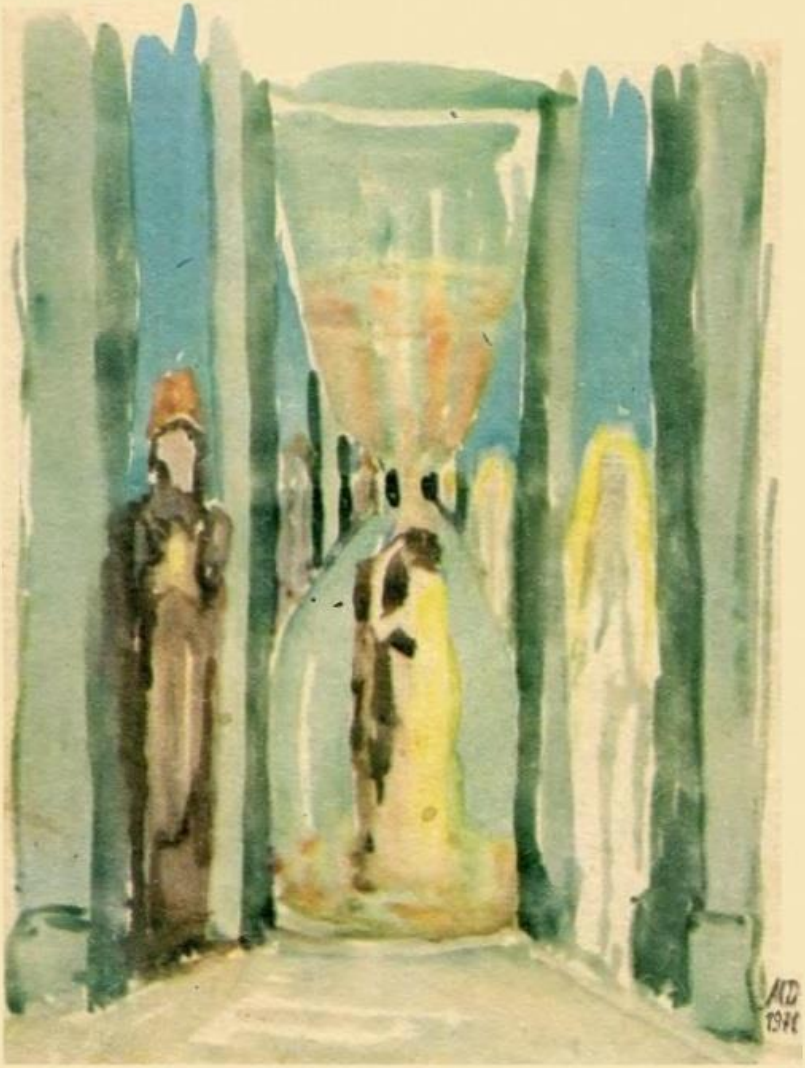

Editura Eminescu

HENRIETTE YVONNE STAHL

Pontiful

46

EDITURA EMINESCU
1972

Coperta colecției: Val Munteanu

Ilustrația copertei: Maria D. Dima

Versiune electronică:

[V2.0]

RIF

ROMANIA INEDIT

Corectură [V2.0]: aprilie 2018

CÂND L-AM VĂZUT, L-AM RECUNOSCUT imediat, dar fără a-mi putea aminti unde şi când l-am mai întâlnit...

Dar mai bine să povestesc de la început totul şi, pe cât s-o putea, cu toate detaliile. Iată:

Mai întâi i-am auzit numele: Ara Surenian. Apoi, în zilele următoare, numele lui a revenit spus de diferiți oameni, în diferite ocazii: Ara Surenian. Nu ştiam că am reținut numele, dar m-am trezit singură, acasă la mine, repetând, şoptind acest nume: Ara Surenian. Ara, Ara Surenian. Atunci am stat locului şi mi-am dat seama că, de câtva timp, numele revenise în jurul meu, pătrunsese până la nervii mei. Am căutat să-mi amintesc ce se spusese despre omul care purta acest nume, dar nu fusesem destul de atentă... Reținusem oarecum că e doctor, da, doctor, dar nu ca ceilalți... Învățase la Paris şi cu un fakir... Mă enerva că nu fusesem atentă, căutam să-mi amintesc, să completez, să ghicesc. Dacă învățase la Paris, asta nu putea fi decât mai de demult. Ce făcuse între timp? Pentru ce nu auzisem până acum niciodată nimic de el şi acum toată lumea îi pomenea numele? Ce învățase? Ce specialitate avea? Oarecum îmi aminteam că fusese vorba

de boli de nervi, vindecări miraculoase prin hipnoză...

Tot în acele zile, într-o dimineață am fost deşteptată de telefon. Era Ciprian, bunul şi ciudatul meu prieten. Mi-a vorbit şi el de doctorul Surenian. Era într-adevăr parcă un făcut; toată lumea îmi vorbea de el. Ciprian asistase la o conferință a doctorului Surenian, conferință cu demonstrații pe viu de parapsihologie.

— Demonstrații, probabil, aşa cum se fac vara la băi de către oameni suspecți: telepatie, hipnotism, catalepsie, am spus.

— Nu aşa, mult mai interesant.

— Cum, mai interesant?

— Caută să dea o înfățişare ştiințifică unor lucruri, misterioase pentru marele public. Doctorul Surenian face tocmai ceea ce doreşti tu să faci: demistificarea, demitizarea fenomenelor anormale. Mai întâi, recunoaşterea existenței lor... apoi o cercetare pe metode pe cât se poate ştiințifice... căci, între noi fie vorba, dacă aceste fenomene au fost ocultate, nu s-a reuşit decât adâncirea lor mai pregnantă în „obscurantism" şi „superstiție"... În fine... meritoriu...

Ciprian mi-a mai spus că la conferință a fost atâta lume încât, la un moment dat, datorită înghesuielii, a domnit o senzație de panică. Unde locuia acest om? Pentru ce se vorbea acum atâta de el şi deloc până acum? Câți ani avea? Toate întrebările mele au rămas fără răspuns. În cartea de telefon nu l-am găsit şi n-am putut afla nici măcar dacă omul e sau nu bucureştean. În fine, n-am putut afla nimic.

O săptămână nu mi s-a mai vorbit despre doctorul Surenian. Curiozitatea mi-a adormit. L-am uitat. Au fost câteva zile în care acest om nu a mai existat pentru mine, nici el, nici numele lui...

Dar într-o dimineață, Ciprian mi-a telefonat iar:

— Te mai interesează doctorul Surenian?

Am şovăit.

— Surenian?... Ah, da... Ara Surenian... desigur... De ce?

— Mi s-a spus că va ține în curând o conferință publică cu demonstrații.

— Bravo! Vom căuta să mergem. Contez pe tine.

Întotdeauna am avut o senzație ciudată gândindu-mă la zilele care par banale şi care, de fapt, mai în urmă, îți dai seama că în timpul lor s-au pregătit fapte importante. Sămânța pusă în pământ aşteaptă. Pământul pare liniştit. Apoi, mai târziu, vezi că sămânța a încolțit, s-a ivit ceva nou, viață nouă... Iată, astea au fost zilele în care nu am simțit nimic deosebit. Dacă aş fi fost întrebată atunci, aş fi răspuns că trăiesc cele mai banale zile ale vieții mele. Te deştepți, mănânci, respiri, umbli, în fine, trăieşti... Ar putea oare viața continua aşa la infinit? Nu, nu, starea pe loc e imposibilă. Mereu se pregăteşte ceva nou, mereu...

A trecut o lună de zile. O voi ține minte toată viața. Clipele îmi păreau că se petrec numai la suprafață, fără niciun fel de importanță deosebită. Nu eram nici îndrăgostită, nici geloasă, nici săracă, nici bogată, nici veselă, nici tristă, nici vie, nici moartă. Nu aşteptam nimic aparte, nimeni nu mă iubea prea mult, nimeni nu mă ura prea tare, nimeni nu depindea cu totul de mine şi nici eu de nimeni. Puteam pleca oricând, merge oriunde fără să mă grăbesc, puteam citi, dormi, mânca la orice oră... Pentru moment, nu mă obsedau nici durerile sau bucuriile altor oameni. Şi, pentru că această stare de neutralitate era un lucru nou, o apreciam. Era o voluptate fără consistență, dar care mă măgulea. „Acum, mi-am zis, trebuie să am grijă să nu mai stric această libertate.” Căci aşa îmi părea, că sunt liberă. Şi cum nimeni nu poate trăi fără speranțe, îmi făceam şi măruntele planuri de viitor! Ce cărți voi citi, unde voi merge la vară, ce prieteni voi vizita. Voi găsi poate oameni interesanți care-mi vor părea că merită să-mi pierd timpul cu ei. Şi poate, poate, îmi spuneam, voi scrie, voi scrie din nou. De zece ani îmi pierdusem talentul, inspirația, da, voi scrie poate din nou. Ar fi un adevărat miracol! Această libertate mi se părea o victorie a mea, o reuşită a mea. Eram mândră de mine, mândri că „eu” am putut face un lucru pe care, ştiam bine, nu multă lume îl poate face în viață: trecusem eroic – fără plâns şi revoltă – peste durerea unei dragoste consumate. Nu voisem să stric, prin durere şi

plâns, anii de fericire pe care-i trăisem cu Filip. N-am vrut să plâng, să rog, să cer, să implor. L-am lăsat să plece.

Dar să intercalez aici o pagină scrisă chiar în clipa când, după zece ani de fericire, Filip a plecat. Iată:

„În clipa asta, Filip a plecat pentru totdeauna. S-a îndrăgostit de altă femeie şi m-a părăsit. A trimis şoferul să-i dau ce-i trebuie. Am aşezat cu mâinile mele într-un geamantan mic cam tot ce mi-am închipuit că-i e necesar: o pijama, rufe, obiecte de toaletă, un halat de casă... Şoferul a plecat cu ele. Am rămas singură în odăile goale. Le simt toate, deodată, goale. Un gol tangibil. Ascult liniştea. Privesc golul. E pustiu. Sunt singură.

Întorc atenţia înăuntrul meu. Şi aici e tot gol. Un gol tot atât de real ca în odăi. Pot simţi golul din inimă. Dar eu ştiu că mai profund, în inimă, dacă m-aş putea adânci, aş găsi adevărata putere a inimii, eterna ei putere. Dar nu pot merge atât de adânc. Golul sentimental lăsat de Filip mă absoarbe, mă obsedează. Zece ani m-am temut şi am aşteptat plecarea lui Filip. În nicio clipă n-am crezut că Filip e al meu. Ştiam că niciun om nu este al altui om. În clipele de cea mai mare fericire – şi fericire a fost – niciodată nu am spus: «Filip e al meu». Niciodată. Am spus: «Ce bine e lângă Filip!» şi «Mulţumesc, Doamne, că mi-ai dat aceste clipe!» şi, mai ales, mai ales am spus: «Când Filip va pleca, aş dori, mă voi lupta să nu mă doară pustiul peste măsură de tare.» Acum, a plecat şi îndur, pot îndura. Privesc golul lăsat de Filip, în inimă. Simt golul din inimă, dar parcă ar fi o inimă străină mie. Umblu încet cu inima mea ca nu cumva să stârnesc, să descopăr, neaşteptat, mai adânc, sub gol, vreo insuportabilă durere ascunsă. Mi-e teamă ca nu cumva, înainte de a da de adevărata putere a inimii, să nu dau de vreo durere omenească, de un foc dureros. Numai gândul că aş putea să sufăr mă face să-mi imaginez cât de intolerabil aş suferi, dacă aş suferi! Simt laşitatea din mine. Mi s-a dat puterea să nu sufăr, dar eu încă amân întâlnirea cu adevărata putere a inimii. Simt absurditatea laşităţii mele, dar mă răsfăţ în loc să profit de clipa asta sărind peste toate obstacolele vieţii cotidiene şi să

trec în bucuria eroismului interior, a desăvârşitei dăruiri. Mi se oferă să fiu mai puternică decât oricând, şi amân din laşitate, din teamă. Mi-e teamă de abis."

Au trecut câteva luni de la plecarea lui Filip. Filip e în străinătate cu noua lui soție. Chiar de aş vrea să-l văd, nu pot: e departe. Timpul trece. În orice caz, timpul trece. Şi nu ştiu cum şi nici când, dar durerea din inimă îmi trecuse şi ea. Şi teama de durere îmi trecuse. Asta era: mi se vindecase rana din inimă. Bucuria vindecării era liniştită, dar fără putere. Oamenii m-au admirat, iar eu eram mândră de mine ca un câine lăudat pentru o săritură sau un aport. Nervii mi se gudurau. Nu eram conştientă că, dacă liniştea mea era o victorie, nu era o victorie suficientă. Asta era taina mea de ruşine, căci nimeni nu ştia că, în clipa în care Filip plecase, eu, de teama durerii, amânasem să reiau viața cu adâncurile firii mele. Se făcuse astfel un spațiu, un spațiu călduț, liniştit între mine cea adevărată şi cea de suprafață, care se tolera cu toate laşitățile ei. Eram adormită şi credeam că sunt liberă. Aşa credeam: că se poate merge domol spre desăvârşire. Inima nu-mi era nici uscată, nici disperată. Era fără tresăriri de foc şi mândră de potolirea ei. Mi se părea că merit laudele care mi se aduceau: „Te-ai purtat splendid cu Filip. Ai fost eroică. Ai dat un exemplu că slăbiciunile dragostei pot fi întrecute. Bravo, bravo, bravo!" Da, bravo, şi, mândră, aşteptam o recompensă de la destin.

*

Filip s-a întors din Moscova. A venit să mă vadă. L-am găsit burghezit pe frumosul meu „Arhanghel cu spadă". Pierduse focul din ochi. Pântecele lui e îngrăşat. M-a durut. L-am ținut la prea mare intensitate nervoasă şi austeritate. Acum îi e bine, e sătul, dar a căzut pe un pământ mediocru. Repetă mecanic fraze care, odată, pe vremuri, au fost valabile. Mă priveşte încă cu spaimă. Încă nu poate crede că am rezistat despărțirii noastre. Totuşi, simt că şi el e mândru de mine, mândru că nu l-am dezamăgit, că nu m-am purtat ca orice femeie părăsită! Şi Filip ştie că din dragoste m-am purtat

aşa, ca să fie liber, fericit, pe măsura puterilor lui. În nicio clipă nu s-a îndoit de dragostea mea. Da, e mândru de mine. A intrat în casă, casa care a fost zece ani a lui, cu o privire temătoare.

— Nu-ți este urât singură?

— Nu, Filip.

— Să nu uiți că sunt prietenul tău…

— Ştiu. Acum prietenia noastră e sfântă.

Îl întreb de soția lui, noua lui soție, şi-mi dau seama că e îndrăgostit de ea cum n-a fost niciodată de mine, dar nu sunt geloasă. Am întrecut acest sentiment.

După câteva zile, mi-a telefonat Ciprian.

— Poimâine, doctorul Ara Surenian ține o conferință.

— Unde? Poate veni oricine?

— E într-o sala a Spitalului Central. Să mergem devreme ca să găsim loc. E o afluență de public de nedescris.

Mă interesa. Voiam să văd mai întâi ce putea face acel om, iar dacă va fi valabil ce face, voi căuta să-l cunosc.

Şi acum toate detaliile. Toate. Din cele mai mărunte fapte, din cele mai terne clipe se face viața şi moartea şi eternitatea. Din cele mai mărunte. Iată, iată…

A telefonat iar Ciprian.

— Mâine după masă, la cinci. Am trei bilete. Unul pentru mine, două ale tale. Cu cine vii? Telefonează-i lui Dan să vină cu tine. Cum se simte Dan? Poate veni?

— Se simte prost. Sper că vine, totuşi. Câteodată mi-e o dureroasă grijă de el! Îți spun drept, m-am gândit că poate doctorul Surenian l-ar putea vindeca…

Am plecat. În uşa spitalului l-am întâlnit pe nepotul meu Dan, căruia îi dădusem întâlnire. Dar Ciprian nu se vedea nicăieri. Lumea sosea. Multă lume, maşini. Se grăbeau. Imens de multă lume.

— N-o să mai găsim locuri, am spus.

— Plec să-i dau un telefon. Să văd ce e de întârzie.

— Te aştept.

Am aşteptat. Am stat în uşă. Era primăvară. Repede mi-am dat seama că eram prea bine îmbrăcată, mai ales pentru

timpurile de revoluție în care trăiam. Prea bogat. Blană scumpă. O căciulă modernă. Bijuterii. Pantofi eleganți, îmblăniți. Senzația mea era ciudată. Eu, scriitoare cunoscută. Fusesem căsătorită cu Filip, sculptor celebru, Filip, atât mai tânăr ca mine. De aproape un an de zile de când mă despărțisem de el, nu mai ieşeam în lume, la niciun restaurant, concert, teatru, tocmai ca să evit curiozitatea oamenilor. Acum lumea, trecând, se uita fără pudoare la fața mea ca să vadă urmele suferinței, semnele bătrâneții, motivele pentru care Filip mă părăsise. Aşa, în fața intrării, luxos îmbrăcată, mă simțeam stingheră, fără apărare.

A sosit şi Dan în goană. L-am văzut de departe şi iar m-a izbit slăbiciunea şi paloarea lui. Inima mi s-a strâns. Ciprian a spus să nu-l aşteptăm. O să ne explice el...

Am intrat. Eu am găsit un singur loc bun în față. Dan s-a dus să-şi caute şi el loc. M-am aşezat. În jurul meu numai oameni necunoscuți. Sala ticsită. Îmi simțeam izolarea, părăsirea.

*

Pe scenă au apărut întâi şapte persoane, care s-au aşezat pe scaune dinainte pregătite în fundul scenei. Deasupra lor erau atârnate planşe, scheme, grafice cu schelete, muşchi, creieri, inimi... Mai în fața scenei era o masă acoperită cu o pânză roşie. Au sosit apoi alți trei bărbați. S-au oprit în fața mesei, s-au aşezat. Aveau hârtii în mână. Unul din ei, tânăr, slab, osos, s-a ridicat şi a început să vorbească repede. Era medic, asistent universitar. Îl prezentă apoi pe profesorul Varlam, un bărbat mic, slăbuț, firav, care prezida, apoi pe doctorul Ara Surenian. În timp ce-l prezenta, l-am privit şi atunci am avut ciudata impresie că-l mai văzusem, că-l mai cunoscusem cândva.

L-am privit cu intensitate. Nu prea înalt dar foarte puternic, masiv. Părul negru, lucios, cu reflexe albinde la tâmple. Fața smeadă, de o noblețe vădită de medalie antică. Sprâncene foarte marcate, abundente. Omul sta cu ochii închişi, pleoapele acoperind privirea. Întreaga lui făptură părea

atât de liniştită, încât m-am întrebat dacă nu cumva omul adormise, aşa, pe scaun, în faţa publicului. Dar deodată, spre sfârşitul prezentării, a deschis ochii.

Am avut o tresărire. Din ochii aceia emana o forţă neobişnuită. Într-un fel, ochi înfricoşători. Păreau fără cruţare. Şi iar, şi cu o violenţă crescândă, am avut impresia că-l cunosc pe acest om, fără a-mi putea aminti unde şi când îl mai întâlnisem.

S-a ridicat în picioare şi a vorbit. Puterea lui era covârşitoare iar cele ce spunea că ar putea executa neverosimile. Afirma că se poate, că el poate, prin hipnoză, să anestezieze în aşa fel încât nu numai extrageri dentare s-ar efectua fără dureri, ci şi operaţii mai grele. Că celebrul chirurg X ar fi dus la bun sfârşit o operaţie de apendicită, în faţa studenţilor, după o anestezie prin hipnoză. Că, prin deşteptarea a centre noi în partea dreaptă a creierului pacientului, poate face vindecări neaşteptate. Că poate provoca crize de epilepsie, şi că, deci, poate vindeca epilepsia, că mai poate vindeca parkinsonul, că a avut cazuri în care surdo-muţi au fost vindecaţi în câteva luni. Fazele vindecării, înregistrate la magnetofon. Că poate comunica, da ordine telepatic la o distanţă de sute de kilometri. Că experienţele acestea toate, sub control ştiinţific, au dat rezultate incontestabile. Repetarea lor confirmând validitatea lor…

Cu toată extravaganţa afirmaţiilor lui, sala părea oarecum plictisită de atâtea pregătiri verbale, de atâtea cuvinte. Oamenii voiau să vadă că tot ce se spune este adevărat. Păreau nerăbdători să înceapă „reprezentaţia”.

Într-adevăr, demonstraţiile au fost uluitoare. Cu gesturi de o precizie şi rapiditate fascinante, ordinele doctorului Surenian erau executate de cei aşezaţi în fundul scenei. Masa fusese dată la o parte, ei aduşi spre faţă, în plină lumină. Păreau toţi fantoşe fără de voinţă. Hainele lor – recuzită, gesturile lor – gesturile unor marionete.

Mi-a venit să strig, să dau alarma. În sală se făcuse o tăcere mormântală. M-am uitat cu spaimă în jurul meu: oare adormiseră cu toţii? Nu. Ochii le scânteiau de curiozitate, de

aşteptarea minunilor. O invincibilă curiozitate îi stăpânea. Era legitima curiozitate a omului care vrea să afle tot ce poate omul, performanțe care să-l încredințeze că omul e capabil să facă miracole. Explicațiile ştiințifice, ipotezele, tatonările nu făceau decât să le confirme în ceea ce aşteptau. Păreau exaltați.

După conferință, doctorul Surenian şi toți cei ce fuseseră pe scenă s-au retras într-o odaie alăturată. Mă ridic să plec. Văd cum o mulțime de oameni se înghesuie ca să meargă să-l felicite pe doctorul Surenian. Printre cei care merg acolo zăresc un cunoscut. Mă apropii de el.

— Îl cunoşti pe doctorul Surenian?

— Da.

— Vrei să mă prezinți şi pe mine?

— Cu plăcere.

Intrăm. Şi-l văd pe doctorul Ara Surenian de aproape. Mă izbeşte contrastul total între omul de pe scenă şi omul pe care-l văd acum. Mai întâi, pare cu mult mai în vârstă şi mai gras. Are mişcări lente, foarte lente. Obosit, străin, indiferent, nu vede pe nimeni. Îi sunt prezentată. Abia surâde, mecanic, dezagreabil chiar. Nu mă vede nici pe mine, dar eu îl văd. Îl văd. Ochii îi sunt extraordinari. Ochi de somnambul, fascinanți. Nu pot fi descrişi pentru că nu au culoare, ci numai putere şi o lucire atât de ciudată încât nu mă pot împiedica şi-i privesc.

Ceva în inima mi se înmoaie. Privirea asta a lui, cu toate că atât de indiferentă, mă pătrunde. Mâna mea a fost o clipă în mâna lui. Căldura mâinii aceleia îmi este atât de bine ştiută încât aş dori să-mi acopăr ochii, fața, ca să mă pot reculege şi să-mi amintesc de unde-l cunosc pe omul acesta. Omul acesta, omul acesta... Mi se strânge gâtul, nu de lacrimi neplânse, ci de o emoție, o căldură care mi se aprinde dulce în trup şi gândesc desluşit: „Aş vrea să trăiesc toată viața sub privirea aceasta”.

Omul nu m-a văzut. Cred că nu m-a văzut. El nu ştie că ne-am întâlnit. Cum i-aş putea atrage atenția? Şi plec încet. Foarte încet. Îl întâlnesc pe Dan, nepotul meu, care mă aş-

tepta afară la intrare. Îmi spune:

— Ți-a plăcut conferința? A fost extraordinară!

— Da, da, şoptesc, dar gândul îmi este la om, nu la conferință.

Port cu mine privirea aceea. Mă gândesc: „Într-o zi am să-mi amintesc unde am mai văzut privirea asta... Într-o zi omul are să se uite la mine, o să mă vadă şi are să-şi amintească şi el. Prieten sau duşman? Nu ştiu, dar în tot cazul cât de aproape de inima mea!”

Îmi dau seama că aiurez, mă reculeg, mă rup din vrajă, mă deştept din vis, şi revin pe pământ. E lume. E stradă, e cer. Se desprimăvărează. Iată o bicicletă. Câinii se joacă. Respir. Umblu. Da, da, e adevărat, dar în acelaşi timp îmi dau seama că am păstrat ca o realitate, mai vie ca oricare alta, privirea omului acela. El nu ştie, dar el nu mai e singur. El e cu mine şi eu sunt cu el. Şi şoptesc, pentru prima dată îmi şoptesc: „Marele Preot”, „Marele Preot Somnambul”, „Pontiful”.

E atât de violentă senzația pe care o am în inimă la această poreclă, că o secundă mă opresc locului. Da, Pontiful Somnambul, ăsta e calificativul care i se potriveşte, calificativul care-i corespunde, dar nu ştiu pentru ce. Fusese în timpul conferinței atât de viu, de prezent... Da, dar privirea lui după conferință, Doamne, ce privire! Privirea Pontifului Somnambul!

Dan îmi vorbeşte, dar eu nu-l aud. Încă o dată m-am pierdut în gânduri. Nu mai există stradă, nu mai exista lume. Sunt numai eu şi cu privirea omului întâlnit. De unde, de unde îl cunosc pe omul ăsta care e atât de al meu?

— Mergi acasă? mă întreabă Dan.

Mă opresc uluită.

— Acasă? Da, acasă. Desigur...

Dar imediat nu mai vreau acasă. Caut în jurul meu. Caut un telefon. Mergem la telefon. Răspunde Marta.

— Marta, sunt aproape. Pot veni puțin la tine?

— Da, vino!

Nu mai am răbdare. Caut un taxi. Dan nu se simte bine.

El se duce la el acasă. Ne despărțim. Ajung la Marta. Mă grăbesc. Mă trezesc că am urcat două etaje mai sus decât etajul ei. Mă întorc. Sun. Marta deschide şi mă întreabă imediat:

— Ce-i cu tine?

Eu mă aşez pe un scaun şi spun:

— Bine.

Apoi tac, uitând că Marta e în odaie.

— Ana, ce-i cu tine? Cum a fost conferința? Cum e doctorul Surenian?

— Bine, foarte bine, dar să vezi ce ochi are...

Apoi, deodată izbucnesc:

— Marta, aş vrea să trăiesc toată viața sub privirea omului acela.

— A doctorului Surenian?

— Da.

— Ai înnebunit?

— Da. Bineînțeles. Am înnebunit. Sau nu. N-am înnebunit. E mult mai grav, Marta, e foarte grav. Omul acela... în fine, trebuie să-l cunosc, trebuie să-i vorbesc.

— Te-ai îndrăgostit?

— Îndrăgostit? Ce idee! După Filip! Omul e bătrân şi are probabil peste o sută de kilograme. Nu, nu, e altceva. E altceva, nu-ți pot explica! Îți spun că e mult mai grav.

— Ce-i, a hipnotizat toată sala? Eşti hipnotizată?

— Nu, nu. Ceilalți păreau normali, numai eu cred că sunt aşa... Ceilalți păreau încântați dar liniştiți. Probabil ei sunt acasă şi mănâncă liniştiți.

Izbucnesc:

— Mi-e sete.

— Vrei un ceai?

— Da.

Merg după Marta în bucătărie. Mă aşez pe un scaun. Vorbesc cu pasiune:

— Tu-nțelegi că trebuie să-l cunosc? Vreau mai întâi să ştiu cum lucrează. Lucrează cu o facilitate uluitoare! Ce forță! Stai puțin să mă potolesc şi să-ți explic ce vreau. Iată: de obicei când văd un om, îmi dau seama de calitatea lui. De-

spre doctorul Surenian însă n-am desluşit nimic. Nu ştiu ce ştie cu adevărat. Am văzut ce poate, dar nu ştiu cât e de conştient de ceea ce face. După densitatea trupului, pare un primitiv. După privire, după privire...

Mă opresc. Cad pe gânduri. Privirea lui e cu mine şi, totuşi, omul nu m-a văzut. Privirea lui e absentă, puternică şi absentă. Nu m-a observat. Târziu, mult mai târziu, țin minte, după luni, l-am întrebat, pe doctorul Surenian:

— Ara, spune te rog drept, atunci la conferință, când ți-am fost prezentată, m-ai văzut? Ții oare minte că m-ai văzut, că am fost?

— Da.

— Spui aşa ca să-mi faci plăcere?

— Tu întotdeauna crezi despre mine ceva în plus sau în minus decât ce e în realitate?

Dar, să revin. Să revin. Suntem în bucătărie, Marta şi cu mine. Eu tac, pierdută, cu gândul la privirea aceea. Am uitat de Marta care, în picioare, oprită în fața mea, se uită la mine cu uimire. În fine o văd:

— Marta, ai răbdare. Numai tu poți avea răbdare. Numai ție îți pot vorbi fără să crezi că sunt nebună sau inutil exaltată. Tu ai văzut ce... corect... ce decent m-am despărțit de splendidul Filip... A putut spune lumea că nu l-am iubit, că nu am suferit... Tu ştii că, dacă sunt aşa cum sunt, înseamnă că într-adevăr s-a întâmplat ceva neobişnuit cu mine.

— Văd.

— S-a răscolit în mine ceva atât de profund încât eu însămi sunt uluită de ce adâncuri necunoscute pot zace în om, zac în mine. Iată: sunt ca un om care ştie precis un nume, un nume bine cunoscut şi nu şi-l poate aduce aminte. Numele îi joacă în minte, soseşte mai la suprafața, se adânceşte din nou în întuneric, obsedant. De data asta, numele pe care-l caut e atât de cunoscut încât îmi pare că mi-am uitat chiar numele meu... că trebuie să-mi amintesc cum mă cheamă pe mine însămi. De când l-am văzut pe doctorul Surenian vreau să-mi amintesc ceva... ceva în legătură cu el

şi cu mine, şi nu găsesc firul... nu-mi pot aminti... Ce trăiesc *ce n'est pas „du déjà vécu"*, dimpotrivă, e ceva nou, strident, care însă ascunde ceva vechi. E important şi noul, dar tot atât de important şi vechiul. Dacă aş putea să-mi amintesc... să-mi amintesc... aş rezolva şi ce simt acum.

— Cum e doctorul tău?

— Nu ştiu, nu ştiu cum e. Ochii sunt într-adevăr excepționali...

Vorbeam ca pentru mine. Am o uşoară beție, o exaltare care mă amețeşte, care-mi învăluie plăcut ființa.

— Să bem ceaiul, spun.

Şi asta va fi extraordinar: să bei ceaiul ăsta, exact acest ceai. Mi-e tare sete. În odaia unde bem ceaiul e agreabil. Ceaiul e perfect.

— Te-ai mai potolit? întreabă Marta.

— Nu.

— Poți să vorbeşti desluşit?

— Cred că da. Să-ți spun. Bineînțeles mai întâi m-am gândit să merg la el ca pacientă. Dar ce să-i spun? Că nu mă urc în ascensoare? Că nu pot suferi niciun loc închis, strâmt? Că-mi vine să leşin când văd un copil înfăşat, strâns în scutece sau copii care se joacă de-a v-ați ascunselea? E ridicol. Toate aceste curiozități le cunosc perfect. Bineînțeles că aş vrea să se ocupe, să încerce să-l vindece pe Dan, dar asta mai târziu. Deci, planul meu e următorul: caut pe cineva care să-l cunoască bine pe doctorul Surenian şi merg la el, recomandată ca scriitoare, ca interesându-mă de hipnoză, telepatie, parapsihologic. Odată ajunsă acolo, sunt sigură, sigură, absolut sigură că ne împrietenim... în fine... să stau liniştită lângă el...

— Pentru ce să stai lângă el?

Marta e extrem de ofuscată, uluită.

O pauză, şi izbucnesc:

— Păi nu ți-am spus de când am intrat pe uşă ca aş dori să trăiesc zilele care-mi mai sunt date sub privirea lui?

— Cum să trăieşti sub privirea lui? Vorbeşti ca şi cum el ar fi soare. Vrei să te căsătoreşti cu el?

— Ce idee! Tu totdeauna te gândeşti la căsătorie! Tu ştii că eu nu vreau să mă căsătoresc...

— Dar altfel cum vrei să trăieşti lângă el?

— Da, într-adevăr... dar... nu ştiu... am să văd...

— Bravo! Credeam că vorbim serios că te-ai potolit. De ce să nu te căsătoreşti cu el? În fine... o să mai vedem noi ce se întâmplă. Acum primul lucru de făcut e să căutăm un cunoscut comun care să te ducă la el... căci văd că altfel nu se va putea...

Apoi au mai trecut câteva zile, în care timp n-am găsit „un prieten comun". Sunt ceva mai potolită ca imediat după conferință, dar numai superficial potolită. În adânc, e aceeaşi exaltată aşteptare. Şi nu ştiu ce-mi este mai prezent, faţa şi ochii doctorului Surenian sau puterea care se degajă din făptura lui. Dar legătura cu acest om, doctorul Surenian şi mine, e făcută. El nu ştie, dar eu ştiu. În zilele acestea au fost şi clipe când am avut panica – aş spune disperarea – să nu mă fi înşelat şi nu cumva, la o întâlnire a noastră, să constat că acest om îmi este indiferent, că-i sunt indiferentă...

*

Tot în acele zile, într-o seară, într-o marți, veneam din oraş acasă. Pe jos, singură, încet. Se desprimăvăra. Trec prin faţa fostei şcoli Notre-Dame de Sion. Văd uşa masivă a fostei Capele. Acolo, pe vremuri, era statuia Sfântului Anton de Padua. Azi e o sală de lectură, o bibliotecă de cartier. Îmi amintesc de sfântul acesta şi, fără vrere, mă trezesc şoptind:

— Uite, te rog, vindecă-l pe Dan. Tu ştii că eu n-am copii şi Dan e ca un copil de-al meu. Vindecă-l Tu, Sfinte Anton, şi dă-mi cu asta semn sau... dă-mi alt semn. Poate... să-mi recapăt talentul... să pot iarăşi scrie.

Şi, foarte ciudat, aproape mi se face frică de obrăznicia mea. Mă aplec uşor. În faţa Sfântului m-am aplecat? Sau în faţa dorinţei mele de a-l vedea pe Dan vindecat?

Iată, iată... Au mai trecut două zile. Îmi telefonează o prietenă, Ella. E o pianistă foarte apreciată. A avut acum doi ani un spasm, o crampă. A rămas cu o slăbiciune în mâini. Se

teme să mai cânte, să mai apară în public.

— Ana, tu ai auzit de doctorul Ara Surenian?

Tresar.

— Da.

— Îl cunoşti?

— Nu. De ce?

— Pentru că vreau să merg la el, să-l rog să-mi ajute. Am auzit tot felul de minunății. Credeam că-l cunoşti. Eram sigură că tu trebuie sa-l cunoşti.

— Am fost la o conferință de-a lui şi mă gândeam să merg cu Dan la el la consultație. Poate că-l va putea el vindeca. După câte am văzut la conferință, te asigur că face să mergi la el. Dar am o rugăminte: când te vei duce, telefonează-mi să merg cu tine... Vreau să-l duc pe Dan.

— Mai mult decât atât. Să-ți spun drept, fără tine mi-ar fi şi frică.

— Bine, mergem împreună.

— Mi-a făgăduit Corina, care îi e pacientă, că vine cu noi. Ne prezintă ea.

— Bine, aştept.

Ella a mai adăugat:

— Ştii cine-l cunoaşte bine pe doctorul Surenian?

— Nu, cine?

— Bunul nostru prieten Lucian Cornea. Le Chéri... Şeriul...

— Da? Îl cunoaşte?

— Da.

— Îl caut imediat.

— Bine.

Închid telefonul şi-mi dau seama că n-am înțeles pentru ce mi-a telefonat Ella. Voia să-l cunoască prin mine pe doctorul Surenian? Atunci de ce mi-a spus cui să mă adresez ca să fiu prezentată? Sau voia pur şi simplu să ştie dacă-l cunosc? Sau într-adevăr îi este teamă să meargă singură? Dar, la drept vorbind, toate astea îmi sunt egale. Important e că, în fine, mi s-a dat un nume cert al cuiva care poate vorbi doctorului Surenian despre mine. Îl caut îndată pe prietenul Luci-

an Cornea zis Le Chéri, Şeriul, şi-i spun ce vreau.

— Foarte bine. S-a făcut. Mi-e prieten. Îi voi telefona doctorului Surenian. Îl voi căuta. Îi voi spune cine eşti şi ce vrei. S-a făcut. Nicio grijă. E un om simpatic, foarte ciudat dar simpatic. S-a făcut.

Închid telefonul. Aud încă ultimele cuvinte: „S-a făcut. Bine, s-a făcut."

Peste alte două zile, pictorul Lucian Cornea îmi telefonează:

— Am vorbit cu doctorul Surenian despre tine. I-am spus că ai să vii cu Ella. Vă aşteaptă. Sper să nu uite...

— Cum, să nu uite?

— Se întâmplă!

— Nu i-ai spus că am să viu cu Ella?

— Ba da. Dar e atât de ocupat! Zeci şi zeci de oameni pe zi la el. Omul e tare boem... ciudat!

Mă simt jenată.

— Nu mă pot duce dacă nu sunt sigură că mă va primi... cel puțin ca lumea. Eu nu sunt bolnavă... înțelegi...

— N-ai nicio grijă. Omul e afabil... civilizat.

— Bine. Îți mulțumesc.

— Uite, mai aşteaptă două zile să-i mai spun o dată. Exces de precauție... inutilă!

— Da, da.

Şi în aceeaşi zi, îmi telefonează Ella.

— Avem oră la Ara Surenian pentru mâine pe seară, imediat după ora opt. Corina vine cu noi. I-a vorbit doctorului. Dar el ştia. A spus că i-a telefonat Lucian Cornea că vrei să vii la el... Ne aşteaptă. Ne întâlnim mai devreme la mine şi plecăm odată toate trei.

— Bine, viu.

— Să nu întârzii.

— Nicio grijă.

E frig încă. Pun o rochie de jersey neagră, haină de nutria şi o căciuliță din aceeaşi blană. Am mănuşi albe, perle la gât. Sunt oare iar prea elegantă? Mă privesc pe mine, apoi privesc în jurul meu şi-mi dau seama cât de fragil e totul pe lume.

Simt că totul e de împrumut în viață. Tot. Şi trup şi gânduri şi sentimente şi oameni şi tot ce e în jurul nostru. Numai conştiința e a noastră. Conştiința este eternitatea noastră. Atât. Toate celelalte sunt de împrumut, deşi, în fiecare clipă, suntem mânați a crede că totul e al nostru. Spunem: trupul meu, sentimentele mele, gândurile mele, mobilele mele şi apoi toate se schimbă, se prefac şi nu rămâne nimic, nimic. Încet, încet totul se schimbă, se năruie şi nu rămânem decât cu conştiința în fața eternității. Numai în conştiință putem fi stăpâni. Conştiința este permanentul „Eu". Atât, atât! Batista mea, scaunul meu, prietenul meu, iubitul meu, mama mea, frumusețea mea, durerea, tinerețea mea... da, da, se năruie... Şi totuşi cât de dornică sunt acum de viață!

Acum îl voi vedea iar pe doctorul Surenian. Mă bucur să-l văd. Să-i văd ochii, să-i aud glasul, să-mi dea mâna şi să fim prieteni. Sunt absolut sigură că vom fi prieteni. Sunt absolut sigură că vom fi prieteni. E imposibil altfel.

Suntem la Ella. Corina ne povesteşte lucruri despre ea, din viața ei. E tare îngrijorată. Observă că surzeşte. O adevărată dramă pentru ea, profesoară. Şi elevii au observat că nu mai aude bine. Corina e înspăimântată. Doctorul Surenian speră s-o vindece...

— Ce poate face dacă e sclerozã?

— Nu ştiu. El zice că s-ar putea... că trebuie încercat... va căuta să deştepte în creier centre noi.

Îmi dau seama că, în loc să fiu mâhnită în suflet de angoasa Corinei, simt o bucurie la gândul că am să-l cunosc pe doctorul Surenian, că am să-i văd iar ochii, ochii aceia atât, atât de... Nu mă pot gândi la altceva. Da, vom fi prieteni... Dar dacă Şeriul nu i-a vorbit suficient de mine şi doctorul Surenian nu-mi va da nicio atenție, aşa ca atunci la conferință? Dar dacă?... În fine, vom vedea...

Cuprinsă de grabă, îmi este teamă ca nu cumva să întârziem. Corina râde: dimpotrivă, o să aşteptăm. Totuşi, grăbesc plecarea. Afară e ceață. Burează. Umblăm repede toate trei la braț. Corina vorbeşte:

— Doctorul Surenian pare foarte blând, dar nu poți şti ni-

mic despre el şi câteodată ți-e frică. Nimeni nu ştie nimic despre el. Trăieşte atât de modest!

— Cum modest?

— Aproape în sărăcie.

— Nu câştigă destul? E atât de la modă!

— Cine poate şti? Apoi, e la modă numai de câteva luni.

— Are nevastă, copii?

— Locuieşte cu un frate care e tot doctor. Doi burlaci. Au o singură odaie de consultații.

Aşteptăm tramvaiul. E o oră proastă. Aglomerație. Trece un tramvai, al doilea, al treilea, toate ticsite. Nu ne putem urca.

— Luăm un taxi, spun. E târziu, n-o să ne mai primească.

— Nu-i târziu, spune iar Corina râzând cu poftă. O să vedeți.

— Ne udă ploaia...

— Bine. Luăm un taxi.

Şi ne urcăm toate trei în taxi. Corina dă şoferului adresa doctorului Surenian. Mergem. Plimbarea asta îmi face bine. Ajungem. S-a făcut seară. Se întunecă. Miroase vital a primăvară, a pământ umed. Coborâm din maşină. Suntem în fața unei case mizere. O casă ca de periferie, vagon, mică, cu un geamlâc sărac. O placă de tinichea neagră scrisă cu alb: Doctor A. Surenian. La geamuri nu sunt perdele, geamurile au hârtie albă, lipită. În casă, lumina e slabă. O curte lungă, strâmtă, cu un coteț de câine în fund şi o cişmea. O boltă mare pentru viță. Intrăm într-un antreu mic, trei metri pe doi, poate. Două lăzi acoperite cu covoare țărăneşti. O masă rotundă, cu – în jur – câteva scaune, mai în fund un dulap de sufragerie. Astea toate înghesuite lângă o sobă de tuci. Miroase a fum şi gutui. Antreul are şi două uşi în afară de uşa intrării. Una în fața celeilalte. Deci trei cu totul. În odaia asta mai aşteaptă, ticsiți, o mulțime de oameni, mult prea mulți. Abia încap. Ne primeşte un tânăr care stă rezemat de uşa intrării, îmbrăcat într-un macferlan de ploaie. Îl recunosc imediat. E unul din mediumii de la conferința doctorului Surenian. E atletul Anghel, un băiat frumos, înalt, blond, cu

o figură copilăroasă şi mulțumită. Mai ales acum pare mai mult decât încântat că o vede pe Corina. Ostentativ vrea să-i arate că e îndrăgostit. Pe ea o aştepta rezemat de uşă. Ne aşezăm. Corina întreabă dacă doctorul e în odaia de consultații. Anghel spune că doctorul e în odaia cealaltă. Consultațiile nu au început încă.

— Ştie că venim?

— Desigur.

Şi Anghel o priveşte pe Corina în ochi cu duioşie.

— Vă aşteptam.

Ne-am aşezat. Toată lumea tace. Becul din tavan luminează prost, are o hârtie îngălbenită, murdărită de muşte. N-a fost deci schimbată din vara trecută. Mă uit la odaie. În dulapul de sufragerie sunt ceşti de cafea oribile, pahare, sticle, flori artificiale prăfuite. Pe dulap, diferite lucruri de diferite calități. O bombonieră plină cu bomboane, un borcan cu zambile, o lampă de petrol şi un sfeşnic chinezesc, spart şi lipit. Pe pereți, câteva tablouri foarte ciudate. Desene cu o atmosferă pe care n-am mai văzut-o niciodată. Totul în aceste tablouri se petrece în înserare sau în nori. Un desen reprezintă o margine de pădurice cu un foc plin de fum... Alta, nişte soldați care se târăsc, în ceață, pe brânci. Mă uit. Anghel spune cu mândrie:

— Sunt pictate de doctor.

Mai văd pe perete o fotografie a unui tip care pare un profesor de scrimă sau un saltimbanc. Sub fotografie e o dedicație interminabilă. Nu se poate citi. Nu e destulă lumină.

Corina întreabă:

— Doctorul Surenian are puterea asta de când s-a născut?

Anghel explică:

— Nu ştie nici el.

— Dar cum şi-a dat seama?

Anghel spune cu emfază:

— Era ofițer tânăr. Avea o ordonanță. Într-o zi, ordonanța a spart în casă un obiect de preț. Vine doctorul şi-i spune: „Altă dată să bagi de seamă, că mă supăr...” şi-l priveşte natural în ochi. Poc! ordonanța cade jos. Doctorul se sperie, îl

scutură... nimic! Cheamă ajutor, îl duc la spital. Injecții, respirație artificială. Ordonanța își revine. Doctorul, dezolat, îi spune: „Ce-ți veni, dragă?" Dar ordonanța îi spune: „Domnule locotenent, nu vă mai uitați la mine că iară mor!" Şi aşa doctorul Ara Surenian şi-a dat seama că are „putere".

În odaie, toată lumea tace. Anghel o priveşte galeş pe Corina. E linişte. Uşa din dreapta se deschide. Apare doctorul Surenian. Are un şorț alb până-n gât şi o bonetă tot albă pe cap. Nu ne vede. Are ochii închişi. Trece printre noi fără să deschidă ochii. Pare dincolo de oameni. E infinită tristețe pe fața lui. Profilul are noblețe şi putere. Intră în cealaltă odaie. Inima mea bate tare. Sunt până în adâncul sufletului mişcată de apariția doctorului. După ce a trecut şi a închis încet uşa în urma lui, pacienții din antreu se privesc în tăcere, nimeni nu îndrăzneşte să vorbească. Anghel şopteşte:

— Reîncep consultațiile.

Trec câteva clipe şi se deschide uşa odăii de consultații. În uşă apare doctorul. De data asta are ochii deschişi, dar privirea e lipsită de atenție. Nu vede pe nimeni. Aşteaptă în uşă. Anghel îi face semn Corinei.

— Intră, e ora dumitale.

Corina şopteşte, speriată:

— Noi stăm la urmă...

— Bine.

Doctorul aşteaptă nemişcat, indiferent. Nu se uită la nimeni. Reintră în odaie, lăsând uşa deschisă. Un client îl urmează. Aceeaşi scenă se repetă după un sfert de ceas. Între timp telefonul sună aproape neîntrerupt. Anghel spune:

— Aşa sună el.

În odaie nu mai suntem decât noi. Corina intră în urma doctorului. Uşa se închide. Inima mea iar bate tare, violent. Gâtul îmi este strâns de emoție. Absolut incomprehensibil atâta violență a inimii. Telefonul sună mereu. Corina revine imediat în antreu şi ne spune:

— Doctorul vă aşteaptă.

Sunt cu Ella şi Corina la doctor. El este în picioare, în mijlocul odăii. Vine la mine şi-mi dă mâna.

— Doamnă Stavri, sunt mulțumit să vă cunosc.

O prezint pe Ella. Îi sărută mâna. Apoi se reîntoarce cu fața la mine şi aşteaptă să vorbesc. Eu îi explic:

— Domnule doctor, voiam să vă cunosc. Am fost la conferința dumneavoastră şi voiam să vă cunosc. Spun drept: am profitat de faptul că prietena mea Ella Dima are nevoie de îngrijirile dumneavoastră pentru a veni aici cu ea, şi de amabilitatea prietenului nostru Lucian Cornea. Şi apoi încă, domnule doctor, voi avea şi o mare rugăminte. E vorba de un nepot de-al meu, bolnav.

— Ce are?

— Slăbeşte. Nu asimilează.

— De când?

— Părerea mea e că, la un moment dat, şi-a dat ordin să slăbească şi că acum nu mai are putere să dea un ordin contrariu.

— Foarte interesant.

— Şi foarte dureros... pentru mine. Se usucă, se prăpădeşte.

— Dar uşor de vindecat...

— Adevărat?

— Da, da.

— O, ce recunoscătoare v-aş fi!

Îi văd privirea. Sunt aproape de privirea lui. Ochii n-au culoare, au numai putere. Sunt oblici, tăiați sinuos, îi ține abia deschişi, dar sunt extraordinar de importanți, atât de importanți încât îl privesc iar şi, de data asta, fără reținere. Astfel de ochi sunt obişnuiți să fie priviți. Fața doctorului caută să aibă un surâs amabil, aproape monden, care se stinge repede.

Se întoarce către Ella.

— Sunt încântat să vă cunosc, doamnă. Aş fi încântat să vă pot ajuta. Pe vremuri, când mergeam la concerte, v-am admirat.

Ella vorbeşte. Răspunde la întrebările doctorului. Iar doctorul Surenian mă ia de mână şi rămânem aşa. Vorbeşte cu Ella şi mă ține pe mine de mână, dar eu nu îndrăznesc să mă

mişc ca nu cumva să-l deştept şi să-şi dea seama că stăm de câteva minute mână-n mână. Căldura mâinii mă pătrunde cu o senzație de linişte şi bucurie.

— Şi credeți, domnule doctor, că veți putea face ceva pentru mine?

Glasul Ellei e angoasat.

— Sunt doctor şi datoria mea e să încerc şi să cred. Totuşi, eu personal cred într-adevăr că se va putea... Am nevoie de concursul dumneavoastră, de încrederea dumneavoastră. Putem încerca chiar acum... dacă doriți...

Ella se sperie:

— Vreau să rămână Ana cu mine, mi-e frică fără ea...

Doctorul surâde. Mă priveşte.

— Cu plăcere.

Îmi dă drumul mâinii.

— În cazul dumneavoastră, nu voi întrebuința hipnoza, ci numai starea de sugestie. E suficientă.

Ella şi doctorul Surenian sunt aşezați față-n față. Eu – mai la o parte, îi văd bine pe amândoi.

— Voi număra până la cinci. Vei închide ochii şi la cinci nu-i vei mai putea deschide. Unu, doi, trei, patru, cinci. Deschide ochii!

Ella se căzneşte să deschidă ochii. Nu poate.

— Mă auzi?

— Da.

— Respiră liniştit, adânc. Ți-e bine, foarte bine.

Eu privesc cu atenție. Şoptesc:

— Metoda lui Coué?

El îmi răspunde tot în şoaptă:

— Nu. Acum pacienta este în stare de sugestie şi sub puterea mea. Caut să deştept în creier centre noi, încă neîntrebuințate, care să dea comenzi noi trupului, părții bolnave.

— Se poate? întreb în aceeaşi şoaptă.

— Da, aproape totdeauna da.

Cum lucrează? Un fenomen de forță acumulată. Omul pare copleşit de propria lui forță, pe care o poartă, ca o povară, înăuntrul corpului. O povară care îl oboseşte, dar care, în

acelaşi timp, îi dă probabil o senzație deosebită de agreabilă senzualitate, o căldură permanentă cu care trăieşte într-o intimitate interioară...

Ella e cu ochii închişi. Doctorul, la abia doi metri distanță de ea, plimbă mâna cu arătătorul întins spre Ella.

— Unde simți căldură?

— Căldură şi furnicături. În frunte, acum pe brațul stâng, pe piciorul stâng...

— Bine.

Într-adevăr corespunde cu mişcările doctorului. Doctorul se scoală, merge la Ella, îi face passe, îi dă ordine.

— Voi număra până la zece. La zece vei deschide ochii şi te vei deştepta complet.

— Şase, şapte... încearcă să deschizi ochii.

— Nu pot.

— Nouă, zece...

Ella deschide ochii.

— Cum te simți?

— Foarte odihnită. Mi-e bine.

Ella se ridică. Vrea să plătească.

— Pentru artişti, nimic. E plăcerea mea.

Ella insistă inutil. Eu îi spun Ellei:

— Ella, treci tu dincolo. Vreau să vorbesc ceva cu domnul doctor.

Ella pleacă.

Am rămas cu doctorul Ara Surenian. Suntem în picioare, unul în fața celuilalt.

— Nu regret că nu sunt bolnavă, domnule doctor, cu toate că ar fi fost calea cea mai simplă ca să stăm de vorbă; să fiu o pacientă.

— Nu, nu. E mai bine aşa.

— Voiam să vă cunosc. Voiam să vă vorbesc. Domnule doctor, am fost la conferința dumneavoastră şi aş fi dorit... să discutăm... mă interesează problemele... de parapsihologie... Citesc de multă vreme...

Percep o senzație străină între noi. Reiau repede:

— Nu vă sperie acest cuvânt... cunoscându-i adevărata va-

loare? Nu?

— Da, da.

— Dacă aş putea lucra cu dumneata, aş prinde ceva... poate.

Mă priveşte cu un dispreţ greu disimulat.

— Cu plăcere.

Doctorul mă ia de mână.

— Vom sta de vorbă. Sunt mulţumit ca v-am întâlnit. Da, da... Va fi interesant, da, da...

Am o senzaţie de teamă. Doctorul îmi scapă. E prea oficial. Se derobează. Mâna mea e în mâna lui încă, dar între noi e un vid. Simt că-i este teamă de incursiunea mea în viaţa lui. Mi-a dat drumul mâinii cu indiferenţă... Nu pot pleca pe o înfrângere. Ceva mă leagă de omul acesta. Trebuie să simtă şi el. Inima mi s-a strâns.

Suntem unul lângă altul, aproape. Eu nu ştiu dacă el este mai înalt ca mine, dar îi vad faţa în faţa mea. Văd o sprânceană mult mai albă decât cealaltă şi am o emoţie. Un sentiment puternic că acest bărbat trebuie păzit, ocrotit de mine. Inima îmi este fierbinte. Elanul din inimă îmi dă posibilitatea de a mă face ascultată.

— În timpul cât aţi prezentat conferinţa la care am asistat, am avut impresia că vă cunosc din totdeauna. M-am rugat pentru dumneata.

— Sunt impresionat...

— Şi eu. Altfel, n-aş fi îndrăznit. Aşa, a trebuit să îndrăznesc. Nu mi-a fost uşor şi risc să fiu luată drept... o exaltată...

— Sunt specialist, nu-i uşor să fiu indus în eroare. Să lăsăm asta. Sunt profund impresionat. Vă mulţumesc. Sunt fericit că v-am cunoscut!

— Şi acum, domnule doctor, eu mi-am făcut datoria. Am călcat peste convenienţe ca să pătrund până aici. Eu mi-am exprimat dorinţa de a vă cunoaşte. Acum depinde de dumneavoastră dacă ne mai vedem sau nu. Ştiu să respect independenţa şi voinţa oricui... chiar dacă-mi este greu s-o fac.

S-a făcut linişte. O privire fugară, ca o licărire în noapte,

cade asupra mea.

— Mi s-a întâmplat, în ultimii doi ani, lucruri foarte ciudate, foarte ciudate. Asist la ele cu uimire.

Face o pauză, o pauză foarte lungă. Îmi ia iar mâna, lent şi fără ostentaţie. Şopteşte:

— Vă mulţumesc că aţi venit. Va veni şi nepotul dumneavoastră... sper să vă văd în curând.

Teama mea a trecut. Îmi caut inima. Inima îmi e fierbinte, dureros de fierbinte, şi brusc emană binecuvântarea ei către doctor. Da, da, zarurile au fost aruncate... Doctorul mă conduce spre uşă. La uşă, înainte de a o deschide, îmi spune:

— Nu voi uita niciodată că aţi participat cu... mine, cu munca mea...

Îl aud greu. Mai mult mormăie. Îl privesc. Îmi este teamă să nu adoarmă deodată, aşa, în picioare în faţa mea. Ochii îi sunt iar închişi, faţa impasibilă, şi nu se mişcă. Ah, cum îl cunosc, cât de bine îl cunosc, cât de profund îl cunosc. Profit că stă aşa ca să caut iar să-mi amintesc cine e; dar nu prind decât stranii şi vagi senzaţii, întunecate, grele. Şi între noi se abate deodată o tristeţe mortală care mă sperie. Inima mea are un ţipăt lăuntric şi-mi este frică, o frică sacră, insuportabilă. Dacă n-ar fi el în odaie sau dacă aş şti că nu va deschide ochii, aş îngenunchea şi aş cere iertare, lui iertare, iertare pentru un păcat necunoscut... Cât a stat aşa cu ochii închişi, cât a durat liniştea dintre noi? N-aş putea afirma nimic. Dar el a deschis ochii şi apoi a mers şi a deschis uşa. Am plecat.

Am ieşit din odaie. Am găsit în antreu pe Ella, Corina şi Anghel. Anghel e lângă Corina şi-i declară dragoste cu mâna pe inimă. Ella şi Corina râd cu poftă. Eu mă aşez imediat. Îmi sunt picioarele moi. Şi trece timp.

— Nu plecăm? întreabă Ella deodată.

— Mai staţi! imploră Anghel.

— Trebuie să ştiu când mai vin, spune Ella.

Tresar: doctorul a spus să vin şi eu cu Ella, cu Dan. Aştept să aflu când.

Doctorul iese din odaia de lucru. E liniştit. Merge spre Corina.

— Trebuie să crezi. Trebuie să vrei. Tot ce te rog e să nu încerci nicio operație până n-ai încercat toate mijloacele, între care şi cu mine.

Corina capătă privirea speriată pe care o are de câte ori i se vorbeşte de surzenia ei.

— Vino-aici.

Se duc amândoi în cabinetul de consultații. Când se întorc, Corina are o portocală şi câteva flori în mână. Doctorul o mângâie uşor pe obraz. Eu îi privesc.

— Eu când mai vin, domnule doctor? întreabă Ella.

— Da, da.

Ne priveşte pe Ella şi pe mine. Pe mine foarte atent. Şopteşte:

— Da. Vineri. Tot pe seară.

— Am lecții vineri, spune Ella.

— Oricâtă lume ar fi, vă iau imediat.

— Mulțumesc. Într-adevăr...

— Doamna nu a fost la conferință? mă întreabă despre Ella.

— Nu. Nu a fost.

— Păcat. Ar fi fost mai pregătită.

— I-am povestit eu, domnule doctor...

— Da?

— Da, spune Ella.

Doctorul mă priveşte, intrigat.

— Cum?

Spun:

— Uite-aşa, domnule doctor: „E foarte simplu. Îi faci o operație pe viu, dai ordin să nu simtă nimic şi... nu simte nimic. E foarte simplu. Dai ordin să aibă o criză de epilepsie, să paralizeze, să se vindece, să nu se bâlbâie, să audă, în fine orice şi totul se executa. E foarte simplu...”

Doctorul izbucneşte în râs. E cruzime în râs, violență. Ceva, un ecou, sună a spaimă în nervii mei! Ce râs! Ce râs! Unde am mai auzit şi văzut râsul ăsta? La cinematograf, la vreun film de groază? Nu, nu... Râd şi ceilalți, dar eu nu râd.

— Într-adevăr, e foarte simplu, şopteşte doctorul.

Anghel e încântat. Telefonul sună mereu. Nimeni nu se mişcă. Ne-am obişnuit. El sună, noi vorbim.

— Anghel, după catalepsie, paralizie, epilepsie şi hipnoză la distanță, ce simți? întreabă Corina.

— Mi-e foarte foame. Dar dacă vă văd pe dumneavoastră, îmi trece şi asta.

Plecăm şi Anghel vine cu noi. Doctorul rămâne singur în urma noastră, în casa lui mizeră. Singur.

— Acum încuie poarta şi dă drumul la câine, spune Anghel.

E mândru că deține toate secretele.

— La telefon răspunde vreodată? întreabă Ella.

— Nu, niciodată.

— Atunci la ce-i foloseşte telefonul?

— Mai întâi că nu e în carte.

— Asta nu este o explicație.

— Apoi răspunde din când în când fratele dumnealui.

— Are un frate?

— Da, e şi el doctor, dar mă înțelegeți: un doctor obişnuit, un doctor ca toți doctorii, care răspunde la telefon...

Am o stare ciudată. De braț, cu Corina într-o parte şi cu Ella în cealaltă, aş umbla aşa pe jos în ceață, la infinit. Mersul ăsta mă odihneşte ca un dulce legănat. Totuşi, îmi amintesc: mă aşteaptă Marta. Nu vreau să întârzii. N-am ce-i spune, dar mi-e degrabă s-o văd. Numai de nu m-ar întreba imediat cum a fost la doctor şi ce-am vorbit cu el, că n-am să ştiu ce spune. Ce să spun? Caut să-mi amintesc ce-am vorbit şi nu găsesc în mine decât o senzație acută de un spațiu de foc. Marta o să se uite la mine cu ochii ei atât de negri şi severi. Acasă la mine, odăile sunt goale, nimeni nu mă aşteaptă. Întâlnim un taxi. Vreau să-l luăm şi pe Anghel cu noi, dar el refuză. El merge cu tramvaiul. Ne sărută ceremonios mâinile, cu politețea exagerată a omului prost crescut. Pleacă. Ne urcăm în taxi. În drum, Ella mă întreabă:

— Cum ți s-a părut doctorul?

Încurcată, răspund:

— Îl mai văzusem la conferință...

— Drept să-ți spun, dacă nu erai tu cu mine mi-ar fi fost frică.

Şi către Corina:

— Nu mi-ai spus că e chiar atât de... ciudat...

— E foarte blând, spune Corina.

— Mersi de aşa blândeţe! Nu ştiu ce ar da la furie! Într-un fel, e un monstru!

Mă uit la Ella cu uimire. Eu îl găsesc sublim. Le conduc pe Corina şi Ella acasă. Locuiesc aproape una de alta şi în vecinătatea Martei. În câteva clipe sunt la Marta.

— Ai fost la doctorul Surenian?

— Da, dar acum să n-am senzația că sunt la judecător...

— Bine, bine. Îți dau un ceai?

— Da.

Mergem iar în bucătărie. Începe ritualul ceaiului, de atâtea şi atâtea ori împlinit şi la bucurii şi la nenorociri. E bun ceaiul oricând. Ne întoarcem în odaie cu ceaiul pe tavă. Unica odaie, dar odaia e mare, e curată, e armonioasă, cu toate că mobilele sunt uzate, periculos de uzate. Ne aşezăm. Bem ceaiul în tăcere.

— Hai, Marta, de ce taci? Întreabă, te rog, nu mă lăsa aşa. Nu te răzbuna că te-am făcut judecător.

— Aşteptam să-mi vorbeşti când ți-o conveni.

— Nu ştiu cum să încep.

— Iar eu încep să cred că eşti îndrăgostită...

— Ar fi simplu dacă aş fi îndrăgostită, ceea ce, înțelegi, nu se poate... Da, ar fi mai simplu.

— Cum te-a primit? Bine?

— Marta, nu ştiu. M-a ținut tot timpul de mână.

— Ce, ați înnebunit? Sau, mai bine zis: a înnebunit şi el?

— Nu, el nu a înnebunit. Numai eu. Cred că nici nu şi-a dat bine seama că sunt în odaie.

— A ținut-o şi pe Ella de mână tot timpul?

— Nu.

— De ce n-a ținut-o şi pe ea de mână, Ana? Te-a ales pe tine? Ți-a făcut curte?

— Curte? Iar începi? Eşti obsedată. Nu, curte nu. Chiar

deloc. În tot cazul, dacă ar face curte, cred că i-ar face Corinei.

— I-a făcut curte Corinei? Face curte?

— Nu, dar i-a dat flori, portocale, şi a mângâiat-o pe faţă.

Mi-e ruşine de ce am spus şi murmur:

— Poate că-i este milă de ea.

— Dar pe tine de ce te-a ţinut de mână? Tot din milă?

— Cred că nu şi-a dat seama că mă ţine de mână. Vorbea cu Ella şi m-a ţinut de mână.

— Ciudat! Ciudat!

— Da, totul e foarte ciudat.

— Ce casă are?

— O sărăcie de casă, sordidă casă! Ca la margine de oraş şi pare să se complacă în ea. Penibilă. Totul e penibil. Are şi un scaun de ginecologie în cabinet, de scaun atârnă şorţuri, bonete. Pe jos, o statuie plină de praf şi tablouri. La geam, hârtie, iar telefonul sună întruna şi nimeni nu răspunde. Parcă ar avea un telefon cu infinitul.

— Şi el, cum e?

Mă gândesc întâi mult, apoi şoptesc:

— Nu ştiu.

— Totuşi...

— Ce să-ţi spun?... Nu ştiu. Pur şi simplu nu ştiu. Am fost prea atentă la altceva... Mă mir chiar că am văzut cum era casa, odaia. El avea un şorţ alb şi o bonetă de doctor. Are şi o sprânceană mai albă ca cealaltă...

— Totuşi Ana, tu vrei să-mi spui ceva. Spune fără să te întreb.

— Da, da. Sunt ameţită. Să-ţi spun: am tras o spaimă îngrozitoare după primele fraze de politeţe, când am crezut că mi-am ratat sosirea la el. A fost o clipă de spaimă. Mi-era ruşine, n-am mai ştiut ce fac... şi atunci...

— Atunci?

— Am gândit că... în fine... apoi i-am spus că de la început am avut impresia că-l cunosc dintotdeauna... L-am lăsat pe el să hotărască dacă trebuie să mai viu, i-am spus să hotărască el.

— Şi ce-a hotărât?

— Poimâine merg iar acolo cu Ella. El mi-a spus...

Cad pe gânduri. Şoptesc:

— Şi mi-a mulțumit.

— Pentru ce?

— Pentru că am venit. Că am fost la conferință...

Tăcem. Izbucnesc:

— Marta, aş dori să cad în genunchi şi să strig, să implor să nu fie prea greu ce vine. Eram atât, atât de liniştită, atât de liniştită, atât de stupid liniştită, parcă am fost anesteziată ca să nu simt plecarea lui Filip.

— Mulțumeşte.

— Dar, dar...

— Dar ce?

— Mi-e frică. Acum mi-e frică...

Marta se închină repede.

— Ferească Dumnezeu! Ce-ți mai veni?

— Roagă-te, roagă-te, Marta, pentru mine. Ştii cât am suferit, ştii că abia m-am liniştit după plecarea lui Filip. Ştii cât de greu a fost şi ştii ce bine am răbdat. Ştii că am dorit să rămân singură. Ascetă. Aş dori să-mi recapăt talentul, să lucrez, să-mi trăiesc viața aşa cum vreau. Cine mă poate împiedica dacă dorința e adevărată? Dar „Destinul" e un lucru atât de complicat!

— Nu te mai duce acolo. E poate clipa când poți încă alege.

— Dar mi-e imposibil. Sunt cu omul acela, cu privirea lui tot timpul. De când am plecat de la el, mă întreb oare unde mănâncă, cine vede de el? Cine-i spune că e obosit, că trebuie să se odihnească? Cine-l distrează? Cine-l răsfață? Cine-l odihneşte? Cine-i dă rufele la spălat? El, cu mâinile lui, cu ochii lui vindecă bolnavi, surzi, muți, paralitici, epileptici. Bolnavii îi sărută mâna, poate, dar pleacă, plătesc şi pleacă. El încuie poarta, dă drumul la câine în curte şi rămâne singur în casa pustie cu hârtie lipită la geamuri şi cu telefonul care sună în gol. E îngrozitor, Marta! El, din când în când închide ochii şi stă aşa timp îndelungat. Stă printre oameni şi e singur. E ceva de nedescris. Hainele nu-i sunt destul de cu-

rate, şorțul îi este murdar, casa plină de praf, dar lui îi este indiferent. Totul în jurul lui e grosolan şi el nu vede. Puterea din el îl copleşeşte. Se deşteaptă numai când lucrează. A vorbit cu mine şi a stat cu ochii închişi. E monstruos şi frumos în acelaşi timp. Are clipe când pare un provincial, mic burghez vânzător de grâne sau covoare în porturile Dunării, ca imediat – Maharajah în mizerie şi travesti. În decorul acela, la trupul lui prea greu, ca de statuie indiană primitivă, nu mar mira să aibă patru mâini, două fețe, şase picioare. Straniu şi, totuşi, când am vorbit cu el, am avut extraordinara senzație că vorbesc cu mine însămi, cu un ecou, că niciodată nu am auzit glas care să-mi vorbească mai pe înțelesul meu, răspundea aşteptărilor mele, aşteptării încă neştiute de mine... Uite, cu tine mă înțeleg. Vorbesc desluşit. Îți explic şi-mi răspunzi inteligent, dar cu el e altfel, a fost altfel. Am vorbit şi-mi era teamă să nu fiu înțeleasă, poate chiar să nu mă fi auzit! Dar răspunsul lui venea atât de potrivit încât aş fi putut crede că tot eu am răspuns.

— Care răspuns? Zici că n-a vorbit...

— E adevărat: nu a vorbit. Mi-a mulțumit şi mie-mi pare că a vorbit, că m-a înțeles. Da, îmi pare că am vorbit mult cu el...

Am plecat târziu de la Marta. Am ajuns acasă. În cutia cu scrisori era o scrisoare. Am luat-o şi am dus-o sus fără să mă uit la ea. Am intrat în casă. Am aprins lumina şi m-am uitat la scrisoare. Citesc. Încep să citesc şi vreau să zvârl scrisoarea, s-o rup, dar mă opresc. Sunt uluită şi speriată. Coincidență? Ah! coincidențele care aduc viață sau moarte, fericire sau dezastru, coincidențele care mişună în jurul nostru până la a găsi sau nu loc în tramvai sau a muri sau scăpa dintr-un accident, coincidențele care, în laboratoare, se numesc cauză şi efect şi care, în viață, rămân „superstiția” coincidențelor! Da, Sfântul Anton a răspuns! Iată scrisoarea: „Cine va citi acest lanț al Sfântului Anton va scrie de 9 ori...” Am cerut semn şi iată un semn atât de stupid, dar atât de flagrant că rămân înmărmurită: mă jenează calitatea proastă a semnului. Ar trebui deci să copiez de nouă ori pe zi, timp

de treisprezece zile, biletul şi să-l răspândesc, şi atunci, după treisprezece zile, voi avea o mare bucurie, iar dacă nu-l voi scrie, voi avea o mare nenorocire! E revoltător! Ăsta semn! Şi totuşi, împotriva oricărei judecăți logice, hotărăsc să mă supun. Într-adevăr, coincidența e prea flagrantă. Îmi dau seama că mă voi supune din laşitate, dar am să mă supun. Poşta română va câştiga ceva bani pe care îi voi pierde eu. Am să mă supun. Oarecum îmi este ruşine şi că accept şi că Sfântul Anton a ales pentru mine un astfel de semn şi caut să mă consolez cu tot felul de explicații inutile: că dacă nu scriu, am să mă simt prost şi că nu am nevoie să adaug nimic la starea mea de suflet, că poate scriind acele bilete se face totuşi ceva efectiv bun, prin voință, încredere, efort, sacrificiul depus în timpul cât scriu, că cei care şi ei vor scrie vor adăuga într-adevăr forța lor forței mele, forță de încredere, că am cerut vindecarea lui Dan Sfântului Anton şi că tocmai astăzi doctorul Surenian mi-a făgăduit că-l va vindeca. Şi hotărăsc încă ceva ca să mă împac cu mine şi ca să-mi afirm libertatea mea: că voi copia biletul aidoma indicațiilor, dar că voi lua asupră-mi să şterg ultimele cuvinte. Adică: „iar dacă nu, va avea o mare nenorocire”. Asta e.

Era marți, o săptămână după marțea în care cerusem semn Sfântului Anton.

Am început să scriu scrisorile chiar din seara aceea şi, într-un elan pe care-l cerea o putere neîntrebuințată din mine, am hotărât că, timp de treisprezece marți, voi merge şi la biserica Sfântul Anton. Mă voi ruga pentru nepotul meu Dan, pentru sănătatea lui, mă voi ruga pentru mine, să mă aibă Domnul în paza Lui, mă voi ruga pentru lumea întreagă, să se lumineze lumea întreagă... Şi, ca să mă conving, îmi spun că tocmai se desprimăvărează, că va fi plăcut să ies. Aşa credeam atunci... că va fi uşor şi plăcut.

Am scris nouă bilete. Am terminat. E seară târziu. Sunt singură. Nu aştept pe nimeni. Nu mă aşteaptă nimeni, nu e nimeni în casă. Sunt liberă. Ce pot face în această libertate? De zece ani nu am mai scris. A fost şi rămâne un chin gândul ca mi-am pierdut talentul. De zece ani nu mai am talent.

Îmi sunt mâinile moarte. Mi-e silă de hârtie, de toc, de cuvinte. Îndelung, ani şi ani, îmi spuneam în taină: „Nu-i nimic că nu scriu. Acum trăiesc fericirea cu Filip. După plecarea lui, voi avea atâta amar de timp ca să scriu!" Mă rezervam. Dar Filip a plecat, am rămas singură iar inspirația nu a venit. Sunt ca un om agățat în gol. Ce va fi mâine? Nu ştiu. Ce – poimâine? Nu ştiu. Ce aştept? Nimic. Cum va fi bătrânețea? Nu ştiu. Cine va fi cu mine în clipa morții? Nu ştiu. Şi mi-e frică de bătrânețe, singurătate şi moarte.

Am mers la telefon, am făcut numărul doctorului Surenian. Am lăsat să sune, să sune lung. Nu a răspuns nimeni. Ştiam că nu va răspunde nimeni. Vedeam casa. Antreul. Scaunul ginecologic cu şorțuri agățate, tablourile în ceață şi nori, curtea lungă şi pustie. Câinele care aleargă şi latră în noaptea asta de început de primăvară. Şi telefonul care sună... sună... Eu, aici, la telefon aştept. Da, da, ştiu că nimeni nu va răspunde. Ştiu: el e lângă telefon, în picioare, masiv, cu ochii închişi, dar nu va răspunde... închid telefonul încet. Îmi dau seama că, de când îl cunosc pe doctorul Ara Surenian, nu mă mai gândesc atât la Filip şi-i mulțumesc omului care, fără ştirea lui, mi-a uşurat sufletul. Filip e departe în oraş, cu altă femeie. E bine, foarte bine că Filip a plecat, că am avut puterea să-l ajut să plece la timp şi definitiv. Acum am voie să îmbătrânesc în linişte, fără groaza fiecărei zbârcituri pe care ar putea-o vedea Filip. În clipa asta în care durerea plecării lui Filip s-a atenuat, iar viitorul e necunoscut, îmi dau seama că o mare putere vine asupra acelui om căruia nu i se face milă de el însuşi când suferă. Ah! să ai puterea să suferi liniştit, ştiind că şi asta va trece. Ah! să ai puterea să trăieşti cu conştiința îndreptată către eternitate! Eternitatea şi lumea întreagă, cei ai trecutului, cei ai viitorului... să-ți fie o realitate cotidiană. Eternitatea vieții să-ți fie pâinea cea de toate zilele. În clipa durerii să-ți aducă aminte de dureri trecute şi să cunoşti că şi cea prezentă va trece. Iar dacă, în clipa aceea, inima are puterea să stea adâncită în ea însăşi şi să atingă adâncul ei unde există bucuria, eterna bucurie, nemişcata bucurie, atunci... atunci... o, atunci...

puterea tresare în inimă, vie, ca un prunc viu în pântecele mamei care-l poartă viu.

*

Iată, iată:

Era marți. Fusesem la doctorul Surenian. Vineri, voi merge din nou cu Ella la doctor. Ora aceea, ziua aceea, de pe acum ia proporții. Totul e vitalizat de aşteptare. Totul e făcut numai ca să număr clipele care trec şi mă apropie de ziua aceea, de ora aceea. În fiecare zi scriu cele nouă bilete ale Sfântului. Miercuri trece. Joi merg în oraş. E devreme, dimineața. În cutia de scrisori găsesc două plicuri. Le iau. Plec. Le deschid pe drum. Şi mă supăr. Uşor mi se urcă sângele în obraz: sunt încă două din acele bilete către Sfântul Anton trimise de un necunoscut mie. Poate cineva şi-a bătut joc de mine... Cu alte scrisuri, în alte plicuri, ca să mă deruteze, ca să fie citite. Îmi trece supărarea şi încep să mă amuz pe socoteala mea: deci de trei ori câte nouă înmulțit cu treisprezece fac o sută douăzeci şi şapte înmulțit cu trei, trei sute optzeci şi unu de plicuri, să lipesc trei sute optzeci şi unu de timbre. La această cifră cei ce vor răspunde... vor face... Dar cum să mă descurc? Şi hotărăsc aşa: voi scrie toate biletele, dar nu voi trimite decât prima serie de nouă ori treisprezece, iar restul îl voi arde după ce va fi scris. Îmi dau seama cât de arbitrar este aranjamentul meu. Cât de comodă împăcare cu mine însămi, cu teama superstițioasă din mine! Cât de caricaturală mi-e hotărârea! Acomodez la nivelul înțelegerii mele ceva ce poate foarte bine să fie şi altfel: să nu scriu deloc, să scriu jumătate din bilete, sau trei sferturi sau treisprezece, sau să scriu de trei sute optzeci şi unu de ori numele doctorului Surenian – caligrafiat – numele lui... De ce să nu scriu numele lui de trei sute optzeci şi unu de ori dacă tot mă gândesc mereu la el? Sau, sau, sau; şi să nu şterg nimic din conținut sau să adaug, sau, sau, sau... Iată, aşa trăim, cu compromisurile pe care ni le permitem... da, da, compromisuri, mereu compromisuri...

Vineri. I-am telefonat şi lui Dan să vină pe seară la doc-

torul Surenian. Va veni. Am mers apoi cu Ella la doctorul Ara Surenian. Primăvara se desfăşoară brusc şi violent. Miroase a pământ ud. Aerul e moale, blând, voluptos. Suntem îmbrăcate mai uşor. Mergem pe jos. Ella mă întreabă:

— Rândul trecut era prima dată că-l vedeai pe doctorul Surenian?

— Da. De ce?

— Am avut impresia că vă cunoaşteți demult.

Simt o bucurie.

— Cum aşa?

— S-a purtat cu tine altfel decât cu mine sau cu Corina.

— Corinei i-a dat flori şi portocale...

— Nu, nu. Altceva. E vorba de altceva. M-am gândit acasă: că dacă tu eşti o scriitoare cunoscută, apoi şi eu sunt o pianistă cunoscută şi totuşi aveam impresia că, pentru el, numai tu existai în odaie.

Sunt cu gândurile mele. O aud pe Ella că mai spune:

— Numai de nu s-ar îndrăgosti de tine!

Tresar.

— Ce idee, Ella, ce idee!

— Iartă-mă, ți-am spus ce-am gândit...

— Nu trebuie gândit aşa...

Şoptesc: „O! De-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele!”

— Ella, ții minte? Astă-vară la mare? Eram afară noaptea, în parc. Se auzea marea. Rula filmul *Hamlet*. Deasupra erau stele. „O! de-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele” a spus Hamlet. Şi spun şi eu ca el: „De-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele.” Dar probabil, că nu sunt încă demnă de aşa ceva. N-am găsit, n-am găsit până acum. Or fi existând asemenea oameni?

— Şi crezi că doctorul Surenian...

— Nu, nu. Nu cred nimic. Nu am gândit încă nimic precis.

— De ce oare nu poate sta omul singur? şopteşte Ella.

— Se poate, dar nu-i este dat oricui. Şi nu este voie să doreşti să rămâi singur. Singurătatea este permisă numai când, înalt realizată printr-o imensă, uriaşă lărgire interioară, eşti

capabil să participi cu interesele omenirii întregi, când idealurile de progres, de pace, de iubire, devin idealuri efectiv ale tale. Izolare, singurătate pentru a aduna forță în folosul omenirii întregi. Aceşti „izolați” sunt atleți morali, atleți spirituali ai omenirii. Ei sunt centre de lumină, înaintaşi ai progresului. A nu confunda lucrurile. Aceşti atleți morali... Până la bucuria pură, singur în fața eternității şi a responsabilităților, drumul este foarte greu.

Ella întreabă:

— Nu e mai uşor în doi, un om care caută acelaşi lucru cu tine?!

Nu-i răspund Ellei. Mă întreb în taină: „Sunt eu oare capabilă să fac saltul moral singură?”

În clipa aceea, inima mea a cunoscut ispita mândriei de a nu fi ca toată lumea.

Am ajuns. Suntem iar în casa aceea straniu de săracă şi densă de o viață aparte. În tavan, becul acoperit cu hârtie îngălbenită. Antreul cu dulapul unei sufragerii care nu serveşte la nimic, totul prăfuit. Pe lăzi, pe scaune, aşezați, aşteaptă pacienții. Ne fac loc. Ne aşezăm şi noi. De data asta, telefonul nu sună. Mie însă îmi bate iar inima tare. Şi nu înțeleg pentru ce. Doară rândul trecut omul a fost drăguț cu mine. Acum, e natural ca încet, încet, să ne împrietenim... Dar inima-mi bate... Ascult inima şi nu-nțeleg. Şi-mi este teamă pentru că ştiu că inima ştie mai adânc decât mintea. Aştept ca un om căruia i se judecă un proces pe viață şi pe moarte şi nu a aflat de ce este învinuit şi cum se va apăra. Şi cine nu are păcat? Care păcat mi se judecă acum? Care păcat, şi când făcut? Eu am uitat poate, inima nu, şi aşteaptă verdictul şi bate tare. Eu ascult cum îmi bate inima.

Se deschide uşa cabinetului de consultații. Iese doctorul. Fața îi e impasibilă. Față de idol barbar şi blazat. Priveşte în antreu, ne vede, privirea i se clarifică puțin. Foarte puțin. Mai mult pare că se căzneşte să fie politicos. Vine spre noi. Mormăie:

— Cer voie pacienților care au venit mai devreme să intrați dumneavoastră întâi. Am făgăduit. Aveți oră.

Intrăm. Ne aşezăm, ca prima dată când am venit. Ella pe un scaun în faţa doctorului, eu alături de doctor, puţin mai în spate, pe o canapea. Îi văd corpul aşezat, masiv, şi capul, profilul, hotărât, violent, profil de medalie barbară. E mult rafinament în trăsăturile feţei, dar un rafinament exotic. Şi încă aşa văzută din profil, privirea e excepţională.

— Cum v-aţi simţit?...

Vorbeşte cu Ella. Eu ascult fără mare atenţie. Gândul îmi este la ce-i voi spune eu pe urmă. Aud că-i vorbeşte Ellei că trebuie să facă şi masaj.

— Fac. Am maseuză.

— Da, dar vă voi trimite eu o maseuză care ştie ce vreau eu, care va lucra după indicaţiile mele...

Eu spun:

— Şi eu am nevoie de o maseuză. O trimiteţi şi la mine?

Doctorul se întoarce către mine, mă priveşte lung şi-mi spune scurt:

— Nu.

Se întoarce iar către Ella. Eu am rămas cu gura uşor căscată. Doctorul vorbeşte cu Ella ca şi când eu nu aş exista. Observ că nu sunt supărată de ieşirea doctorului şi că primesc hotărârea lui misterioasă şi brutală fără să cer explicaţii. N-are timp omul acum să explice pentru ce nu e bine să fac masaj. Îl voi întreba altădată. Şedinţa începe. Mă uit cu încordare şi înţeleg perfect că ce face el nu se poate învăţa. Se poate imita, dacă ai posibilitatea interioară şi, dacă ai posibilităţi, poţi reuşi sau nu. Asta e ca în artă. Nu se poate învăţa decât dacă ai talent. S-ar putea ca, stând mult cu el, să prind în mine acea posibilitate. Există o lege a fierului care, stând lângă un magnet, capătă proprietăţile magnetului. Există o lege de captare a unor calităţi şi defecte, o lege a influenţelor în toate domeniile. O lege de absorbţie, fie conştientă sau nu. Simt în minte tensiunea omului de lângă mine care transmite puterea lui. Simt o vibraţie atenuată dar similară. Nu ştiu ce simte Ella, dar eu simt clar căldura binefăcătoare a omului de lângă mine. Şi o primesc cu plăcere. E atât de potrivită mie! Eu însă pot deschide ochii. Palpită genele

mele de bucuria de a se simți libere şi vii. Aud ordinele date: „Vreau să mă fac bine. Trebuie să mă fac bine.” Repet şi eu mintal şi simt plăcerea de a-mi comanda eu însămi şi totuşi de a beneficia de căldura-forță emanată din omul acela de lângă mine. Ştie el oare ce am primit eu, sau am furat fără ştirea lui? Îmi amintesc de femeia din *Evanghelie* care l-a atins pe Isus pe haină: „Cine m-a atins şi a luat putere?” Fără comparație, bineînțeles, să înțeleg cum se poate lua puterea cuiva fără voia sau ştirea lui.

Ella pleacă din odaie. Eu rămân cu doctoral. Îi dau două cărți. I le-am adus. Una scrisă, alta tradusă de mine. Doctorul abia se uită la ele, dar îmi mulțumeşte afabil.

— Domnule doctor, stând cu dumneavoastră, am căpătat şi eu forță de la dumneavoastră. A fost cu ştirea dumitale sau am furat?

— Mai pregnant e dacă stai în fața ochilor mei, spune, evitând să răspundă.

— Se poate hipnotiza fără să fii privit în ochi?

— Da, şi în somn, şi de la distanță dacă e cineva cu care ai mai lucrat.

— Oricine poate fi hipnotizat?

— Da.

— Şi dacă nu vrea?

— Atunci nici nu trebuie încercat.

— Dar dacă te sfidează?

— Uite, să-ți arăt.

Mă aşează pe un scaun. Eu îi spun hotărât:

— Eu nu vreau.

— Nu, nu. Îți arăt numai cum. O mână deasupra capului, cealaltă în fața pântecului. Cei doi poli. Apoi mişcarea făcută pe o respirație rară şi profundă.

— E foarte agreabilă liniştea caldă care se degajă, spun. Cum se trece din sugestie în hipnoză? Prin respirație comandată, nu?

— Eu o fac printr-o altă privire de a mea.

Tăcere. Eu întreb încet:

— Şi cu centrul inimii nu lucrezi deloc?

Îi văd privirea şi spun repede:

— Când nu vrei să spui, te rog să taci. Nu întreb a doua oară dacă taci. Dar acum îți spun eu: sunt înspăimântată. Ai o imensă putere, dar risipa de forță pe care o faci cere o bază aşa de mare că, uite ce-ai făcut din dumneata...

Se priveşte puțin pe sine, foarte liniştit. Omul nu este gras, este puternic, masiv. Îşi aşează mâna pe pântece. Nu are niciun fel de complexe.

Eu spun:

— Probabil forța a mărit aşezarea ei, ca să poată da atât cât ceri. Eşti fără milă... față de dumneata.

— Trebuie!

— Nu trebuie aşa. Forța nu este a dumitale! Îți este împrumutată.

— ... şi Isus vindeca...

— Da, dar spunea: „Nu eu, ci Tatăl din mine!"

Şopteşte:

— Sunt mulți bolnavi.

— Mai mulți decât poți vindeca dumneata, în orice caz. Nici Isus nu a vindecat pe toată lumea.

— Îmi fac datoria. Fac cât pot.

— Până la epuizare?

— Până.

— Să vorbim exact. Îți faci o datorie care ți-e greu să n-o faci. E totuşi o plăcere. O senzualitate. Recunoaşte că nu te poți opri.

— Am renunțat la celelalte plăceri. Trăiesc ca un pustnic... ascet, nu mai ştiu de când... nu mai ştiu... Şi nu e uşor.

— Nimeni nu renunță la nimic până nu are altceva în schimb, sau cel puțin speranțe, făgăduința interioară.

— Eu am făcut-o ca să am mai multă putere... pentru bolnavi...

Şi după o pauză, a adăugat:

— Este drept... nu e uşor, lipsa asta de viața... de viață... normală...

Spun cu violență:

— Dumneata ai mai multă putere ca mine, dar eu ştiu să

mă rog.

Se uită cu o atenție uimită la mine.

— Sunteți superstițioasă?

— Nu. Tocmai de aceea am venit la conferința dumitale, pentru că mi s-a spus că dai explicații științifice sau, cel puțin, cauți să dai... Continui: — Şi rugăciunea este o putere. O concentrare de puteri interioare, de vibrații benefice... care deschide posibilități nebănuite, reale... din om. Nu trebuie trecută puterea aceasta în domeniul superstiției. Ar fi o mare pierdere pentru om. A gândi, a hotărî, a te ruga face parte din aceleaşi impulsuri misterioase, interioare ale omului... Că vorbesc aşa nu e lipsă de modestie. Îmi iau răspunderea celor spuse. Eu ştiu. Nu e voie să te chinui cu puterile din tine. Trebuie transmutate. Asta e o ştiință. Altfel ar fi prea barbar. Inima, dacă este dăruită unui țel pur, înalt, inima poate miracole. Bineînțeles numai dacă vrei acest lucru cu adevărat, cu adevărat, cu desăvârşire adevărat... iar pentru a dori cu adevărat acest lucru trebuie o putere neobişnuită, de titan, supraomenească. Acest lucru nu are valoare decât pentru cei cu forță, multă forță vitală. Cei moi, cei lâncezi nu au putere pentru nimic, nici pentru bine, nici pentru rău, nici pentru a dori, nici pentru a renunța. „Dar pentru că nu eşti nici cald, nici rece, ci pentru că eşti călduț, te voi azvârli din gura mea...”

Mă priveşte cu atenție, dar fața nu i se luminează câtuşi de puțin. Înțeleg că vorbesc zadarnic şi-mi este greu. Am greşit. De obicei nu greşesc, dar acum am greşit. Cu omul acesta, tocmai cu el, am greşit. Omul pare închis în el, înconjurat de propria lui forță ca de un bastion inexpugnabil. O forță care întrece puterea mea. Aş cere, aş implora să fiu înțeleasă, dar conştiința greşelii mă face deodată prudentă. Ne cunoaştem de prea puțin timp. Trebuie mai întâi să captez omul. Îl simt că se gândeşte la pacienți. Nu se uită la ceas, dar prind gândul lui. Într-adevăr, trebuie să mă grăbesc. Spun într-un suflu:

— Îndrăznesc să vorbesc aşa cu dumneata, cum n-am făcut-o niciodată până acum, pentru că ştiu că mă vei înțelege,

acum ori mai târziu. Dumneata nu ai timp iar eu nu pot pierde ocazia de a-ți vorbi. Repet, puterea dumitale te poate închide, izola, zidi în interiorul dumitale, te poate izola de forțele superioare, pe care numai inima le poate primi. Eu ştiu ce spun. Nu vorbesc din cărți. Eu ştiu că absoluta fericire există în noi, necondiționată decât de puterea noastră de a lua legătura şi cu ea. Eu îți vorbesc în numele acestei puteri pe care o cunosc, îndrăznesc să spun.

Şi, văzând privirea lui neutră, izbucnesc cu disperare:

— Te rog, te rog să nu crezi că ce vorbesc sunt uşoare sentimentalități. Dumneata, dacă ții o conferință, poți face imediat şi demonstrațiile necesare, dar ce spun eu, ce cred eu... Vorbind şi neputând demonstra pe loc, mă aflu într-o situație de inferioritate...

Mă ia de mână.

— Da, da, sunt multe lucruri la care m-am gândit şi eu şi când oi avea timp... da... într-o zi, mai târziu... Şi eu le doresc...

Simt o mare durere în suflet. Cine e de vină de eşec? Eu sau el? Iară suntem unul lângă altul. Mă ține de mână. Eu fac un efort pentru a nu mă apropia brusc de el şi a nu-mi aşeza capul pe pieptul lui. Aş plânge. L-aş implora. Simt într-adevăr disperare şi furie şi ruşine de ce simt. El iar a închis ochii şi e nemişcat.

— Plec, îi spun. Plec şi iartă-mă că, din pricina mea, ai pierdut un timp prețios. Bolnavii te aşteaptă. Azi pe seară va veni şi nepotul meu Dan, Dan Stavri. Aştept de la dumneata să mi-l salvezi.

— Voi încerca.

— Eşti un om binecuvântat.

El nu dă drumul mâinii mele. E tot cu ochii închişi. Stau aşa în tăcerea atât de aproape încât văd sub halat inima lui care bate. Îi simt respirația şi inima. Văd viața din el. Şi simt dorința mea aprinsă de a descătuşa din acest titan bucuria pură a inimii, recunoaşterea divinului în cotidian.

Îi spun în şoaptă, aproape de el:

— Să te rogi şi dumneata puțin pentru mine, aşa cum o

fac eu pentru dumneata.

Deschide ochii, mă priveşte în ochi:

— Făgăduiesc, chiar din clipa asta mă voi gândi la dumneata.

Cât timp m-a privit? Nu ştiu. Prin importanță, clipele pot părea eterne. Mi-a spus apoi cu mare politețe, acea politețe standard, ciudată la omul acesta, altfel decât ceilalți oameni, politețe mondenă exagerată, fără interes:

— Sper să veniți luni cu doamna Ella. Doreşte să fie cu dumneavoastră...

Suntem atât de aproape. E foarte liniştit. Plec. În antreu e lume nerăbdătoare, plictisită. Se aude telefonul din odaia de alături. Sună... sună... Plec cu Ella. Pe stradă, umblu ca beată.

— Ce-i cu tine? Pentru ce ai stat atât de mult cu doctorul?

— Discuții...

— Interesant?

— Da, foarte interesant.

Mă despart de Ella şi fug în goană la Marta. N-am mai avut timp nici să telefonez, sau am uitat să telefonez. Marta se sperie. Niciodată n-am venit neanunțată.

— S-a întâmplat ceva?

— Da, dar nimic rău. Trebuie să vorbesc cu tine. Se poate?

Intrăm în odaie.

— De fapt, Marta, cred că nici nu am nimic de spus. Voiam să nu mă mai simt în clipa asta atât de singură. Ca într-un abis. Cred că am făcut o mare, mare greşeala. Poate cea mai mare greşeală a vieții mele. Cred că, din nestăpânire, am pierdut pe omul cel mai dotat pe care l-am întâlnit până acum. L-am pierdut din vina mea. Nu ştiu din ce teamă, teamă ciudată, inexplicabilă, îmi pierd în fața lui posibilitățile mele obişnuite...

— Dacă e atât de dotat, nu-l poți pierde. Poate nu ți-a fost ție dat. Are şi el pe Dumnezeul lui. O avea grijă de el. Pentru ce vrei tocmai tu? Imediat ce vezi un om, te repezi la el! Nu toți oamenii sunt ai tăi. De altfel, cred că nici nu vă potriviți, probabil că-ți place ce emană din el, dar nu vă potriviți.

Magnetismul lui puternic îți face bine, dar totuşi puterea lui e grosolană. Tu n-ai ce câştiga lângă el, calea ta e alta. El se ocupă de trupuri, pe tine te preocupă spiritul...

— Ai dreptate aparent şi totuşi nu este aşa. Eu simt că omul ăsta este al meu. O potrivire atât de mare! Ce simt eu este unic. Nu se poate să fie aberație.

— Căsătoreşte-te cu el atunci...

Izbucnesc:

— Iar începi? Ei bine, şi asta dacă trebuie: orice, dar cu el!

— E o partidă bună şi, în acelaşi timp, omul e inaccesibil pentru o altă femeie. Şi nici lângă o femeie ca tine nu se stă uşor. Proba cea mai bună că vă potriviți e că el este singur... şi că tu tot singură eşti. Nu mai pot oamenii obişnuiți să vă suporte.

— E îngrozitor de singur...

— Şi tu la fel: tot felul de oameni care se perindă în jurul vostru şi totuşi singuri. Socialmente potriviți, şi atât de ocupat încât vei fi şi liberă. Dacă ne-am gândi, totuşi, absolut totul e atât de potrivit încât nu văd nicio piedică.

— Poate una.

— Da, să nu vrea el, că văd că tu vrei.

— Ți-am spus din prima zi: vreau să trăiesc sub privirea omului acesta. Nu ştiu cum mă va putea schimba viața sau ce-aş putea simți sau afla în urmă încât să nu mai vreau acest lucru. Poate... dar eu nu văd.

— Cere-l pe omul acesta. Şi, dacă este al tău, se face.

— Marta, eu mă gândesc la el ca yoghi.

— Totuna e. Eu vorbesc practic. Eu spun că aşa ar fi totul perfect. Mereu spui că vrei singură: iată un ascet, un yoghi. Zici că vă potriviți. Ascetism împreună!

— Da, da. Ar fi prea frumos! Ar fi extraordinar... Numai când mă gândesc la privirea lui, sau la fața lui, când stă cu ochii închişi, simt o topire, o căldură în inimă. Atât, atât de adânc sunt eu însămi alături de el! Dar acum am venit la tine ca să-ți spun că am greşit. M-am repezit la el fără să pregătesc terenul. L-am speriat...

— Maestrul alege elevul.

— Da, dar nu-l pierde din vina lui, căci atunci nu este maestru ci, aşa, ca mine, o parodie. L-am ales pentru că ştiu precis că are calităţi absolut excepţionale; dar am prezentat lucrurile astfel încât am stricat ocazia.

— Ai răbdare. Ocazia se poate prezenta din nou.

— Da, asta da. Poate...

Şi în ziua aceea nu i-am spus Martei că omul mi-a mărturisit că singurătatea lui, ascetismul lui îl apasă. Poate am uitat, poate mi-a fost teamă, poate am fost discretă, poate am fost superstiţioasă, poate că... Doresc ca Marta să-mi mai vorbească de el, să mă asigure că nu am greşit atât, atât de grav. Îl iubesc pe omul acela. Îl iubesc. A rămas în mine. Văd, văd cum îi bătea inima, cum respiră, mişcarea aceea imperceptibilă a inimii, ghicită de mine sub halat, căldura fiinţei lui, faţa lui cu ochii închişi atât de aproape de mine. Da, da, să-mi pot aşeza capul pe pieptul lui şi să mă odihnesc, să ştiu că am venit acasă şi niciun gând, niciun gând... să-mi stea inima alături de inima lui. O iubesc inima lui, în numele eternităţii mele, o iubesc.

— Când te mai duci acolo?

— Luni, cu Ella.

— De trei ori pe săptămână?

— Da.

— Nu te văd bine...

— Poate să fie totul foarte bine.

— I-ai vorbit de Dan?

— Da.

— Şi?

— A spus că se poate, că e sigur că-l va vindeca uşor. Îl aşteaptă.

*

Şi trece sâmbăta şi trece şi duminica, şi fiecare clipă o trăiesc într-o exaltare ciudată. Inima îmi este fierbinte, aprinsă şi adâncită în ea însăşi. Mă gândesc: se poate să fiu atât de fericită şi el să nu ştie nimic? Se poate ca el să fie străin şi sufletul meu să-şi strige în singurătate fericirea asta care-mi

este dată de el? Ce-i pot spune? Nu-i pot spune nimic. Poate voi muri înainte de a putea vreodată să-i spun că, de când l-am întâlnit, am fost fericită, fericită cum n-am mai fost niciodată. Îmi pare că fericirii ăsteia nu-i lipseşte nimic, absolut nimic. De fapt, nici nu-mi pasă că el nu ştie. Nu este necesar să ştie. Nu ar adăuga nimic la fericire. Mâine, nu ştiu, dar azi e suficient atât. Simt o fericire suspendată în inimă şi perfectă. Asta nu e dovada că inima lui e pură şi că este potrivită mie, dăruită mie? El nu ştie? El nu simte? El nu vrea nimic?

Luni vine Dan la mine. Vine ca o furtună. Mă uit la el cu uimire.

— Am fost la doctorul Surenian, îmi spune. E formidabil! Întâi s-a aşezat în faţa mea şi, spre marea mea uimire, a adormit în faţa mea.

— Cum a adormit?

— Uite bine, a adormit.

— Şi tu ce-ai făcut?

— Am stat nemişcat ca să nu-l jignesc, cu toate că eram eu jignit.

— Şi?

— Apoi s-a deşteptat foarte liniştit, foarte liniştit şi sigur de el şi mi-a făcut o şedinţă, şi deodată am simţit că se petrece ceva în adâncul meu. Venea de la el o dulceaţă, o putere... Şi... mă simt mai bine. Azi am dormit... am mâncat...

Eu mă închin. Dan a plecat. Pasul lui era înaripat, victorios...

Înainte de a merge cu Ella la doctor, telefonez prietenului meu, pictorul Lucian Cornea, cel care i-a vorbit prima dată doctorului Surenian de mine. De fapt îi telefonez ca să am cu cine vorbi despre doctor. Pretextul e că trebuie să fiu politicoasă şi să-i mulţumesc. E un prieten bun, din aceia pe care nu-i vezi des, dar îi găseşti întotdeauna aceiaşi. Prietenul acesta e cunoscut pentru aventurile lui amoroase şi complicaţiile aduse de viaţa lui de Casanova.

— Înţelegi, spune el, femeie să fie şi-mi place. Indiferent care, femeie să fie. Oricăreia dintre ele îi spun: „chérie”, asta simplifică mult lucrurile, înţelegi, nu pot greşi, pe întuneric,

în clipele de pasiune, să-i spun nici Mioara sau Liliana, Fifi sau Lili când pe ea o cheamă Florica sau Angelica... Mimi sau Lulu...

Noi, prietenii, l-am botezat „Şeriul”. Dar iată că Şeriul s-a îndrăgostit de una singură, acum de curând, şi de una care nu l-a vrut. Pe asta el ştie că o cheamă Nina, nu-i spune „Chérie”, ci Nina, Nina, Nina. Şeriul caută cu cine vorbi despre Nina, Şeriul nu mai vorbeşte decât despre Nina... Deci, ne vom întâlni şi vom vorbi, eu despre Ara Surenian, Şeriul despre Nina. Mai potrivit lucru nici că se putea.

— Ai văzut ce ciudat e doctorul? E un boem, îmi spune.

Mă abțin de a râde. „Boem” e calificativul cel mai nepotrivit. Spun:

— Nu boem, ci somnambul!

Şeriul râde cu mare poftă.

— Şeriule, îi spun, nu vrei să vii pe la mine să stăm de vorbă, diseară?

— Diseară nu pot, dar mâine, da.

— Pe seară, pe la opt.

— Bine. N-ai o carte să-mi împrumuți?

— I-am dat doctorului Surenian două. După ce le citeşte să ți le dea ție.

— Să mi le dea mai bine imediat mie, că el tot nu citeşte.

— Cum? Nu citeşte?

— Las’ că ştiu eu. Nu va citi nici cărțile dumitale, nici n-are timp şi nici nu citeşte. I le cer?

— Să nu se supere...

— Ce idee! Trimit şoferul să le ia şi, după ce le citesc, i le dau înapoi.

— Faci cum vrei... cum crezi că e mai bine... Atunci ne vedem mâine, marți?

— Da.

Luni merg cu Ella la doctorul Surenian. Sunt enervată, prost dispusă. Voi merge deci la doctor. Voi asista la şedință şi apoi din nou, între două uşi, voi vorbi cu el câteva cuvinte. Pentru ce violentez astfel uşa acestui om care, desigur, vrea linişte şi care, din politețe, mi-a dat o oarecare atenție, căci,

dacă persoana mea l-ar fi interesat, m-ar fi căutat. Niciun telefon, niciun cuvânt. Numai eu, numai eu. Şi nu-mi place ce fac. Azi trebuie să mă duc acolo, dar voi căuta să nu rămân singură cu el. Ce să-i spun? Să-i repet cele spuse? Nu, nu. E gata. Mâine voi vorbi cu pictorul Lucian Cornea. Îi voi spune lui că întâlnirea cu doctorul Surenian a ratat, îi voi mulțumi şi gata. Gata!

Merg cu Ella. Sunt tăcută. Tristă, izolată. Ajungem la doctor. E primăvară victorioasă. E devreme, soarele cald. Găsim enorm de mulți pacienți care aşteaptă. E lume până-n curte. Majoritatea – oameni cunoscuți, artişti celebri, cântăreți, pictori, pianişti, actori. Sunt bine dispuşi. Se prezintă unul altuia. Se cunosc. Vorbesc de doctor. În curtea aceea simplă, ca de țară, sub bolta de viță în fața casei mici – grupul lor e ciudat. Sunt îmbrăcați destul de exagerat. Îmi dau seama că, printre ei, doctorul Ara Surenian e vedetă. E marea distracție să vii la doctorul acesta sub diferite pretexte: că ai trac, că ai crampe, că ai insomnie, că-ți pierzi memoria, că eşti neurastenic, că te îngraşi anormal, că slăbeşti văzând cu ochii... Printre ei e şi Corina. Toată lumea vorbeşte cu ea destul de tare.

— Are o slăbiciune pentru tine, îi strigă Fifi Păpuşa, zisă Mata-Hari, Corinei.

— Aş! deloc. Ştiu şi mă sperie ce are pentru mine.

— Ce? Ce? se aud glasurile amuzate.

— Milă, spune Corina.

Se face o tăcere penibilă, dar femeia blondă, Fifi, care vorbise la început, neplăcându-i probabil tristețea, dă repede cu gura.

— Atunci sunt eu liberă să cochetez cu el? Îmi dai voie?

Şi Fifi se strâmbă comic. Toată lumea râde...

Corina face un semn de indiferență cu mâna.

— Faci ce vrei!

— Am auzit că e îndrăgostit de tine, îi spune cineva lui Fifi.

— Cred şi eu! se mândreşte Fifi.

— Eşti capabilă de orice, îi spune cineva.

Fifi e blondă, zveltă. Are părul despletit în bucle. În mână

poartă o cravaşă. Uimită de prezența ei, o întreb pe Ella cine-i femeia. Ella îmi şopteşte:

— Ce, nu ştii? Celebra îmblânzitoare de lei de la Circul Klutzky din Ploieşti. S-a născut în circ, a trăit, a crescut în circ... Un tip ciudat. Părinții ei erau acrobați de circ. Au murit când ea era mică. A fost crescută în circ şi are pasiunea circului. Dar marea pasiune a vieții ei sunt animalele sălbatice. Cu frumusețea ei ar fi putut avea o altă viață, dar nici nu se gândeşte. Nu o pasionează decât leii, tigrii şi panterele...

— Dumneavoastră ce căutați aci? o întreabă Fifi pe Ella.

— Ce caut? întrebi? Mâna. Crampa...

Iar se face o mică tăcere. Fifi iar se repede:

— Cum de nu m-am gândit mai devreme să-ți fi spus să vii? Las' că-i vorbesc eu lui de dumneata... Ai mai fost?

— De două ori.

— Las' că-i vorbesc eu. Intru şi-i spun cine eşti...

— Am mai fost cu doamna Stavri.

Ella mă prezintă.

— Mergeți şi cu mine. Suntem foarte prieteni, zice Fifi.

Eu mă simt foarte prost. Fifi se uită la mine cu simpatie. Fifi nu mai e foarte tânără, dar încă foarte bine pentru o blondă. Stranie arătare.

— Stați aici, doamnă, îmi spune, şi vrea să-mi ofere locul.

— Mulțumesc, pot sta în picioare.

— Vă rog să stați. Vă rog! N-am răbdare să stau, eu tot mă scol şi mă mişc. Îmi face plăcere să aveți loc.

Mă aşez. Suntem sub bolta de viță-de-vie înmugurită. Văd curtea şi casa. În fund e o cişmea, o cuşcă şi, mai în fund, pomi. E primăvară. Din când în când, câinele în lanț latră. E ca la țară. Parcă am fi într-o excursie.

— Daca stăm aici, spune Ella, nu o să ne vadă şi nu ne ia, iar eu am bilete la concert diseară.

— Mă duc să-i spun că sunteți aici, zice Fifi, încântată.

— Lasă... lasă...

— Nu, nu... De ce? Îi spun, să ştie.

Mă scol de pe scaun şi văd cum merge şi bate la uşă şi intră în cabinetul de consultații. Ce ciudată, ce ciudată senza-

ție am! Şi imposibil să-mi dau seama ce simt. În clipa asta, pe poartă intră nepotul meu Dan. Mă izbeşte faptul că, într-adevăr, arată mai bine, mult mai bine. Trebuie să recunosc că eu nu l-am putut ajuta, că am asistat la misterioasa lui boală fără să-l pot ajuta. Acum, toată speranța îmi este în Ara Surenian. Dan e lângă mine. Dar eu sunt însă, fără vrere, cu ochii mereu spre odaia de consultații. Fifi, zisă şi Mata-Hari, iese, vine spre noi.

— A spus că imediat. I-am spus că sunteți aici.

Fifi Păpuşa e încântată, în vervă. E ca la spectacol. Clienții din curte o privesc toți. E eroina principală. În clipa asta, pe poartă intră două femei foarte tinere, foarte fardate şi foarte bătător la ochi îmbrăcate. Se țin de braț şi privesc, uimite, la gloata de oameni adunată.

— Da' astea ce mai vor? şopteşte un actor.

Fifi răspunde tot în şoaptă, şoaptă de teatru, care se aude la câțiva metri.

— Astea au venit să le descurvăsărească...

Se râde cu hohote. Eu sufăr. Aş dori să plec şi să nu mai vin niciodată. Ella are acum cu cine veni. S-a obişnuit, nu-i mai este frică. Dan de asemenea. Voi pleca imediat. Chiar acum.

— Ella, eu am să plec. Azi e multă lume. Vin altă dată.

— De ce? de ce? spune Ella.

— De ce? de ce? spune Fifi.

— Vin altă dată. Eu nu sunt bolnavă. Azi e prea multă lume...

În timp ce vorbesc, uşa cabinetului de consultații se deschide şi doctorul iese în prag.

— Doamna Ana Stavri nu este aici? întreabă.

— Ba da, i se răspunde.

Vine spre noi. Doctorul e în fața mea. Îmi sărută mâna.

— Doamnă Stavri, am primit un telefon de la pictorul Lucian. Afirmă că a vorbit cu dumneata şi că ai permis să-i împrumut una din cărțile pe care le am de la dumneata. Sunteți de acord?...

— Da, da.

— Bun. Atunci i-o dau, cu toate că-mi pare rău...

— Trebuia să vă fi cerut voie mai întâi, dar Lucian...

— Nu, nu. El citeşte repede. Eu sunt atât de ocupat! Pe dumneavoastră vă văd când are doamna Ella şedinţă...

Îl zăreşte pe Dan. E imediat cald cu el. Şi-a aşezat mâna pe braţul lui. Îl mângâie. Eu mă bucur nespus de mult. Se întoarce apoi din nou către mine şi repetă:

— Vă văd când are doamna Ella Dima şedinţă.

Doctorul pleacă. Doamne, ce gras e! Ce masiv! Toată lumea a amuţit. Toată lumea se uită repede la mine, apoi la doctor, până dispare în odaia de consultaţii.

— Ei, ei, zice Fifi, mi se pare ca doamnei Stavri îi face curte, nu mie... S-a zis cu mine!

Iar se râde. Eu stau nemişcată. E cald în soarele ăsta de primăvară. Câinele încă latră. El, câinele, mititelul, crezuse că doctorul pentru el ieşise în curte, să-i dea drumul din lanţ.

*

Marţi. Mă deştept cu neta senzaţie că e sărbătoare şi nu ştiu de ce. Sar din pat şi-mi amintesc că Dan s-a vindecat. „Iar cine va scrie de 13 ori câte 9 va avea o mare bucurie...” Bineînţeles, zilnic îmi fac datoria cuvântului dat şi pun cele nouă scrisori la poştă, surâzând ironic, dar le pun. Îmi este bine. Am o mare bucurie. Fierbinţeala sufletului este mare. Îmi este bine. La deşteptare, mă pândea bucuria, şi fusese toată noaptea cu mine, bucuria. O simt. Gândurile mele au aripi, au adâncuri calde. Bucuria nu are cuvinte, are numai căldură. Palpită în inimă şi iară e o clipă în care îmi dau seama că, dacă aş fi avut puterea atunci să fiu lucidă şi să nu confund plăcerea, slăbiciunea cu puterea dată fiecărui om de a se găsi pe sine în adâncul firii, aş fi fost ispăşită de durerea ce singură mi-o pregăteam. Dar între mine cea adâncă, cea adevărată, şi cea plină de slăbiciuni efemere este încă spaţiu, încă alte gânduri, alte aşteptări, alte slăbiciuni. Nu am puterea dăruirii totale. În urmă, buzele mele murmură, îndrăznesc să murmure: „Şi dacă omul e să fie al meu, să

fie!" Da, am îndrăznit să hotărăsc. Umblu de colo, colo prin odăi ca de atâtea şi atâtea ori, dar acum pasul meu are aripi. Îmi fac toate socotelile: mă căsătoresc cu el. Se mută la mine. Am casă mare şi frumoasă. Ara îşi păstrează pentru consultații cabinetul actual, îl îngrijesc, în fine, dar să ştiu că vine acasă la mine ca acasă la el, împreună cu mine, în casa mea. Poate că nu voi putea niciodată scrie, inspirația e secătuită; poate mi-a fost luat acest dar şi, în loc, mi se va da altă bucurie, poate alte puteri se vor înălța din mine...

Doresc să mă căsătoresc şi să locuiesc cu Ara. Şi doresc fierbinte lucrul acesta. Deci am hotărât. E unicul om întâlnit până acum cu care cred că voi fi ascetă şi nu voi fi singură. Vom merge împreună în viață. Ah, să trăiesc sub binecuvântarea privirii lui? Va pleca să vindece bolnavi cu privirea lui, cu mâinile lui, dar va pleca de la mine de-acasă. Zi şi noapte. Va pleca, dar eu, aşteptându-l, mă voi ruga, mă voi ruga pentru el.

Marți. E prânzul. Nu pot mânca. Gândul meu nu are cuvinte. Din nou implor îndurare, din nou cer să fiu primită între cei ce se căznesc să nu greşească împotriva firii.

După-masă, socotesc timpul şi hotărăsc ora când să merg la biserică la Sfântul Anton, aşa cum am făgăduit. E întâia marți din cele treisprezece promise să merg la biserică. E primăvară. Va fi o plăcere. Mă bucur de toate marțile în care mă voi duce la biserică. Treisprezece marți fac trei luni şi o săptămână. O să fie vară. Va fi trecut primăvara, va fi vară, iar eu voi şti atunci: voi mulțumi pentru bucuria pe care viața mi-a dăruit-o.

Dacă sunt la şapte la biserică, la şapte şi jumătate voi fi acasă, spre opt vine Lucian şi mâncăm împreună. El va putea să-mi vorbească de doctorul Surenian... Sau nici el nu ştie nimic? În biserică, aprind trei lumânări. Una e pentru Sfântul Anton, una pentru mine şi una e pentru doctorul Ara Surenian. Imaginea lui e vie în mine. Şi, ciudat, stând aşa în biserică, îl simt deodată pe Ara Surenian aproape şi prezent, ca şi cum şi el s-ar gândi la mine. Îi prind gândul, îi surprind gândul întors către mine. Deci e adevărat! Vineri, când am

fost la el, mi-a făgăduit că se va gândi la mine. Îmi amintesc perfect. Eu i-am spus „să se roage...” şi el a spus că „se va gândi”. De fapt, e totuna. Îmi dau seama, în clipa asta, că țin minte cu o acuitate anormală: casa, mirosul casei, telefonul care sună, privirea omului, fața, gura, inima care bătea sub halat, fața lui când a venit ieri în curte să-ntrebe dacă poate da cartea lui Lucian. Ochii lui în soare au avut o lucire insuportabilă. Şi simt o mare exaltare văzând cele trei lumânări arzând împreună. Ridic capul către Sfântul Anton. Statuia e urâtă, dar nu mă supără. Isus, copil, stă în brațele sfântului, iar mâna îi este aşezată pe obrazul sfântului. Gestul mă înduioşează. Un gest gracil, mâna mică pe fața puternică a sfântului. Închid ochii, inima mea are o mângâiere dulce. Parcă şi mâna mea e pe fața sfântului. Îi mulțumesc că sunt aici. Îmi dau seama de interiorizarea inimii mele.

Gata. Am să-l întâlnesc pe Lucian.

Spre opt, Lucian îmi telefonează.

— Să ştii că nu pot veni la tine, îmi spune.

— Pentru ce?

— E băiatul meu răcit. Nu vreau să-l las singur. E o prietenă care a venit şi stă un ceas cu el, apoi pleacă. Trebuie să stau cu băiatul.

— Bine, Şeriule... dar eu... vin eu la tine. Stau cu tine un ceas-două şi apoi plec acasă.

— Minunat! Vin să te iau. Îmi era urât singur. Tu ştii.

— Da, da, ştiu...

Da, Şeriului îi e urât singur. Nina, Nina... Da, îi e urât singur.

N-am fost până azi niciodată la Lucian. Suntem prieteni, dar el era cel care venea la mine.

Şeriul conduce atât de repede! Ajungem într-o clipă. Se opreşte în fața casei lui. Cobor şi rămân locului privind casa cu uimire şi duioşie. Într-adevăr, casa în fața căreia ne-am oprit o recunosc ca fiind cea în care am locuit când aveam cinci ani. Casa e complet transformată. Totuşi, o recunosc. Îmi face plăcere şi mă amuză. Iată gardul pe care ne suiam, fratele meu şi cu mine, ca să-l aşteptăm pe tata. Iată pomul

bătrân în care nu aveam voie să ne urcăm, iată, în fund, grădina în care ne jucam.

— E o casă mică, se scuză Şeriul, văzând uimirea mea.

— O cunosc. Aici am copilărit. Iată, au trecut atâția ani şi, pentru întâia dată de atunci, intru iar în această casă. Ca prin vis îmi amintesc...

— Da?

— Realitatea, Şeriule, e ciudată. Se spune că totul e iluzie, dar ce pregnantă e iluzia, cât de reală e iluzia! Eu nu văd diferență între iluzie şi realitate, totul e iluzie şi totul realitate. Realitatea iluziei...

Şi ca să nu par pedantă, surâd, dar inima mea nu surâde. Şi vorbesc mai departe:

— Ca prin vis! Aşa-mi par zilele de atunci. Ce trup plăpând aveam! Şi voiam să cresc mare... Acum e grija îmbătrânirii. Ce-a rămas de atunci? Nimic decât aceeaşi sensibilitate. În fine, să intrăm, dar, spun drept, am avut o clipă de emoție.

În interiorul casei, bineînțeles, nu recunosc nimic. Totul e transformat. Caut să-mi reamintesc. Mă uit în jurul meu fără discreție. Se amestecă într-un amalgam ciudat prezentul cu trecutul. Care este oare mai real?

— Înțelegi, era o casă prea incomodă. A trebuit s-o transform... se scuză iar Lucian.

Dar eu nu-l aud. Sunt tot cu amintirile mele: aci, patul. Târziu, un bec mic lumina slab odaia. Mama se întorcea cu tata de la restaurant. Înainte de a se culca, venea să mă sărute. Avea o haină de blană de lutru. Fața-i era rece, proaspătă de frigul de afară. La piept purta un buchet de violete. Vâram nasul în violete. Erau parfumate, dar miroseau şi a tutun. Era un ideal să miroşi a violete şi tutun. Parfum şi tutun. Şi o haină de blană moale, şi mama care te sărută, îți sărută ochii ca să dormi...

Şeriul şi cu mine ne aşezăm. În odaia asta, fosta mea odaie, e acum o bibliotecă mare. Tablouri frumoase. În locul patului din copilărie, ştiut de mine – unde mama îmi lua trupul plăpând în brațe şi-mi săruta ochii – e o masă mare... În sobă e încă puțin foc. E cald, agreabil. Băiatul prietenului meu

se simte mai bine. Prietena care l-a păzit nu pleacă încă. Va mânca cu noi. Noi ne aşezăm şi stăm de vorbă. Vreau să-l întreb de doctorul Surenian, să vorbesc de doctor, măcar astfel să fiu cu el. Nu ştiu cum să încep. Dar Lucian mă întreabă el:

— L-ai mai văzut pe doctor?

— Da, vineri o dată şi ieri, luni, încă o dată.

— De trei ori?

— Da, de trei ori. Merg cu Ella Dima şi cu nepotul meu, Dan Stavri.

— Ce impresie ți-a făcut?

— Tare, tare greu de spus...

— Să ştii că mi-a trimis cartea pe care i-ai împrumutat-o. Am trimis şoferul şi...

— Da, ştiu. Eram acolo, mi-a cerut voie, ieri.

— Ai putut vorbi cu el?

— Da şi nu. Sunt pacienți mulți şi mă jenez să-i răpesc din timpul bolnavilor. Am impresia că e inutil, că nu-l interesează. Foarte politicos pentru un somnambul, dar nimic de făcut. O să-mi văd şi eu de singurătatea mea, şi el de a lui...

— El, singur? Cu atâția clienți? Tocmai că nu stă singur niciodată.

— Totuşi singur. E singur, o singurătate înspăimântătoare, o singurătate înfricoşătoare. Clienții vin, plătesc şi pleacă...

— Ce-ți veni, draga mea? Omul şi-a organizat viața aşa cum îi place.

— Nu, nu şi-a organizat-o. Viața a crescut în jurul lui şi l-a copleşit.

— Poate. Poate. Ce-i de făcut? Ar trebui să-i spui... Ar trebui să-l vezi singur. Să-l poftim o dată aici?

— Vine?

— Da, vine. La mine vine destul de des. Mănâncă cu mine. Uite, asta e o idee. Hai să-i telefonăm să vină.

Inima îmi bate iar.

— Crezi că vine?

— Să-i telefonăm.

— Inutil. Telefonul sună mereu, dar nu răspunde nimeni.

— Poate e frate-su acasă. Încercăm.

— Bine, încearcă.

Da, îmi bate inima. Văd casa doctorului. Doctorul e cu ochii închişi. Telefonul sună... sună. Şi deodată îl aud pe Şeriul din odaia de alături că vorbeşte. Îl aud cu uimire. Şeriul se întoarce în odaie unde sunt eu:

— Nu e singur. E domnişoara Joja cu el, mediumul său. Ea a răspuns la telefon. Ce să fac? Să-i spun să vină cu ea?

— Desigur. De ce nu?

Şeriul pleacă iar şi se întoarce iar.

— Vine. A spus că vine. Mănâncă cu noi. Vezi, omul trebuie să încerce întotdeauna.

— Desigur.

— Domnişoara Joja e destul de agreabilă.

Îmi amintesc de Anghel, alt mediu. Ăştia sunt oamenii lui. E natural să fie cu el. Îmi amintesc de conferință.

— Joja e chimistă?

— Da. O cunoşti?

— Era la conferință. Una tânără, drăguță.

— Da. E drăguță. Şi mie-mi place.

— Dumitale cine nu-ți place?

— Nimeni nu-mi mai place. Mă distrez.

— Trist?

— Da. Foarte trist. Dar asta e. Mă distrez. Altfel înnebunesc. De când a plecat Nina... Dacă nu era doctorul, mergeam la balamuc. El m-a salvat. Voiam să fac şocuri ca s-o uit pe Nina. Dar doctorul m-a vindecat. M-a liniştit.

— Văd că ții la doctor.

— Da. Țin. E un tip absolut aparte.

— Şi lui îi place domnişoara Joja? întreb şi mă costă.

Mi se pare că murdăresc ceva. Nu ştiu pentru ce am întrebat. Regret.

— Nu, lui nu-i place. Lui nu-i place nimeni, dar mişună femeile în jurul lui. L-au cam asaltat damele. L-au văzut singur, cu atâția clienți, îşi închipuie că câştigă bani mulți.

— Nu a fost niciodată însurat?

— Ba da. Demult. E despărțit de vreo cincisprezece ani. O armeancă din Armenia. Ea a rămas acolo, la Erevan. El locuieşte cu fratele lui. În fine, o poveste tristă, ceva ce-i seamănă...

Doamna Bodescu care a stat cu băiatul prietenului meu vine, şi, după ce stă puțin cu noi, pune masa. Unul, două, trei, patru, cinci tacâmuri.

Lucian spune:

— Dar ce-o fi întârziind aşa? Uite, asta e cu el. Zice că vine imediat şi vine peste trei ceasuri sau poate chiar deloc.

— Deloc? Pentru ce?

— Pentru că-l mai cheamă cineva între timp sau vine cineva la consultație.

— Noaptea?

— Oricând.

— Şi când doarme?

— Când doarme? Niciodată sau toată ziua. Doarme mereu. Uite, eu îl cunosc de câteva luni şi, săptămâna trecută, pentru prima dată am intrat la el în odaie. Aveam neapărat nevoie să telefonez şi m-am dus la el în odaie... şi m-am înspăimântat.

— De ce?

— N-am văzut niciodată o astfel de mizerie!

— Cum aşa?

— Uite, am văzut geamurile lipite cu hârtie albastră decolorată, iar patul lui nu are decât trei picioare şi al patrulea l-a înlocuit, fiind rupt, cu o ladă mai scundă, care ține tot patul strâmb. Nu ştiu dacă are cearşafuri...

Simt un fior.

— Dar nu se poate!

— Îmi dau cuvântul de onoare! Şi miroase a mucegai şi a lampă de gaz.

Îmi amintesc mirosul din casa doctorului. Tablourile desenate de el, toate în ceață şi-n nori. Astfel trăieşte „Marele Preot Somnambul” şi-mi este inima strânsă de milă şi de spaimă. Ce ascunde viața omului acesta? Am căutat un yoghi şi am întâlnit un om prea ciudat ca să nu mă lămuresc

ce este. Un somnambul, un somnambul care vindecă, vindecă cu mâinile lui! Telefonul sună. Tresar. Am avut o clipă impresia că sunt în chiar casa doctorului... Şeriul merge la telefon. Se întoarce râzând.

— Doctorul. În clipa asta părăseşte casa şi vine imediat. Maşina e la poartă, îl aşteaptă. Iată un eveniment!

Doamna Bodescu termină de pus masa. Şeriul aduce nişte sticle de vin vechi, bun. Ţigări. Pe masă este şuncă, brânză, mere, portocale, salată, prăjituri... În odaie e cald. E agreabil. Şi-mi dau seama iară că inima mea bate, bate tare, fără emoţie, dar tare, marcat, solemn. Nimeni nu cunoaşte întâmplările care vor sosi în viaţă, dar în clipa asta mă amintesc pe mine firavă, aici în casa asta unde nu am pătruns de atâţia şi atâţia ani şi văd şi clipa prezentă desluşit: aşteptăm pe „Marele Somnambul" şi mă înspăimânt. Inima bate. Se aude soneria. Şeriul se duce şi deschide. Intră întâi domnişoara Joja. Îi dau bună seara. Apoi intră doctorul Ara Surenian. Îmi sărută mâna.

— Am întârziat...

— Ca întotdeauna, spune Şeriul.

— Dacă nu era doamna Stavri nu mai veneam... atât de târziu.

— Mă bucur, mă bucur să vă văd, şoptesc.

— Eşti obosit, doctore?

— Da.

— Şezi pe canapea şi dormi puţin.

— Nu, nu.

Râd toţi trei: Şeriul, domnişoara Joja şi doctorul. Eu îi privesc, mirată.

— Doarme oricând şi oriunde, explică Lucian, arătându-l ostentativ cu un gest larg al mâinii, ca şi când ar prezenta la circ publicului un fenomen.

Doctorul pare foarte liniştit. Surâde. Pare obişnuit să se vorbească despre el aşa. Eu sufăr. E prost îmbrăcat. Cravata strâmbă, un meschin ac demodat, un fel de ac de siguranţă, ţine gulerul.

— O să mâncăm imediat, în cinci minute, spune doamna

Bodescu.

— Doctore, pentru ce nu ai pus în onoarea noastră alt costum, adică costumul celălalt?

Doctorul vrea să se scuze. Şeriul spune:

— Las' că ştiu că până-l găseai, mai trecea un ceas. Nu ştii unde l-ai pus...

Iar râd toţi trei ca de o glumă pe care o cunosc bine, o glumă des repetată, o glumă bună.

Ne aşezăm. Doctorul e într-un fotoliu. Închide ochii şi-mi dau seama că, în aceeaşi clipă, a şi adormit.

— A adormit, spune Şeriul cu duioşie, dar cu voce tare.

— Nu-l deştepta! şoptesc, speriată.

— Nu se deşteaptă. Nicio grijă...

Şeriul strigă:

— Doctore, ce-o să creadă doamna Stavri? Ai spus că ai venit pentru dumneaei şi imediat dormi...

Doctorul întredeschide ochii. O crăpătură oblică, ciudată. Ochii sunt impresionanţi. E liniştit.

— O să mă ierte.

— Ce să te ierte! O să se obişnuiască poate...

— O să se obişnuiască. De altfel, nu dormeam...

— Las' că ştiu. Mâine ne spui tot ce-am vorbit azi.

Doctorul închide iar ochii. Eu îl privesc şi înţeleg că, într-adevăr, acum nu doarme şi deodată ştiu că puterea îi este îndreptată spre mine, îi simt puterea şi, fără rezervă, îi răspund. Inima mea îi răspunde... În odaie e linişte. Nimeni nu vorbeşte. Doctorul a deschis ochii. Fulgerător mă priveşte. Are o faţă neobişnuită, o paloare care nu este a emoţiilor, nici a nesănătăţii, o paloare sidefată, paloarea omului care a lucrat în interior şi a tras puterea toată înăuntru. O autovampirizare momentană. Ochii îi sunt stranii. Tăietura lor oblică are nostalgia crudă a fiarelor închise în cuşcă. Simt exaltarea lui egală cu a mea. Ştiu, ştiu că ne-am înţeles, îmi este bine. Periculos de bine. O uşoară beţie m-a cuprins, în fine, în fine, omul a răspuns.

— Nu mai dormi, doctore? întrebă Şeriul.

— Nu.

— Să mâncăm atunci.

Şi ne aşezăm la masă. În capăt, doctorul. Eu stau în dreapta lui. În dreapta mea, Şeriul. În stânga doctorului, doamna Bodescu şi alături de ea, domnişoara Joja. Şeriul mă serveşte întâi pe mine. Eu iau farfuria şi cer voie s-o trec doctorului. Surâzând, mi se dă voie. Doctorul abia mulţumeşte. Poate nu a observat. Mă uit ca să văd dacă ştie să mănânce. Da, ştie să mănânce. Ştie să mânuiască furculiţa şi cuţitul, deci omul ăsta a fost printre oameni, omul ăsta are un trecut. Bem vin. Se ciocneşte. Lângă mine, doctorul mănâncă foarte încet. La un moment dat, în timp ce vrea să ducă furculiţa la gură, ochii i se închid, mâna-i rămâne uşor ridicată, apoi se aşează moale în farfurie şi rămâne nemişcată. Îl privesc cu spaimă, milă, uimire.

— Doctorul iar a adormit, declară liniştit Şeriul.

— Pentru ce doarme aşa? întreb. E prea obosit?

— O fi şi obosit, dar doarme şi când nu e obosit. Drama e că adoarme câteodată şi în faţa vreunui pacient! Nu toţi înţeleg că trebuie să aibă răbdare, să aştepte să se trezească, că asta nu împiedică forţa lui de a vindeca, ci dimpotrivă. Şi în faţa mea a adormit şi totuşi m-a salvat, m-a vindecat!

Eu îmi dau seama că însăşi forţa lui se manifestă mai puternic în clipa în care destinderea nervoasă se face perfect, şi că-i este foarte greu să rămână treaz, pe muche, în echilibru între conştiinţă şi inconştienţă. Forţa din el îl copleşeşte. O, dacă ar lucra cu centrul inimii ar descongestiona puterea, nu ar obosi-o atât, dar va voi oare să înţeleagă, va voi să încerce, va avea răbdare să lucreze inima ca să aducă în ea puterea? Acum e ca un om beat, care nu aude ce i se spune şi când aude nu-i pasă. E beat de propria lui putere, ameţit de propria lui putere.

— Doctorul a avut totdeauna puterea asta? îl întreb pe Lucian.

— Da, dar de doi ani, incomparabil mai multă.

— Brusc mai multă? întreb iar.

Dar doctorul deschide ochii şi răspunde el, ca şi cum n-ar fi dormit până acum:

— Da, am avut o peritonită. Era să mor. Când m-am trezit, după ce am început să lucrez, mi-am dat seama că aveam o putere neobişnuită, însutită.

— Când a fost asta? întreb.

— Acum... poate doi ani... Nu... un an şi ceva...

Repede îmi dau seama că, fără vrerea mea, apropii această întâmplare de întâmplările vieții mele. Atunci se pregătea despărțirea mea de Filip.

— A fost ciudat. Mă vindecasem de puține zile şi într-o dimineață, deşteptându-mă, mi s-a întâmplat ceva absolut extraordinar: am revăzut în câteva clipe toată viața mea de până atunci, cu toate detaliile până la cele mai mărunte şi totul atât de viu încât de fapt n-am revăzut, ci am retrăit totul din nou. A fost ceva atât de cutremurător că am început să strig: „extraordinar! extraordinar! extraordinar!" fără să mă mai pot opri. Fratele meu, care era în odaie, s-a speriat; a crezut că am un acces de demență, iar eu nu mă puteam opri să strig: „extraordinar! extraordinar!" Ăsta a fost lucrul cel mai neverosimil, în fine cel mai extraordinar pe care l-am trăit în viața mea. După aceea mi-am dat seama că puterea crescuse în mine.

Eu exclam:

— Dar dumneata ştii că acest fenomen se întâmplă înaintea morții? Înțelegi că asta înseamnă că erai să mori şi că ți s-a dat un plus de viață?

Doctorul mă priveşte şi spune fără interes:

— Poate.

— Şi că asta înseamnă şi o schimbare totală de viață?

— Poate. De fapt, atunci a început renumele meu...

— Şi că dacă nu vei înțelege... ar putea să fie prost?

— Asta nu cred.

— Acum spun eu ca dumneata: „Poate".

Bem iar. Se vorbeşte mult. Fiecare povesteşte altceva. Doctorul doarme. Se deşteaptă din timp în timp şi mănâncă, bea sau spune câte ceva.

— Lasă-l să doarmă, spune Şeriul cu duioşie. Poate să doarmă la mine în casă cât îi pofteşte inima, că dacă nu era

el, eu eram acum la balamuc. Voiau să-mi facă şocuri electrice ca s-o uit pe Nina, dar el m-a adormit şi mi-a spus că sunt fericit şi fără Nina şi iată că acum sunt cu voi şi în stare să vorbesc cu oamenii.

— Ai uitat-o pe Nina?

— E! nu pot spune! E altceva. Iată, trăiesc, dar, în orice femeie întâlnită, totuşi o caut pe Nina, dar nu mai sunt atât de disperat. Îmi port amarul, îl duc. Asta e. Sunt un om ca toți oamenii, un om cu tristețea lui pe care şi-o poartă...

— Să nu te întristezi acum...

— Nu... nu! Apoi e doctorul aici. Îl deştept din somn, îl rog să mă adoarmă, îmi face o şedință şi trăiesc iar. Doctore, doctore!

Doctorul deschide ochii.

— Nu-i aşa că la orice oră din zi şi din noapte, oricine te poate deştepta şi dumneata îi faci o şedință şi-l adormi?

Îi vorbeşte îngrozitor de tare, ca la surzi. Doctorul surâde, satisfăcut.

— Exact.

— Pentru ce-i vorbeşti aşa de tare? îl întreb pe Şeriul în şoaptă. E surd?

— Nu, nu e surd, dar ca să nu adoarmă în timp ce-i vorbesc.

Suntem la desert. Portocalele sunt minunate, vinul excelent, prăjiturile proaspete, cafelele fierbinți. Şeriul spune:

— Toată viața am fost amorezat. Urăsc amorul. E cea mai infamă farsă pe care a putut-o inventa natura. E o abjecțiune. Ce n-aş da să-mi treacă definitiv, definitiv posibilitatea de a iubi!

Dar Şeriul se opreşte şi spune, speriat:

— Şi totuşi, ar fi îngrozitor. Nici nu ştiu cum ar fi. De copil, am fost amorezat şi amorezat am să mor. Asta e soarta mea. Nu ştiu când îmi trece, dar mă trezesc că sunt amorezat de altcineva şi atunci ştiu că celălalt amor mi-a trecut. Aveam şaisprezece ani. Eram în provincie, la liceu. M-am amorezat de o profesoară. Ea avea douăzeci şi cinci de ani. Am trăit cu ea doi ani. Locuia în celălalt capăt al oraşului. Ar

fi fost tragedie să ne afle cineva: cariera pierdută, etc. În fiecare noapte o porneam de la mine la ea, câțiva kilometri. Alergam. Ştiți ce duceam în fiecare noapte în brațe? Irigatorul. Nu-l puteam lăsa la ea că proprietăreasa credea că e fată-mare şi o fată-mare nu are irigator. Doi ani... N-a ştiut nimeni... Ce ridicol! Eu găseam situația poetică. Făceam amor de câteva ori pe noapte. Nu dormeam deloc. În clasă, eram aiurit de somn, de epuizare. Adormeam în bancă aproape ca domnul doctor Surenian. Băieții râdeau de mine. Şi pentru că nu se cunoştea aventura, fusesem poreclit „onanistul". Apoi ne-am despărțit când am terminat liceul. Doi ani alergând noaptea cu irigatorul în brațe! Halal! Moralmente aşa alergăm toți, cu irigatorul în brațe şi credem că suntem romantici! Puah? Doctore, sunt mulți care vin la dumneata să-i vindeci de amor?

— Mulți.

— Asta meserie! Bravo! Să-i vindeci, doctore, să-i vindeci de amor, fără milă, definitiv! Dacă ai putea vindeca omenirea întreagă de amor! Ce surzi, paralitici, ce bâlbâiți sau epileptici! Nimic, fleacuri! Amorul, asta boală! Că nu toată lumea poate ce a putut Ana: să se despartă iubind şi să aibă puterea pe care a avut-o să nu se dea în spectacol! Drept să-ți spun, când ai întrebat de doctorul Surenian, credeam că asta vrei: să te vindece de amor, de disperare din amor...

— Totuşi, spun, aş mulțumi şi eu doctorului.

Doctorul mă priveşte atent, fără să întoarcă fața, numai ochii îi întoarce. Îi văd din lături, oblici, ciudați.

— ...de când îl cunosc pe domnul doctor, pot spune că-mi este mai uşor să fiu puternică... fără Filip.

Mâna mi-este aşezată pe genunchi. Şi simt mâna doctorului care-mi caută mâna şi mi-o cuprinde. Lucrul nu mă miră. Din prima zi când am fost la el cu Ella Dima, doctorul m-a ținut de mână. Şi las mâna mea într-a lui. Îmi place. Mi-e bine. Şeriul întreabă:

— Şi puterea asta fără „şedințe"?

— Fără, răspund.

— Ana, cum ai făcut să nu te târâi în genunchi să-l implori

pe Filip să nu plece de la tine? Cum ai făcut?

— Eu am crezut că aşa e drept. Lucru excepțional e că a stat cu mine zece ani, nu că a plecat. Întotdeauna am ştiut, am crezut, m-am pregătit pentru plecarea lui. Era prea tânăr....

— Bine, dar e îngrozitor!

— Este. Îmi dau seama că nu oricine ar fi putut fără să se detrace. Totuşi, a fost splendid, a fost perfect, n-am vrut să stric la despărțire ce a fost odată perfect, cu plânsete, regrete. Am vrut să mulțumesc astfel şi lui Filip, şi lui Dumnezeu. Pentru majoritatea oamenilor, Dumnezeu e ceva de pus în rezervă şi la care apelează la spaimă şi durere. Eu am crezut că Filip a fost trimis mie la mare greutate, ca un înger, şi ştiam că îngerul va pleca după ce-şi va îndeplini misiunea. Şi... l-am lăsat să plece... Era să mă agăț de înger?

— Fericiți oamenii care pot gândi şi simți aşa!

— De altfel, trebuie să vă spun ceva foarte ciudat. Poate că e seara destăinuirilor ciudate, dar iată, ceva foarte ciudat: nu am fost niciodată căsătorită cu Filip.

— Tot din acelaşi motiv?

— Nu, dar jurasem, când aveam cincisprezece ani, că nu mă voi căsători. Tatăl meu se îndrăgostise de o altă femeie şi mama mea a început să sufere îngrozitor. Mama nu avea confidente, era geloasă, închisă, şi atunci, la mare disperare, mi-a spus mie, copil, că tata o înşeală, că tata vrea să ne părăsească. Eu nu ştiam nici măcar ce e dragostea, nici cum se face, nici ce înseamnă. Fiind bolnavă, nu fusesem la şcoală şi nu se gândise nimeni să-mi explice şi am început să asist la ceva îngrozitor: suferea şi mama dar şi tata. Se amenințau cu sinuciderea, cu plecări iar eu asistam, înspăimântată. Mama leşina, tata plângea... şi într-o zi când, după o scenă îngrozitoare, cu revolvere, bagaje făcute, strigăte – eu eram alături, în sala de baie, şi aşteptam, îngrozită, să mi se omoare părinții – s-a făcut deodată o linişte în care am crezut că s-a sfârşit cu ei, am căzut în genunchi şi am făgăduit Maicii Domnului că, dacă părinții nu se omoară şi nu se despart, eu nu mă voi căsători niciodată... Nu ştiam ce promit, dar am promis.

Nu mă mai rugasem niciodată. Fusesem crescută de părinți mândri că sunt atei.

Doctorul Ara Surenian păru că se trezeşte oarecum şi întreabă cu greu:

— Şi?

— Părinții s-au împăcat... iar eu, puteți crede sau nu, dar m-am ținut de cuvânt. Nu m-am căsătorit niciodată.

Câtva timp, nimeni nu vorbeşte, apoi Şeriul întreabă:

— Doctore, dumneata cum faci să nu te amorezezi?

— Mie... mi-e cam silă...

— Silă! Bravo noroc! Ia te uită: silă! N-ai fost niciodată amorezat?

— Amorezat? Nu, niciodată. Drept să-ți spun, mă cam plictisesc femeile, nu mă distrează decât foarte puțin timp... clipe...

— N-ai suferit niciodată din amor?

— Nu, niciodată.

Râdem cu toții de fața uimită pe care o face Şeriul. Eu îmi şoptesc mie, inimii mele: „De-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele!”

— Doctore, doctore, strigă Şeriul, să nu mă laşi, să nu mă părăseşti! Eşti unicul om pe lume care mă încurajează. Dumneata şi Ana. Când vă văd, sper că poate am să ajung şi eu ca voi: imun amorului. Să nu mă părăsiți...

Mâna mea e încă în mâna doctorului. Mi-o strânge mai tare. Şi acum îi răspund: strâng mâna lui. Şi inima mea răspunde şi ea. Simt o caldă, dulce fericire şi, deodată, mă întorc către doctor şi-mi aşez capul pe umărul lui. Mâna mea liberă i-o aşez pe obraz.

Se face o mare linişte în odaie. Toți tac deodată şi ne privesc încremeniți. Eu sunt nemişcată şi nu-mi pasă de nimeni şi de nimic. Doctorul miroase a om sărac care a petrecut iarna într-o odaie încălzită cu lampa de gaz, într-o odaie în care s-a gătit şi în care dulapurile miros a mucegai, dar forța care se degajă din trupul lui e caldă şi dulce ca o rugăciune. Şi, brusc, în clipa aceea, îmi amintesc de mama, de mama care se reîntorcea de la cafenea, restaurant şi mirosea bine a vio-

lete, parfum şi tutun bun, de mama care mă lua în braţe şi mă mângâia. Îmi dau seama că sunt, întâmplător, aşezată, după zeci de ani, în acelaşi loc: aici era patul meu, şi senzaţia pe care o am acum e aidoma. Lângă nimeni, lângă nimeni ca lângă Ara Surenian şi mama nu mi-a fost atât de bine.

Domnişoara Joja exclamă:

— Vai, domnule doctor, nu credeam să văd aşa ceva... să fiţi sentimental... credeam că nu sunteţi în stare...

Doctorul se întoarce către ea:

— Îţi pare rău?

— Nu... nu, dimpotrivă... bine...

— Ştiam.

Şeriul spune:

— Na! i-am pierdut şi pe-ăştia! S-a terminat cu mine! Zău, doctore, dacă nu simt o mare emoţie... Nu-nţeleg...

— E şi greu de-nţeles, recunosc.

— Aşa, unul lângă altul, parcă ar fi un Budha cu o vestală. Ana atât de transparentă! Ce contrast!... Dumnezeule, ce-mi văzură ochii? A tunat şi v-a adunat! Aş face o statuie: Budha îndrăgostit de vestala templului, Marele Pontif îndrăgostit de vestală...

Eu tresar... ceva din mine a tresărit... ceva m-a cutremurat. Pontiful... Marele Preot... Pontiful...

I-am dat drumul mâinii doctorului. Sunt singură. Beau din pahar puţin vin. Doctorul a închis ochii.

— De altfel, trebuie să recunosc, spun, că sentimentul de duioşie şi tandreţe pe care-l am pentru doctor a fost din prima clipă şi că mă bucur că l-a simţit şi el. Aşa-i bine. Altfel ar fi fost rău...

— Extraordinar! Şi omul ăsta e atât de adormit că e în stare să nici nu-şi dea seama ce i se întâmplă, să uite până mâine ce i s-a întâmplat! Bine, Ana, niciunul din noi n-ar fi îndrăznit, nici chiar eu, să-ţi facă curte! Severa Ana!

— Nici doctorul nu mi-a făcut curte. E altceva! Nu înţelegi, Şeriule? E altceva! Ce curte? Care curte? De curte e vorba acum?

— E într-adevăr altceva, înţeleg, dar ce ciudat lucru! E un

contrast atât de mare între voi încât... încât... sunt şi puțin speriat...

— Pentru cine îți este teamă? Pentru el sau pentru mine?

— Pentru... dumneata, Ana...

— De ce numai pentru mine?

— Îți spun, el e în stare să uite până mâine. El nu este normal...

— Dar eu sunt... normală?

— Poate că nici dumneata... poate! Te rog... bagă de seamă. Nu cumva eşti disperată de despărțirea de Filip... şi te ameţeşti?...

Vorbim în fața doctorului ca şi cum el n-ar fi de față.

— E atât de singur! exclam. Nimeni nu are grijă de el. El vindecă toată ziua oameni, şi pe dumneata te-a vindecat, te-a scăpat de la moarte, de la nebunie, şi acum ți se pare ciudat că am tandrețe pentru el, că-mi aşez capul pe umărul lui, pentru că te gândeşti la ce nu trebuie, pentru că te gândeşti că are haine mototolite, cămaşa transpirată, cravata ca o sfoară şi miroase a mucegai şi a gaz?! Eu m-am săturat de amor! Adineauri spuneai că amorul e abject. Şi eu m-am săturat de amor! Ce, vroiai ca, după plecarea lui Filip, să fi mers la ştrand şi să-mi fi căutat un bărbat? Am stat acasă... L-am întâlnit întâmplător pe doctor. Acesta e un om. Pentru mine e un om acela cu care poți gândi la fel, nu acela cu care faci amor. Ştiu că sunt o originală, dar convențiile sociale, ca şi cele fizice au fost întrecute...

— Nu este nevoie să-mi spui că eşti o originală. Pur şi simplu m-ai înspăimântat. Mai întâi, ai îndrăznit să te căsătoreşti cu Filip, care era cu atâția ani mai tânăr decât dumneata şi ai reuşit să faci ceva splendid, uluitor, era o bucurie când vă vedea lumea împreună – regele şi regina. Apoi l-ai gonit, când ți s-a părut că trebuie să-l redai vieții şi n-ai murit, te-ai încuiat în casă şi n-ai murit, nici de îmbătrânit n-ai îmbătrânit, şi acum, acum... ce-ai de gând? Mă sperii. Ăsta e trapez la zece metri înălțime fără plasă dedesubt.

— Până acum am avut totdeauna puterea să-mi conduc nebunia. Sunt mai tare ca nebunia din mine! exclam fără

smerenie, cu o senzație amețitoare de orgoliu şi sfidare. Îmi iau toată responsabilitatea.

— E un om extraordinar... dar...

— Dar nu e îmbrăcat la modă.

— Vai de mine! vai de mine! Nici eu nu sunt atât de frivol ca să mă uit la îmbrăcăminte... dar...

— Nu mă interesează decât sufletul. O, de-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele!

Doctorul e lângă mine. Am vorbit într-adevăr în faţa lui, ca şi cum n-ar fi fost de faţă. Doarme mai profund ca niciodată. Capul i-a căzut pe piept.

— E obosit, spun. Să plecăm. Mâine are de lucru. Ai să te duci să-ți ordone să trăieşti, că viaţa e frumoasă şi că amorul o să-ți treacă. Şi acum comentezi dacă face sau nu să-l iubească şi pe el cineva!

— Şi eu îl iubesc...

— Da, dar nu ca mine.

— Da, nu mă văd cu capul pe pieptul lui!

Toți râdem. Întind mâna şi o aşez pe obrazul lui Ara, îmi aşez şi capul pe umărul lui. Se deşteaptă şi, fără niciun cuvânt, mă strânge la el. Îmi strânge faţa la pieptul lui. Mă mângâie uşor, o, cât de uşor!

— Da, plecăm.

Ne sculăm cu toții. Bem în picioare cel din urmă pahar de şampanie. Mi se pare mie sau a fost o clipă solemnă sau toată lumea era obosită?

Domnişoara Joja cu doamna Bodescu, doctorul şi cu mine plecăm. Îl aud din urmă pe Şeriul încă exclamând:

— Ce-mi văzură ochii! Ce nu credeam! Ei, Doamne, de unde nu te aştepți! Amorul e ceva într-adevăr îngrozitor!

Mergem pe drum, căutând o maşină. Până la staţie, domnişoara Joja merge la braţ cu doamna Bodescu. Eu cu doctorul. Ne suim în prima maşină. În fund, doctorul, domnişoara Joja şi cu mine, în faţă, lângă şofer, doamna Bodescu. Domnişoara Joja locuieşte la Şosea, doamna Bodescu în Calea Griviței, la extremitățile oraşului. Le conducem, întâi pe una, apoi pe cealaltă, şi de la Şosea rămân singură cu docto-

rul în maşină. Mă ia de mână. Îmi aşez imediat capul pe umărul lui. Mă ține strâns. Rămân cu capul pe umărul lui. Îi simt respirația, îi simt inima bătând. Îmi este bine. N-am nicio grijă. Acum inima mea bate liniştită şi cald. Îmi este atât de bine la el în brațe! Îmi este somn şi dulce.

— Nu ți-e frig?

— Nu.

Mă strânge mai tare în brațe. Apleacă fața. Vreau să-l sărut. Întâlnesc gura. O sărutare liniştită, ca pentru copii, dar lungă. Respirația mi s-a oprit. Aşez mâna pe obrazul lui.

— Ce bine e lângă dumneata, îi spun.

Nu răspunde. Stau în brațele lui, nemişcată, până acasă. Am ajuns. Îmi sărută mâna. Cobor. El rămâne în maşină, nemişcat. Aud cum pleacă maşina. Nu a coborât şi nu mi-a oferit să mă conducă până la uşă. Prost crescut sau prea bine crescut? Urc la mine. Am ajuns. Sunt acasă. Azi a fost marți.

Ce noapte! Ce noapte stranie!

Înainte de a adormi, am vrut să-mi clarific gândurile, dar nu am putut. M-am simțit brusc atât de obosită, încât, copleşită, am simțit că adorm. M-am auzit şoptind: „Să nu mă laşi, să nu mă laşi! Stai cu mine!” dar nu ştiam cui vorbesc, pe cine implor: pe Filip, pe Ara Surenian? Nu ştiam. Am căzut în golul somnului fără vise. Cât timp? Nu ştiu. M-a trezit o prezență alături de mine. Buimacă de somn, am crezut că e Filip. Uitasem că Filip a plecat departe, că e cu altă femeie, într-altă odaie, într-alt pat. Oh, de câte ori, noaptea – în cei zece ani petrecuți cu Filip – n-am întins mâna să mă bucur că e încă cu mine şi să-mi şoptesc mie: „încă n-a plecat, e încă cu mine”. În cei zece ani petrecuți cu Filip, într-adevăr niciodată nu am crezut că el va rămâne cu mine. Am crezut că e numai trimis de destin să mă păzească, superbul înger cu spadă, victoriosul meu înger. Acum am întins mâna, şi alături nu e nimeni. Sunt singură. Filip a plecat. Singurătatea mea, în clipa asta, căpătă o acuitate de strigăt. Inima, trupul strigă de groaza singurătății. Sunt singură. N-am pe nimeni pe lume. Şi, în clipa asta a vieții, îmi amintesc de doc-

torul Ara Surenian şi am crezut în clipa asta a vieții mele că el e omul meu. Nu înger care vine şi pleacă, ci om lângă care trăieşti şi mori, şi că nu mai sunt singură. În fața lui Dumnezeu mi s-a părut că nu mai sunt singură. Nu era calea lui ca şi a mea? Şi el e ca şi mine, departe de desăvârşire, dar în esență om al dorinței de puritate. El mă va ajuta, eu îl voi ajuta. Acum, credeam că, în fine, îmi va auzi glasul când îi voi spune să-şi caute inima şi s-o dăruiască lumii întregi, şi deşteptat la realitatea sfântă a puterii inimii, va lucra. Până una alta, hipnotiza, sugestiona, făcea demonstrații, dar nu se ocupa de el, de propria lui putere. Lucra mecanic, cu o forță pe care natura i-o dăruise, dar nu lucra puterea întoarsă asupra lui ca să descopere în el izvorul spiritual al vieții. Era, îmi părea întunecat, sau poate numai copleşit de propria lui putere. Calea aceasta nu are sfârşit, dar deschiderea, începutul, era hotărâtor. Deşteptat la puterea conştientă a inimii, doctorul nu va mai fi copleşit de propria-i putere inconştientă. Puterea lui va creşte, dar va creşte şi puterea de a susține forța. Nu va mai dormi toată ziua ca un animal obosit. Numai câinii şi pisicile dorm de îndată ce nu au ceva de făcut.

În clipa în care era să adorm din nou, potolită, simt iară prezența de adineauri. Stau atentă să pândesc şi să înțeleg. Nu mai sunt speriată. Prezența e caldă. Are şi durere, dar o durere pustiită, acceptată. Sunt mai atentă şi simt, înțeleg. Gândul lui Ara Surenian, a marelui telepat, e atât de puternic încât îl simt ca o prezență reală, materială. Prezența e atât de reală, încât întâi mă uit să văd dacă nu e cumva materializată aici. Apoi întind mâna încă o dată pe perna de alături. Nu-l văd, mâna nu-l simte, dar ființa mea vibrează cu el. Nu e alături: e în mine. Acum sunt într-adevăr încredințată că nu mai sunt singură pe lume şi o mare, profundă exaltare mă cuprinde. Aproape îi simt obrazul în palma mea şi simt dulceața în inimă, pe care am simțit-o ieri după-masă în biserică la Sfântul Anton, când am privit pe Isus copil în brațe la Sfântul Anton, cu mâna lui mică pe obrazul sfântului, şi aceeaşi dulceață ca ieri-seară la pictorul Lucian, Şeriul, când, pentru întâiaşi dată, mi-am aşezat mâna pe fața lui

Ara Surenian. Şi nu-mi pare sacrilegiu ci, dimpotrivă, smerită dragoste. De altfel, gestul acesta a marcat timpul petrecut cu Ara Surenian. N-am spus nimănui, nici lui Ara nu i-am spus, mi-a fost prea sfânt lucru, dar mâna mea aşezată încet, conştient, pe obrazul lui Ara era o implorare, implorarea mea să-i fie milă de mine. Ah, clipele acelea în care am crezut că pot muri şi niciun cuvânt nu mai avea sens!... Dar să las asta acum, să povestesc mai bine tot, tot. Iată, iată...

Inima mea era, în noaptea aceea, caldă şi plină de speranță şi recunoştință, o recunoştință fără nume, trimisă întregii naturi. Inima îmi palpita ca o stea. În întuneric, văd steaua mea, steaua inimii mele, steaua sfintei aşteptări din mine. Palpită. Apoi stă în fața mea nemişcată, albă. O clipă apoi, ca un boboc care înfloreşte, trece într-un galben miraculos, pur, de aur viu, transparent. O redau inimii mele. O aşez în „potirul" interior. „Retrage-te în cămara ta şi roagă-te". A fost ultima dată, pentru multă vreme apoi, până aproape de pragul morții pe care l-am atins o clipă, când inima mea şi cu mine au fost în puritatea fără amestec. Steaua a fost cu mine şi nu am înțeles, nu am înțeles că steaua îmi poruncea un drum, îmi arăta calea împlinirii. N-am avut putere s-o urmez. Da, iar a fost o clipă când aş fi putut să aleg calea izbăvitoare de orice întârziere, de orice cădere, de orice plăcere mediocră. Dar nu am avut această putere. Am căutat, am suspinat totuşi după un om, ceream de la un biet om ceea ce nu eram nici eu capabilă să dau. Căutam absolutul în finit, căutam permanentul, eternitatea, perfectul în ceva uimitor, trecător. Dacă cineva a trăit vreodată o astfel de clipă, mă va înțelege, va înțelege ce am suferit, iar cine nu a trăit, să se cutremure şi să nu se joace cu astfel de lucruri care ating moartea sau nebunia. Dar milă nu vreau. Mie nu mi-a fost milă de mine. Eu care ştiu că nu viața ne face să suferim ci că, dimpotrivă, noi schilodim viața, noi îl facem pe Dumnezeu închis în noi să sufere! El e perfect, El e viața şi ne aşteaptă în eternitate să fim şi noi perfecți ca să ne dea perfecta bucurie, perfecta dragoste, iar noi alergăm după năluciri, noi participăm la toate întârzierile

noastre, la toate greşelile noastre, în eternitate crucificați noi în noi şi apoi tot noi strigăm: „Milă! Milă!” Nici mie nu mi-a fost milă de inima mea crucificată în mine. Am fost martora nebuniei mele! Nu voi judeca niciodată pe nimeni, niciodată. Numai pe mine mă judec. Oh! numai de-aş fi suferit destul ca să fi răscumpărat inconştiența mea, întârzierea mea!

Toată noaptea a fost prezența doctorului Ara Surenian cu mine, în mine, lângă mine. Ştiam că cel mai bine îl simt pe chiar pragul somnului şi am căutat să mențin trează în mine mintea numai atât cât trebuie ca să pot prinde realitatea subtilă a prezenței lui. Îmi era teamă să nu-l pierd dacă adorm de tot şi teamă să nu mă deştept complet. Mijloacele întrebuințate pentru interiorizare le întrebuințam acum pentru întâlnirea mea, mistica mea întâlnire cu acest om. Prindeam şi pierdeam acea realitate misterioasă, care atât de uşor se poate confunda cu visul sau iluzia: apoi, deodată, ca într-un declic, l-am putut prinde: l-am văzut în dreapta mea. Îl cunosc din eternitate. O teamă sacră mă apasă. Acum ne-am reîntâlnit. Retrăiesc trecutul. Acum, prezentul e făcut din trecut. Nu pot vedea destul de desluşit, dar ştiu că ce prind e real. Sunt ca un om într-o odaie prea puțin luminată. Fac eforturi să văd, dar ce desluşesc e estompat ca într-un film pe o pânză adiată de vânt. De-aş putea vedea, de-aş putea vedea! Şi trebuie, trebuie să văd, să ştiu. Cred că viața mea depinde de ce voi putea întrezări... Şi nu vedeam clar! Dar ce persistă la toate imaginile e teama şi acuta nevoie de a mai privi şi de a cere, a implora iertarea. Sângele din mine cere iertare. Vrea să ceară iertare acestui om care, cu toate că schimbat, e totuşi doctorul Ara Surenian. Sângele din mine cere iertare. Cu ce-am greşit? Când am greşit? Ce văd acum e amețitor de frumos. Pentru ce mi-e teamă, mortală teamă să privesc? Cui îi este teamă? Mie, celei de acum, sau celei de atunci? Cea pe care o văd acolo pare liniştită, inconştientă. Are o transparență floral şi văd profilul meu, acelaşi ca acum... Văd încăperea templului. E de piatră. Odaia nu are pereți, numai coloane pătrate de piatră. Afară, vegetație tropicală. Apare Marele Preot, Marele Preot Somnambul, cel

care profetizează. E o mulțime afară care aşteaptă. Când apare el, ei cad în genunchi. Cad şi eu în genunchi. Se aud hohote de plâns şi gemete. Un murmur uriaş. Mulțimea e ca valurile mării, mişcătoare, şi geme, se zbate... Şi strig, strig... atunci... iar acum mă stăpânesc să nu strig iar, opresc strigătul în gât, îmi aud geamătul strivit. Acum doresc să ştiu, dar în acelaşi timp aş dori să nu ştiu, să trec peste tot ce-a fost şi să mă trezesc liberă, liberă, să se lumineze de zi şi să încep o viață simplă... dar îmi dau seama că, dacă vreau să mă eliberez de trecutul care mă apasă, trebuie să am puterea să-l recunosc, să-l văd. Cum am putut trăi până acum fără să ştiu că în mine există o astfel de amintire? Atât de solemnă, acută şi periculoasă amintire, uitată şi purtată ca pe o boală necruțătoare! Mă uit iar.

Acum e lângă mine Marele Preot. Ştiu că, dacă nu profit de clipa asta, mai târziu va fi poate prea târziu. Mențin starea pe margine de vis şi ştiu că visul e realitate. Totuşi, nu am suficientă putere să fiu total lucidă. Se fac alunecări din realitatea grosolană într-o realitate mai subtilă, mai grea de prins, care lucrează în bloc, mai greu de menținut. E lângă mine Marele Preot. E masiv. Hainele îi sunt de aur. E nemişcat. O privire de-a lui mă cutremură, aceeaşi privire ca acum. Mă caută, privirile ni se întâlnesc... Cum poți dintr-o singură privire să înțelegi o poveste atât de încâlcită? Probabil pentru că am mai trăit-o o dată şi o ştiu. Iată, iată... O gelozie nebună m-a cuprins. Strig. Strig la el. El, pare şi el înnebunit, zădărnicit, incapabil să-mi potolească exasperarea. Sunt ca un animal care se târăşte, se zvârcoleşte pe jos, iar el, încătuşat într-o sumbră, nemişcată, masivă tragedie... dar mie nu-mi este milă, nu-mi pasă decât de mine, de suferința mea. Iată, iată... Şi apoi un vuiet imens, o prăbuşire. Sunt strigătele mulțimii sau vuietul mării, sau numai teama de abis?... O prăbuşire în gol, fără timp... Acel gol fără timp, acel vid, mă desparte de conştiința de a exista, un gol în care timpul nu mai e perceptibil, nu mai poate fi măsurat... Apoi, târziu, îl văd iar pe el, pe Marele Preot Somnambul. Nu mai este înalt şi frumos, e tot el, dar masivitatea îi este grosolană, este ca o

statuie de lut. Şi decorul e altul... Îmi dau seama că am alunecat în timp, e ca şi cum, din greşeală, ai întoarce două pagini deodată într-un roman pasionant... Caut să revin în urmă şi nu pot...

Acum, totul se petrece în aer liber şi văd, cu propria mea ființă: nişte trepte largi, de piatră, care urcă... Sus e un palat imens, roşu. Decor fără vegetație. O natură galben-roşiatică, de nisip şi piatră. Piatră multă. O dezolare grandioasă, solemnă. Da, şi Ara Surenian e aci. E masiv, mare, grosolan. E îmbrăcat cu o rochie ciudată, multicoloră, iar pe cap are o bonetă înaltă. Stă în fața unei oale neobişnuit de mari, de pământ, o oală roşiatică de lut. Are în mâini o altă ulcică tot de lut ars şi o lingură de lemn colorată. Privirea îi este înspăimântătoare. Ochii nu clipesc, par să nu vadă, nu se uită la nimic. Ara Surenian, Marele Vrăjitor, cu lingura, dă de mâncare cuiva care stă închis în oală, închis până la gât. Din oală iese un cap cu obraz de copil. Are gura căscată, o față scheletică, galbenă, schimonosită de plâns. Şi acum scânceşte. Copilul ăsta, care pare a fi băiat, sunt eu! Tot eu. Profilul. Mă văd, mă recunosc. Văd cum lacrimile se amestecă cu mâncarea pe care, cu lingura de lemn, mi-o dă în gură. E un fel de terci alb, făină fiartă cu lapte... Mă uit la ochii lui. Ce ochi! Ochii somnambulului. Fără cruțare, fără conştiință. Şi apoi, din nou strigăte, iar strigăte de oameni. Oamenii, mulțimea, şiruri nesfârşite se învârtesc în jurul meu. Eu stau închisă în oală, până la gât închisă. Ce strigăte! De ură. Strigă parcă şi dansează ritmic, se aud trâmbițele de lemn, tobe. Ce ură în jurul meu! Ce zgomote de tobe şi trâmbițe! Zbor pietre în jurul meu. Mă lovesc în cap. Se ridică vuietul blestemelor ritmic cântate. Sunt întruparea zeului rău. Eu – de vină de molime, secetă şi catastrofe? Urlă ura în jurul meu. Ara Surenian, Marele Vrăjitor, e nemişcat lângă mine, cu aceeaşi privire de fiară inconştientă. El e, el, tot el... şi deodată durerea în mine e atât de mare încât pare eternă. Leşin şi pierd orice legătură cu trecutul acela.

Sunt la mine în pat. E noapte. Sunt toată o apă de transpirație. Îmi aduc aminte de doctorul Surenian, dar nu-l mai

simt lângă mine. M-aş fi refugiat în prezența asta. Lui să-i cer protecție contra a tot ce zace în mine? Lui să-i cer să mă păzească, să mă ierte? Şi în această viață? Da, de aceea a venit: ca să mă ierte. Da, de aceea a venit el, el între toți oamenii al meu, întâlnit acum, în pragul bătrâneții. Nu începem nimic nou. Dimpotrivă, dimpotrivă. E o reluare. Şi ce teamă-mi este! O teamă exaltată, cu o fericire imensă, în care m-aş zvârli ca într-o durere vindecătoare. Sper de data asta să nu mai greşesc, acum să fie totul luminos, simplu... De aceea a venit.

Sunt la mine în odaie şi senzațiile de spaimă, curiozitate, dulceață, aşteptare sunt mai puternice ca în orice aventură posibilă pe meleagurile cele mai depărtate şi necunoscute. Sunt în odaie, dar pe meleagurile timpului şi ale amintirilor, iar în fața mea, un viitor necunoscut. Aventura cea mai amețitoare...

„Dă-mi mâna, iubitule! Să nu mă laşi, să nu mă laşi, tu să nu mă laşi. M-am reîntors la tine. Tu n-ai aflat cine sunt şi că am plătit, dar şi firea ta e cutremurată de întâlnirea aceasta. Am plătit tot, tot, auzi? am plătit. Acum sunt liberă şi de bună voie vin lângă tine. Pentru fericire am venit. Auzi, auzi, am plătit. M-am răscumpărat, cu durere m-am răscumpărat."

Sunt obosită. Vreau să mă odihnesc, dar nu pot adormi. Realitatea de acum îmi pare tot atât de extraordinară ca şi trecutul meu. Sunt deodată în mai multe vieți ca într-una singură şi tot eu, eu. Şi dibuirile mele în trecut sunt ale prezentului. Acum ne-am întâlnit iar. E bătrân, e monstruos de gras, e scurt, e neîngrijit, neîmbrăcat, trăieşte ca într-o vizuină, e incult, e insensibil la tot ce-mi place, adoarme oriunde îl aşezi, şi pe acest om l-am recunoscut şi l-am ales între toți oamenii, şi doresc să-mi trăiesc viața lângă el, lipită de el, mâna mea în mâna lui, capul rezemat de inima lui. Când îi bate inima, eu trăiesc... Şi după visurile, halucinațiile din noapte, senzațiile de dulceață, de nebunie sentimentală, multiplicată prin viziuni, senzații de abis, de spaimă, îmi dau seama că, într-adevăr, mi-ar trebui o mare putere de lucidi-

tate ca să trag o concluzie acum nu sentimentală, ci un verdict, o hotărâre a voinței. Dar nu găsesc în mintea mea nicio concluzie. Mi-e dor de Ara Surenian şi atât. Mi-e dor. De mii de ani mi-e dor...

*

Sunt trează. Caut să nu uit ce-am văzut. Viziunile în straturile subtile sunt de obicei concentrate şi-şi au puterea lor, asemeni simbolurilor şi, de obicei, cui i se dă să vadă, i se dă şi puterea să înțeleagă, dar niciodată nu sunt date ca să te distrezi. Natura e foarte econoamă în mişcările ei, cu toată aparenta risipă. De aceea, când ai o prevestire, un vis sau o viziune, nu trebuie să te opreşti la senzațiile tale, ci să cauți să înțelegi pentru ce ți s-a dat să vezi. Un lucru în viitor, premonitoriu, e încă în lumea subtilă în devenire şi deci poate fi modificat acolo, în sămânță, prin putere şi ştiință dacă e rău; iar dacă e bine, poate fi amplificat, grăbit, chemat. Ca un grădinar care ştie cum şi când să semene sămânța, cum şi ce să facă pentru a o ajuta să-şi dea la maximum roadele, sau cum şi când să smulgă buruienile. Oamenii merg la şcoli ani de zile. Învață să scrie şi să citească, apoi, mai departe, liceul, apoi, mai departe, facultățile, specializările; iar cel care vrea să dea un concret exersează toată viața ore şi ore, iar cel care vrea să mânuiască puterile de creație în viață îşi închipuie că e un lucru uşor, facil, de la sine înțeles şi nu pricepe că, în afara muncii care trebuie făcută pentru orice activitate omenească, aici mai e necesar şi crearea de puteri noi, disciplinate, în interiorul nostru, de aurificări dificil de obținut. Noi suntem laborantul şi tot noi laboratorul iar dacă, după ce laboratorul şi laborantul sunt gata, îndrăznesc să lucreze pe cont propriu şi îndrăznesc să strige în inima lor, ca copiii care sar într-un picior: „iată ce pot eu", atunci pândeşte implacabilă moartea, nenorocirea şi demența. Adevărata putere şi cale e numai când totul e făcut în numele unui înalt sens dătător de viață. Aceasta ca să explic şi să fie clar pentru ce anumite lucruri am îndrăznit să le fac şi altele nu. Şi afirm: niciodată, în nicio clipă, nici când am înțeles că Fi-

lip va pleca, nici când m-a lovit mortal durerea lipsei lui Ara Surenian, niciodată n-am făcut nimic din ce se putea face ca să-i aduc înapoi la mine, nici măcar nu mi-a trecut prin minte să încerc a face. Ar fi fost ca şi cum, sau mai rău, mult mai rău, mi s-ar fi cerut, pentru a-i avea pe aceşti oameni, să omor cu mâinile mele un alt om. Există anumite legi etice care nu pot fi călcate în picioare. De altfel, numai şi numai când ajungi să câştigi această neclintită etică ți se dă puterea adecvată. Pedeapsa monstruozității e atât de mare, prin legea reversibilității, şi cu cât întârzie, cu atât mai grea, prin legea acumulărilor, încât pentru un om care ştie, chiar a se gândi la asemenea lucruri îi e imposibil. Trebuia să spun aceste lucruri înainte de a povesti încă ceva petrecut în acea noapte. Neputându-mă lămuri, am îndrăznit să încerc să văd ce va fi în viitor. Trecutul mi se dăduse să-l văd fără voia mea; fără să fi cerut să-l văd. Se desfăşurase de la sine. Acum în viitor vreau să pătrund, în viitor să văd. Şi fac o ultimă încercare, ca un om care încearcă reacția cea din urmă, într-un laborator, ca să stabilească natura, calitatea, posibilitățile unei substanțe. Îndrăznesc să cer să văd. Caut, înainte de a mă azvârli în vârtejul destinului deschis înaintea mea, să fiu lucidă, şi am convingerea că voi şti apoi să hotărăsc. Fac ultima experiență. Mă întind iar în pat, desfac toate încordările din mine, fac liniște, vid. Sunt atentă. Încet, încet, totul se potoleşte. E o cădere lentă într-un spațiu gol, dar plin de putere. Conştiința are puterea să fie martoră şi să privească în acel vid, mai bine zis să aştepte în acel vid şi, deodată, într-un vis provocat, într-o imagine, văd. Văd, şi ce văd e atât de clar, de hotărâtor, că mă sperii, pierd liniştea şi mă trezesc fără să fi avut puterea, eroismul să fi asistat mai departe la ce trebuia să văd, la ce cerusem să văd. Mă deştept total de la prima viziune simbolică a viitorului meu. Dar mi-a rămas desluşit ce-am văzut: am văzut poarta casei doctorului Ara Surenian şi pe poartă, prins în două belciuge, un lacăt mic, dar perfect solid, de oțel lucitor, încuiat, definitiv încuiat. Atât. Atât. Dar mi-e foarte suficient. Sunt în pat, transpirată, o transpirație rece. Mâinile înghețate îmi tremură. Merg la

baie şi beau apă. Şi picioarele îmi tremură. Mă întorc şi mă aşez pe podea. Fruntea la pământ şi plâng, plâng...

*

E miercuri.

Ce e mai ciudat e acuitatea cu care s-au imprimat în mine detaliile, absolut toate detaliile acelor zile, de parcă aş fi trăit sub un aparat amplificator, sau am privit printr-un microscop. Totul s-a exagerat, totul, lucrurile, sentimentele, culorile, senzațiile, sunetele. Iată, văd strada în care locuieşte Ara. Am fost de trei ori la el. Azi e miercuri, după masă mă voi duce din nou cu Ella. Văd strada în care mă voi duce iar. În fața casei, pe partea cealaltă a casei, nu e trotuar, strada e adâncită şi a crescut iarbă, şi e un gard foarte lung de beton. Văd iarba şi praful de pe iarbă. Văd gardul de beton. Văd textura betonului. Văd lumina zilei de primăvară, văd cum se opreşte maşina în fața casei, văd, văd gardul, văd curtea aceea lungă. A plouat, pământul e umed, verde mucegăit, văd bordura de pietre care vrea să izoleze oarecum o bucățică de grădină, văd cele două trepte de ciment, văd, văd, văd şi mă dor nervii de acuitatea în care trăiesc. Îmi simt pasul, simt cum calc, simt cum respir, simt cum îmi bate inima, simt sângele în mine, simt emoția, simt nerăbdarea, simt bucuria, simt exaltarea, simt aşteptarea, simt teama; mai ales teama, iar fața lui îmi este prezentă, atât de prezentă încât mă uluieşte. Dacă ai ceva în fața ta care te jenează, ori îl dai la o parte, ori îl ocoleşti, dar cum să dau fața lui la o parte când ea este vie în mine, când ea mă domină? La ce să mă gândesc? Nimic nu mă interesează. Fața lui, ochii lui mă pândesc din interiorul meu. Răsare mereu, parcă s-ar fi aşezat între mine şi întreaga viață. Fac vid. Şi asta pot. Exercițiu de vid, dar cât timp pot sta aşa ca să mă odihnesc şi să mă regăsesc pe mine? Imediat ce termin exercițiul, ochii lui, ființa lui îşi reiau locul în mintea mea. Şi apoi, vreau oare cu adevărat să rămân fără el? Degeaba trăiesc, mă mişc, respir, orice-aş face, oriunde aş fi, nu sunt în realitatea mea, sunt numai şi numai în amintire şi speranța a ceea ce a fost, a ceea

ce va fi cu el. Vreau să fiu fericită lângă Ara Surenian.

E încă dimineață. M-am deşteptat şi, cu toate că noaptea a fost atât de ciudată, nu mă simt obosită. Dimpotrivă. Vie şi intensă de parcă aş fi luat cofeină.

Ieri noapte, în maşină, când ne-am despărțit, nu mi-a spus că mă aşteaptă, nu mi-a spus că o să ne mai vedem. E adevărat că nu mi-a spus, dar în acelaşi timp eu am simțit că noaptea s-a gândit la mine. „Şi te pomeneşti, a spus Şeriul, că doctorul e în stare să uite până mâine ce i s-a întâmplat azi!" Într-adevăr, dacă a uitat? Şi dacă azi, când voi apare la el în cabinet cu Ella, el va sta iar cu ochii închişi, cu inima închisă, şi eu, străină, aşteptând în fața lui să-şi aducă aminte că exist? Dacă a uitat că, noaptea în maşină, m-a sărutat pe gură, că m-a ținut în brațe? Dacă toate le face fără să-şi dea seama şi apoi le uită? Eu îmi amintesc lucruri întâmplate între el şi mine acum mii de ani, iar el să uite ce i s-a întâmplat în ajun?

Sună telefonul. E devreme. Merg la telefon. Ridic receptorul.

— Eu sunt, Ara Surenian. Ana?

— Da.

— Pot să-ți trimit nişte flori?

— Da.

— Bine.

A închis telefonul. Asta a fost tot. Spunea Anghel mediumul: „El nu vorbeşte la telefon. Are un frate, tot doctor, dar un doctor care vorbeşte la telefon...". Deci, nu a uitat. Ştie. A vorbit la telefon. Mie-mi bate inima tare. Peste un sfert de oră, un şofer a sosit cu un buchet de zambile. Mi le-a adus Aurica, fata din casă.

— Doamna noastră primeşte flori! S-a schimbat ceva!

E veselă. Dau şoferului un bacşiş mai mare decât au putut costa florile. Când aveam optsprezece ani eram mult mai blazată ca în clipa de față. Am uitat câte, câte flori am primit în viața mea, câte declarații, câte lacrimi... am uitat tot. Mi-e sufletul stupid de proaspăt! Ce dulce narcoză, ce dulce nebunie! Gura îmi este ca sub o permanentă sărutare, uşoară ca

un suspin în somn... După masă, mă voi duce cu Ella la el, îl voi vedea, voi fi fericită. El mă aşteaptă, nu m-a uitat. Vreau să fiu fericită cu Ara...

*

Brusc, înainte de a merge la Ella Dima, m-am hotărât să trec întâi pe la Marta. Afară de ea, nu pot vorbi cu nimeni pe lume. Aş putea, bineînţeles, să nu vorbesc cu nimeni ca de atâtea şi atâtea ori în viaţa mea, când am făcut lucruri care ieşeau din comun şi când mi-a plăcut să-mi iau toată responsabilitatea extravaganţelor mele. Dar de data asta îmi era oarecum grijă ca nebunia din mine să nu fie mai tare decât mine. În tot cazul, am simţit imperioasa nevoie să vorbesc cu Marta. E unicul om actualmente care poate auzi destăinuirile unui om ca mine. Nu spun cu orgoliu: „un om ca mine". „Altfel decât toată lumea" înseamnă mai întâi izolare, apoi responsabilitate. Marta însă are cel puţin puncte de comprehensiune. Dacă-i voi vorbi de dragoste pătimaşă, mă va asculta, dacă-i voi vorbi despre viţile mele trecute, mă va crede. Marta e dintre puţinii oameni, dintre cei care, dacă-i faci să participe cu ceva din viaţa ta, să plângă sau să râdă, nu te uită de îndată ce ai plecat de lângă ea. Marta are defecte mari, dar se dăruieşte şi altcuiva şi la altceva decât la ce-i este strict personal.

Capul, mintea, nervii îmi vuiau încă de cele ce văzusem astă-noapte. Acum nu mai eram eu cea de acum câteva săptămâni, eram înmulţită prin amintirea a ceea ce văzusem din viţile mele trecute. Eram eu, tot eu, dar înmulţită într-atât încât devenisem parcă o fiinţă nouă. Într-adevăr, calitatea schimbată prin cantitate.

Merg deci la Marta şi-i spun:

— Uite, nu-ţi cer să mă sfătuieşti. Iau toată responsabilitatea. Totuşi, îmi trebuie un martor. Trebuie să-mi aud glasul. Trebuie să mai ştie cineva ce mi se întâmplă. Probabil că nici tu n-ai să înţelegi, dar eşti dură şi cinstită, atât de cinstită încât ai să discerni, chiar într-o nebunie, dacă e curată sau ascunde ceva urât. Gândeşte-te, Marta, că la balamuc

sunt diverse feluri de nebuni: unii vor să omoare, alții urăsc, alții cred că sunt Napoleon, alții împart averi imaginare. Şi în nebunie şi în beție există calitate. Ce simt eu, ce fac eu acum e total în afara obişnuitului. Trebuie să ştie cineva ce fac, ce fac în realitate, căci văzut din exterior totul poate fi atât de divers interpretat... Cum? De pildă, poate fi spus aşa: Ana a văzut un om care are o meserie bună, doctorul cel mai la modă. Omul câştigă colosal de bine. E o partidă bună. E un om serios, de o vârstă potrivită şi vrea să-l cucerească, şi face pe nebuna.

— Dar, spus cu alte cuvinte sau alt ton, acesta este adevărul. Îți place omul şi vrei să-l cucereşti.

Am surâs. Marta într-adevăr avea puterea să spună fără înconjur ce crede.

— Bine, dar pentru ceva convențional aş fi găsit poate şi pe altcineva...

Dar Marta nu mă mai aude, îşi urmăreşte gândul:

— A văzut un om care îi convine din toate punctele de vedere şi vrea să-l cucerească şi-l cucereşte cu mijloacele ei. Dacă omul îți este potrivit şi mijloacele tale vor fi potrivite *tout se tient*. Averea e bună şi ea, de ce nu, cu toate că, probabil, pe tine nu asta te atrage... Pe Filip l-ai ales când era sărac lipit.

— Da, dar eu nu vreau cu tot dinadinsul să mă căsătoresc, aşa cum vor femeile de obicei. Tocmai de asta sunt aici ca să-ți explic unele lucruri şi apoi să mă judeci. Azi-noapte...

Marta a deschis ochii mari, ofuscată. Am râs uşor.

— Nu te teme. E vorba de cu totul altceva.

— Da, cu tine e vorba mereu de cu totul altceva.

— Nu vreau să mă căsătoresc...

— Da, dar am impresia că niciodată n-ai iubit ca acum, că n-ai fost îndrăgostită ca acum.

— Da, niciodată, dar nu intensitatea contează acum, ci calitatea. E ceva... în fine, e cu totul altceva decât ce am simțit până acum. Calitatea iubirii mele cere o căsătorie. Vreau să-mi iau toate responsabilitățile. Şi în conştiința mea şi în fața lumii. Şi iată, ascultă, ştii că am două temeri, două temeri

simultane şi contradictorii. Îmi este teamă că dragostea mea pentru acest om este pentru totdeauna, că a fost întotdeauna şi că aşa voi muri, iubindu-l şi că aşa mă voi naşte iar, iubindu-l şi recunoscându-l imediat, şi că el niciodată nu mă va iubi aşa cum îl iubesc eu. Apoi, tot eu îmi spun: dar dacă ce simt acum este o nebunie şi deodată mă voi trezi că mi-a trecut, după ce mă voi fi purtat aşa încât acest om să nu mai poată fără mine? Tu înţelegi că, dacă iubeşti atât de violent, când îţi trece nu poate fi indiferenţă, ci repulsie chiar...

— Iar exagerezi, nici nu s-a întâmplat încă nimic, nu ştii nimic şi te gândeşti ce va fi peste zece, douăzeci de ani.

— Marta, aici nu mai este vorba de zece sau douăzeci de ani, aici e vorba de eternitatea sufletului meu. Ascultă: azi-noapte mi s-a dat să văd. Am văzut suficient din viețile mele trecute ca să-mi dau seama că de acest om sunt legată indestructibil. Ai timp, ai răbdare să asculți?

— Da.

— Ei bine, azi-noapte am văzut, am văzut suficient din amândouă viețile mele anterioare ca să înțeleg continuitatea lor, logica lor continuitate, şi să înțeleg şi ce mă leagă de acest om întâlnit acum...

Marta mă priveşte cu intensitate.

— Am cerut şi altădată să văd. Dar abia acum a fost probabil necesar să văd. Această aducere aminte are un proces foarte ciudat. La început ai senzația exactă, asemănătoare ca atunci când vrei, la deşteptare, să-ți aminteşti un vis. Fuge, alunecă şi adâncurile de unde răsare sau dispare e total misterios. Ai senzații prevestitoare ale visului, chiar înainte de a-ți aminti detaliile. Ştii că ai fost trist sau, dimpotrivă, ştii că visul însemna ceva important sau că era absurd. Apoi, câteodată, răsare brusc, clară amintirea visului. Altădată îți este, până la urmă, imposibil să prinzi firul. Se cufundă în uitare pentru totdeauna. În amintirea vieților trecute, începutul e asemeni amintirii visului, ai senzația că e important să ştii, te căzneşti să ştii, dar, deodată, în loc să răsară amintirea în minte ca în vis, începe să se desfăşoare pe ecranul interior, din nou, ceea ce a fost aievea. Nu-ți aduci aminte, ci asişti

din nou, din afară de data asta, la ceea ce a fost odată şi s-a imprimat undeva din interior şi s-a păstrat acolo, ca într-un film, exact ca într-un film. Pentru ce fac această paranteză? Tocmai pentru a-ți spune că aici nu este vorba de fantezie. Un om normal nu confundă imaginația cu realitatea sau cu amintirea. Aici e vorba de o realitate care se desfăşoară în interiorul tău şi la care asişti. Te uiți cu ochii închişi. Vezi şi memorezi. Nu seamănă cu visul căci eşti treaz şi nu te confuzi cu ceea ce vezi, nu e ca în vis, e într-adevăr ca la cinematograf, dar un cinematograf interior în care eroul principal eşti tu. Te vezi pe tine. Ştii că eşti tu. Retrăieşti totul. Senzația e extraordinară. O descoperire a ta uluitoare. Am avut impresia că mă desăvârşesc. O psihanaliză făcută pe elemente atât de adânci şi vii, reale, încât importanța lor era de nedescris. Importanța eternității şi a efemerului prinse deodată, într-o singură senzație şi certitudine, certitudinea că moartea şi naşterea nu sunt decât acelaşi lucru în două faze, văzute din diferite, opuse puncte de vedere. O! bineînțeles că durerea e a clipei şi rămâne durere şi bucurie, bucurie, dar importanța durerii şi a bucuriei, a morții şi a naşterii iau alte semnificații. Senzațiile rămân, poate mai acute, dar semnificația lor e alta. Mult mai vastă... în fine... Marta, am văzut, auzi tu, am văzut. Eu acum ce să-ți povestesc mai întâi? Am să procedez aşa cum a procedat viața cu mine: mai întâi am să-ți povestesc viața imediat înaintea acesteia şi apoi cea care a determinat-o şi pe asta de acum. Legea cauzei şi efectului e poate legea cea mai implacabilă din cele care au putut ajunge la mintea mea omenească. Cauză şi efect şi totuşi nemecanizată, putând ființa totodată şi liberul arbitru. Libertatea în lege, rugăciunea şi voința fiind mijloacele cu care putem interveni. Voința şi rugăciunea, acțiunea şi smerenia. Iată marile forțe, marile mijloace de a pătrunde în lumea miracolului, acolo unde „vei mişca munții din loc”. În fine... Poate că nu am văzut dintr-o imensitate de fapte decât ceea ce strict ne leagă de clipa pe care o trăiesc acum cu Ara Surenian, dar, prin intensitatea a ceea ce simt, îmi dau seama că faptele au fost într-adevăr extraordinare. Iată: Şi po-

vestesc Martei cât pot mai clar tot ceea ce văzusem din viețile mele trecute.

Marta a şoptit, privindu-mă cu spaimă:

— Oribil!

— Da, dar am plătit, să nu uiți nici tu că am plătit. În mine e o hotărâre nestrămutată să nu mai greşesc vreodată, îmi este teamă de păcat mai tare ca de moarte. Dar azi-noapte, recunosc, am fost fascinată mai mult de viața de dinainte. Dacă viața din Tibet a fost sub semnul erorii, a uscăciunii, a pământului, cealaltă era într-un decor tropical paradisiac, vegetație tropicală. Egipt? Atlantida? America de Sud? Am văzut în pomi şi păsări colorate cu cozi ca de curcubeu. Palmierii şi florile se legănau, mângâiate de aerul cald, blând şi umed... M-am văzut într-un templu, un templu fără pereți, numai coloane pătrate care mi-au părut de piatră neşlefuită... totul imens, solemn...

— Dar cu ce-ai păcătuit?

Am privit-o şi n-am putut răspunde.

— Îți este frică să spui? a şoptit.

— Da. Dă-mi voie, gura mea în clipa asta să nu spună păcatul, dar ce pot să-ți spun e că acolo, în templu, în templu...Nu, nu pot. Acum nu pot să-ți spun... dar în templu, Marele Preot era Ara Surenian, şi l-am văzut. Şi apoi, că tot el, Ara Surenian era şi Marele Vrăjitor din Tibet, cel care m-a zidit în oală. El, tot el. Atât am vrut să-ți spun, ca să ştii cât e de importantă întâlnirea mea cu el acum.

— Cu el ai păcătuit?

— Da.

— E îngrozitor!

— Poate că am plătit şi că acum vine fericirea acestei plăți, iar dacă nu, dacă nu, Marta, va fi îngrozitor! Îl iubesc nebuneşte, până la anihilarea ființei mele, până la anihilarea instinctului de conservare... Şi, în acelaşi timp, simt în mine o mare forță, o forță sacră, care nu ştiu la ce-mi foloseşte. Pentru a fi fericită sau pentru a îndura ce vine? Nu ştiu trăi altfel! Şi dacă am plătit greşeala din templu pentru ce acum sunt aprinsă iar de demența dragostei, a pasiunii? Dacă n-aş

crede în eternitate aş înnebuni! Dacă n-aş crede în tot ce cred, n-aş mai putea trăi. E câteodată prea grea viața! Nu mă poate satisface decât perfecțiunea, eu fiind imperfectă şi tânjind după perfecțiune, plângând după perfecțiune rămân în simulacru, întârzii în lucruri omeneşti! Şi să-ți dai seama de toată vanitatea şi totuşi să rămâi înlănțuit în efemer, imperfect, iluzie!

— Dar cât timp e aşa, trebuie căutată soluția cea mai bună.

— Da, da: lanțuri aurite.

— Spune ce voiai să spui.

— Am spus. Sunt profund nemulțumită de mine şi în acelaşi timp amețită de o fericire ciudată, care mă ține în foc, dar nu mă mulțumeşte.

— Mai întâi de toate ar trebui să-l cunoşti puțin pe om, să vorbeşti cu el, să stai cu el, nu aşa la el în cabinet, în picioare, cu douăzeci, treizeci de pacienți care se impacientează alături.

— Am stat ieri până târziu cu el.

— Unde?

— La pictorul Lucian, ştii, Şeriul. Doctorul m-a condus acasă. În maşină, m-a sărutat.

— Cum... te-a sărutat?

— M-a sărutat pe gură.

A urmat o tăcere.

— A venit la tine, cu tine?

— Nu, în automobil, îți spun. Şi nu te gândi la ce nu a fost. Dacă ar fi un plus ți l-aş spune.

— Uite, Ana, e greu de urmărit ce faci tu...

— Da, asta spun şi eu.

— Şi acum, ce ai de gând?

— Nu ştiu, dar dacă-l mai văd, îi spun că vreau să mă căsătoresc cu el.

— „Dacă-l mai văd...” şi, în acelaşi timp, după această îndoială, urmează: „îl cer în căsătorie”. O să aibă omul de lucru cu tine! Să vedem dacă rezistă la atâta fantezie.

— Dar tocmai aici e drama: că nu e fantezie. E lucrul cel

mai serios din tot ce am vrut până acum să fac.

— Eu te cred, dar el? O să te creadă şi el?

— Dacă nu mă crede înseamnă că nu e omul meu.

— Şi atunci ce faci?

— Merg iar la mine acasă şi... poate chiar să şi mor...

— Sinucidere?

— Aş! Ce idee! Să mor pur şi simplu.

— Ce simplu!

— E îngrozitor! Marta, ți-am spus de la început. Sufletul îmi este în permanență în tensiune şi sunt singură, singură. Câteodată, bucuria în inimă e pură, e sacră şi vie, atât de vie că nu-mi mai trebuie nimic altceva. Dar cât durează? Zece minute, un ceas, apoi începe iar viața şi viața are multe ceasuri, multe zile. Poți să te încăpățânezi şi să spui: stau aşa, rabd aşa până se va milostivi viața sau moartea de mine, dar se poate ca, aşteptând aşa, să ți se usuce trupul şi sufletul înainte de a găsi ce cauți. Sufletul se hrăneşte din durere mai bine ca din plictiseală. Plictiseala e cel mai grozav lucru, cel mai mare duşman. Lipsa de senzații... e ceva îngrozitor... şi pentru că nu eşti nici cald, nici rece... iar eu sunt a focului, eu nu trăiesc decât în altitudini, pentru alții irespirabile... şi... am rămas singură. De fapt, eu nu vreau un bărbat, eu vreau un om care să stea cu mine şi...

— Mă ai pe mine.

— Nu, Marta, nu te am. Nu te iluziona asupra acestui lucru. Nu te am, căci nici tu nu te ai încă. Eşti mult mai terestră chiar decât mine şi nu mă simt bine decât lângă un bărbat, chiar dacă nu trăiesc cu el. O căsătorie albă, dar cu un bărbat, nu cu o femeie.

— E foarte complicat.

— Da, foarte, şi încă mult mai complicat decât îți închipui. Legăturile noastre cu oamenii sunt lucruri misterioase, foarte misterioase, Marta... iată... Marta, nu ştiam dacă-ți voi spune şi asta, dar văd că totuşi trebuie să-ți spun... altfel n-ai să înțelegi... niciodată... niciodată.... cu adevărat, n-ai să poți urmări ce mi se întâmplă şi am să mă simt prea singură... singură în zbuciumul ăsta...

— Iartă-mă, dar nu te-nțeleg bine. Tot ce spui e şi adevărat şi frumos, dar dacă ieri seară te-a sărutat doctorul, pentru ce vorbeşti acum aşa? Spui că-l iubeşti. Pentru ce nu eşti fericită?

— Tocmai de fericirea asta mi-e teamă. Să nu crezi că fac fraze. Este o fericire, o beție mare, care mă satisface în intensitate, dar nu şi în calitate. Din păcate, nu şi în calitate. Eu aş fi dorit ceva atât de perfect încât să fie translucid, supraomenesc, într-adevăr supraomenesc.

— Şi... cum e? N-ai putea vorbi mai clar? În definitiv, nu-nțeleg ce vrei.

— ...adevărul pe care un om îl înțelege, adevărul pe care vrea să-l trăiască devine adevărul adevărat al ființei lui. Acest adevăr aparține dinamismului interior, şi acest dinamism, această forță îl modelează zi de zi, îl face cu timpul să devină ceea ce gândeşte. Creăm deci propria noastră ființă şi fiece clipă. Or, eu vreau să-mi împlinesc destinul fără întârziere. Or, destinul fiecărui om este să devie perfect. Eu caut, mă căznesc pe cât pot... Etica interioară, impusă nu de oameni sau societate, ci legea interioară, care stă în inima fiecărui om şi care cere împlinirea, desăvârşirea omenescului. Cuvântul „umanitate" este un cuvânt sfânt. Şi eu mă simt responsabilă de omenescul din mine. Nu vreau pentru cine ştie ce slăbiciune ascunsă în mine, ca în fiecare om, să mă orbească şi să mă facă să accept un lucru care-mi place, dar care, poate, mă va opri în mersul meu interior... Sunt... înspăimântată...

— Pentru ce?

— Nu ştiu. Dar cu Ara Surenian şi cu mine nu e ce trebuie. Nu e simplu.

— Cum nu e simplu? Îl vezi de trei ori. Îl iubeşti. Te iubeşte. Te sărută. Te gândeşti să te căsătoreşti cu el! Ce nu e simplu?

— Inima mea îmi spune că nu e ce trebuie. Marta, am întrebat, am îndrăznit să întreb şi am văzut, mi s-a arătat un lacăt la poarta lui. Un lacăt perfect încuiat, mic, dar de oțel, perfect încuiat. Semnele care mi se dau nu mă înşeală, nu

m-au înşelat niciodată. Era absolut cert că omul este într-un fel al meu, dar, în acelaşi timp, lacătul la poartă afirmă interzicerea. Pentru ce? Ce e misterul ăsta? Nu este o aşteptare cu bucurie, fără emoție, bucurie cu certitudine, sau e o fericire periculoasă, alături cu drumul. Şi mereu senzația că trebuie să cer iertare şi nu ştiu pentru ce, că trebuie să procedez repede şi să termin. Mă văd plecând singură pe drumuri. În dorința mea fac planuri împreună cu el iar în inima mea mă văd singură. Şi graba, graba asta... Îmi bate inima de atâta grabă...

— Totuşi, ideea de a te căsători cu el este... o idee bună. De ce să te frământi? Ai dreptul să fii fericită dacă ai găsit un om cu care te poți învoi. Desigur că asceza, singurătatea e gradul omenesc cel mai înalt, dar nu oricui îi este dat, şi dacă găseşti un om care nu te împiedică în credința ta totul e perfect. Să vrei singură când nu poți, e orgoliu.

— Da, dar dacă nu te lupți pentru progres, nu vei reuşi niciodată.

— Dar dacă o ceri prea devreme, asceza, singurătatea, nu faci decât să întăreşti rezistența ei. O plăcere interzisă devine obsedantă...

— Bine, am şoptit uşurată.

— De aceea ar trebui întrecut faptul că, după plecarea lui Filip, ai cerut asceza, singurătatea. Nu ai jurat, dar ai cerut. Inima ta e tristă. Inima crezuse ce-ai spus. Trebuie să vorbeşti din nou cu inima ta şi să-i ceri voie să iubeşti ca toată lumea, normal, şi...

— Am cerut. Am cerut, dar inima nu s-a liniştit. Îți spun, întâlnirea fericirii mele cu Ara e de foc, aproape intolerabilă, dar neliniştea e tot atât de mare. Înțelegi ce înseamnă pentru mine să fi găsit un om, să iubeşti un om care vrea acelaşi lucru ca tine? Un om cu care te înțelegi şi când tace şi cu care nu te plictiseşti nici când doarme. Şi totuşi să simți acea nelinişte inexplicabilă, dramatică. Tocmai pentru că eram atât de neliniştită am cerut să mi se arate şi mi s-a arătat: lacăt de oțel la poarta lui. E clar, verdictul a fost dat. Iar eu nu pot ține seama de verdict! N-am această putere. Chiar puterea

asta nu o am, dar sunt înspăimântată: semnele mele nu mă înşeală.

— Lacătul e poate numai ceva ce trebuie descuiat. O greutate.

— Poate! Să dea Dumnezeu să fie aşa: greutate iar nu verdict.

— Linişteşte-te. Tu ai putere. Pentru ce te temi? Când va fi nevoie vei avea putere. De fapt, eu cred că ce ți-a trimis cerul e recompensă pentru cum te-ai purtat cu Filip.

— Poate, poate, dar... în fine, principalul e să am puterea smereniei. Principalul e să nu fii mincinos cu inima ta. Iar dacă drumul e altfel decât l-am hotărât, îl voi primi. Dar ți-am spus: voiam un martor. Tu eşti martorul meu, mistica martoră a dorinței mele de puritate, a zbaterii mele. Ştiu în câte feluri poate fi interpretat un fapt. Chiar cel ce-l trăieşte şi tot nu-l înțelege; totuşi, există câteva elemente imuabil reale. Aici sper că este cinstita mea dorință de a nu aluneca de la bine şi cinstita mea smerenie în a încerca. Nu sunt mulțumită, nu sunt fericită, sunt numai exaltată... Acum am să plec. Ți-am spus tot.

Marta m-a condus la uşă. În uşă i-am spus:

— Să ştii că, dacă va fi totuşi nevoie să trăiesc cu el, am s-o fac. Cred că nu poate fi intimitate între doi oameni, bărbat şi femeie, până nu au trăit împreună. Chiar o prietenie între un bărbat şi o femeie care au trăit împreună e mult mai temeinică decât alta...

Marta s-a uitat foarte lung la mine, a vrut să spună ceva şi s-a oprit, apoi a murmurat:

— Bine...

Am vrut să plec. M-a reținut.

— Asta o spui după ce te-a sărutat?

— Da.

— Vrei să trăieşti cu el înainte de căsătorie?

Am râs, înduioşată de prejudecățile ei.

— Fii liniştită. Eu nu mai vreau amant. Nu mă văd amanta doctorului Surenian, oricât de original ar fi lucrul.

— Bine, dacă spui tu! Dar nu mi-ar place...

— Eu nu ştiu dacă vreodată voi trăi cu el. Poate ne vom căsători şi nu vom trăi împreună. Aşa ar fi mai perfect.

Am plecat. În seara aceea am mers târziu cu Ella la doctorul Surenian, foarte târziu. Când am ajuns nu mai erau decât câteva persoane. Primăvara sosise caldă, bruscă, aşa cum vine mereu în Bucureşti. După iarnă, fără tranziție, deodată apare violent vara. Ne-am aşezat în grădină. Aerul era amețitor. Blând şi puternic totodată. Forța începutului. Peste câteva zile intram în luna mai. Se întunecase. În odaia de consultații a doctorului se vedea, sus la geam, un oblon deschis. În antreiaş, pacienții aşteptau plictisiți. S-a deschis uşa odăii de consultații şi s-a luminat. În cadrul de lumină a apărut doctorul. Apoi a dispărut. Au plecat unii pacienți, au intrat ceilalți. Consultațiile merg încet. Durează mult. Fiecare client, de cum intră în cabinetul de consultații, începe să povestească cu detalii despre „cazul" lui. Antecedentele bolii şi eredocolateralele bolii, nesfârşite detalii, dar Ara, foarte liniştit, doarme. Nu ascultă, nu-l interesează, profită numai ca să se odihnească puțin. Pe el îl interesează să aibă forță. Forța lui nu are nevoie să ştie diagnosticul bolii. Forța merge singură unde trebuie şi dă unde trebuie, umple golul din corp, golul de vitalitate din corp, reechilibrează dezordinea.

— Ella, ar fi bine să-i spui că eşti şi tu aici, să ne vadă, să ştie. Acum ne vine rândul.

Aşteptăm. Poarta de la stradă se deschide. O recunosc pe Fifi Păpuşa. E îmbrăcată de primăvară şi, ca întotdeauna, ciudat. Părul ei blond e despletit, în mână are o geantă mare, foarte mare... Priveşte în jurul ei. Se apropie de noi. Abia când e lângă noi ne recunoaşte. Începe imediat să vorbească repede şi fără şir:

— Acum am sosit de la gară. Ultimul tren. Ce să-i fac, nici nu m-am spălat. Am trac. M-am gândit să mă reped până aici să-mi facă o şedință. Să văd dacă mai prind trenul... Vreau, pentru prima oară, să intru singură cu leii. Totuşi... mă tem! Şeful meu e gelos. E capabil să nu dea mâncare suficientă leilor. Apoi, e şi primăvară. Şi fiarele, în luna asta, sunt mai... mai sălbatice.

— Să nu faci imprudențe, şopteşte Ella.

— Nu, nu... Trebuie să încerc. Nu mai pot să-l văd pe neamțul ăsta cum se făleşte. Mă înnebuneşte. Trebuie să încerc. Am premieră.

— Când, azi?

— Nu, mâine. Adică poimâine. În fine, zilele astea. Săptămâna viitoare sunt spectacolele de gală. Trebuie să fiu în formă. Directorul mă înnebuneşte. Vreau să-mi dea forță!

— Cine, directorul?

— Nu, doctorul. Viu de la gară aşa în treacăt. Nici nu ştiam dacă-l mai găsesc, totuşi trebuia neapărat. Mai sunt clienți? Acum e rândul vostru?

Îi spun:

— Îți cedăm dumitale rândul.

— De ce? Pe dreptate. Nu mă grăbesc.

— Nu ne grăbim nici noi, spune Ella. Şi noi avem mai mult de lucru cu doctorul.

— Totuşi, eu pot sta la urmă.

— O să vedem.

Şi Fifi iar o ia razna cu vorba. Vorbeşte... vorbeşte. Director, cai, circ, elefanți. Eu nu ascult. Aud crâmpeie şi în inima mea e un sentiment de tristețe care mă revoltă. Să-l numesc gelozie? E gelozie şi spaimă. Sunt înspăimântată de ce-mi trece prin minte. Pentru ce a sosit femeia asta la ora asta, ca o nebună? Pentru ce se scuză că a venit? Nici acum nu am pace? Ca acum, gânduri înjositoare să-mi atingă inima? Atunci la ce a folosit toată povestea asta a iubirii mele? Ca să fie o repetare a ceva ce se întâmplă tuturor, mereu, mereu, ceva din care am vrut, am vrut, am vrut să scap?

Filip e cu altă femeie, a plecat de la mine abia de câteva luni şi iată-mă pe mine geloasă pe o femeie uşoară, pentru un om pe care-l cunosc de câteva săptămâni, un om îmbătrânit, monstruos, inuman... atunci eu... O văd pe Fifi cum se mişcă neliniştită pe scaunul ei. E tânără, e frumoasă, e vitală. Are o privire goală şi dementă. Ochii ei albaştri par de sticlă. Îmblânzitoare de lei! Ce caută aici femeia? Numai şi numai batjocură şi interes. Doctorul câştigă bani mulți! Îmi

este silă, îmi este silă!

Se deschide uşa cabinetului de consultaţii. Pacienţii ultimi pleacă, doctorul e în uşă, priveşte, aşteaptă. Fifi ne împinge.

— Mergeţi voi întâi, mergeţi! E rândul vostru. Nu vreau să vă iau rândul.

Ella insistă:

— Nu ne iei rândul dacă ţi-l cedăm de bună voie...

Ella mă ţine de mână. Mă trage după ea. Am intrat toate trei în odaie. Fifi perorează, se fâţâie.

— Acum viu de la gară. Bună ziua, doctore. Am un trac! un trac nebun!... Am venit... am venit să-mi faci o şedinţă. Uite, termină cu dumnealor... Eu nu mă grăbesc, aştept. Rămân cea din urmă. Merg în grădină şi aştept.

— Pentru ce-ai venit atât de târziu?

— Păi n-am spus că vin de la Ploieşti, direct de la gară?! Am venit când am putut. La noroc. Te găseam, bine. Nu te găsesc, văd eu ce fac. Încercam mâine. Zilele astea, sosim cu circul în capitală şi săptămâna viitoare vreau să intru singură în cuşcă. Ai spus că pot să fac o încercare. Vreau, graţie dumitale, să-l întrec pe şef. E gelos pe mine! Zice că o s-o păţesc. Pândeşte în jurul meu cu revolverul în mână... şi tocmai asta mă enervează! Neîncrederea lui! Face înadins. Dar am să-l întrec! O să fie splendid. Şi toate astea pentru că nu vreau să mă culc cu el! Mi-am făcut şi un costum nou. În fine, credeam că te interesează. Ştii, mama Sandrei umblă. Ai vindecat-o. Când ai să te mai duci acolo, au să-ţi sărute mâinile şi picioarele. Se vorbeşte în tot oraşul de dumneata!

— Stai jos. Îţi fac o şedinţă acum.

— Am venit după Ella. E rândul ei.

— Doamna Ella şi doamna Stavri au să mai aştepte puţin.

Am ieşit în grădină cu Ella. Nu ştiu dacă ce simt e bucurie, revoltă sau tristeţe. Aş vrea să am puterea să mă deştept dintr-o senzaţie de halucinaţie, în care îmi dau bine seama că trăiesc de câteva zile. Am vrut ceva total pur, limpede, sfânt, şi iată că inima trăieşte senzaţii simţite de atâtea ori cu alţi bărbaţi: neîncredere, înjosire, tristeţe, senzaţia inutilităţii şi mă revolt. Vreau să plec pe loc, fără nicio explicaţie.

Nu învinuiesc pe nimeni, numai şi numai pe mine, numai eu sunt de vină. Să plec, să mă închid iarăşi la mine-n casă, să cer iarăşi iertare conştiinţei mele fără compromisurile dulcege ale amorului, amor cu un yoghi! Iată rezultatul. El, presupusul yoghi, e în odaie cu Fifi, cunoscuta destrăbălată, dresoare de fiare sălbatice şi-i face o şedinţă ca să n-aibă trac. Îmi este ruşine de mine, dar nu mă mişc din loc. Mă reţine ceva şi încă nu ştiu ce mă reţine, încă nu cunosc cât de mare îmi este slăbiciunea şi patima. Şi stau, aşezată pe un scaun mizer în grădina îngustă şi săracă...

Iese Fifi, zisă şi Mata-Hari.

— E rândul vostru. Eu mai stau puţin să mă odihnesc. E bine aici în grădină, e răcoare. Dacă terminaţi repede, plecăm deodată. A propos, ia să-i spun doctorului să vină să mănânce la vreun restaurant cu mine. Săracu', i-o fi şi lui urât singur...

Fifi merge iar în cabinetul de consultaţii. Se întoarce.

— Azi e prost dispus. Nimic de făcut cu el. Se vede că nu mă mai iubeşte. Hai, duceţi-vă repede, că-i în stare să se supere...

Şi am mers cu Ella în odaia de consultaţii. Îmi tremurau mâinile şi picioarele de revoltă împotriva mea. Şi inima îmi era dureroasă, ca o rană care a dat de frig. Şi nu aveam niciun gând şi nicio putere. Aş fi alergat în fundul grădinii şi aş fi plâns în noapte, singură cu pomii, acolo unde sta câinele legat în lanţ. Aici în odaie mă dureau ochii de lumina becului din tavan. O lumină crudă. Mă uit pe faţa lui Ara Surenian şi nu înţeleg nimic. Acesta este omul care, ieri noapte, în drum spre casă, m-a ţinut lângă el şi pe care eu l-am sărutat? Acum e obosit. Indiferent. Închis. Nu se poate citi nimic pe faţa lui. O faţă de idol asiatic, masiv, cu lumina ochilor uluitoare. Şi iar am impresia că în ceafă are tot o faţă, cu altă expresie, că are şase ochi, opt mâini, că niciodată n-am să ştiu care faţă e cea adevărată sau dacă toate feţele lui sunt adevărate şi dacă niciuna nu ascunde nimic. Îmi amintesc şi de buchetul de zambile pe care mi l-a trimis azi dimineaţă. Şi-mi pare gest convenţional să-i mulţumesc pentru flori. El-

la se aşează pe un scaun în faţa doctorului. În faţa mea e scaunul ginecologic vopsit alb, impudic şi inutil. Iată, iată. Fifi e afară, ne aşteaptă. Părea hotărâtă să plece cu doctorul. Omul acesta al meu, pe care îl revendic în faţa lui Dumnezeu, e aşteptat de o dresoare de tigri, iar eu, chinuită de îndoieli, gelozie, înjosire, stau paralizată, moralmente paralizată. Mie mi-ar trebui o şedinţă. Mie, şi să-mi ordone să mă deştept din halucinaţia pe care a provocat-o el. Să-mi dea ordin să plec acasă singură, liniştită şi liberă. Să-mi dea ordin să uit trecutul, şi ce trecut! Nu cel de ieri, nu. Cel de acum mii de ani. Deci, nici cu omul acesta nu pot avea linişte? Liniştea trebuie căutată altfel? Sau ce simt acum e numai întâmplător, fără consistenţă, imaginat de mine, redeşteptat de mine dintr-o mecanizare a nervilor mei obişnuiţi cu gelozia, îndoiala, neliniştea? Poate încet, încet, lângă acest om voi revalorifica totul? Peste un ceas voi râde de durerea şi neliniştea mea? Iar peste doi ani îmi voi aminti amuzată de ceasul acesta desăvârşit de ridicol? În tot cazul, până una alta, eu, eu, cu pretenţia de a deveni ascetă, sunt aici cu sufletul greu de gelozie, îndoială, tristeţe, geloasă pe ascetul pe care cred că l-am găsit. Situaţia e atât de ridicolă încât mă crispez toată şi dacă nu m-ar durea atât de tare, aş râde, aş râde de mine. Ce batjocură! Doctorul spune, Ella repetă: „Mă simt bine, sunt sănătoasă. Simt putere, simt putere în mâini."

A, da, asta e: creierul primeşte orice. Dacă ai forţa să-i spui tu singur, el primeşte, execută. Dacă nu ai forţă singur, îţi comandă altul. Dacă aş avea puterea să-mi comand, voi reuşi să fac ce vreau. Încep: „Ţi-a trecut. Eşti liberă. Obsesia ţi-a trecut. Ai să-l uiţi pe Ara Surenian..." Dar iată că, ajungând la fraza: „Ai să-l uiţi pe Ara Surenian", simt o durere în suflet, în trup şi nu vreau, creierul meu refuză, fiinţa mea refuză. Probabil preferă durerea. Să sufăr, să sufăr până mă voi sătura.

Şedinţa cu Ella s-a terminat. Vorbesc alene. Par să fie foarte liniştiţi. Doctor de boli de nervi! Ara Surenian. Care e mai nebun din noi toţi? Fifi, Ella, doctorul ori eu? Cred că eu. Probabil eu. Unii oameni zic că toată viaţa e o nebunie, şi

că trăim şi că exista viaţă! Iată, pământul imens, rotund, azvârlit în spaţiu şi pe el milioane de oameni, miliarde care se zbuciumă ridicol, dureros, de mii şi mii de ani... Iată. Experienţa altuia nu foloseşte nimănui. Fiecare începe pe cont propriu totul din nou, cu aceeaşi frăgezime de suflet. Dar nebun eşti numai dacă nebunia din tine este mai puternică decât tine. Până acum eu am avut puterea să-mi stăpânesc nebunia. Până acum eram originală, dar nu ieşeam din lege, eu conduceam nebuniile mele, dar acum, acum... Iată, îmi este teamă...

Spun: „Fifi ne aşteaptă afară...".

Doctorul face un semn cu mâna de indiferenţă. Ne oferă nişte bomboane. Mănâncă şi el liniştit. Iau o bomboană şi o ţin în mână, apoi, în ascuns, o zvârl după sobă. Doctorul vorbeşte încă cu Ella despre boala ei, senzaţiile ei, concerte, magnetofon. Cât o să mai stăm aici? Şi, când o să plecăm, ce-o să fac acasă singură, gândindu-mă că doctorul e cu Fifi care-l aşteaptă în grădină şi cu care va merge la restaurant? Brusc îmi pătrunde o putere în inimă. Se deşteaptă o putere, un eroism al durerii. Aşa va fi bine, îmi spun, aşa va fi clar. Orice e preferabil decât îndoiala. Şi doctorul cu Ella încă vorbesc, vorbesc. Nici nu mă bagă în seamă. Eu mă ridic şi merg să văd nişte fotografii pe perete. Îl văd pe Ara Surenian tânăr, foarte tânăr, are barbă, pare de o vioiciune şi vitalitate anormală. O putere de titan. Pare că acum, acum va sări în sus, viu, din fotografie. Are o faţă mai banală ca acum. Îl privesc cu luciditate, vreau să fiu lucidă, să-l cunosc. Îmi este mai uşor să-l cercetez aici în fotografie. Tânăr, cu barbă, e mai străin de mine. Atât de străin încât îmi pare că, dacă l-aş fi întâlnit atunci, nu l-aş fi recunoscut că e al meu. E tânăr, vital, îmbrăcat cochet, frivol, şi din el se degajă o forţă virilă violentă. Are barbă. Pare nu un afemeiat, ci un curvar. Asta e: curvar. Mă întorc înspăimântată. Îl văd aici în odaie. Au trecut ani şi ani. Nu are barbă. Faţa s-a adâncit. Acum abia seamănă cu Marele Preot Somnambul. Acum s-a redeşteptat trecutul şi pentru el, şi pentru mine. Abia acum. Afară, Fifi, dresoarea de lei, aşteaptă. Să aştepte. E a trecutului. E a

omului cu barbă. Ea caută pe curvar, eu însă îl caut pe Marele Preot, de acum mii de ani... Iată fotografia acolo, iată omul aici. E tot atât de greu să-l recunoşti pe Surenian din fotografia de acum treizeci de ani, ca să ți-l reaminteşti pe cel de acum mii de ani. Şi totuşi e el, sigur e el. Eu îl recunosc. Îl simte inima. Îl simt că e la meu. M-am liniştit. Senzația destinului implacabil în care mă simt adâncită ca într-o apă care mă poartă, mă leagănă sau mă azvârle, m-am liniştit. Mă las măcar o clipă să plutesc în voia ei, în voia soartei, ca într-o apă, într-adevăr ca într-o apă adâncă şi foarte, foarte puțin limpede...

— Acum o să plecăm, spune Ella.

Se ridică. Încă vorbeşte, glumeşte cu doctorul, care e şi el în picioare, nemişcat şi câtuşi de puțin grăbit. Ella deschide uşa, merge în grădină. Îi aud glasul cum strigă:

— Fifi! Fifi!

Dar nu-i răspunde nimeni. Eu simt o bucurie, o victorie. Într-adevăr, femeia asta e a trecutului. A plecat, a dispărut. Acum, prezentul e al meu. Doctorul îmi spune:

— A plecat. Vă conduc. Luăm o maşină şi vă conduc.

Eu întreb brusc:

— Nu vrei să vii să mănânci la mine-acasă?

— Cu plăcere.

Mergem în grădină. Doctorul încuie casa. Ne spune să ieşim în stradă că trebuie să dea drumul câinelui. Îi este teamă ca nu cumva câinele să ne muşte. Ieşim în stradă. E întuneric. Se aude lătratul câinelui care chelălăie, apoi începe să alerge. Doctorul iese în stradă şi încuie poarta. Când încuie poarta, fugar dar violent, îmi amintesc de lacătul viziunii, lacătul mic, solid, de oțel. Alung gândul. Vreau să înving, vreau să învingă destinul. Asta e: lacătul arată că va trebui să lupt, să descui ceva încuiat. Voi lupta... Voi învinge destinul. Exaltarea mea e atât de mare că orice îmi pare posibil, nimic imposibil, iar piedicile – bucurie. Bucuria victoriei câştigate.

Plecăm. Ara e între Ella şi mine. Mă ia de braț. Se reazemă de mine. E tăcut, obosit. Poate umbla cu ochii închişi. Eu îl duc cu grijă. Nimeni nu vorbeşte. Îmi face bine liniştea asta.

Sunt recunoscătoare de clipa asta de liniște. Umblăm în noapte cu omul acesta necunoscut şi atât de bine cunoscut totodată, spre un destin nou. E prima dată că vine la mine. Sunt emoționată. Ne urcăm în maşină. Ella spune:

— Fifi se laudă în tot oraşul că eşti îndrăgostit de ea, domnule doctor.

— Nu o pot împiedica.

Tăcem din nou. Doctorul, în întuneric, în taină, mă ia de mână şi rămâne aşa. O conducem pe Ella care coboară, apoi maşina o porneşte cu doctorul şi cu mine spre casa mea. Doctorul e lângă mine, nemişcat. Mă ține de mână. Am ajuns. Urcăm cele trei etaje. Urc încet, mă prefac că mi-e greu ca să urce şi el încet, să nu obosească. Am ajuns. Am deschis uşa şi am intrat cu Ara Surenian în casă. Pentru prima dată. De câte ori va intra de-acum înainte omul acesta în casa mea? În clipa când a intrat, eu am înțeles cât de importantă e clipa. Uşa am deschis-o solemn, cum deschizi uşa templului. Şi, fără voie, gândesc: „Când voi muri, oare omul acesta va fi lângă mine?” Dar gândul nu are tristețe, are numai solemnitate. Am intrat în odăi, urmată de omul acesta, găsit întâmplător între oameni, recunoscut de mine între mii de oameni. Da, am deschis uşa casei aşa cum se deschide uşa templului. Astfel am deschis eu în noaptea aceea uşa. Dar omul care intra cu mine în casă ce gândea? Ce simțea? Este hotărât să nu ştii cu adevărat gândurile omului care îți stă cel mai aproape, şi hotărât este să nu ştii ce e cu omul care a trecut în lumea morților. Abisuri.

Eu eram mândră de casa mea. Toate odăile, patru, erau încă ale mele. Filip figura încă pe fişa mea. Ştiam că odăile sunt mobilate cu cel mai perfect gust, dar în clipa asta mi-a fost teamă de luxul şi rafinamentul ei. Dacă omul se va simți prost în această casă făcută parcă înadins ca să fie în contrast cu casa lui, mizera casă a doctorului Ara Surenian?

— Să ştii că sunt şi o foarte bună gospodină... am spus cu o umilință penibilă.

Eram în clipa asta laşă până la a putea falsifica ființa mea, a o micşora, ca să nu-l sperii pe om. L-am privit, dar n-am

putut ghici nimic în privirea lui, a ştiut să stea închis în el, şi n-am văzut nici dacă măcar îşi dă seama că a intrat într-o casă pe care n-a mai văzut-o. Era tot atât de liniştit ca în cabinetul de consultații, mizerul, murdarul, sordidul lui cabinet, unde, cu simplitate, făcea să umble paraliticii, să vorbească muții, să audă surzii. Iar eu alături de el, mă simțeam înfricoşată să nu-i par, în mijlocul luxului în care trăiam, frivolă. Rafinamentul, frumusețea, cultura şi dragostea mea îmi păreau piedici. De câte ori nu am clamat că e datoria noastră să muncim ca să fie totul frumos şi armonios în jurul nostru, să rămânem tineri şi frumoşi! Acum aş putea renega tot ceam spus, ca să-i plac omului acesta. Sunt laşă până la anihilare. Doctorul Ara Surenian e la mine în casă. Suntem împreună. Nu trebuie să am decât o grijă, o unică grijă: să nu-l mai pierd. Cum să mă port? Ce să fac? Cum să-i explic? Ce răbdare să am? Ce grabă? E unsprezece noaptea. Aurica, femeia de serviciu, a pregătit masa pentru mine şi s-a dus să se culce. Suntem singuri. Aprind lumini. Sunt lumini discrete, bine studiate. Lumini care aduc o atmosferă plăcută, liniştită. Îi fac doctorului loc pe o canapea, îi aşez o pernă. Stă comod. În fața lui, pe o mescioară, e buchetul de zambile trimis de el. Le aşez încă o dată, în fața lui, mai mult o mângâiere şi-i spun doctorului, abia acum:

— Mi-a făcut plăcere...

Surâde uşor. Mă aşez o clipă lângă el şi-i spun:

— Îți este foame?

Surâde iar, amuzat:

— Puțin, da.

— Atunci să stai aici şi să mă aştepți o clipă.

— Nu vreau să te deranjez.

— Şi mie mi-e foame.

— Atunci...

— Fata din casă s-a culcat. A crezut că mănânc singură.

Ara Surenian a închis ochii. Mă ia de mână, foarte încet, imperceptibil mă trage. Mă aşez lângă el, las capul pe umărul lui. Imediat îmi este bine. Abia acum simt că sunt cu el acasă.

— Stai lângă mine, îmi şopteşte.

Eu stau. M-am liniştit. Nu-mi mai este frică de Ara Surenian, de Marele Pontif, de Marele Preot Somnambul. Apoi, foarte încet, după câteva clipe, mă împinge de lângă el.

— Ai spus că ți-e foame...

De fapt, nu-mi este foame deloc. Sunt prea emoționată. Probabil însă că lui îi este foame. A muncit mult. Probabil că mănâncă mult. Mă ridic şi merg în cămară, deschid frigiderul. Pun pe o tavă tot ce-mi trebuie, încă un tacâm. Mă reîntorc. Trecând în sufragerie, îl văd pe doctor aşa cum l-am lăsat. E pe canapea cu ochii închişi. Pare obosit. Pun masa, caut să nu fac zgomot, mă gândesc: „Aşa va veni de-acum înainte toată viața. După ce a muncit, va veni aici la mine, la noi, la el acasă. Eu îl voi aştepta, îl voi îngriji. Va fi bucuria, puterea vieții mele să-l aştept şi să ştiu că vine. În timpul zilei voi vedea de viața mea, de oamenii mei, şi poate îmi voi recăpăta talentul, şi inspirația şi voi scrie. Ara nu mă va deranja cu nimic. Când va sosi, mă va găsi aşteptându-l, luminată de toată bucuria dragostei mele pentru el. Iată, iată:

După mii de ani, bărbatul mi s-a întors acasă. Sunt profund emoționată şi înspăimântată. Dacă va pleca din nou? Dacă îl voi aştepta iar? Să nu greşesc. Să nu greşesc. Mă stăpâneşte teama. Eu care am fost mereu învinuită că sunt o tirană, că fac tot ce-mi trece prin minte, fără complexe, fără temeri, fără prejudecăți, mă simt acum cuprinsă de o mare timiditate. După mii de ani, bărbatul mi s-a întors acasă. Marele Preot al templului. Eu l-am primit. E obosit. A muncit. A vindecat oameni. Eu acum îl îngrijesc. Pun masa. Iată tacâmul lui la mine în casă. E un ritual sfânt. Astfel se manifestă viața. Astfel se exprimă iubirea. Sunt conştientă de fiecare gest şi fiece gest pare hieratic. Femeia îşi îngrijeşte bărbatul care a venit seara, după muncă, acasă. Cunosc fericirea gestului banal, gestului cotidian. Sunt conştientă că, din aceste gesturi, se clădeşte eternitatea, din împlinirea legii, iar acum această lege s-a înălțat în inima mea pură ca un simbol sfânt: femeia e în casă cu bărbatul ei.

Gata. Am pus masa. Am adus mâncarea pe masă. Mă

apropii de Ara care doarme. Gura i s-a întredeschis puțin. Doarme adânc dar uşor. Mă uit la el cu atenție. Văd cât de monstruos îi este corpul, dar nu mă pot uita mult timp. Mă fascinează capul. Şi aşa, cu pleoapele închise, ochii sunt extraordinari. Puterea ochilor e atât de mare că şi aşa, închişi, forța lor e uimitoare. Fruntea, sprâncenele, genele, pleoapele, de o delicatețe floralã, dar de nepătruns. Cum s-ar putea explica atâta putere cuprinsă într-un țesut atât de delicat? Pleoapele sunt uşor închise. Genele abia se ating. Nu tremură ca la fecioare emoționate. Sunt nemişcate ca la fiare sălbatice. O sprânceană e mai albită ca cealaltă.

Chem încet:

— Ara... Ara...

Dar el rămâne nemişcat. Îl privesc în linişte şi cu uimire. Şoptesc iar, aşezând încet mâna pe fruntea lui.

— Ara... Ara...

El îşi aşează mâna lui masivă, tuciurie, pe mâna mea, o apasă pe frunte şi nu deschide ochii.

— Ai spus că-ți este foame, Ara.

Tace şi mă trage iar lângă el. Iar stau cu capul pe pieptul lui câteva clipe... ca, brusc şi cu vioiciune, să se deştepte, să se ridice şi să spună:

— Hai să mâncăm, Ana.

Mergem la masă. Îl servesc. Iar mă uit cu uimire: da, da, ştie să mănânce, mânuieşte ca orice om bine-crescut furculița şi cuțitul. Mănâncă încet şi foarte puțin.

— Totdeauna mănânci puțin?

— Da.

— Atunci pentru ce eşti gras?

— Nu ştiu.

— De când eşti gras?

— Din totdeauna, dar nu la fel întotdeauna. Am fost şi mai slab.

— Azi, de exemplu, ce-ai mâncat?

— Dimineața, două cafele mari, la prânz nimic, aproape nimic, brânză, pâine, unt.

— Câtă pâine?

— Destulă.
— Câtă?
— Destulă.
— O jumătate?
Râde.
— Poate...
— Din cea mare?
— Da.
— E enorm.
— Da, poate...
— Şi altceva?
— Nişte prăjituri.
— Nişte? Câte?
— Nu ştiu. În drum la bolnavi, pe la cofetării... E şi vizavi de spital un cofetar. Când mă duc să mă bărbieresc, mă tentează cofetarul. Stau alături bărbierul şi cofetarul.
Râde.
— Câte prăjituri? întreb iar.
Aş vrea să ştiu ceva precis. Întreb, cu toate că-mi este teamă să-i fiu antipatică.
— Câte? Nu ştiu.
— Trei... patru?
— Poate...
— Cinci... şase?
— Da, se poate... Nu ştiu...
— Şapte... opt?...
Întreb şi mă căznesc să râd ca să acopăr grija mea.
— Poate... poate... Depinde de zile!
— Azi câte?
— Nu ştiu. Nu-mi amintesc... Destule...
Fac socoteala: şapte, opt prăjituri, o jumătate de pâine mare şi spune că azi nu a mâncat! A vrut să mintă sau e inconştient? Dacă minte, pentru ce nu minte mai bine? Dar dacă spun că nu minte bine, pentru ce nu sunt capabilă să aflu adevărul exact. Măcar atât: ce a mâncat azi. Bine, dar dacă aflu ce a mâncat azi, e în stare, după ce va pleca de la mine, să mai mănânce cinci prăjituri, brânză, pâine, ascuns

la el acasă... Nu, nu voi putea afla!

— Trebuie să te hrăneşti, dar nu cu pâine şi prăjituri de la cofetării. Nu e tocmai bine.

— Da, nu este tocmai bine...

— Trebuie să te îngrijeşti. Trebuie să fii sănătos şi puternic ca să vezi de bolnavi.

— Slavă Domnului, am putere.

— Abuzezi de ea.

— Da, dacă-ți închipui că, de câteva ori, m-am surprins mergând pe stradă strâmb, aşa... într-o parte...

Ara Surenian îşi făcu repede cruce. O cruce mică în dreptul inimii.

— Am avut senzația că fac paralizie, un infarct.

Mă închin şi eu şi şoptesc, înspăimântată:

— Doamne fereşte! Te rog, te implor să te îngrijeşti, să te odihneşti. Te implor...

Ara face un gest de indiferență:

— Las' că nu-i nimic. Nu mi se-ntâmplă nimic.

Nici acum nu ştiu dacă ce spune e adevărat sau poate că-i face plăcere spaima mea. Îl văd cum mănâncă încet. În fiecare clipă pare că va adormi. Îl servesc, îl ajut. Am un sentiment matern. E atât de obosit încât duce greu furculița la gură. Întârzie. Câteodată îi cade încet mâna înapoi în farfurie. Stă aşa cu ochii închişi. Eu îl privesc cu evlavie: e obosit pentru că a vindecat oameni.

Îi iau lingurița din mână, încet, şi cu grijă îi dau de mâncare ca la copii. Ca o vrajă pătrunde în sângele meu o căldură ciudată. Duc foarte încet lingurița spre gura lui Ara Surenian, dar cu o atenție supranaturală. Simt că voi înțelege ceva foarte important. Înadins întârzii cu lingurița în mână, ca să-mi amintesc, înadins fac iar un gol conştient în mine, atenția întoarsă spre interior, ca să-mi amintesc: e foarte vag, ca în ceață, noaptea în ceață. Cât de prudent privesc trecutul. Se țese în brumă iar filmul lent, aproape nemişcat: e Ara, e el, îl recunosc. E masiv, mai mare, mai negru, aceleaşi mâini, mai mari. Eu sunt mică de tot, scâncesc, jalnic scâncesc, şi el, omul mare şi negru, îmi dă de mâncare în gură.

Simt gustul şi al mâncării şi al lacrimilor. Acum Ara e Marele Vrăjitor din Tibet. El m-a zidit în oală, el m-a pedepsit, el s-a răzbunat. Marele Preot s-a răzbunat. Mi se face o spaimă de nedescris. Mă cutremură şi realitatea actuală.

Doctorul Ara Surenian e lângă mine. Stă la masă. Are ochii închişi, surâde şi aşteaptă să-i dau de mâncare. Se joacă, îi place jocul ăsta. Atunci, cu spaimă şi uluire, imensă uluire, îi dau de mâncare. Am lacrimi în ochi. Lacrimi mi se preling pe obraz. El nu vede. Surâde şi se lasă răsfăţat. Îmi opreşte mâna şi mi-o sărută. Doamne, îţi mulţumesc. Îţi mulţumesc pentru clipă. M-a iertat, m-a iertat deci! Cred că o mamă care se azvârle în foc ca să-şi salveze copiii simte ceva asemănător cu ce am simţit eu când am hotărât că îi voi vorbi fără reticenţe, fără teamă. Îi voi spune tot. Am hotărât. Îi voi spune că trebuie să ne căsătorim. Să nu ne mai despărţim niciodată.

— Trecem dincolo acum, Ara. Îţi dau cafeaua acolo. Stai aşa, pe canapea. Te odihneşti. Eu mă duc în bucătărie să fac cafeaua.

Plec şi fac cafeaua. Şi exaltarea din mine nu scade. Parcă aş fierbe o licoare vrăjită, dătătoare de viaţă şi de moarte. E o clipă hotărâtoare, aşa credeam atunci şi mă întorc cu inima în solemnitate. Port cafeaua pe tavă ca pe un elixir sfânt, ca în templu.

— Iată cafeaua.

— Stai lângă mine, îmi spune.

Mă aşez lângă Ara Surenian. Îi ajut să bea cafeaua.

— Să fii fără teamă, nu sparg nimic.

— Sunt fără teamă, Ara.

— Da.

— Ara, vreau să-ţi spun, vreau să-ţi vorbesc.

A deschis puţin ochii şi m-a privit oblic, privire din colţul catifelat al ochilor lui misterioşi.

— Spune, Ana.

— Ara, am hotărât că trebuie să ne căsătorim…

Aceeaşi privire, dar mai fugară.

— Dumneata să taci. Taci, te rog. Uite ce m-am gândit. N-

am să-ți explic prea mult, pentru că nu este nevoie. Voi spune numai că eu cred că trebuie să ne căsătorim. Eu te iubesc...

Mi-a cuprins mâna. A tăcut. Eu am spus:

— Îmi face plăcere şi mă cutremură că-ți spun lucrul acesta. Nu e uşor pentru mine, sunt orgolioasă, răsfățată, o femeie răsfățată, dar de când te-am văzut, te-am iubit atât de tare şi de clar încât nu-mi mai pot imagina viața fără dumneata. Şi în acelaşi timp cred că şi pentru dumneata ar fi bine să ne căsătorim. Nu văd ce ne-ar putea împiedica!

— Ar fi bine.

Surâde dulce, jenat, ca un om căruia i se fac complimente şi nu ştie ce atitudine să ia.

— Nu lipseşte nimic, absolut nimic ca lucrul să se împlinească, spun. Dacă ți se pare că nu am dreptate, că nu este aşa, ori că nu ții la mine, te rog să-mi spui imediat şi clar.

— N-am iubit niciodată, nu ştiu ce este asta, şopteşte.

— Ştiu, mi-ai mai spus-o. Tocmai pentru că n-ai mai iubit, acum trebuie să-ți dai seama că iubeşti. Nu? Prin contrast, nu?

— Ce simt e foarte ciudat. Ce simt pentru tine n-am simțit pentru nimeni, nici chiar pentru soția mea. Ciudat!

— Sunt sigură că mă iubeşti, altfel n-aş putea simți ceea ce simt de când te cunosc, de când mi s-a dat să stau lângă dumneata. Aş simți dacă nu m-ai iubi!

— Drăguța de ea! Eşti adorabilă!

— Nu sunt adorabilă! Exaltarea din mine a întrecut obişnuitul. Sunt nebună, total nebună, dar ce nebunie frumoasă! O nebunie de o calitate extraordinară!

Fac o pauză ca să-mi aşez respirația, emoția. El şopteşte:

— Mai spune. Îmi place.

Eu continui:

— Ara, este o nebunie de care nu-mi este ruşine. În fața unei responsabilități umane vorbesc acum. Dacă aş fi cât de puțin cochetă, aş căuta să te cuceresc, aş căuta să fac aşa încât să nu mai poți fără mine, aş încerca, fie chiar greşit, aş încerca o metodă... în fine... Dar îți spun drept, ce simt e atât

de violent că nu mai am timp să pregătesc atitudinea mea, şi apoi, ciudat! nici îndoială nu vreau să am că mă vei înțelege, că este din veac totul hotărât ce trebuie să fie între noi. Spun totul aşa cum simt... Şi totul va fi aşa cum trebuie...

Îl privesc. E cu ochii închişi. O fi adormit? O fi auzit? Îl privesc cu teamă. Dar mâna lui îmi strânge mâna mea. Îl privesc. Fața lui e frumoasă. Profilul puternic, trăsăturile clare, iar ochii atât de catifelați, pleoapele atât de dulci, încât inima mi se topeşte în dulceața lor, parcă mi-ar fi alunecat trupul gol, într-o apă încălzită la soare.

— Mai spune. Îmi place... şopteşte.

— N-am ce să spun. Am spus tot. Acum dumneata trebuie să vorbeşti. Nici nu ştiu dacă eşti divorțat sau nu.

Ara Surenian tace. Dumnezeule, cât timp va tace aşa?

— Spune, ce-am spus eu e nebunie, Ara?

— Da, o nebunie frumoasă.

— Vrei să te căsătoreşti cu mine?

— Vreau.

— Bine, atunci...

— Atunci... nu e chiar atât de simplu...

— Pentru ce nu e simplu?

— Cum să-ți explic în câteva cuvinte o situație...

— Nu trebuie să-mi explici. Vrei sau nu vrei?

— Vreau, dar nu se poate imediat...

— Bine, dar se va putea?

— Orice se poate...

— Da, orice, dacă vrea Dumnezeu.

Tresare, ca şi cum, în fine, a prins un fir salvator. Deschide ochii de tot.

— Da, într-adevăr, iată, ai exprimat exact situația. Se poate, dacă vrea Dumnezeu. Noi o să vedem...

— Dar până vedem, ce facem?

Nu răspunde. Îmi mângâie mâna, apoi brațul, apoi îmi ia capul şi mi-l aşează lângă obrazul lui. Eu îmi aşez palma încet pe fața lui. Stăm nemişcați, nu mă sărută. Mai târziu îi şoptesc:

— Nu-nțeleg, nu-nțeleg tăcerea ta, dar voi avea răbdare.

— Te rog să ai răbdare...

— Aş fi vrut să ştiu... acum. I-aş fi spus şi lui Filip...

Tresare uşor.

— Lui Filip? De ce?

— Ca să fie şi el liniştit că, în fine, sunt şi eu liniştită...

Şopteşte, mă priveşte:

— Nu, nu încă...

— Bine, bine, nu-i spun.

Timpul trece. Mă ține strâns lângă el. Nu mai doarme. Pare atent la mine. Mă ține cu grijă şi forță. Simt că-i este şi lui bine lângă mine.

— Ce ciudat ce simt lângă tine!

Îmi şopteşte, aproape, aproape de tot de gura mea, şi pentru întâia dată sunt conştientă că aşa, lângă el, aproape de el, vocea lui e excepțional de învăluitoare, caldă, misterioasă, aproape ca ochii lui de misterioasă.

— Când stau lângă tine, îmi şopteşte, odihna e tot atât de mare ca şi plăcerea, e o legănare misterioasă. Ai dreptate, e ceva între noi care nu este de acum, e într-adevăr ceva profund...

Tresar. Câteva clipe, mă lupt intre dorința de a-i povesti totul, tot ce am văzut, dar mă tem. Şoptesc:

— Nici nu-ți poți da seama cât e de adevărat ce spui! Lângă nimeni pe lume nu m-am simțit atât de aproape ca lângă dumneata. Nici lângă mama, sau poate numai lângă mama, când eram copil...

Îmi este bine şi rămân fără niciun gând, numai eu şi fericirea.

— ...Dacă ar fi un clarvăzător cu noi, ți-ar spune că vede şi în trecut şi în viitor, ți-ar confirma. Vreodată o să aflăm ce-am fost în celelalte existențe şi o să ne confirme ce-ți spun eu: ține minte, din totdeauna am fost împreună, din totdeauna. Tu nu-ți aminteşti? Îți aminteşti?

— N-aş putea spune...

— Eu însă îmi amintesc... totul.

— Da?

Surâde.

— Da.

— Spune-mi şi mie.

Iar mă lupt cu mine. Nu, nu e momentul.

— Am să-ți povestesc... altă dată toate, dar ce trebuie să ştii e că totdeauna ai fost cu mine.

— Cred.

— Crezi, Ara?

— Da.

Tac. Da, îmi este teamă, mai întâi teamă că-l sperii pe omul de lângă mine, că va crede că sunt realmente nebună, şi apoi teamă ca nu cumva să-şi reamintească şi el şi să fugă de mine. De altfel, pentru ce ar râde? Şi dacă nu râde, dar se sperie şi fuge? Nu, nu va fugi, nu poate fugi. Ce ştiu eu e real şi va trezi în el amintirea legăturii noastre, milenarei noastre legături... Şoptesc:

— De când te cunosc pe tine mi-am reamintit. Aş putea spune că nu mintea mea şi-a reamintit, ci inima mea, şi sunt cutremurată, până în adâncul firii cutremurată. Ara, tu mi-ai fost trimis acum recompensă că m-am purtat bine, eroic, cu Filip, am găsit mângâiere în eroismul sacrificiului. Mi-ai fost trimis... Îți spun că l-am iubit pe Filip, este adevărat, l-am iubit, dar aşa se poate iubi de mai multe ori în viață. Dar cum te iubesc pe tine nu se poate iubi decât o dată, în eternitate. Tu eşti unicul meu bărbat. Cred că numai dacă aş fi ştiut că eşti însurat aş fi putut să fug de lângă tine. Numai gândul că cineva ar fi suferit din cauza dragostei mele m-ar fi făcut să dispar pentru totdeauna din fața ta. Dar de uitat, nu te-aş fi putut uita niciodată, în vecii vecilor...

E nemişcat, cu ochii închişi, absolut nemişcat, ca un bloc de piatră. Eu vorbesc încă.

— A fost primul lucru de care te-am întrebat: dacă ai femeie şi când mi s-a spus că eşti despărțit de nevasta dumitale de cincisprezece ani, mi-am permis să te caut şi să gândesc aşa cum ți-am vorbit. Unde e fosta dumitale soție?

— În Armenia.

— Pentru ce v-ați despărțit?

— A... trebuit. Constrângeri...

— Nu ai vrut?

— Ba da, într-un fel... da.

— Dumneata ai vrut sau ea?

— N-aş putea să spun exact. Poate amândoi, poate împrejurările... împrejurările au contat foarte mult.

— Sunteți divorțați?

Nu răspunde. A închis ochii. Doarme?

Iar vorbise ca despre cât mănâncă: „nimic” şi apoi aflu că o jumătate de pâine mare şi zece prăjituri... Vreau să aflu exact şi el răspunde pe jumătate.

— Nu-ți place să vorbeşti de soția dumitale?

— Acum nu. Chiar acum nu. Prefer să mă gândesc la tine.

— Bine. Atunci să lăsăm pe altă dată. Mi-ai cerut să am răbdare.

— Da, să lăsăm pe altă dată...

Sunt învăluită într-o dulce fericire. Ara Surenian e lângă mine, mă ține lângă el şi spune că-i este bine... a spus că să am răbdare... Voi avea răbdare... voi avea răbdare... Cum aş putea să nu am răbdare când îmi este atât de bine? Totuşi, pentru ce nu-mi spune desluşit ce-i cu el, ce e cu fosta lui soție, pentru ce nu m-a sărutat? M-a ținut lângă el şi nu m-a sărutat. Azi a stat toată seara cu mine şi nu m-a sărutat... A spus că nu se poate căsători acum... Şi simt că nici nu îndrăznesc să-l întreb. Un respect... o teamă... Am procedat cu atâta nestăpânire până acum încât, deodată, m-a apucat o panică. Nu mai îndrăznesc să insist. I-am spus că vreau să mă căsătoresc. Am fost impulsivă până la absurd, tocmai ca să nu creadă că am gânduri ascunse, acum trebuie să am răbdare, să nu violentez... E în stare poate să-şi închipuie că am un interes material. Gândul ăsta mă îngrozeşte, mă tulbură, mă cutremură...

A adormit. Capul lui e pe umărul meu. S-a făcut ceva mai greu. Stau nemişcată. Doctorul Ara Surenian miroase a gaz, a mucegai, a sărăcie, dar din întreaga lui ființă se înalță până la mine forța lui, bogăția forței cu care vindecă. O căldură dulce ca un descântec mă învăluie şi-mi este bine, nespus de bine. Se face târziu. Îmi este teamă ca mâine să nu se simtă

obosit. E târziu. Mâine are de lucru, trebuie să vindece. Mâine-seară va veni din nou la mine, îl voi aştepta din nou.

— Ara... Ara... hai să mergi acasă.

— Mai stai, stai lângă mine... şopteşte.

— Da, mai stau.

— Am adormit şi eu? Nu ştiu, dar nu mai am noţiunea timpului. Ce odihnă dulce, ca într-o baie catifelată, ca într-o semi-hipnoză...

— Ara... hai, Ara...

Şopteşte şi el, imitându-mă:

— Hai, Ara... Hai, Ara...

Râde şi se ridică, vioi.

— Bine, plec...

Suntem în picioare, unul în faţa celuilalt.

— Mâine vii? întreb.

Mă apropii de el să primesc răspunsul şi primesc privirea lui. Ce privire ciudată! Violentă şi înfricoşată, hotărâtă cu sălbăticie.

— Mâine viu? mă întreabă şi el în şoaptă, dar cu intensitate.

— Eu te aştept.

Se pregăteşte să plece, cu mâinile îşi aşează uşor părul, dar în loc să meargă spre antreu, spre ieşire, se îndreaptă spre dormitor. Cred că vrea să meargă la baie şi-l las. Dar Ara Surenian se opreşte în pragul odăii de dormit. Îl văd în pragul uşii. E nemişcat.

Am o senzaţie stranie. E Marele Preot acolo. Nu îndrăznesc să merg şi eu lângă el. Stau locului, încremenită, nedumerită. Scena a durat destul de mult. Poate un minut, poate două. Apoi îl văd cum se întoarce. Ochii îi sunt stranii. Îmi spune:

— M-am uitat la odaie...

Mie nu-mi trece senzaţia aceea de nelinişte, uimire şi teamă. Îl conduc acum spre antreu, spre ieşire. În uşă, înainte de a ieşi din odaie, se întoarce, mă cuprinde în braţe şi mă sărută. Îmi caută gura şi mă sărută. O sărutare însetată, o sărutare fără suflare, o sărutare de bărbat.

A plecat. Am rămas singură. Ara a plecat. I-am auzit paşii pe scară călcând atent, rar, masiv.

*

E joi. Dacă până acum mi se părea că ce trăiesc e o dulce nebunie, o creatoare exaltare, o acceptabilă exaltare, de aici încolo nebunia a fost mai tare ca mine, m-a stăpânit, şi controlul asupra mea nu a mai existat... Am fost stăpânită, dusă de nebunie, şi a fost o nebunie... o nebunie... Eram într-un hal de nedescris. Luasem foc. Îmi vibra corpul şi-mi anihila puterea de luciditate, de gândire, dar eram încântată de mine însămi, de norocul meu, de soarta mea, de viaţa mea, de iubirea acestui bărbat, atât de altfel decât toată lumea. Eram mândră. De la o anumită treaptă nu-ţi mai dai seama nici că eşti beat, nici prost, nici nebun, şi atunci eşti fără busolă, fără ancoră, fără port, zvârlit, purtat, rătăcit pe spaţiile inconştienţei tale. Ce voiam? Ce aşteptam? Nimic, decât să simt încă şi încă şi încă această puternică beţie, să-mi motivez, să-mi permit beţia.

Da, Ara a plecat. Da, i-am auzit paşii calcând atent, rar, masiv, pe scară. Am rămas singură, ameţită de fericire. Inima îmi bătea cu forţă şi fiecare bătaie era o fericire. Intram în păcatul inconştienţei, cu exaltare, cu toleranţă faţă de slăbiciunea mea. Nu, nu voiam, nu am vrut să mai controlez nimic. Certitudinea mea era atât de mare că mie îmi este dat, mie-mi este permis, mie-mi este facilitat să trăiesc altfel decât ceilalţi oameni, încât am uitat, am uitat că, dacă ne răsfăţăm, atunci viaţa devine aspră cu noi, şi că numai dacă nu ne răsfăţăm, ne răsfaţă ea. Acum, la fericire strigam: „eu, eu, eu” şi „vreau, vreau” şi eram mândră de mine. Eram fără ruşine... Acum îl iubeam pe Ara, iar vieţii îi mulţumeam numai pentru că mi-l dăduse pe Ara, aşa cum mulţumeşti unui vecin că ţi-a făcut un serviciu sau că ţi-a împrumutat un obiect. Ce-ţi pasă de vecin după ce ai căpătat ce-ai vrut?

Ce repede am mers să mă culc! Voiam să fiu singură cu amintirea, singură în întuneric, să-mi deştept amintirea, să mă îmbăt mai adânc de fericirea mea. Într-adevăr, m-am cul-

cat repede. Am stins lampa şi am ascultat în trupul meu fericirea care răsuna ca vuietul mării. Pentru ce să dorm? Îmi era teamă să dorm ca nu cumva fericirea să adoarmă şi ea. Trupul mi se făcuse viu, înviasem în clipa asta şi-mi dam seama cu uimire că, într-un fel, fusesem moartă în ultimii ani. Se întâmplase cu trupul meu, cu câțiva ani în urmă, un lucru ciudat, dar pe care abia acum îl descopeream, cu uimire îl descopeream. Dacă îl alesesem pe Filip pentru că era tânăr şi frumos, tocmai tinerețea şi frumusețea lui mă făcuse să ştiu, dintr-un început, că va trebui să ne despărțim. De atunci încolo începuse în mine o luptă de desfacere a legăturii, o renunțare atât de adâncă şi autentică, încât trupul începuse să adoarmă, să moară. Trupul se pregătea de bătrânețe. Fiecare clipă era socotită pe răbojul socotelilor din urmă. Astfel avusesem şi puterea să mă despart de Filip fără să strig de durere. Atât de drept, atât de drept mi se păruse că e să-i redau libertatea, să-i ajut să fie departe de mine, fără mine fericit! Da, mi-am impus să nu sufăr ca să nu-l tulbur nici măcar cu suferința mea. Atât de drept, atât de drept era să fie fericit şi liber. Şi tot de aceea, în timpul cât fusesem cu Filip, nu scrisesem. Rezervasem lucrul acesta pentru „după" plecarea lui Filip. Dar plecarea lui Filip durase zece ani, aproape unsprezece ani, în care timp trăisem zi de zi aşteptând despărțirea. Cu toții suntem sortiți morții, dar trăim ca şi când am fi nemuritori, iar dacă o boală incurabilă ne afirma că, în curând, vom muri, ne apucă spaima implacabilului. În dragoste e la fel: tinerețea lui Filip era boala incurabilă de care suferea dragostea mea...

Şi iată că acum, acum, neaşteptat, lângă acest om, întâlnit întâmplător de câteva săptămâni, lângă omul cu care gândisem că voi putea face o căsătorie „albă", o căsătorie de muncă şi reculegere, trupul tresărise ca de foc la o bucurie adâncă, simplă, vitală.

Nu voiam să gândesc. Sau, poate, mai simplu: nu mai puteam gândi. Se catifelase sângele care vuia în corp. Amintirea sărutării era o realitate vie. Senzualitatea deşteptării era spontană şi de o intensitate neobişnuită. Da, luasem foc. Şi

după ce am adormit, Ara a fost lângă mine. Cine nu a fost în dragoste cu „cel mai mare telepat al Europei” nu poate şti ce înseamnă prezența continuă a gândului unui om lângă tine, în tine. Eu însă n-am ştiut că pentru el lucrul acesta e simplu şi că-l poate face cu oricine, oricând. Eu credeam că această prezență este dovada că mă iubeşte. Nicio dovadă nu mi s-a părut vreodată mai sigură ca aceasta. Câtă pasiune îi trebuie unui om ca să se facă de la distanță atât de prezent? Am auzit, toți am auzit de cazuri când, în clipa morții, cineva s-a făcut prezent. Dar Ara Surenian se face prezent oricând, rămâne cu tine oricând, şi aşa cum voia: rece, supărat sau nu, ca acum, îndrăgostit. Îmi era trupul învăluit în efluvii de dragoste. Eram fericită, încântată, mândră şi mai ales mândră de calitatea alegerii mele. Da, nimic ca toată lumea şi totodată, de aceea, absolvită de obişnuitele contingențe. Mă incinta şi faptul că mi-a putut place un om care nu mai era nici tânăr, nici frumos. Şi asta era o dovadă a autenticității sentimentului meu. Eram mândră şi că această întâlnire nu prezenta nicio piedică, nicio piedică, în fine, nicio piedică. Vârsta, calitățile, meseria, averea, împrejurările – tot, tot, tot. Era al meu, din veci al meu. Exaltarea crescuse la paroxism şi aveam certitudinea că mie, mie mi se dăduse pe acest pământ în acest trup, să trăiesc un lucru perfect în formă şi admirabil în împlinire. Pentru ce nu rămăsese omul acesta, în această noapte, cu mine? Şi mereu şi mereu senzația că nu l-am întâlnit din întâmplare pe acest om, ci că l-am regăsit. Şi atunci de ce să nu recunoaştem imediat şi ce trebuie făcut? N-ar fi fost şi aceasta dovada severă a implacabilului care ne lega? Pentru ce întârziam, ne jucam? Trebuia să nu plece, niciodată să nu mai plece. Desigur, când a mers în pragul odăii şi a stat acolo, dacă m-aş fi dus şi eu lângă el, desigur n-ar mai fi plecat...

Aşa am adormit, consimțind la tot, acceptând tot, în copleşitoarea certitudine că lucrul, virtual, este deja împlinit. Nu mai trebuia decât să-l afle toată lumea, toți oamenii de pe pământ. Îngerii în cer ştiau, după părerea mea. Eu cea dintâi îl aflasem acum, apoi el, apoi ceilalți. Liniştit surâdea de ui-

mirea mea, de fericirea mea, de emoția mea, de mirarea mea... recunoştința mea, exaltarea mea.

Am adormit. Am adormit, adâncită cu întreaga mea ființă în fericirea dragostei mele, dar, desigur, mai adânc, conştiința veghea. În liniştea somnului, am tresărit cu spaimă: îmi adusesem aminte de viziunea din ajun: lacătul mic de oțel încuiat la poarta casei lui Ara Surenian. Ce implacabil era lacătul acela mic... Acum îmi dau seama că lacătul semăna cu Ara. Dens, de oțel puternic şi lucitor. Oh! de aceea nu spusese Ara: „Bine, mâine ne căsătorim. Eşti din veci femeia mea şi niciodată nimic nu ne va despărți."

Eu trebuia să descui lacătul. Dar cum? Prin dragoste, bineînțeles. Pentru ce nu fusese Ara mai cald? Dar sărutarea fusese totuşi atât de caldă! Cum îndrăznesc să spun că nu e cald când, şi de la distanță, îi simt gândul şi când niciodată lângă nimeni nu am simțit atâta căldură? E mai pudic ca mine. Îi este poate şi lui teamă de mine cum îmi este şi mie de el. Îşi dă seama că nu e tânăr, că nu e frumos, nu e elegant. Nu-i vine să creadă. Eu sunt ca o furtună. Degeaba par a fi fragilă. Sunt furtună nestăpânită.

Iar dimineața ştiam că nu mai sunt singură. În nicio clipă a nopții nu fusesem singură. Primul gând a fost bucuria că-l voi vedea seara. Îi voi spune să nu mai plece.

Apoi, în ziua aceea, toate clipele au fost trăite în amețeala fericirii. Vorbeam în gând cu el tot timpul. Îi explicam tot. Nu aveam nicio îndoială şi nicio reticență. Casa am împodobit-o aşteptându-l, pe mine m-am spălat, parfumat, îmbrăcat, aşteptându-l. Cum va veni, mă voi duce lângă el şi mă va săruta din nou. Mă va săruta în fiecare zi până la moarte. Mai era atât de puțin timp înaintea noastră până la moarte. Şi am făcut din nou planul întregii noastre vieți. Am organizat mintal detaliile toate. Ştiam orele lui de lucru. Ştiam orele în care voi începe să-l aştept. Şi, desigur, mi-am spus, când totul va fi perfect şi viața va fi dăruită pentru lucru, normal aşezată, atunci voi începe din nou să scriu. Voi scrie cărți. Voi fi iertată de ariditatea în care mă lăsase zece ani şi din nou talentul îmi va fi redat. Ara va sta la mine. Voi aşeza ca-

sa ca să-i fie comod. Consultațiile le va da unde locuieşte acum. Voi curăța casa aceea. Odaia de consultații am s-o fac decent, nu elegantă, ci sobră, curată, cu perdele groase de pânză albă. Trebuie să-i comand şi să-i fac halate noi. Mă bucur de pe-acum de ora dimineții când mă voi deştepta, în fiecare dimineață şi voi şti, în fiecare dimineață, că viața a început alături de el. Şi iată că, pentru întâia dată, moartea nu mi se mai părea o groază, o scârbă. Vreau să mor lângă el. Dacă se poate, odată cu el. Vreau să fiu înmormântată lângă el. Una cu el, în eternitate cu el!

Strălucirea bucuriei mele era de nedescris. Eroismul sufletului meu, pentru dragostea mea, desăvârşit. Da, aş fi vrut să mor pentru el, lângă el. Orice, dar privirea lui să fie a mea, fericirea lui să fie egală cu a mea, exaltarea noastră să ne ducă până la perfecțiune!

Cine poate spune cum trece o zi de fericire, în care aştepți iar fericirea? Îmi amintesc că în balcon era soare şi că florile îmbobociseră. Îmi amintesc că păsările cântau în pomi şi că, jos în stradă, fiecare automobil care trecea îmi amintea de cel care, pe seară, va sosi aducându-l la mine pe Ara. Trec maşinile pe stradă cu oameni indiferenți! Dar o maşină va fi cu Ara. Diseară, una din miile de maşini ale lumii îl va aduce pe Ara la mine. Citesc o carte şi ştiu că Ara există, mă aşez la masă şi ştiu că Ara există, ascult o melodie şi ştiu că Ara există, mă plimb prin odăi şi ştiu că Ara există, mă uit în oglindă şi ştiu că Ara există. Sângele din trupul meu ştie că Ara există. Inima mea ştie că Ara există.

Iată, aşa a trecut ziua. S-a făcut seară. E joi seara. Una din serile eternității. Şi n-am mai putut răbda. M-am dus la Ara Surenian. M-am dus singură. Pentru ce m-am dus? Pentru că n-am mai putut suporta fericirea singură. Voiam să-l văd cu un ceas mai devreme. Ştiam că ultimul ceas al aşteptării e cel mai greu. Pentru ce să supun inima la atâta încordare dacă puteam uşura cu un ceas acuitatea aşteptării? Nu se va bucura şi el? Da, se va bucura. Iată, înainte de a intra pe poartă, am aşezat mâna pe locul unde văzusem, în noaptea trecută, lacătul, lacătul mic de oțel, lacătul care semăna

cu Ara Surenian. Cu ce grijă am aşezat mâna, am căutat să încălzesc locul, să învii locul şi am dorit să şterg orice urmă de lacăt. Oare dorința mea, gândul meu, voința mea erau destul de tari încât, pătrunzând până-n lumea unde le văzusem, să-i pot modifica existența în devenire, de acolo, să pot împiedica puterea lui de acolo, să-l împiedic să coboare până la înfăptuire în lumea materializată? Să descui acolo, magic, piedica? Asta am dorit. Apoi am intrat în curte. Se întunecase, grădina era goală. În antreu mai erau numai câteva persoane. Mă aşez aşa încât doctorul, când va deschide uşa, să mă vadă. Aştept şi inima-mi e neliniştită. Pentru ce am venit? Pentru ce nu l-am aşteptat decent acasă? Am venit pentru că, la drept vorbind, îmi era teamă ca nu cumva să uite să vină, sau să se răzgândească. Am venit ca să fiu sigură că-l voi duce cu mine. Ca Fifi, curva, procedez. Ca Fifi. Dacă se va supăra, sau dacă-i va displace? Pentru ce nu am telefonat mai întâi? Aştept. Se deschide uşa. Ara Surenian apare. Mă vede şi nu pot prinde pe faţa lui niciun fel de tresărire de plăcere sau de neplăcere. Când mă priveşte însă, ochii lui sunt atât de extraordinar de catifelați, de uimitori în puterea lor îndepărtată, că ar fi greu să ghiceşti altceva în ei decât o incomensurabilă adâncime, o lume de dincolo de realul cotidian. E şi el conştient de puterea ochilor lui? Poți avea în tine o astfel de privire şi să nu o cunoşti?

În fine, doctorul Surenian e lângă mine. Îmi sărută mâna.

— Aştept? spun.

— Da, imediat termin.

Sunt singură în antreu. Nu mă pot linişti. Nu trebuia să viu. Nu se face. Trebuia să-l aştept acasă. Da, ca... Fifi, Fifi Păpuşa, Fifi zisă Mata-Hari... Pleacă ultimii clienți. Doctorul îmi recomandă pe un tânăr slab, nervos, încărunțit înainte de vreme, care rămâne cu noi. Un pacient vindecat de doctor. Tânărul priveşte spre doctor cu o admirație neclintită. Pare fascinat. Are nişte broşuri în mână, cu dedicații ditirambice către doctorul vindecător, genialul vindecător, binefăcătorul omenirii, marele pionier al medicinii viitoare, etc. Doctorul citeşte dedicațiile cu linişte şi le pune cu indiferență pe masă.

Cotrobăie în sertarele biroului lui demodat şi scoate pachete. În pachete – brânză, şuncă, muştar, scobitori, pâine. Pune un taburet de lemn vopsit negru, câteva şervețele de foiță şi apoi pachetele cu alimente. Îi cade din mână un şervețel. Se apleacă cu greu, foarte greu, dar cu încăpățânare şi ridică foița, pe care apoi o azvârle după sobă. Ne îmbie pe tânărul inginer şi pe mine să mâncăm. Ne dă şi vin. Eu sufăr de toată aceasta regie mizeră, de felul de viață al doctorului, care pare total liniştit. Nu ştiu nici măcar dacă s-a bucurat că am venit sau s-a enervat sau i-a fost indiferent. Eu sufăr. Mi-e gâtul strâns. Nu pot mânca, cu toată insistența lui Ara. Beau însă. Beau repede trei pahare de vin. Beau cu plăcere, îmi face bine. Laud vinul. Trebuie însă să gust din mâncare. Ara insista atât de mult! Îi şoptesc:

— Nu vii la masă la mine?

— Cu plăcere, spune politicos, continuând să mănânce cantități respectabile de şunca şi brânză.

Tânărul se uită la noi doi, plin de curiozitate. Îi şoptesc numai tânărului, în timp ce doctorul e ocupat cu despachetarea şi împachetarea merindelor:

— E atât de singur!

Tânărul dă din cap afirmativ. Mai şoptesc:

— Nu vede nimeni de el...

Tânărul mă aprobă. Mie îmi este ruşine. Simt că sunt nesigură de ce fac şi, în acelaşi timp, sunt mândră că acest pacient al lui vede că doctorul şi cu mine suntem prieteni... că eu am alte drepturi asupra doctorului decât ceilalți oameni... Iată.

Tânărul şi cu mine îl aşteptăm pe doctor, care a plecat să se spele pe mâini şi să-şi scoată halatul. Apoi doctorul vine şi începe ritualul plecării. Noi, adică tânărul şi cu mine, ieşim în stradă să nu ne muşte câinele, iar doctorul forfoteşte prin curte, încuie uşile, stinge luminile, dă drumul câinelui, dă apă câinelui, apoi iese şi el pe trotuar şi încuie poarta. Gata. Am plecat spre casa mea. Tânărul, care locuieşte în direcția opusă, a plecat singur. Eu sunt cu Ara. M-a luat de braț. Doctorul miroase a parfum de trandafir. S-a parfumat. Par-

fum de trandafir. Cunosc calitatea. Am avut şi eu pe vremuri. Parfum oriental. Mi se strânge încet inima. Fosta nevastă a doctorului Ara Surenian e în Armenia, la Erevan... deci ei sunt în legătură... dar asta nu înseamnă încă nimic. Nu am timp să mă gândesc, alături de mine e Ara Surenian, mă ține de braț. Se sprijină greu pe mine. Mergem în tăcere. Întorc încet capul: da, e cu ochii închişi şi umblă aşa. Îmi place până la emoție. E noapte, e primăvară, e răcoare dulce, o adiere care poartă tot parfumul polenului pomilor din întreg oraşul. Oamenii se strecoară în cenuşiul nopții. Cei mai aprigi, cei mai răi, îmi place să cred, s-au liniştit în ceasul acesta. E noapte. E primăvară. Luăm o maşină. Nu vreau să gândesc, dar îmi surprind gândurile şi văd cu uimire că mi s-ar părea natural ca, de acum înainte, din această noapte să nu ne mai despărțim. Am ajuns acasă. Fata din casă, Aurica, ne deschide. Azi am pregătit o masă bună. Ne va servi Aurica. Doctorul merge şi se aşează în salon, în locul unde stătuse în ajun. Se aşează şi spune:

— Ăsta e locul meu. Aici mă odihnesc eu. E foarte odihnitor la tine în casă. Ce linişte! Vino lângă mine. Stai lângă mine...

Mă aşez lângă el. Îmi aşează capul pe umărul lui, mă cuprinde şi Ara adoarme imediat. Nu îndrăznesc să mă mişc. N-aş vrea să vină Aurica şi să mă vadă aşa. Pândesc. Dar Aurica nu vine, trece timp, prea mult timp şi Aurica nu vine. Încerc să mă trag de lângă doctor, să merg la bucătărie, dar Ara mă opreşte. Mai stau puțin apoi, totuşi, mă desprind cu hotărâre şi merg în bucătărie. O găsesc pe Aurica aşezată pe scaun.

— Ce faci, Aurica? Nu serveşti la masă?

— Nu.

— Cum nu? Pentru ce nu?

— Îmi este frică de domnul din casă.

— De domnul doctor?

— Da.

— Cum frică?

— Nu ştiu. Când l-am văzut, mi s-a făcut o spaimă că nu

pot servi. Am să scap farfuriile...

Eu simt că sunt mândră. Femeia aceasta simplă i-a simțit forța.

— Uite, Aurica, îi spun, tu ai dreptate. El este un om aparte, cu o putere mare, dar el e un om bun. El e un vindecător. El vindecă oameni. Am să te duc o dată la el, la cabinetul lui de consultații să vezi cum lucrează... dar, până atunci, serveşte masa pe răspunderea mea...

Aurica mă priveşte neîncrezătoare, dar se hotărăşte. În fine, suntem la masă. Aurica serveşte. Mi-e grijă acum şi de mişcările ei, nu numai de ale doctorului. Ca să dreg orice neînțeles, spun:

— Doctore, Aurichii i-a fost teamă la început de dumneata...

Doctorul e mândru ca un copil. Îl amuză jocul ăsta. Râde.

— Are să se învețe ea!

Eu mă bucur. Deci, va veni mereu. A spus-o deci. Sunt veselă. Masa e superb pusă. Serviciul impecabil. Mâncare bună. Doctorul, cu tot aperitivul luat la el, mănâncă mai bine ca în ajun. Pare mai la el acasă. Totuşi, adoarme prea uşor. Duce furculița la gură şi adoarme. Eu îi iau furculița din mână să nu-i cadă. Aurica se uită cu uimire la noi. Eu şoptesc cu duioşie:

— E obosit. A vindecat. A lucrat până acum seara... târziu. E obosit.

Doctorul deschide ochii şi ne surâde la amândouă.

— Cum faci, doctore, întreb, între oameni străini?

— Cum, cum fac? La fel.

— Şi ce spun?

Râde. Povesteşte:

— Deunăzi, am fost poftit la nişte oameni foarte bine, fini intelectuali, el, profesor universitar, ea, cu toate studiile făcute în Elveția... în fine... copilul lor avusese maladia lui Little, o grozăvie... L-am vindecat, umblă acum, era în scaun de când s-a născut... în fine, un succes mare... şi m-au poftit la masă. Luăm aperitivele şi, până să servească felul următor, eu adorm. De obicei, adorm puțin, căci lumea are grijă să

mă trezească: vorbesc tare sau fac zgomot cu tacâmurile. Dar aceştia, respectuoşi, au aşteptat în tăcere să mă deştept de la sine...

Râde.

— Cât ai dormit?

— Un ceas şi jumătate.

— Cu lume în jurul dumitale?

— Da, da.

— Şi?

— Şi nimic. Când m-am deşteptat, masa a continuat.

E mândru. Niciun fel de complexe. E simplu? E...?

Suntem iar singuri în salon, aşezaţi pe canapea. Aurica a plecat. Doctorul doarme foarte liniştit. A adormit imediat, închide ochii şi adoarme. Eu sunt cu capul pe pieptul lui. Mă ține strâns, îi aud inima cum bate şi-i ascult respirația. Ce ciudat respiră! Da, ce ciudată respirație. Ascult ca să înțeleg. La început, mă gândesc cu grijă că poate nu-i este bine. A mâncat prea mult sau a băut vin... sau e prea gras, are tensiune poate... Dar, foarte repede, îmi dau seama că e altceva şi un simț adânc din mine devine atent. Poate că în clipa asta voi afla un secret. Secretul respirației unei mari forțe oculte. Swedenberg, se spune, instinctiv, de copil, şi fără să-l fi învățat cineva, îşi reținea respirația mult şi des. Dar să caut să spun cum am auzit că respiră marele vindecător: întâi, uşor, foarte uşor şi de suprafață, ca un copil mic, uşor şi regulat de trei, patru ori, apoi deodată respirația se opreşte. Cât durează aşa oprită? Suficient ca să mă sperii. Se opreşte suspendată. În pieptul nemişcat, în spațiul ăsta gol, inima bate foarte rar, tare şi liniştită. În orice inimă care bate e un mister cutremurător, dar o inimă care bate într-un piept care nu respiră, e înfricoşătoare. Eu, de teamă, nu mai respir nici eu. Mi s-a oprit şi mie respirația... Aştept, încordată, să reînceapă respirația în trupul de lângă mine. Număr: 38, 39, 40, 41... 50. Şi, brusc, cu forța unui suspin nestăpânit, Ara Surenian reîncepe să respire. O respirație amplă, lungă, cu mici sacade ca de bucurie, cu o forța vitală, cu o plenitudine victorioasă. După aceea, imediat, din nou 3-4 ori, respirația

uşoară, lină de copil adormit, după aceea iar pauză. În ajun, nu observasem această respirație. Dar azi doarme într-adevăr profund, aşa cum nu l-am văzut până acum dormind. Până acum, ațipea. Tot timpul aveai impresia că e pe punctul de a se deştepta şi că aude tot ce se întâmplă în jurul lui...

După ce am înregistrat cum respiră, după ce am comentat cu mine însămi foloasele posibile ale acestei respirații, după ce am imitat în mine această respirație ca să-i înțeleg bine mecanismul, mă surprind că a trecut mult timp stângul alături de doctor şi sunt nemulțumită. E gând frivol, necazul pe care-l simt că doarme atât de adânc? E izolat. Total izolat. Eu nu mai exist pentru el. Ieri m-a sărutat, a stat cu mine, chiar când dormea era cu mine, dar acum doarme ca un om singur. Sau, dimpotrivă, ca un om care se simte ca la el acasă? Fără constrângere. Să fiu mândră sau să fiu umilită? Cine să fie umilită? Femeia din mine sau omul din mine care are pretenții de căsătorie albă? Dar pentru ce m-a sărutat ieri cu pasiune iar azi nici nu se uită la mine? Dacă nu mă duceam la el acasă, poate că doctorul Surenian nici nu mai venea la mine. Am forțat lucrurile. Fără demnitate, fără pudoare, nici cochetărie! E oribil! Cu toate că, în ajun, îi spusesem că-l aştept şi el spusese că vine la mine, totuşi la el acasă pregătise de mâncare: şuncă, brânză, pâine... Îmi amintesc scaunul aşternut cu hârtie şi mâncarea aşezată pe scaun, un scaun pe care atâția clienți se aşează... Pentru ce m-am dus să-l iau pe doctor cu mine? Pentru că-mi era teamă că nu va veni. Deci este posibil acest lucru, îmi este teamă ca el să nu vie... Atunci pentru ce mă mir că vine la mine în casă şi nici nu se uită la mine? Niciun cuvânt de tandrețe, niciun gest. Ieri m-a sărutat întâmplător că prea mă înghesuisem în el, şi apoi m-a uitat sau, mai rău, se gândeşte să nu se încurce cu o femeie nebună care, din întâia zi, îi propune să se căsătorească cu el. Îmi pot închipui câte femei fără rost îl pândesc pe acest doctor cu renume şi cu o clientelă ca nimeni altul în Bucureşti! Ce partidă bună! Câte declarații o fi auzit şi de la câte nebune! Fifi Mata-Hari... Mi s-a umezit fruntea de o transpirație rece. Îmi este groază de ce-am făcut şi de umilința la ca-

re m-am supus, dar mai ales mi-e groază că l-aş putea pierde pe om, că am fost incapabilă să-i arăt, să-i dovedesc că, într-adevăr, îl iubesc. Am o clipă de exaltare seacă, cerebrală. Caut posibilități de a-i dovedi cât îl iubesc. Aş dori să mă sacrific, să mă mut cu el în mizerie, să fie el bolnav şi eu să-l îngrijesc. Aş dori să am un secret periculos şi să i-l spun ca să mă predau astfel în mâinile lui, viața mea să depindă de el... Mă doare în inimă. Doctorul Ara Surenian doarme, doarme liniştit. Ascult iar respirația care este aceeaşi, uşoară ca la copii, se opreşte lung, lung şi o porneşte apoi din nou într-un suspin vital care restabileşte legătura cu aerul...

A dormit aşa câteva ceasuri, două, trei. Din ce în ce mai profund, mai liniştit. Jos, în alee, maşina lui aştepta. Desigur, şoferul dormea şi el acolo. Pentru ce oamenii aceştia dorm incomod în loc să doarmă la ei acasă în patul lor? Numai şi numai din pricina nebuniei mele, neliniştii mele. Am adus pe doctor cu forța la mine acasă, în viața mea. Acum, umilința e o consecință naturală.

Am căutat să-l deştept.

— Hai, Ara...

Şi a şoptit, strângându-mă lângă el:

— Lasă... e bine...

Şi am stat din nou aşa. Mai târziu, l-am deşteptat iar. Mi-am aşezat mâna pe fața lui. Am şoptit:

— Hai, Ara, hai, Ara, hai, Ara!

A deschis ochii, a surâs şi a şoptit şi el, imitând iar glasul meu:

— Hai, Ara, hai, Ara...

Părea complet odihnit. Eu aveam lacrimi în ochi. Voiam să fiu hotărâtă ca, de acum înainte, să nu mai fiu eu cea care face avansurile.

— Îmi este sete, a spus Ara. Ai apă?

— Vrei sifon?

— Da.

— Cu lămâie?

— E bun?

— Foarte.

— Dă-mi atunci.

I-am adus pe o tavă sifon, pahar şi lămâie. Ne-am jucat foarte bine de-a sifonul cu lămâie. E un joc plăcut. Noaptea la trei, fiind îndrăgostită, să te joci cu sifon şi lămâie. Doctorul Surenian s-a distrat foarte bine. Nici nu s-a uitat la mine. S-a uitat, în schimb, apoi la ceas.

— O, ce târziu e! Dar am dormit foarte bine, foarte bine. E multă linişte aici. Ce ciudat! Când dorm lângă tine, mă odihnesc mai bine ca oriunde!

— Şi nu te-ai întrebat pentru ce?

— Nu. Pentru ce?

— Pentru că te iubesc din toată inima, din toată puterea mea în timpul cât dormi.

— Mulțumesc, mi-a spus cu politețe şi nu s-a uitat la mine, ci la ceas. Plec.

Mi-a sărutat mâna, şi cu tot chinul, nu m-am putut abține să-l întreb:

— Mâine vii?

— Mâine? Ce e mâine?

— Sâmbătă.

— Nu, sâmbăta nu pot. Merg de ani de zile la prieteni... seara...

— Duminică?

— Duminică? Nu, duminica stau acasă să mai deretic. Corespondență... vine şi o spălătoreasă...

— Bine...

N-am mai întrebat nimic. Mâinile îmi erau reci ca gheața. M-am gândit: „poate că se culcă cu spălătoreasă...”

— Dar pot veni luni, luni seara după consultații, a spus.

— Luni e sărbătoare, am şoptit. Duminică 1 mai şi luni 2 mai. Se ține. Nu lucrează nimeni.

— A, da! Perfect. Vin luni. Vin la prânz. Dacă vrei, mergem să mâncăm împreună în oraş.

— Prefer aici. E 2 mai. E înghesuială în oraş.

— Bine, bine, cum vrei. Fac tot ce vrei tu.

— Cum... tot ce vreau?

— Da, da. Tot ce vrei. Eşti o femeie fină, o femeie pe care o

admir şi te respect. Asta e principalul: te respect. Auzi, Ana? Te respect foarte mult.

A plecat. Mi-a sărutat mâna şi a plecat.

Cum au trecut cele două zile, sâmbătă şi duminică? Ce-am gândit, ce-am hotărât, ce-am simțit?

Tot ce-am simțit, ce-am hotărât şi am gândit au fost contradicții violente. Eram nesigură de mine ca un om purtat pe valuri în largul mării, care, în fiecare clipă, crede că se va îneca şi apoi că va scăpa. Apoi, îmi era şi dor de el. Ce mai poți voi, hotărî când nu poți gândi clar şi când îți este dor? Dor aprins. Trăisem atâția şi atâția ani, aproape până la sfârşitul vieții mele, fără el! Fusesem câteodată bucuroasă, veselă, exaltată, inspirată, tristă, crezusem că am trăit intens, dar abia acum îmi dam seama, în aceste din urmă săptămâni, că atinsesem o profunzime, o acuitate, o autenticitate a mea absolut nebănuită de mine, dar că, în clipele de față, omenescul predomină, adică nebunia predomină şi, în acelaşi timp, niciodată omenescul nu fusese atât de violent şi cu atâta contingență şi aderări la exaltări, la realități transfigurate. Un cotidian transfigurat.

Mă gândesc: „după", adică după căsătoria mea cu Ara Surenian, „după", reîncep în linişte din nou căutarea mea, căutarea absolutului din mine, cu Ara Surenian. Leg căutarea absolutului de un om, condiționez absolutul, şi-mi pare că sunt logică...

O clipă după, cu un fior de spaimă, mă gândesc că omul meu, doctorul Surenian, crede poate că a întâlnit o nebună care, fără înconjur, vrea să-i strice liniştea lui, viața lui, şi că omul, doctorul Surenian, cu politețe, mă dă la o parte... mă va refuza. O clipă după, mă gândesc că poate şi el ține atât de mult la mine încât îi este teamă de mine... să nu mă piardă... O clipă după, mă gândesc că vrea o căsătorie albă şi că se teme că nu voi primi. O clipă după, mă gândesc că mi-e dor, dor de el şi că, orice-ar fi, îl voi cuceri, va fi al meu, că voi trăi sau nu cu el... O clipă după, mă gândesc că-şi închipuie că vreau banii lui: casa mea luxoasă cere mulți bani. Caut un bărbat cu bani. El are bani. O clipă după, mă zvâr-

colesc de ruşine... o clipă după, strigă sângele în mine... apoi închid ochii şi primesc orice, orice, numai să fie Ara cu mine. Asta e: să fie cu mine. Şi moartă, dar moartă lângă el.

Iată, iată. Am dereticat în casă, am curățat cu deamănuntul pentru ziua de luni, pentru când va veni Ara, omul cu casa cea mai murdară şi dezordonată pe care am văzut-o vreodată. M-am gătit, m-am parfumat, m-am îngrijit, mi-am controlat corpul, dinții, părul, pielea pentru omul cel mai neglijent posibil, omul care, până acum, nu mi-a făcut niciun compliment şi nici nu se uită la mine. Apoi am hotărât că voi vorbi cu el desluşit, că nu mai puteam răbda atâta necunoscut, atâta aşteptare, atâta înjosire, atâta exaltare. Desluşit: voia sau nu să se căsătorească cu mine? Trebuia să ştiu tot, tot. Trebuia să înțeleagă şi va înțelege că dacă, într-adevăr, eram îndrăgostită, totuşi sufletul meu, calitatea aspirațiilor mele erau înalte, şi că nu voiam, nu mă interesa o aventură. Va înțelege. Îl voi face să-nțeleagă şi că întâlnirea noastră e ceva neobişnuit, că e o regăsire, o răscumpărare, o echilibrare, că noi împreună vom lucra şi cazna noastră va fi consacrată omenirii întregi. El va înțelege. Nu se poate să nu înțeleagă. Şi în aceste două zile, aşteptându-l, am vorbit cu el neîntrerupt. Am găsit cuvinte, accente hotărâtoare. Şi noaptea vorbeam cu el, eram cu el. Eram în brațele lui, lipită de el, respirând prin respirația lui. Când mintea mi se potolea, trupul îşi striga dorul; când trupul se liniştea, inima se înspăimânta de lipsa lui. Cum a putut sta acest om două zile fără să telefoneze, fără să vină, fără să-i fie dor, şi cum eu nu am înțeles că nu mă iubeşte? Dar poate omul înțelege, acceptă, ce nu se poate suporta? Două zile. Totuşi, bineînțeles, au trecut şi aceste două zile.

E luni dimineața. E ziua de 2 mai 1955. Caut, strângând din dinți, să mă potolesc şi, mai ales, mai ales să nu-i telefonez eu, să nu-l caut eu, să nu-l chem eu. Aştept să sune telefonul, ori soneria de la intrare. Stau lângă telefon nemişcată. Verific telefonul, ca şi cum s-ar putea strica exact acum. Până la ce tensiune voi putea rezista? Şi dacă nu telefonează şi dacă nu vine, ce voi face? Îmi frâng mâinile la gândul că ar

putea să se termine astfel totul şi, în acelaşi timp, sunt din ce în ce mai încredințată că acest om mă iubeşte şi că şi el trăieşte o mare tulburare. Îi simt prezența. E imposibil să fie altfel. Şi el a hotărât că altfel nu se poate. Poate că el nu e, ca mine, conştient că e o reîntâlnire, că el nu ştie că noi suntem din veci una. Totuşi, acuitatea, profunzimea, implacabilul sentiment nu poate, nu poate să nu-l cutremure şi pe el.

Pe la prânz, sună telefonul.

— Eu sunt, Ara. Bună dimineața.

— Bună dimineața.

Îmi este teamă să nu-mi spună că nu va veni; îmi tremură stomacul, mâinile.

— Pe la unu sunt la tine, Ana. Ce vrei să-ți aduc?

— Nimic, mulțumesc. Pe dumneata te aştept, Ara. Te aştept. Auzi? Te aştept. Pe dumneata te aştept.

— Am avut treabă. Trec pe la un bolnav şi vin imediat.

— Te aştept. Vino. Te aştept. Te aştept.

Şi aştept. Se face două şi nu vine; se face două şi jumătate şi nu vine; se face trei şi soseşte. E încărcat de flori şi prăjituri. Înainte să-i iau florile şi pachetele, m-am apropiat şi l-am sărutat. A surâs mulțumit, foarte mulțumit. Şi mulțumirea lui m-a exaltat. Da, da, mă iubeşte, dar ce să-i fac? Mă iubeşte omul cel mai ciudat pe care l-am întâlnit vreodată. Şi acesta e omul meu, bărbatul meu. Observ că are hainele pe care le avea la conferință. E curat. Are şi o cămaşă curată şi o cravată oribilă dar nouă, o cravată violent multicoloră cu acelaşi ac de cravată oribil... Are în inelar, în stânga, un inel cu un diamant mare şi de o culoare admirabilă. E şi parfumat: trandafir. Mă abțin de a nu râde cu poftă. A ieşit ursul din vizuină. Aşa, îmbrăcat de sărbătoare, seamănă cu un vânzător de cereale de prin Brăila sau Galați, un negustor bogat cu vapoare pe Dunăre. Mă emoționează cazna lui. Deci, a vrut să-mi placă! E bine, e bine... Eu nu am nevoie nici de hainele lui noi, nici de parfum, nici de inel. De inima lui am nevoie, de dragostea lui am nevoie, de viața lui am nevoie, de privirea lui, de căldura lui am nevoie, de prezența, de simpla lui prezență. Iar toate astea, cazna lui, îmi plac numai pentru

ce dovedeşte. Îl primesc. Se aşează cu mulțumire în locul lui, locul pe care şi l-a ales dintr-un început. Se simte bine şi văd cu uimire că nu adoarme imediat. De îndată ce s-a aşezat şi s-a liniştit, au dispărut ca prin farmec detaliile mic-burgheze din el, hainele, cravata, acul de cravată, şi rămâne Marele Preot, cu fruntea perfectă, destul de înaltă, cu sprâncenele subliniind într-o linie violentă, adumbrind miracolul ochilor lui. Surâde. Ce surâs fermecător! Un surâs plin de condescendență, blândețe şi depărtare. Da, omul nu e fermecător, e fascinant! Se uită cu interes cum aşez florile. Peste tot flori. În toate vasele. Şi în dormitor, şi în sufragerie... Masa e pusă. Da, îi este foame. Îi explic că azi voi servi eu masa, că e 2 mai şi că Aurica a trebuit să fie liberă, să se plimbe; dar totul e pregătit şi nu va fi nicio oboseală.

— Foarte bine, foarte bine. Vrei să te ajut?

— Nu, nu e nevoie.

— Pot veni cu tine?

— Vino.

Mă urmează peste tot. Se amuză. Se uită în bucătărie, în cămară. Mă ține de braț. Mă împiedică să-mi văd de treabă. Acum suntem în bucătărie. Eu aşez masa şi el mă împiedică, ajutându-mă. Se amuză, mă amuz şi eu. E o destindere totală care-mi face bine după încordarea din ultimele zile. Şi ce simplu e totul acum! E simplu sau prea complicat? Mă opresc brusc, înspăimântată din nou şi-l privesc.

— Ce-i cu tine? îmi spune.

— Nu... nimic...

Îmi pune mâna pe frunte.

— Fii liniştită.

— Da, da, acum că eşti aici... poate...

Îmi ia din mâini paharul, îl aşază, periculos, pe marginea mesei, îmi ia mâinile între ale lui, mă apropie de el şi mă sărută pe obraz.

— M-am bucurat că viu la tine. Mi-a fost dor de tine...

Glasul i s-a făcut ca de apă adâncă.

Eu am închis ochii. Ce simt e mai mult o alinare a durerii decât o bucurie vie. Îmi dau seama că încordarea din ul-

timele zile a fost periculoasă, că nu ar trebui să mă las aşa... Dar ce-aş putea face altceva? Da, trebuie să vorbesc cu el, să-i spun, să-i explic, trebuie să înțeleagă... El poate nu ştie, nu-i de vină... Dar dacă m-ar iubi, n-aş suferi, iar dacă nu mă iubeşte, cu ce ar fi de vină? Atunci trebuia să-mi spună, să-mi spună pe față. Să fie cinstit şi să-mi spună. Poate că încă nu mă iubeşte şi că abia începe să mă iubească... Nu ştiu nici dacă e căsătorit sau nu. Nu ştiu nimic despre el, şi mai ales nu ştiu dacă am voie să-l iubesc. Acum îmi dau seama orbitor de limpede că, cu toate că dragostea mea este covârşitoare, nu o pot accepta decât perfectă, întreagă. Ca la lozul cel mare: o singură cifră greşită şi lozul nu este câştigător. Ce lipseşte aici? Pentru ce nu mă pot linişti? Dacă e căsătorit, dar despărțit de cincisprezece ani, poate divorța? Aş accepta oare să divorțeze din pricina mea?

— Linişteşte-te, Ana, ce ai?

Îmi şterge cu batista lui, pe care o scoate din buzunarul de la piept, două lacrimi care au curs fără voia mea.

E doctor, doctor de boli de nervi, de nebuni, de aceea îşi dă seama de tulburarea mea. Şi simt că se urcă în sângele meu o revoltă. Nu vreau, nu vreau să-i fie milă de mine, nu vreau să se poarte cu mine ca şi cu o nebună. Nu am nevoie decât de absolut întreaga lui dragoste, de niciun fel de cochetărie, de niciun fel de compromis, de niciun fel de teamă, nici teamă de moarte.

— Linişteşte-te.

A pus mâna pe fruntea mea. Mă trag violent înapoi.

— Nu vreau, nu trebuie şi n-am să mă liniştesc. Te rog să nu umbli cu mine cum umbli cu bolnavii dumitale...

Vorbesc cu îndârjire:

— Nu mă voi linişti decât după ce totul va fi limpede. Nu vreau să sufăr, dar dacă va fi nevoie, voi trece peste orice suferință a mea. Vreau să fiu fericită, dar numai dacă e şi totul perfect. Nu vreau să încep nimic cu dumneata până atunci... absolut nimic!... Auzi?... Nu vreau nimic şi n-o să fie nimic.

S-a tras înapoi. M-a privit fugar dar adânc. Pare să facă un efort asupră-şi.

— Nu te-nțeleg bine...

— Ştiu, şi tocmai aici e greul. Trebuie să vorbim mai desluşit.

— Desigur.. dar pentru ce atâta zbucium?... Desigur, o să vorbim. Când era să vorbim?

— Mi-a fost greu, şoptesc deodată liniştită, zilele astea fără dumneata. Nu mi-ai telefonat... Te iubesc, dar nu ştiu ce să gândesc, ce să hotărăsc...

— Ai spus să vin azi. Şi mie mi-a fost greu, dar... am respectat... voința ta...

Nu-mi pot aduce exact aminte dacă asta a fost voința mea. Cum putea fi voința mea să nu-l văd şi să nu-mi telefoneze?

— De ce nu mi-ai telefonat tu? mă întrebă Ara, dacă ți-a fost greu? Veneam imediat!

— Parcă răspunzi vreodată la telefon?! Dar tu de ce n-ai telefonat dacă ți-a fost greu?

— Pentru că aşa mi-ai spus. Eu ascult de tine...

Şi-mi este ruşine de discuția asta meschină. Da, omul cel mai bizar posibil. Trebuie să-l accept aşa cum e. Da, dar numai după ce voi şti... după ce...

Îmbunată, mă lipesc de el, mi-aşez obrazul pe obrazul lui.

— Da, ți-a fost şi dumitale dor?

— Da.

Foarte liniştit, a reluat paharul de pe marginea mesei şi mi-l dă să-l aşez la locul lui. Da, e total liniştit. Mă întorc către el:

— Nu cumva pleci imediat după-masă?

— Azi am o zi liberă. Tu nici nu ştii ce înseamnă asta! Cât am luptat ca să-mi fac ziua asta liberă pentru tine.

— Da, da...

Iar mi s-a încălzit inima. O zi întreagă a noastră. O zi pentru care s-a luptat, a dorit-o. Şi simt această zi ca pe ceva aparte, ca pe o comoară încredințată mie ca să fac ce vreau din ea. Da, voi căuta să nu o stric... O, de-aş şti, de-aş şti că omul e al meu!

La masă, mănâncă puțin.

— Nu-ți este foame?

— Ba da, dar...

— Ai fost la cofetării?

Râde. Râd şi eu.

— Am fost... puțin. Dar aperitivele pe care mi le-au dat...

— Cine, pacienții?

— Da, bolnavi cunoscuți. Am trecut pe la ei...

— La cine? Cine ei?

— La Sandra Sahia, adică la ea şi bărbatul ei. Ştii, le-am vindecat copilul...

— Nu ştiu. Cine sunt? Au un copil?

— Da, surdo-mut. L-am vindecat... vorbeşte, aude... şi ei mă iubesc foarte mult.

— Cred şi eu! Şi a trebuit să mergi azi la ei?

— Da. Eram de fapt invitat la masă şi nu ştiam cum să mă eschivez. Acolo am cunoscut-o şi pe Fifi Păpuşa, ştii Fifi Păpuşa pe care ai văzut-o la mine. Îți aminteşti? Fifi Păpuşa... lumea îi zice Mata-Hari.

— Da, ştiu, îmi amintesc...

— E prietenă cu ei. Era multă lume la ei la masă. Cred că voiau să le fac demonstrații după-masă.

— Şi pentru ce să faci demonstrații?

— Le place.

— Dar nu le-a ajuns, ca demonstrație, că le-ai vindecat copilul surdo-mut? Să aducă copilul ca demonstrație!

— Mă admiră, înțelegi? Dar le-am spus că am un caz urgent, o naştere fără durere la un spital şi am plecat. Erau foarte necăjiți, dar eu mă grăbeam, îmi spune Ara râzând, şi-şi aşează mâna pe mâna mea.

Pentru ce am un nod în stomac? Din gelozie, din meschină gelozie, sau tot din pricina acelui haos în care dibui de când îl cunosc? Căci, în afară de violența dragostei mele, ce e clar?

— Era şi Fifi acolo? întreb.

— Da, sigur. E totdeauna acolo...

Deci omul nu minte. Mă liniştesc iar. Mâncăm mai departe. Vinul e absolut perfect. De obicei nu beau, dar acum beau cu însetare. Doresc să uit, să nu mă mai gândesc la nimic, măcar câteva ceasuri, măcar puțină odihnă. Când nu am

motive, nu sunt geloasă şi acum nu am motiv. Nu am motive? Beau iarăşi. Am ameţit. Doctorul bea şi el, dar puţin, foarte puţin. Am sau nu am motive să fiu geloasă? Acum însă vreau să fiu fericită, vreau să uit, apoi, apoi voi întreba ce e cu soţia lui. Trebuie să ştiu. Orice, orice, dar nu compromisuri. Oricât de greu, oricât de dureros, trebuie să ştiu şi să clarific situaţia, dar azi... dar până atunci... Măcar câteva ceasuri de fericire. Nu fac rău nimănui, nu fac rău nimănui. Oare nu fac rău nimănui? Beau iar.

— Pentru ce bei aşa mult? mă întreabă Ara.

— Bine... nu mai beau.

— Da, ajunge...

Fructele de la gheaţă sunt perfecte. Căpşuni cu frişcă. Vom lua cafeaua în salon. Vrea Ara să vină cu mine în bucătărie să facem împreună cafeaua, dar nu-l las. Când mă întorc cu tava, îl găsesc la locul lui, pe canapea, şi treaz.

— Azi nu dormi?

— Nu. Vino lângă mine. Stai cu mine...

„Stai cu mine, stai cu mine...” Ce bine-mi face fraza asta! O, de-aş auzi-o la infinit până în clipa morţii şi mai departe! Şi stau cu el, lângă el. Mă sărută. Sunt ameţită şi conştientă totodată, şi de ameţeala mea şi de fragilitatea fericirii mele atât de acute. Da, încă o clipă, încă o clipă şi mă voi reculege, îl voi întreba, voi desluşi, voi hotărî... Şi, până atunci, clipa aceasta să fie a mea. Mă apropii să mă sărute. Poate e sărutarea despărţirii. Sărut într-adevăr cu disperarea, tristeţea şi puterea acestui gând. Dacă lacătul n-a putut fi descuiat, mă voi supune, îmi spun, şi mai amân o clipă şi încă o clipă ora despărţirii, prelungind sărutarea până la nebunie. Dar după câteva clipe, în clipa în care nu mai respiram, în care cerusem sufletului meu să hotărască, Ara îmi ia capul între mâini şi-mi întoarce faţa către el. Se uită foarte ciudat la mine şi-mi spune cu un ton voit uşor, dar strangulat:

— Am o bombă pentru tine.

— O bombă?

— Da.

— Ce?

— Sunt divorțat.

Nu spun nimic. Lui nu-i spun nimic, dar lui Dumnezeu îi mulțumesc cu amețitoare căldură. Deci lozul e câştigător, cu toate cifrele aşezate aşa cum trebuie. Şi cum puteam să mulțumesc altfel decât iubindu-l mai adânc pe omul întâlnit ca să nu fiu singură, ca să cunosc un lucru după care toată viața am aşteptat: un om cu care să îndrăznesc fără ruşine să stau în fața conştiinței mele! Acum, îmi spun, am meritat acest lucru şi am primit acest lucru. Dacă am suferit până acum era ca să prețuiesc mai bine fericirea. Da, fericirea, imensa fericire, supraomeneasca fericire. După fericirea asta, îmi spun, omenescul nu mai poate exista... după asta... vine ceva nou, necunoscut, vid de fantezia noastră, atât de nou încât nici nu-l putem imagina şi deci nici dori. Am închis ochii şi, în clipa asta, m-am odihnit de mine însămi, ca un om care a ajuns în fine la port după o călătorie lungă şi primejdioasă. Am închis ochii, înfăptuirii perfecte i-am mulțumit, iar omului de lângă mine i-am strigat:

— Te iubesc! Te iubesc! şi am primit răspuns în patima sărutării.

În apă adâncă şi bună pluteam. Valuri de fericire mă acopereau, mă purtau, mă înălțau şi, foarte vag, foarte neclar, mi s-a părut nepotrivită încrederea mea în fericire şi acceptare. Sigur că mă iubea. Nu puteam fi înşelată astfel. Soarta nu se poate juca cu mine: eu cerusem ca legile naturale ale vieții, legile armoniei să hotărască pentru mine şi că eu voi avea puterea să accept verdictul lor, nebănuind că doresc numai să mă înşel pe mine însămi, uitând că viața te poate încerca, lăsându-ți libertatea nebuniei tale, libertatea de a alege, libertatea de a greşi sau a nu greşi.

În dormitor, în întunericul odăii, în căldura îmbrățişării, i-am auzit glasul, cel mai adânc glas, cel mai aproape glas, ecou din inima mea:

— Stai lângă mine! Învață-te cu mine!

Şi am râs uşor. Să mă învăț cu el! Cu el care era din totdeauna omul meu, din totdeauna aşteptat! Abia acum, abia acum eram eu, cu adevărat eu. Mi-am auzit strigătul de feri-

cire şi am înțeles că sunt oameni care pot face să cred că sărutarea, îmbrățişarea sunt sfinte, cale spre perfecțiune. Mi-am amintit asta şi l-am aşezat pe acest om, în clipa dragostei, fără ruşine, l-am aşezat în locul unde inima trebuia să domnească singură în puritatea ei. Şi am trăit dragoste pământească cu acest om care era şi Marele Preot din templu şi l-am iubit acum ca atunci şi am trăit şi cu Marele Vrăjitor şi mi s-a părut că toți la un loc şi cu mine suntem o singură ființă, în eternitate uniți.

Se întunecase. Nu-l vedeam, dar îi auzeam glasul:

— Stai lângă mine, floarea mea sfântă, floarea mea de lotus, femeia mea sfântă! Vezi, Ana, abia acum am înțeles că dragostea între un bărbat şi o femeie e un act sacru. Am trăit până acum ca un sălbatic toată viața. Ce simt lângă tine e ceva foarte ciudat; în afara plăcerii, vezi tu, e şi altceva care mă şi înfricoşează puțin, un abis de care mă tem şi, în acelaşi timp, mă simt fascinat. Sentimentul e sacru. Aşa am trăit clipa asta, Ana, ca un lucru sacru. Să nu uiți asta niciodată. Orice-ar fi.

— Te-am aşteptat din totdeauna.

— Am venit.

— N-ai să mai pleci?

— Niciodată.

— Şi nici teamă de mine n-o să-ți mai fie?

— Teamă? Nu. Sunt al tău!

— O, Ara, dacă ai şti ce greu a fost până te-am găsit iar!... Tu ştii că au trecut mii de ani de când te aştept, de când aştept să ne reîntâlnim. Simt spațiul acesta de mii de ani... de când ne-am despărțit...

— Stai lângă mine, stai mai aproape, îmi şopteşte, cu toate că mai aproape nu se putea.

— Ara, tu crezi că noi am mai fost împreună şi în alte vieți?

— S-ar putea... Realmente s-ar putea...

— Dar tu crezi?

— Cum să cred ceva ce nu ştiu?

— Nu ştii? Ia gândeşte-te bine, Ara, caută adânc în tine şi

vezi ce găseşti.

Mă mângâie.

— Te găsesc pe tine, aşa cum eşti, cu glasul tău, cu surâsul tău, cu mersul tău, cu căldura trupului tău, cu privirea ta atât de nebună, cu exaltarea ta...

— Da, dar sunt din totdeauna cu tine. Trebuie să înțelegi.

— Încep din păcate să înțeleg.

— Cum din păcate?

— Crezi că e uşor la vârsta mea să te îndrăgosteşti?

— Nu te-ai îndrăgostit acum... Ne iubim din totdeauna. Ne-am reîntâlnit. Atât.

— Poate.

— ...Imediat ce te-am văzut, te-am recunoscut, îi spun, altfel, Ara, purtarea mea cu tine ar fi fost a unei nebune, a unei destrăbălate... Dar imediat ce te-am văzut, mi-am adus aminte... De aceea, înțelegi tu... nu mi-a fost ruşine, nu m-am sfiit, nu m-am temut. Erai al meu, din totdeauna al meu. Ara, a fost îngrozitor fără tine...

Acum parcă nu-mi mai este teamă să vorbesc deschis cu el despre aceste lucruri. Acum mi se pare natural să-i destăinuiesc totul. El trebuie să ştie şi să înțeleagă şi să se cutremure şi el de această întâlnire... da, după mii de ani.

— ...Destinul a fost aspru cu mine. Am suferit îngrozitor. Tu, probabil, că nu ştii, dar eu ştiu, eu îmi amintesc tot ce-am suferit... Odată am să-ți povestesc tot, dar să ştii, Ara, că am plătit întâlnirea asta cu multă, multă durere, fioroasă durere.

Eu mă gândesc la cealaltă viață, imediat în urmă, cea petrecută închisă, zidită în pământ... Pentru mine e o aprigă realitate... El, Marele Vrăjitor, cu mâinile lui m-a zidit de vie, dar acum, cu mâinile lui mi-a dat viață. În mângâierea mâinilor lui am înviat...

— Soarta a fost aspră cu mine, dar cred că acum sunt iertată, că m-a iertat...

Mâna lui îmi mângâie fruntea şi, uşor, pleoapele.

— Da, da...

— Tu, Ara, mai ții minte? Spune drept, spune.

— Ce?

— Atunci, demult... de când eram împreună în templu, şoptesc.

— Puțin... vag... Dacă zici tu, te cred... Nu-mi place să fac efort. Totuşi, poate că ai dreptate. E ciudat ce simt lângă tine...

— Ce nu-ți place? Să faci efort sau să-ți aminteşti?

— Mai bine spune tu. Povesteşte-mi tu, mai spune, îmi place când vorbeşti... Poveştile tale...

— Bine.

— Spune.

— Da, Ara. Era în templu. Asta nu în penultima viață, ci încă una înapoi. De două vieți înaintea acesteia, îmi amintesc, Ara. Şi mereu ai fost cu mine. Tu ai fost mereu cu mine. Din veci eşti al meu. Te iubesc ca pe mine însămi. Fără tine nu sunt întreagă. Nu ştiu unde încep eu şi unde tu. Tu eşti al meu. Da, era în templu. Erai Marele Preot, Marele Pontif, cel care profetiza, care armoniza puterile cosmice. Erai unealta divină. Puterea ta era de nedescris. Aveai aceiaşi ochi.

Îi mângâi ochii, îi sărut ochii. El mă cuprinde şi mă sărută şi el.

— Poporul te asculta în genunchi. Te arătai numai cu fața acoperită. Nimic nu se făcea fără voia ta. Eu, eram şi eu în templu... vestală... Eu însă îți văzusem fața. Îți văzusem ochii. Cunoşteam puterea ta. Răspunderea ta...

— Tot cu o floare de lotus transparentă semănai?

— Da. Dar şi tu şi eu eram mai frumoşi ca acum. Semănam perfect, dar mai frumoşi şi tineri, atunci... Eu însă... eram total inconştientă... total inconştientă... şi total îndrăgostită de tine. Ce mult mă iubeai şi tu! Dar nu aveai voie. Nu trebuia... Auzi, Ara, auzi?...

— Da.

Şi fac o pauză. În clipa asta am o mare cutremurare şi, nu am timp să văd din nou, că în noaptea aceea, dar de data asta ştiu, deodată ştiu, aşa cum poți la deşteptarea din somn să-ți dai seama că cunoşti soluția unei întrebări mult fră-

mântate în timpul zilei. O ştii pur şi simplu, n-ai decât s-o culegi, aşa ştiu eu acum cu ce-am greşit atunci. De fapt, o clipă am redevenit cea de atunci, suntem o clipă „atunci” şi împreună ca „atunci”. Acum, ce urmează este logica continuare a întâmplărilor de atunci, dar în directă, imediată legătură cu „atunci”. Şi-i spun lui Ara acum, într-un suspin dureros:

— Ai să mă ierți dacă-ți spun? Ai să mă ierți? Iartă-mă, Ara, iartă-mă!

— Spune, ce-ai făcut?

Ce glas dur! M-am ridicat într-un cot. În întuneric, îi caut fața, îi caut ochii. Ochii lui au o strălucire verde, un verde deschis, o emanație care-i face luminoşi în întuneric. Nimeni nu are astfel de ochi. Eu, astfel de ochi n-am văzut niciodată. Îmi este frică de ei, dar sunt ai mei şi puterea mea, din inima mea, în clipa asta e egală cu a lui, altă putere dar egală. Ara m-a cuprins şi mă ține strâns, prea strâns, mă doare trupul. O acută, eroică, inimaginabilă corectitudine a imanentei dreptăți, care zace în străfundurile oricărui om, cere în mine să-mi spună el, în clipa asta, că mă iartă, că m-a iertat. De fapt, dorința mea ar fi fost să cer iertare în genunchi. Îngenuncheată în fața lui? Nu, nu în fața lui, ci în fața conştiinței mele şi cu Ara Surenian de față, dar nu îndrăznesc să cobor din pat şi să îngenunchez ca să nu-i par nebună, să nu fugă. Stau nemişcată în brațele lui şi am găsit tonul acesta de teatrală fantezie ca să vorbesc despre acest lucru sacru care mă cutremură. Căci laşitatea mi-a fost mare ca ceasul solemn al destinului. Am minimalizat clipa solemnă. Trebuia atunci să înțeleg că, dacă cu omul tău, nu îndrăzneşti să vorbeşti ce-i mai adânc în tine, apoi acel om nu e omul tău şi că, dacă n-ai puterea să-ți faci mai întâi datoria față de conştiință, apoi nimic nu te poate ajuta.

— Ai să mă ierți? am şoptit fierbinte, privirea mea prinsă în privirea lui, trupul meu lipit de trupul lui, gura mea lângă gura lui.

— Nu ştiu. Spune ce-ai făcut.

Glasul îi era din ce în ce mai aspru.

— O, Ara, acum ți-am dat tot, am fost a ta, te iubesc, trebuie să mă ierți. Spune că ai să mă ierți... Am suferit de-atunci atât de mult... Ara, am suferit îngrozitor! Acum...

— Spune ce-ai făcut...

După o pauză, un abis în care mă azvârl, şoptesc:

— Te-am făcut să cedezi iubirii mele, iubirii nepermise, acolo, în templu... Ți-am luat puterea, ai căzut, şi a suferit întreg poporul... mii de oameni au suferit. Am comis o crimă sacră. S-au dezechilibrat atunci forțe sacre ale pământului...

— Şi pentru ce-ai făcut asta?

— Din gelozie... din iubire, din patimă... Am crezut că-ți iubeai puterea mai mult decât pe mine... Înțelegi... n-am mai putut răbda... Ara, trebuie să înțelegi că, de atunci... că atunci eu eram inconştientă...

În odaie e întuneric. Ara tace. S-a desprins de mine.

— Pentru ce taci? Ce faci? Ce cauți? şoptesc.

— Nu găsesc cutia de chibrituri.

— Ce să faci cu ea?

— Să văd cât e ceasul.

— Şi pentru ce să vezi cât e ceasul? Ai spus că toată ziua asta e a mea...

— Şi dacă am să ştiu cât e ceasul se schimbă ceva?

Am aprins eu pe noptieră o lumină abia perceptibilă. Mi-am văzut trupul gol, alb în lumina asta. M-am simțit goală şi fără apărare. Am tras o pătură peste mine, o pătură uşoară de mătase de un albastru sidefat. E lumină pe pătură, ca lumina lunii pe mare. Mobilele sunt estompate. Totul e aşa ca în toate zilele, dar totuşi ireal. Îmi este teamă. Dacă nu-i place să vorbesc aşa pentru ce acceptă, mă îndeamnă şi-mi răspunde? Se joacă? Sau ştie chiar mai mult decât mine Marele Vindecător, Marele Pontif, Marele Preot Somnambul? Îl văd în lumina asta crepusculară. Stă aşezat, rezemat de pernă. Îi văd profilul. Au dispărut detaliile, ridurile, oboselile. E numai forță şi noblețe. E cutremurător. Numai forță şi solemnitate se degajă din el! E frumos în monstruozitatea lui, ca un idol sacru. Pentru ce e gol în pat cu mine? Pentru ce nu e în scaunul lui de Mare Pontif îmbrăcat cu hainele sacre,

de aur? Fața acoperită. Şi ce caut eu lângă el, goală? Iar am început? Nu m-am săturat de durere? Dacă în clipa asta aş fi avut suficientă luciditate şi putere totodată să mă port în consecință, da, trebuie să mă ridic şi, fără gest, fără cuvânt, fără ostentație, fără ca el să observe, să nu-l mai primesc niciodată. În clipa asta destinul fusese echilibrat şi puteam fi liberă. Căci dacă-l învinuiam că nu mă iartă, că nu mă-nțelege, trebuie să am puterea să mă port măcar eu bine. Pentru ce nu am onorat clipa sacră? Puteam plăti în clipa aceea tot. În clipa aceea, am trecut iar în demența pasiunii, într-un destin nou. Iată, iată...

A fost punctul crucial. Mi se dăduse această întâlnire tocmai ca să am privilegiul de a plăti şi de a scăpa. Dar eu am crezut că voi putea înşela destinul şi că din plată îmi voi face plăcere. Încă-mi era dor de Marele Preot Somnambul, încă zăcea în mine patima şi legătura carnală cu el, încă, încă...

El e lângă mine nemişcat. Nu înțelege nimic sau nu vrea să înțeleagă. Fulgerător îmi amintesc de viziunea lacătului, dar nu am timp să mă opresc şi refuz violent să mă supun verdictului. Dar el, pentru ce nu-mi spune că mă iartă? Şi dacă nu ştie şi se joacă numai, pentru ce nu-mi spune că mă iartă dintr-o gratuită generozitate, măcar aşa din joc? Ce l-ar costa? Pentru ce să nu mă ierte? Am fost acum a lui, am dat tot, tot ce poate da o femeie unui bărbat, trup, iubire, încredere, suflet. Şi dacă ştie şi nu m-a iertat, pentru ce a acceptat dragostea mea? Se răzbună, încă se răzbună? Încă mă pedepseşte?

Mă trag lângă el, ca o râmă mă târăsc, mă lipesc de el:

— Te iubesc, Ara, şoptesc. Am fost acum fericită cu tine. Te rog să nu mă faci să sufăr. Te rog să fii de tot al meu sau să-mi spui desluşit că nu poți. Sunt ciudată, Ara, recunosc, dar nici tu nu eşti ca toată lumea. Cu tine am voie să fiu ciudată. Pentru mine, Ara, lucrurile astea sunt realități. În realitate cred că, din totdeauna, am fost a ta.

Mă mângâie fără convingere.

— Bine, bine...

— Eu te iubesc, Ara, fără reticență omenească... Să nu uiți

niciodată asta, Ara...

Ara tace. Ara se îmbracă. Îl văd în penumbră, neîndemânatic, masiv. În penumbră a lucit părul răvăşit în creştet, într-un început de chelie. Şi mă uit cu uimire: nici asta nu mă supără. Pare o tunsură sacră, ascunsă, pe care, din întâmplare, am văzut-o. Îmi întorc ochii cu discreţie şi respect. Ara s-a dus în baie. Sunt ca un om căruia i s-a luat sânge mult: slăbită, uşoară. Trupul îmi este încă moale şi gustul dulce al mângâierilor îmi cântă în toată fiinţa, amestecat cu cel al spaimei. De acum înainte am să mă port „normal", îmi zic, ca să-i dau posibilitatea să se „înveţe" el cu mine. Pentru ce vreau iertare de la el? Numai conştiinţa interioară iartă. Oamenii din afara ta nu pot ierta. Când voi simţi că inima mea m-a iertat, voi fi iertată, iar până atunci la ce ar fi folosit iertarea, chiar dată de Marele Pontif, de Ara Surenian? La nimic. El e mai serios ca mine când nu vrea să vorbească despre aceste lucruri. De altfel, poate că sunt iertată şi mi-e teamă să o recunosc, altfel nu ar fi venit acest om să mă ţie în braţe şi să vrea să se căsătorească cu mine! Cu mine, să stea toată viaţa cu mine! Pentru ce să cred că începe iar pedeapsa? Acum am voie să fiu fericită şi să gust fericirea dragostei mele. Nu trebuie să stric cu dinadinsul. Pot într-adevăr începe să fiu mai puţin „fantască", mai puţin extravagantă, ca să nu-l îngrozesc dintr-un început pe acest om atât de ocupat...

Ara se întoarce din baie. De la uşă, simte că sunt îmblânzită. Vine lângă mine îndată. Mă sărută cald, mă leagănă în braţe, îmi sărută ochii, îşi dă ochii lui să-i sărut şi eu, îmi sărută mâinile, îmi şopteşte: „Stai cu mine!" Se bucură ca un copil. Merge la oglindă să-şi lege cravata. Îl aud fredonând.

— Pentru ce porţi acul ăla la cravată, Ara?

— De patruzeci de ani îl port.

Râd cu hohote şi în râsul meu simt încă plânsul. Râde şi el.

— Şi vrei să-l porţi toată viaţa?

— Desigur.

— Ara, e acelaşi ac... de patruzeci de ani?

— Da.

Râd iarăşi. O clipă îmi trece prin minte să-l rog să nu mai poarte acul de cravată, dar nu am putere. Îmi este teamă că mă va refuza. Am făcut suficiente eforturi azi. Acum vreau să mă bucur de fericirea mea.

— Ara, dar e urât acul tău.

— Ce-are a face? E comod.

— Dar omul trebuie să mai schimbe câte ceva. Încremeneşti aşa, te mecanizezi...

— Sunt conservator. Păstrez totul.

— Toate sforile, toate cutiile, toate hârtiile, toate dopurile... toate cioburile...

— Exact, exact. Ai ghicit.

— Dar e îngrozitor!

— Mie aşa îmi place.

— Şi acul de la cravată n-ai să-l laşi?

— Nu prea cred... Nu ştiu, zău, ce-ar trebui să se întâmple ca să-l las...

Iar mă gândesc să-l rog să-l zvârle pentru mine şi iar mă tem. Şoptesc:

— Dar mie nu-mi place chiar, chiar mult...

— Nu? De ce?

Şi cu seninătate, îşi potriveşte acul la guler.

— Bine, Ara, dar atunci cum o să facem, că văd că avem gusturi contradictorii?

— Rămânem pe poziție fiecare şi ne întâlnim pe teren neutru.

— Care e terenul neutru?

— Dragostea.

— Dragostea teren neutru!

Într-adevăr, dragostea e o boală care-ți ia mințile şi, în acelaşi timp, eşti fericit că eşti nebun şi mândru de nebunia ta. Ai vrea să spui tuturor că eşti nebun! Să te admire că eşti nebun. Cum poți fi îndrăgostită de un om gras, prost îmbrăcat, maniac? În nebunia dragostei se poate orice? Nu mai vezi decât ce-ți place şi ajungi să-ți placă tot. Ştiu că nu spun nimic nou şi nu se va mai putea spune nimic nou de către

nimeni în privința acestei nebunii a dragostei, dar niciodată nimeni nu se va plictisi când îi vei vorbi de dragoste. Toată lumea vă va asculta cu interes ceea ce prea bine ştie şi fiecare se va îndrăgosti pe cont propriu şi va reîncepe experiențele nebuniei, cu candoare şi seriozitate. Fiecare are scuzele lui ca să se îndrăgostească şi să înceapă din nou aceeaşi uluitoare comedie. În clipa asta găseam şi eu scuzele mele şi eram fericită că sunt nebună. Ara a spus:

— Îmbracă-te şi vino să stai lângă mine.

Am uitat de acul de cravată, am uitat păcatul făcut de mii de ani şi am uitat că nu auzisem încă verdictul iertării. Scuza mea era în clipa asta: „Dacă l-am întâlnit pe Ara, înseamnă că am fost iertată."

Şi am trecut în cealaltă odaie. Țin bine minte. Aveam o rochie albă, lungă, amplă, cu mâneci lungi, largi, pantofi de fir cu toc înalt, părul legat în creştet şi lăsat apoi pe spate, până la jumătatea spatelui atârna râu. Am făcut lumină în casă, multă lumină, ca în zilele de recepție, pretutindeni lumină; erau şi flori pretutindeni, în vase mari pe jos, în vase scunde pe mese. Oglinzile luceau, cristalul lămpilor strălucea, tapiseriile erau adânci şi în frunzişul lor verde, păsări colorate, parcă cântau. Ara mă aştepta la locul lui.

— Stai lângă mine.

Mă aşez lângă el, mă strânge lângă el. Dar îl simt că nu are răbdare să stea, e plin de vitalitate neobişnuită. Şopteşte:

— Foarte bine mă simt....

Apoi iar n-are răbdare. Nu avem ce vorbi. Mă gândesc cu ce să-l distrez. Îmi amintesc că Şeriul mi-a spus că doctorul nu are răbdare nici să citească. Întreb:

— Nu-ți este foame?

Râde.

— Cam da...

— Nu vrei o cafea mai întâi?

Se uită la ceas. Iar am un fior.

— Iar te uiți la ceas? De ce te uiți mereu la ceas?

— Eram poftit la masă.

— Tot la Sandra?

— Nu, într-altă parte.
— Şi?
— Şi nimic. N-am să merg. Nu vrei să mergem în oraş să mâncăm? Ca să nu te deranjezi...
— Nu, azi nu, Ara. Ți-am spus că, azi, nu ies din casă.
— Bine, bine, foarte bine.
— Pregătesc eu. Am tot ce-mi trebuie.
— Bine, bine...
Stă pe gânduri un minut şi şopteşte:
— Nu ştiu ce-o să spună Varlam, ştii... profesorul...
— Da, îl ştiu. Ce-i cu el?
— I-am spus că pe seară merg la el.
— Şi la el?
— Da... În fine, o să văd eu cum mă descurc... Am să-i spun că am fost reținut într-o familie...
— Într-o familie germană.
— Cum germană?
— Vorbesc şi eu aşa, de necaz... Cu dumneata, nimic nu e sigur.
— Nimic, Ana? şi mă priveşte cald.
— Nimic, spun moale.
— Nici că sunt acum aici?
— Aproape nici asta.
Râde. E satisfăcut.
— Şi asta e o scamatorie, nu, Ara?
Se supără.
— Te poți supăra, dar n-am ce-ți face. Nu mă pot împăca cu faptul că, oriunde te duci, faci demonstrații.
— Vezi, Ana... sunt obligat.
— Nu eşti. Cred că-ți place.
Râde.
— Să-i telefonez lui Varlam? întreabă.
— Poftim.
Se aşează în fața telefonului:
— Alo, da, eu sunt, Ara Surenian. Ce faci? Nu, nu. Cât? Aş, abia 10. Nu cred. Diferite obligații... Nu, nu...
Astupă telefonul şi mă întreabă:

— Ce-ar fi dacă l-am chema aici cu noi să mănânce?

— Aici, cu noi? Azi?

Se uită în jurul lui.

— Da. Te supără?

— Dacă vrei...

— Am obligație... Îi făgăduiesc că merg la el... şi acum...

— Bine.

— Uite, domnule profesor, te invit la o bună prietenă a mea, o persoană distinsă, o fină intelectuală. A avut nevoie de îngrijirea mea şi mă reține şi, în acelaşi timp, te roagă să primeşti această invitație. Te rog şi eu.

Eu sufăr ca un câine. Nu mai ştiu să judec şi nici nu ştiu de ce sufăr.

— Da, da, într-un sfert de ceas cobor şi te conduc. Aşa...

A închis telefonul.

— Sper că nu te va deranja. Vezi, eu am foarte multe obligații față de acest om.

— Bine, Ara. Aici e casa ta. Am să pun masa pentru trei persoane.

În definitiv, mă gândesc, într-adevăr, pentru ce să nu-i fac plăcere? Probabil că mă consideră logodnica lui, că în curând ne căsătorim, deci totul e perfect. Ara e încântat. Pleacă iute.

— Mă întorc îndată.

De la uşă se întoarce şi mă sărută şi mă mângâie în grabă.

— Mă întorc îndată.

Am pus repede masa. Am pregătit tot. M-am uitat în jurul meu. Eram amețită. Îmi dam seama că eram amețită şi dezolată, că Ara, cu nervii lui, îmi strică seara. Aş fi preferat să-mi spună că e obosit şi să plece devreme. Aş fi preferat oare să mă mintă? Nu. Trebuie să mă obişnuiesc cu el. Are atât de mult de lucru încât nu va avea timp să se plictisească cu mine, şi apoi am să ştiu eu să-l distrez. Puțini oameni s-au plictisit cu mine, nu doară tocmai Ara să fie unul dintr-aceia! Nu este obişnuit să stea o zi întreagă aşa, fără oameni, fără lucru. Ştiu că cine este obişnuit să „dea” din forța lui suferă dacă nu dă. Se acumulează atâta forță încât omul se simte copleşit. „Bine, bine, foarte bine”, spun, imitându-l pe Ara şi

mă amuză şi gândul vitalităţii lui anormale. Surâd, amuzată, înduioşată la amintirea lui şi încep imediat să-l aştept să vie. A început să-mi fie dor de el. Cu profesorul Varlam sau fără, dar să-l simt lângă mine, să-l văd. Mă duc şi mă pieptăn, mă coafez mai de „salon". Deretic în dormitor, fac patul. Da, casa e decentă... Deci, iată-mă logodită cu doctorul Surenian şi, până una alta, amanta lui. O să ne căsătorim foarte repede. Am să i spun şi lui Filip. Pentru Filip va fi o mare mirare, dar totuşi va fi şi o uşurare.

A venit Ara cu profesorul Varlam. Cei mai nepotriviţi oameni. Ara, cu puterea lui supranaturală; celălalt, un şoricel speriat, plin de curiozitate, anemic, timid, refulat. Ce ciudat se uită la mine. Impudic. Dar Ara e încântat. Abia acum îmi dau seama că mă găseşte frumoasă, că-i mândru că sunt elegantă, că-i place casa... Luăm masa împreună. Lui Ara îi este foame. E vesel. Vorbeşte destul de mult. Povesteşte tot felul de întâmplări din acea miraculoasă putere cu care e dăruit. Ascult cu plăcere.

— Să-ţi confirme profesorul Varlam că a fost de faţă... Ştii, domnule profesor, cazul acela cu nebunul pe care l-am adormit în plină criză... Vezi, Ana, ştiinţa oficială încă nu ştie nimic asupra hipnotismului, sugestiei, şi afirmă că un nebun, în timpul crizei, nu poate fi hipnotizat. Domnul profesor a fost de faţă. Eu l-am adormit. Este aşa?

— Da.

— A căzut şi mi-a dat o declaraţie scrisă. Mai erau şi alţi medici de faţă. Dacă în clipa aceea mi-ar fi fost cât de cât teamă, mă omora. Ajunsese furia la paroxism. Când l-am privit, a căzut ca un animal lovit. Nu-i aşa, domnule profesor?

— Da.

— A căzut şi a adormit. Dar şi eu... eram o apă. Cred că atunci am făcut efortul cel mai mare din cariera mea. I-am dat apoi ordin să se deştepte potolit...

— Te-ai mai ocupat de el? A avut ameliorări?

— Da, sigur. Mă interesa cazul. Splendid caz!

Profesorul Varlam suferă. E gelos. E copleşit, dar Ara nu-şi dă seama. E încântat. Se autolaudă frenetic:

— Trebuie să ştii, Ana, că acum treizeci de ani, în Facultatea de medicină, în faţa profesorilor, am provocat primul caz public de epilepsie. Înţelegi ce important: dacă-l provoc, îl pot şi vindeca. E logic. Ei bine, au declarat oficial că nu e posibil, cu toate că au văzut cu ochii. Am fotografiat cazul, am şi acum fotografiile. Rezultatul a fost un scandal mare, iar eu am fost mutat – ca pedeapsă că susţin obscurantismul, superstiţia – în provincie... Dar cazul cu scleroza în plăci vindecată...

Eu, brusc, mă gândesc că ar fi bine să scriu, împreună cu doctorul Ara Surenian, o carte despre aceste probleme. Iată mijlocul ca Ara să nu se plictisească lângă mine. Ideea mă încântă, dar nu spun nimic, căci îl simt pe profesorul Varlam din ce în ce mai gelos. Am să-i atrag atenţia lui Ara să nu-l mai facă pe om să sufere. Dar ce idee bună – o carte scrisă de mine împreună cu Ara! N-am mai scris de zece ani, poate ăsta va fi începutul. Primesc şi ideea asta ca un dar de la destin. Da, totul e perfect. Mi-e milă de profesorul Varlam şi caut să fiu o gazdă bună. Îl laud pe el, că el nu a fost ca ceilalţi, că el a înţeles importanţa acestor probleme... că e un pionier al acestei probleme...

Ara – bine dispus – a adormit foarte, foarte puţin la masă, de câteva ori numai, fracţiuni de minut, ca să se deştepte imediat vioi. E binedispus ca niciodată. Unde e omul trist care sta cu ochii închişi chiar când nu dormea, care mormăia când vorbea? Şi sunt mândră de mine. Desigur, se simte fericit, şi el e fericit. Şi pentru el a început ceva nou.

Se face târziu. Profesorul Varlam atrage atenţia.

— Nu-i nimic, spune Ara, maşina e jos. Am oprit maşina. Vă duc acasă imediat, domnule profesor.

Şi au plecat destul de repede. Ara nici nu s-a uitat la mine toată seara, şi a plecat tot atât de încântat precum fusese tot timpul. Plin de el şi fără să mă bage-n seamă. Am rămas singură. Am auzit paşii pe scară şi apoi în noapte, jos în stradă, zgomotul motorului maşinii. Am privit în jurul meu: pahare, farfurii, flori, carafe, ceşti, şi eu în rochie albă, lungă, şi în nervi cu o senzaţie ciudată dar nedefinită. Pentru nimic în

lume, în clipa asta, nu aş fi putut spune ce simt, dar nu-mi era tocmai, tocmai bine. Iar am privit în jurul meu, iar n-am ştiut de ce să mă apuc. Parcă se terminase tot şi nu se mai putea începe nimic. Nici măcar să strâng paharele sau să sting din lămpi, sau să deschid ferestrele... M-am aşezat pe un fotoliu şi am început să plâng. Plângeam foarte liniştit, încântată că am găsit în fine ce face, liniştit, ca şi cum plânsul ar fi fost o soluție şi ar fi trebuit să dureze la infinit. Apoi m-am supărat pe mine că plâng şi am început să strâng prin casă. Strângeam farfuriile şi lacrimile-mi curgeau. Când am intrat în dormitor şi am văzut patul, m-am aşezat din nou pe un scaun în fața lui şi am continuat să plâng. În minte nu aveam niciun gând. Puțină spaimă că de zece ani nu mai scrisesem nimic şi că-mi pierdusem talentul şi că Ara nu-mi spusese când mai vine şi nici că mă iertase. Nu m-am mai putut abține, am deschis telefonul, dar nu am sunat la Ara, am sunat la Marta. Era aproape unu noaptea. Mi-am dat seama că era marți. Se făcuse iar marți.

— Să nu te sperii, Marta. Eu sunt... Ana...

— Ce, e ceva rău cu Filip?

— Nu.

— Plângi? Ce s-a-ntâmplat? Te-am chemat mai devreme de câteva ori şi n-ai răspuns.

— A fost Ara aici.

Am început din nou să plâng.

— Ce e? V-ați certat?

— Nu, dimpotrivă...

— Atunci de ce plângi?

— Nu ştiu, poate de fericire, Marta, de prea mare fericire!

— De fericire?

— Da.

— Chiar aşa?

— Chiar aşa.

— Eşti sigură... că e fericire?... Poate fi o fericire cu... atâtea lacrimi?

— Da, da, nu mă-ntreba. Nu-mi plac confidențele, dar ce simt e atât de extraordinar că nu am cum să spun: parcă am

întinerit miraculos şi, în acelaşi timp, îmi aduc aminte de lucruri de acum mii de ani. Într-un fel, am căpătat firul, sensul eternității mele, poate şi al responsabilității mele, dar ce sublim să fii etern şi totul să depindă de purtarea ta, adică... stai să nu par orgolioasă. Vreau să spun: să-ți dai seama de eternitatea ta şi de legea implacabilă dar divină din care faci parte. Acestea sunt sentimentele cu care mă întâmpină această dragoste: solemnitate şi grație. Marta, în viața mea nu am fost atât de fericită, de exaltată şi, în acelaşi timp... nu ştiu ce am...

— Şi acum ce faci?

— Plâng.

— Vin la tine.

— La ora asta?

— În câteva minute sunt la tine. Iau o maşină şi vin.

Într-adevăr, Marta a sosit neaşteptat de repede. M-a îmbrățişat şi m-a lăsat să plâng. I-am spus imediat:

— Să ştii că am trăit cu el...

— Era de aşteptat! Dacă nu s-a putut altfel... Eu aş fi vrut altfel.

S-a uitat în jurul ei. Mi-a fost şi ruşine, dar am fost şi mândră: florile, paharele, argintăria, luminile voalate, toate dovedeau că în casă fusese sărbătoare. Era o atmosferă foarte aparte. O aşteptare parcă era suspendată în mod misterios...

Ne-am aşezat. Marta mă privea. Eu plângeam. Foarte ciudat şi inexplicabil, dar la un moment dat mi s-a părut că am douăzeci de ani, că m-am logodit şi că aştept ca viața să înceapă.

Eram în rochie albă, lungă, cu părul despletit. Pentru ce nu era Ara cu mine? Pentru ce plecase? Eram cu Marta. Marta m-a privit de câteva ori cu teamă, milă şi curiozitate. I-am şoptit, trecând pe lângă ea:

— Mi-a spus că e divorțat.

— Ți-a spus?

— Da.

— Ți-a spus şi că se căsătoreşte cu tine?

— Asta e de la sine înțeles. I-am spus de la început că altfel nu vreau.

Marta a spus, fără să mă privească, jenată:

— Mă întreb cine e mai naivă – dintre tine şi mine?

Am sărit.

— Ce vrei să spui?

— Exact atât.

— Tu totdeauna bănuieşti ceva... Eşti plină de complexe, reticențe...

— Şi tu atât de lipsită de complexe şi reticențe încât...

— Da, ştiu. Aşa m-au poreclit de când eram copil: „Năiță muşteriul", dar prefer să dau de mâncare sătuilor decât să nu cred flămânzilor. Prefer să fiu de zece ori păcălită decât să treacă pe lângă mine un lucru excepțional pe care să-l ratez din îndoială. Prefer să fiu păcălită decât să mă usuc. Şi acum, orice, orice, decât să trec pe lângă această fericire fără s-o trăiesc. Îți spun, niciodată n-am cunoscut atâta fericire...

Am continuat să plâng. Printre lacrimi, povestesc:

— A venit la prânz. A stat toată ziua cu mine.

Printre lacrimi, am început să râd:

— Dacă ai şti că se gătise. Avea haine oribile, maron, o cravată imposibilă, un ac de cravată – o oroare şi în deget un diamant splendid, imens...

— Nu ți-a dat ție inelul?

— Mie? ce ai înnebunit? Da' ce sunt eu? Cocotă?

— Nu. Logodnică.

— Eşti imposibilă. Ştii bine că aş fi refuzat.

— Asta ştiu foarte bine, dar el trebuia să ți-l dea.

O clipă mi-a trecut plânsul.

— Cred că nici n-ar fi îndrăznit...

— Bine, bine. Am spus numai aşa...

— Tocmai de asta îmi este groază, să nu creadă cumva că vreau banii lui, că am interese materiale. Vreau să ştie, să-l conving că-l iubesc. Nu e tânăr, nu e frumos... e bogat...

— Dar nu asta e important, Ana, să-l convingi că-l iubeşti! Eu aş prefera să te convingi tu că te iubeşte. Să te liniştești. Nu-ți poți închipui ce ochi ai!

— Revii mereu la acelaşi lucru. Tu nu-nțelegi că este un om ciudat, între toți ciudații ciudat?

— Şi te iubeşte?

— Da.

— De unde ştii?

— De unde ştii când soarele a răsărit?

— Ai înnebunit! Nu se mai poate vorbi cu tine. Nu te mai recunosc. Uite, să-ți spun drept: Shakespeare a fost un „bebeu" pe lângă tine. Ai reuşit mai bine ca el: tu auzi? Nimeni, nimeni nu se poate îndrăgosti de un om ca Ara al tău, numai tu şi încă să-l divinizezi... Ce coroană de flori pe gâtul măgarului!... Va să zică pretinzi că te iubeşte? Dar dacă, pur şi simplu, îi placi?

— Pentru ce mă chinui? Nu ai motiv să nu mă crezi! Pentru ce să stric fericirea cu întrebări pe care nu le pot rezolva acum? N-am motive să mă zbucium. N-am motive...

M-am oprit brusc, înspăimântată. Nu aveam oare motive? Am început din nou să plâng. M-au apăsat întrebări care întreceau problema actuală. Ştiam că sunt în fals şi că mă ascund de mine însămi. Fericirea asta nu era tot ce se putea mai perfect pe pământ şi în suflet de om. Or, eu după perfecțiune alergam, fals, dar alergam. Eram acum suspendată în fapte care se desfăşurau parcă de la sine. Voi avea puterea să mă opresc, sau voi fi, ca toți oamenii, purtată de fapte?

— Acum, a spus Marta, are să vină în fiecare seară la tine. Trebuie să-ți organizezi viața altfel, trebuie să te gândeşti la toate detaliile... el e incapabil. Trebuie să faci tu totul.

— Da, da.

— Şi acum, ce mai plângi? Ia un calmant.

Pot spune Martei că Marele Preot n-a vrut să mă ierte?

Şoptesc:

— Da, trebuie să organizez totul, mai ales că am impresia că-i place lumea. Am văzut ce plăcere i-a făcut astă-seară când a venit profesorul Varlam...

— Care Varlam? Când Varlam?

— Profesorul Varlam de la fiziologie, cu care lucrează Ara.

— Cum, astă-seară? A venit astă-seară? Cine l-a chemat?

— Ara...

Marta s-a uitat la mine fix şi a şoptit:

— Bine că nu se mai obişnuiesc voiajurile de nuntă că l-ar fi luat şi pe Varlam cu voi, şi pe Anghel şi pe domnişoara Joja...

Râd şi eu, dar totuşi criza de plâns nu mi s-a oprit. Spun printre lacrimi:

— Da, şi în tren ar fi făcut gratis demonstrații, în vagonul-restaurant pentru călători...

— Râzi şi totuşi e adevărat ce spui! Ce-ai să te faci cu el?

— Omul e mic-burghez, Marta... Ştiu...

— Şi totuşi, ce stil grandios! Câteodată e cutremurător, recunosc!

— Da, da. Uite, Marta, m-am gândit: pe acest om trebuie să-l schimb complet şi am să-l schimb.

— Vai de mine! Ei bine, asta e prea de tot! Pentru ce să-l schimbi? Cum să-l schimbi?

— Să nu mă ating de el!

— Ai să-i faci haine, are să aibă cămăşi frumoase, curate, bineînțeles ai să-i cureți cabinetul de consultații...

— Fleacuri! Eu mă gândesc la cu totul altceva. Să nu trăieşti ca un mort. Să fii în permanentă devenire. Eroismul interior de a încerca să te schimbi e ceva sublim. După mine, singurul lucru pentru care merită să trăieşti, care dă bucurie...

— Dar dragostea? Ce te-ai face dacă Ara nu te-ar iubi?

M-am cutremurat.

— Eşti dură...

— Crezi că vei putea face efortul de a-l transforma odată cu plăcerile dragostei?

— Da.

— Să te vedem!

— Să mă vezi!

Am tăcut destul de mult amândouă. Dar Marta m-a întrebat:

— Şi dacă nu va voi, dacă nu te va asculta?

— Pentru ce să nu mă asculte? Dacă mă iubeşte, va voi.

— Circ... circ... Da, trapez la zece metri, fără plasă dedesubt. Deci, în loc să-i ceri diamante, blănuri, avere, îi vei cere disciplină, ca dovadă a dragostei lui! Fifi Mata-Hari îmblânzeşte leii, tu pe Ara Surenian. Nu ştiu, zău, ce-i mai periculos...

— Şi de ce nu? Crezi că nu se pot întâlni doi oameni care să se înțeleagă perfect şi să meargă împreună spre perfecțiunea inimii lor, a vieții lor?

— Uite, eu încă n-am văzut aşa ceva, eu cu ochii mei... decât... oarecum... siropuri, erzaț, simili... vegetarieni...

— Ceea ce nu înseamnă că nu poate exista.

— Într-adevăr... nu înseamnă.

— Şi în *Biblie*, Abraham...

— Da, în *Biblie*, dar în viață?... Nu e suficient să vrei tu, trebuie să găseşti partener care să vrea şi el.

— Ei bine, cred că am găsit partenerul.

— Şi dacă nu vei reuşi?

— Atunci voi reuşi să am puterea să recunosc această înfrângere, să mă despart de om şi să rămân iar singură.

— Să te vedem!

— Ai să mă vezi!

— Când iubeşti, găseşti mereu motive ca să amâni despărțirea.

— Eu nu sunt ca toată lumea.

— Ce orgoliu!

— Nu. Smerenie. Vreau, după puterile mele, să trăiesc aşa cum am hotărât.

— Atunci ce tot umbli după Ara?

— ...Vreau aşa cu el. Şi numai dacă nu s-o putea...

Am făcut o pauză şi i-am spus Martei:

— Am temeri mari. Temeri contradictorii. Sunt convinsă că Ara este cel mai dotat om din câți am văzut, în felul lui.

— Şi tu în felul tău.

— Lasă-mă acum pe mine. Teama mea cea mai mare e că puterea lui, care i-a venit brusc, s-a mărit brusc, să nu cumva să scadă vreodată tot brusc şi să mă învinuiască atunci pe mine de aceasta.

— Atunci?

— Totuşi... am să risc. *„Va banque!”* şi dacă, din cazna mea de a face bine, va ieşi rău, o să mă supun iarăşi.

— Adică?

— Adică, dacă mă va învinui pe mine, mă voi dezvinovăți numai în fața conştiinței mele.

*

În acea noapte, deşteptându-mă din somn, iar n-am mai ştiut nici cine sunt, nici ce vreau, nici ce-a fost, nici ce va fi, nici dacă sunt singură, nici dacă lângă mine este Filip sau Ara. Ca într-o îndepărtare înnourată, am auzit glasul lui Ara, rămas în mine ca un ecou: „Floarea mea de lotus, floarea mea sacră...” şi mi-am amintit totul. Atunci a fost iar o clipă când am ştiut perfect ce am de făcut. A fost într-adevăr o clipă când am ştiut că ar fi perfect să nu-l mai văd niciodată pe Ara Surenian. Dar am ştiut şi că această putere nu o voi avea. Mi-am amintit iar de lacătul de oțel încuiat pe poarta lui Ara, dar patima din mine m-a făcut să cred că voi putea deschide lacătul. Hotărârea mea de a accepta lupta mi-a părut virtute. Mi-am spus: „Dacă eşti sever cu tine însuți, Viața te răsfață; dacă te răsfeți, Viața ta e aspră cu tine. Alege...” Am ales, dar nimeni, la niciun stadiu al înălțării lui nu ştie cât abis e în jos în posibilitatea căderii, şi nici cât efort şi câtă posibilitate e în înălțare. Da, da, în eternitate trăim... din eternitate e făcut sfântul trup al Vieții. Ne înjosim sau ne înălțăm căzând sau înălțându-ne. Libertatea aceasta omenească ni s-a dat: să putem alege calea şi să putem împlini calea aleasă. Astfel s-au făcut eroii şi sfinții. Pentru că au existat sfinți şi eroi, cu cazna şi tentațiile lor, şi pentru că au învins putem trăi fără să pierdem credința în noi şi în oameni, cu toate păcatele din noi.

În astfel de gânduri am reînceput viața după prima zi de dragoste cu Marele Preot Vindecător, bărbatul meu din eternitate. În acest gând şi simțământ sacru.

Era marți. Dimineața aşteptam un telefon de la Ara, dar el nu m-a chemat şi eu nu voiam să stric cu nimic voința lui.

Am fost după-masă la biserică. Hotărâsem să mă țin de cuvânt şi am mers. La biserică, emoția mi-a fost mare. Cum aş fi putut mulțumi?! Pentru că trăisem cu Ara, miracolul îmi părea atât de mare încât eram copleşită, gâtul strâns de emoție, ochii fierbinți de lacrimi.

*

Mi s-a părut destul de ciudat că Ara nu mi-a telefonat în ziua aceea, dar voiam, odată pentru totdeauna, să înțeleg că omul meu era un om ciudat, voiam să am puterea să-l înțeleg şi să-l accept şi, mai ales, să nu-l tulbur. Voiam să-l las să acționeze neconstrâns şi astfel să-l cunosc. Apoi, respectam puterea lui care vindeca oamenii. Cum era să-l tulbur şi să-i iau din timp? Câteodată, în câteva clipe, vindeca boli vechi de ani de zile. Dacă tocmai în clipele în care el vindeca, eu, apucată de dor, aş fi pretins să stea cu mine? Dacă nu am avut puterea vieții în singurătate, cel puțin să am puterea disciplinei şi să nu mă port ca orice muieruşcă amorezată.

A venit în seara aceea neaşteptat de târziu, în clipa în care hotărâsem să mă culc fără a încerca să-i telefonez, fără a încerca să merg la el. A sunat de două ori. A vrut să fie protocolar şi politicos, ca un om care face o vizită oficială... apoi, fără nicio tranziție, a vrut să fiu a lui, şi lucrul s-a împlinit în cel mai banal şi plat mod. Totul a fost ca o demonstrație, ca să ştie el şi eu că el are acest drept asupra mea. Apoi a plecat. Apoi trei zile n-a venit şi n-a telefonat.

Îi spuneam Martei:

— Aş vrea să aflu dacă mă iubeşte sau nu mă iubeşte...

— Nu te iubeşte. Dacă te-ar iubi, s-ar purta altfel.

— Bine, atunci am să rup cu el.

— Să nu rupă el cu tine...

— E totuna. Mi-e totuna, el sau eu. Nu am orgoliu. Eu altceva am vrut...

— Nu-l mai primi. Pleacă din Bucureşti.

— Fără să vorbesc cu el?

— Adică fără să te oferi din nou? Îşi va rezerva dreptul să se culce din când în când cu tine. Ce bărbat refuză să-l aş-

tepte o femeie, chiar şi toată viața...

Mă frământ.

— Şi totuşi, din unele accente, unele potriviri, unele intensități, nu pot crede că...

— Nimeni nu poate crede ce nu-i convine. E greu...

— Am să văd.

Am avut puterea să nu telefonez. Sufeream prea mult de lipsa lui ca să mă mai simt înjosită. A cincea zi a telefonat, foarte cald.

Voi avea oare puterea să povestesc? Şi totuşi, trebuie să calc peste orice orgoliu şi să spun totul. Iată, iată...

Ara a telefonat după o lipsă de cinci zile şi când i-am auzit vocea, n-am avut puterea să-i spun să nu vină şi nici să-l amân cu o zi. O zi, o singură zi din eternitate, da, nu am avut puterea.

A venit. A venit foarte bine dispus. A adus flori şi vin. A vrut să fie tandru. L-am întâmpinat cu o răceală dureroasă. Mâinile îmi erau ca de gheață. A vrut să mă ia uşurel şi, simțind că nu merge, a întors imediat tonul. A părut profund mirat, uluit, exagerat de mirat de răceala mea. Ca la teatru: un actor prost, care mimează uimirea. A vrut iar să fie tandru şi, când s-a lovit iar de răceala mea, l-am simțit brusc hotărât să mă recucerească. Vocea i s-a făcut gravă.

— Sunt pedepsit cu toate că nu sunt vinovat. Vezi, Ana, eu n-am iubit niciodată... şi acum, nu ştiu iubi... sunt ca un urs. Tu trebuie să mă-nțelegi... sunt de cincisprezece ani singur...

Eu i-am spus că nu merge aşa să-l aştept ore şi zile şi să nu îndrăznesc să-i vorbesc, să-l chem, de teamă că este obosit...

— Fac ce vrei... cum vrei... cheamă-mă oricând...

— Ştii ce vreau.

— Mai spune ce vrei.

— Vreau să mă căsătoresc şi apoi să începem să muncim.

— Eu muncesc şi acum... enorm... Poate de aceea... oboseala...

Apoi a vrut dragoste. Mie nu mi-a fost ruşine să fiu a lui

pentru că-l socoteam bărbatul meu.

Când a plecat păream împăcați: el, foarte vesel şi mulțumit de el iar eu, mortal de obosită. Am pus din nou telefonul în priză şi m-am plimbat de colo, colo prin odăi. Parcă mă târam.

A sunat telefonul. Era Ciprian. Redau conversația avută cu el, exact:

— Ana?

— Da.

— Eu sunt, Ciprian. Te-am chemat şi acum un ceas, dar n-ai răspuns.

— Era telefonul întrerupt.

— Vreau să te întreb ceva.

— Poftim.

— Ce-a fost acum un ceas? Ți-am auzit glasul. Ai strigat tare şi mi s-a părut că pe mine mă strigi şi că-mi ceri ceva foarte, foarte important. Ai fost în pericol?

Sunt cutremurată. Îi spun:

— Poate da, poate nu. Nu ştiu să judec. În tot cazul am fost la o mare îndoială.

— Ai primit răspunsul?

— Încă nu. Primul răspuns eşti tu... mai departe voi vedea.

— Dacă-ți pot fi de folos...

— Mulțumesc... nu, acum, nu.

Nu am îndrăznit să-i spun că eram cu doctorul Ara Surenian. M-am temut să-i spun. O reticență inconştientă. De fapt poate că-l voiam pe Ara numai pentru mine. Îl vedeam atât de puțin! Eram zgârcită să nu risipesc, să nu dau şi altora din acel puțin. Sau... sau... în tot cazul nu i-am pomenit lui Ciprian nimic mai mult.

Purtarea doctorului Surenian față de mine nu s-a schimbat cu nimic, atâta doar că acum începuse să vină aproape zilnic. Eu îl consideram logodnicul, bărbatul meu, dar un bărbat prea obosit ca să îndrăznesc să-l deranjez cu sentimentalități inutile. Aveam încredere în el şi aşteptam. Apoi, am hotărât totuşi să acționez mai violent şi să grăbesc căsătoria noastră.

Ce mă supăra mai mult din toată această poveste era că Filip nu ştia nimic. Îmi era necesar pentru liniştea sufletului meu să-i spun. Mi se părea nedrept, necinstit ca el să muncească şi să mă întreţină ca pe un idol, în timp ce eu mă purtam ca o biată muiere. Aveam un amant. Doream ca Filip să ştie, apoi să facă ce va voi, chiar să continue să mă întreţină în lux, dar să o facă ştiind precis că o face şi în ce condiţii o face.

Într-adevăr, i-am telefonat lui Filip şi l-am rugat să vină la mine. L-am poftit la masă, seara, împreună cu Dan şi Ara.

Filip a venit. Nu bănuia nimic. Nu ştia nimic de existenţa lui Ara. Eram emoţionată şi îndârjită. L-am prezentat pe Ara ostentativ. Ara s-a purtat ciudat. Foarte oficial şi banal, cu o politeţe mieroasă, exagerată, nepotrivită, înjositoare. Era în zilele când semăna cu un misit de cereale din vreun mic port oriental. Căuta să pară binecrescut, politicos, dar, chiar înainte de masă, în salon, pe canapea, a adormit! Sau s-a prefăcut că doarme!? În tot cazul eu l-am bănuit că se preface. Pentru ce să se prefacă? Oare e gelos pe Filip? Eu aş fi vrut ca Ara să vadă cât e de frumos Filip, şi să ştie că totuşi pe el, îmbătrânit şi gras, îl iubesc; iar Filip să vadă cu uimire că, după el, atât de tânăr şi frumos, mai poate fi cineva iubit, oricât de ciudat ar pare lucrul. Da, se priveau unul pe altul ca nişte oameni care, cu cărţile în mână, se tem să se ghicească pe feţele lor dacă sunt bune sau rele. Iar eu eram îndârjită. Filip, obişnuit cu excentricităţile mele, căuta să nu pară mirat. Nu ştia dacă eu sunt jignită că musafirul a adormit în salon sau că mă amuză şi că tocmai de aceea e poftit acest om pentru că e original, pentru că mă distrează că adoarme în salon în faţa musafirilor. Dar eu eram crispată. Ce mult mi-ar fi plăcut ca Ara să fie în zilele lui de Mare Pontif! Dan însă arăta bine şi se purta respectuos cu doctorul. Asta îmi facilita mie să trec prin primele clipe ale acestei ciudate seri.

— Dan s-a îngrăşat, arată mai bine, Filip?

— Da, da, mult mai bine, evident mai bine.

— Doctorul Surenian l-a vindecat.

— Cum?

— I-a dat putere, aşa cum dă bolnavilor lui.

— Sugestie?

— Vezi, doctorul Ara Surenian are o forță supraomenească, cu forța lui vindecă. Dacă ai şti, Filip, că în cabinetul lui se petrec minuni! Muții vorbesc, surzii aud, paraliticii umblă...

Filip se uită cu uimire la mine. Îl miră ce-i spun, sau entuziasmul meu?

Printr-o manevră abilă, fără cuvânt, aşezându-mă dintr-un fotoliu în altul, îl atrag pe Filip departe de doctor. Mă tem de doctor. Ştiu că doarme, dar, în acelaşi timp, poate auzi tot ce se vorbeşte. Dan a luat o carte şi citeşte. E lângă doctor. Doctorul l-a luat de mână şi a adormit aşa, cu Dan de mână.

Filip e lângă mine. Ridic privirea şi, deodată, cu hotărâre, îi spun:

— Filip, vreau să mă căsătoresc cu doctorul Surenian.

Mirarea din ochii lui Filip are şi spaimă. Pentru ce spaimă?

— De ce te uiți aşa la mine?

— Nu te-nțeleg... murmură Filip.

— Ți-am spus şi țin să-ți spun că vreau să mă căsătoresc cu doctorul Surenian.

Filip se înroşeşte.

— Pentru ce? Ce-ți veni?

— Mi-a venit foarte bine. E lucrul cel mai potrivit posibil.

— Ce-nțelegi prin „căsătorie”?

Râd.

— Putem căuta în dicționar. Poate acolo e explicat ce înseamnă „căsătorie”. Fără glumă, crezi că acolo este explicat cuvântul „căsătorie”?

Filip s-a ridicat de pe scaun.

— Nu-nțeleg nimic din toată scena asta.

— Nici eu. Îți spun că vreau să mă căsătoresc şi mă întrebi ce e căsătoria.

Filip murmură încet. M-a privit, da, m-a privit în ochi.

— Căsătorie albă? Ştiam că doreşti demult lucrul acesta.

L-am privit şi eu. Şi am răspuns:

— E amantul meu.

Filip a azvârlit, odată cu mine, o privire către doctor. Ara Surenian, monstruos de gras, dormea liniştit pe canapea. Dormea? Hainele lui maron, cravata, acul de cravată erau de un desăvârşit prost gust. Am sfidat. Aş fi vrut să spun lumii întregi că l-am ales pe acest om dintre toți oamenii, iar în clipa asta, Filip era lumea întreagă.

— Te răzbuni? Suferi? S-a întâmplat ceva neaşteptat? Minți? Pentru ce vorbeşti aşa? Nu-ți seamănă.

— Nu complica. E simplu, prea simplu. Îl iubesc. Ce, tu crezi că dragostea e ca la cinematograf: o pereche tânără şi frumoasă, el puțin mai înalt ca ea, el brun şi ea blondă. Te-ai gândit la drama umană că şi cei urâți şi cei schilozi, şi cei bătrâni, şi cei prea tineri vor să iubească? Că şi lor natura le dă clipe de fericire, după cum, şi celor splendizi clipe de deznădejde? Am dorit să fiu ascetă. Am crezut apoi că voi face o căsătorie albă, dar iată că totul a fost altceva, şi țin s-o ştii şi tu. E îngrozitor de greu de înțeles dar e aşa...

Filip a murmurat:

— Tu, tocmai tu!

— Aminteşte-ți că m-ai iubit pe mine care eram cu atât mai în vârstă decât tine. Şi ai fost batjocorit pentru asta. Ți s-a spus că eşti peştele meu...

— Erai frumoasă şi tânără, şi eşti şi acum. Tocmai asta mă înspăimântă. Imaginea ta era... pură pentru mine şi mi-ar fi plăcut să rămână aşa!

— Ce uşor! Indiferent dacă eu pot sau nu pot, mor sau trăiesc? Preferi să te mint?

— Deci perfecțiunea, iluminarea... stând în brațele unui bărbat! Bravo!

— Da.

— Nu-ți dai seama că întotdeauna s-a cerut călugărie, ascetismul pentru realizări înalte?

— Sfântul Pavel a spus că nu-i este dat oricui...

— Însetarea oamenilor de a se depăşi, sau măcar de a vedea pe cineva care a reuşit să se depăşească, e mare. Auzindu-te, am crezut în tine. Eşti o deziluzie periculoasă.

Poate te-o ierta Dumnezeul de care vorbeşti atât, dar nu oamenii. Ei nu te vor ierta.

— Vorbeşti cu o asprime... ca şi când ai fi făcut tu mai mult ca mine...

— Nu am făcut mai mult ca tine, dar nici nu am pretenţiile tale. Am vrut numai să te ajut să faci tu ce n-am putut face eu.

— Eu mă căznesc. N-am renunţat la pretenţii. Fără pretenţii nu poţi ajunge departe! Asta e.

— Îţi urez succes.

— Aş cere mai curând bunăvoinţa ta, blândeţea ta. Ce vreau e foarte greu, periculos de greu. De obicei, oamenii trăiesc ce le vine în cale, dureri şi bucurii de-a rândul. Eu caut să fac ceva... ceva absolut neobişnuit... Cine ştie? Ai să vezi...

— Să nu te rătăceşti şi apoi să nu mai ai smerenia să recunoşti şi astfel să intri în ceva... ceva... Am fost zece ani împreună şi niciodată n-au fost neînţelegeri între noi...

— Pentru că eram aşa cum voiai tu. Şi când ai plecat, m-am purtat aşa cum ai vrut tu. Pentru că nu am strigat de durere, pentru că nu m-am târât, nu mi-am sfâşiat carnea de pe mine, pentru că m-am purtat aşa ca să-ţi fie uşor, ai fost plin de admiraţie şi recunoştinţă, pentru că ţi-am dat posibilitatea să nu-ţi pui probleme dureroase şi să fii fericit. Ai stat în pat cu o altă femeie şi erai liniştit în ceea ce mă privea. Ana poate! Ana e singură în casa în care a fost fericită cu mine şi nu suferă, eu sunt acum cu o altă femeie şi Ana e singură... Patul, hainele, scaunele, farfuriile, pereţii, totul fusese „al nostru” şi rămăseseră ale „mele”... Şi totuşi te binecuvântez în veci că nu m-ai mințit, că ai plecat înainte de dezgust... şi te-am respectat, ţi-am respectat şi banala ta fericire şi am respectat şi durerea mea. Acum pot să-ţi spun: ai telefonat de la mine din casă noii tale iubite să te aştepte jos în stradă, în faţa casei noastre, ca să mergeţi la plimbare, şi nu te-ai sfiit de mine... Ana are putere. Şi ai trimis şoferul cu o valiză să-ţi dau o pijama, pasta de dinţi, peria şi maşina de bărbierit. Şi le-am aşezat cu mâinile mele în valiză, iubindute... Ana are putere... Dar încă te binecuvântez că nu m-ai

minţit, că n-ai aşteptat din milă, dezgustul. Eroic, dar în acest climat al eroismului îmi place să trăiesc şi de aceea acum am şi eu cruzimea să-ţi spun în faţă: sunt amanta acestui om monstruos iar eu, eu îl găsesc splendid!

— Shakespeare a tratat destul de bine acest subiect...

— Da, şi Marta mi-a spus asta. Şi-a bătut şi ea joc de mine sau, mai bine zis, s-a uimit şi ea destul. De altfel, am observat că voi, cei cu cele mai mari slăbiciuni sunteţi cei mai aprigi judecători. Milă şi înţelegere are mai curând cineva care a întrecut cu adevărat acest lucru, dar cu adevărat, nu refulări. Christos a fost mai cu milă pentru Magdalena decât ceilalţi, păcătoşii...

— Bine, doar nu vrei să-mi pară bine că...

— O, Filip, dar nici mie nu-mi pare bine...

— Deci, ştie şi Marta?

— Da, şi voi spune lumii întregi. Te-ai învăţat să ai despre mine imaginile care-ţi convin. Şi acum ţi-ar fi plăcut să nu stric jucăria...

— Eşti unicul om care, până acum, nu m-a dezamăgit, care m-a făcut să cred că există oameni altfel decât toată lumea... mai aproape de perfecţiune...

— Nu vreau să-ţi clădesc imagini false. Este real ce ai crezut despre mine, căci dacă am suferit, am avut puterea să rabd până la vindecare, recunosc şi e suficient ca să fiu admirată de tine... şi de ceilalţi. Bine, dar ăsta nu e un motiv ca, bazându-mă pe această admiraţie, să te mint! Ce uşor! Da, să-ţi fi spus că voi face o căsătorie albă, m-ai fi crezut! Ce exaltare! Dar nu am nevoie de admiraţia nimănui clădită pe ipocrizie. Nici pe mine nu vreau să mă mint şi să-mi închipui că pot ceea ce nu pot şi, din lipsă de smerenie, să mă usuc, încercând să joc un rol imaginar, steril, o poză, o grimasă.

Filip a vrut să vorbească. Nu l-am lăsat.

— Ştiu că totuşi omul nu trebuie să se complacă în defectele lui, că trebuie să ducă o luptă crâncenă cu el însuşi. Sfântul Antonie cel Mare, în pustiu, a luptat, dar desigur că lui i se potrivea şi mie nu. Mâine, lângă acest om, voi conti-

nua să lupt pentru izbăvirea mea. Asta e. Da, am puterea să-ți spun că acest om este amantul meu şi că acest lucru l-am făcut din liberă acceptare. Te-aş ruga să mă admiri şi pentru acest curaj. Te rog să nu fii dintre oamenii care nu mai pot iubi dacă văd un defect; te rog, te rog, realizează frumusețile luptei, căutării, înfrângerii şi ale victoriei omeneşti scump plătite. Am cunoscut un om care, ca să-i treacă amorul pentru o femeie, îşi închipuia că ea are diaree. Ce grozăvie să nu poți admira ce e de admirat! Au fost oameni care nu au vrut să creadă că Isus a suferit. Atunci unde e victoria?

— E greu...

— Eşti atât de frumos! Eşti cel mai frumos bărbat pe care l-am văzut. Eşti tânăr, ai fost al meu şi te-am putut uita şi nu doresc să iubeşti vreodată o femeie care, fără niciun fel de motiv, să nu te poată iubi şi abia atunci să-ți dai seama că dragostea are legile ei misterioase. Repet, imaginea îndrăgostiților de la cinematograf, tineri şi frumoşi şi de aceea implicit fericiți, e o imagine simplistă, coaja oului, nu miezul şi hrana din interiorul cojii. Dar fiecare, pe cont propriu, învață unde e fericirea şi unde durerea. Pe acest bărbat monstruos, aşa cum îl vezi, îl iubesc mai mult decât te-am iubit pe tine, splendid, vreodată.

— La ce foloseşte ce-mi spui acum? Pentru ce loveşti?

— Din cinste. Să ai puterea să le vezi în față realitățile vieții. Din cinste, din cinste...

Mi-a fost milă de Filip, dar eram mândră de mine. Ostentația mea îmi plăcea. Nici de banii lui Filip nu voi mai avea în curând nevoie. Voi fi liberă şi prietenia pe care i-o voi purta lui Filip – nestrămutată – va fi astfel mai pură. Nu, nu, nu voiam să cred că, purtându-mă astfel, dărâm ceva esențial în sufletul lui. Pilda vieții noastre este mai importantă ca orice cuvânt. Am mai vorbit de pilda sfinților, de lupta lor înspăimântătoare, sfâşietoare, de tentațiile trupeşti şi dârzenia supraomenească pentru izbândă. Victoria asupra destinului lor omenesc, întrecerea omenescului din ei. O, de-am înțelege inefabilul miracol al omului cucerindu-se pe sine, perfecțiunea posibilă! Dar acum sfidam, şi, voind să fiu cinstită, stri-

cam în sufletul lui Filip o imagine care lui îi ajuta să creadă în ceva, îl înălța. „Nu scandaliza copiii!” Or, eu scandalizam un suflet tânăr care avea nevoie să creadă şi să vadă, scandalizam şi nu-mi dam seama. Să fi mințit? Nu, dar să nu fi fost mândră, superbă în afişarea păcatului, a patimei mele. Acum îmi dau seama că, într-un fel, voiam să mă răzbun pe Filip că se îndrăgostise de o altă femeie. Eram mândră că mai puteam fi iubită, că mâinile, gura, sânii, pântecele mele mai puteau fi dorite, acele lucruri date nouă fără voia noastră şi din care nimic nu rămâne la bătrânețe şi mor înainte de moarte.

*

A venit Aurica şi a pus masa. Noi am trecut în salon, unde am vorbit numai eu: l-am lăudat pe Ara Surenian peste măsură – ce poate, ce face, exaltând până la absurd calitățile lui incontestabile, fără a-i face astfel un serviciu, ci numai fiindcă nu m-am putut reține. Apoi am trecut la masă. Ce masă! Ca la balamuc. Doctorul, ca un făcut, adormea tot timpul. Mâncarea îi cădea în poală, apoi pe covor. Aurica strângea de pe jos în tavă bucăți de mâncare. Noi vorbeam în şoaptă. Aurica era speriată că-l vede pe doctor împreună cu Filip. Dan mânca de toate cu poftă, o neobişnuită poftă, şi abia-abia descurcându-se cu furculița şi cuțitul, pâinea şi mâncarea, fiind ținut de mână de Ara Surenian care, în clipele când se deştepta, îi şoptea:

— Mănâncă, mănâncă fără teamă, pe garanția mea. Mănâncă şi asta. Bea, Dan, bea că eşti cu mine.

Filip nu vorbea. Superb, ne privea pe toți cu o sfidare dureroasă şi desigur că se simțea părăsit, ridicol, înjosit şi gonit din casa în care fusese stăpân.

După masă, iar am trecut în salon pentru cafea... şi nici aici nu s-a putut înjgheba nimic. Doctorul a spus la un moment dat, adormind:

— E simpatic, e foarte simpatic!

Cine? Dan? Filip? În tot cazul, Filip s-a înroşit. Nu era învățat să fie astfel apreciat. Leul, regele – cântărit şi apreciat...

În tot timpul acestei memorabile seri, eu am avut în nervi aceeaşi hotărâtă sfidare. Şi când Filip s-a ridicat să plece, şi când Dan şi doctorul s-au ridicat, eu am spus desluşit:

— Doctore, dumneata rămâi cu mine, nu?

O clipă penibilă.

— Am maşina jos, i-aş conduce...

— Şi maşina lui Filip e jos. Îl va conduce el pe Dan.

Când Filip şi Dan erau gata de plecare, doctorul însă mi-a spus:

— Poate eşti obosită...

— Nu, deloc.

Şi către Dan, încercând să fie degajat:

— Să fii fără teamă. Eşti sănătos. Digeri bine.

Filip şi Dan au plecat. Eu am rămas cu doctorul. S-a prefăcut că doarme. M-am aşezat lângă el, i-am luat mâna. A rămas nemişcat.

— Ara...

— Da.

— Ara, te iubesc. Pe tine şi numai pe tine.

Ara nu deschide ochii.

— Tot ce-am făcut astă-seară, înadins am făcut. Nu vreau ca Filip să creadă că-mi pare rău după el...

Ara nu deschide ochii. Murmură:

— Poate cam exagerat. O să se supere, o să se răzbune...

— El? Filip? Ce puțin îl cunoşti! Şi apoi, ce mai am eu cu el dacă nu mă va înțelege? Nu mai am nimic cu el. Eu pe tine te iubesc. Viața mea e indisolubil legată de a ta. Pentru mine nu exişti decât tu.

Mă lipesc de Ara. Îi mângâi pleoapele cu vârful degetelor, uşor, fruntea şi buzele.

— Numai pe tine, pentru totdeauna pe tine... Aş vrea să-ți pot dovedi. Iată, aş vrea să am un secret periculos şi să ți-l destăinuiesc, să mă dau irevocabil în mâinile tale. Dacă mi-ai cere, iată, iată aş accepta să mă mut la tine, aş renunța la luxul de aici, aş sta cu tine, aşa cum îți place ție... să fiu nevasta ta... să fiu cu tine până la sfârşitul zilelor mele.

— La mine e sărăcie...

— Da, da, ştiu cum e la tine şi ştiu şi de ce e aşa la tine...

O secundă, Ara a deschis puţin ochii, speriat.

— ...doar eu cu tine vreau, în orice condiţii, doar cu tine. Eşti al meu. Nici de moarte nu-mi pasă, lipită de tine...

M-a cuprins violent în braţe. Şi în noaptea aceea a stat cu mine. În noaptea aceea. Spre dimineaţă, ameţită de mângâieri, i-am şoptit:

— Trebuia să-i spun lui Filip. Vezi că am avut dreptate? E mai cinstit aşa. Ne vom căsători... Nu pot trăi cu tine şi Filip să mă întreţină. Nu era cinstit...

— I-ai spus lui Filip?

— Da, i-am spus că trăim împreună şi că ne căsătorim.

Se lumina de zi. Lumina era palidă, slabă, dar schimbarea de pe faţa lui Ara e atât de violentă încât tot o observ. E straniu de palid, mai palid ca lumina dimineţii.

— Nu-ţi e bine? am întrebat.

— Nu... nu ştiu ce am...

M-am speriat. O transpiraţie rece îl cuprinsese pe Ara. Era nemişcat pe perne.

— O să-mi treacă, a şoptit.

— Să-ţi dau apă?

— Nu, stai...

Am aşteptat. Am simţit că-şi revine.

— Ce-ai avut?

— O... nimic... nimic...

Simt că-mi ascunde ceva şi bănuiesc cu violenţă că i-a displăcut profund că i-am spus lui Filip. Pentru ce? Mă doare în nervi. Nu pot suporta niciun gând în care ar putea intra bănuiala că Ara nu m-ar iubi cu desăvârşire, aşa cum îl iubesc eu.

Important într-o dragoste e ca să fie trăită din clipe în care să poţi crede că dragostea ta e perfectă, absolută. Asta e tot. Şi, în clipa asta, m-am îndoit, dar puţin, foarte puţin, căci nu aveam putere să mă îndoiesc de perfecţiunea dragostei lui Ara.

Ara a plecat în zori, grăbit, fără să se uite la mine şi eu am crezut că totul e perfect. M-am gândit că, din noaptea aceea

se va muta la mine, va dormi cu mine, dar dimpotrivă, a început să vie din ce în ce mai rar. Treceau zile întregi fără el şi tot aşa, când venea noaptea târziu, era atât de obosit, încât nu îndrăzneam să-l întreb când ne căsătorim. Maşina aştepta jos. Eu aveam totdeauna pregătită mâncare. Îl aşteptam. Era casa lui doară... Mânca, apoi imediat voia să fiu a lui... apoi pleca. Eu îl aşteptam iară. Aşa treceau zilele. Îl aşteptam.

Da, îl aşteptam din ce în ce mai mult şi el venea din ce în ce mai rar. Îl aşteptam. Când venea, întreba mai întâi de Dan. Aproape că eram geloasă pe Dan, nepotul meu, copilul meu. Părea mai mândru că-l vindecase pe Dan decât că mă cucerise pe mine.

Iată o duminică, între cele câteva care au fost în zilele acelea ale dragostei mele cu Marele Vindecător, Marele Pontif.

Da, era o duminică. Ştiam că duminica are mai puțin de lucru şi-l aşteptam. Ploua, o ploaie de început de vară, abundentă şi facilă. Miroase a pământ ud, a vegetație fericită. Aştept. Ora patru, cinci, şase, şapte. Sună de două ori. A venit Ara. Deschid. Sunt singură acasă. Aurica e liberă, e plecată. Ara e gătit. O cravată oribilă, acul şi mai oribil, hainele lui maron, o cămaşă idioată roz şi inelul splendid în deget. Se aşează. Se uită la ceas. Îl privesc, stăpânindu-mi enervarea. Aştept tăcând.

Spune:

— Am venit să te văd câteva minute, mi-a fost dor de tine şi am venit... Am bilet la Operă...

Tac. Se uită iar la ceas.

— ...Ştii... cântă X, fostul meu pacient. Sunt obligat.

Tac. Mă priveşte.

— ...am avut mult de lucru. Mi-am aranjat corespondența rămasă în urmă... Ce-ai mai făcut zilele astea?

— Te-am aşteptat.

Surâde mieros, politicos. Inima mea e în pustiu. Se uită iar la ceas.

— Am să caut zilele astea să vin să te văd. Vezi, Ana, trebuie să muncesc mult. Trebuie să-mi cuceresc un loc... demn

de tine... Voi ocupa, poate, o catedră de profesor... cercetător ştiinţific în Academie... în fine, un loc demn de tine... nu se poate oricum...

— Îmi placi oricum.

Surâde iar. Şopteşte:

— Mă gândesc chiar să vând ceva...

— Să vinzi?

— Da, ca să realizez nişte bani şi să-mi cumpăr haine demne de tine...

— Dar nu câştigi destul?... Cum să vinzi...

— În fine, oi vedea...

Am ameţit... că nici la balamuc, cu un nebun conversaţia n-ar fi fost mai anapoda. Afară se aude ploaia. Ploaie abundentă, generoasă, de vară.

Se ridică. Îmi sărută mâna. Se scuză.

— Înţelegi... n-aş vrea să întârzii...

— Da, înţeleg.

Şi a plecat. Am auzit maşina plecând. Am ieşit în balcon. Am văzut maşina plecând. Ploua. Am ridicat faţa în sus spre cer. Ploua. Au curs picături pe faţa mea. Ploaie? Lacrimi?

În casă m-am plimbat de colo-colo. Singură. Aşa se plimba Filip când era cu mine, zece ani. Cu pasul lui splendid, cu trupul lui splendid... A stat zece ani lângă mine, dar eu eram atunci în fiecare clipă sigură că va pleca. Aşteptam să plece. Acum mă plimb singură şi aştept să vie Ara şi să nu mai plece. Aştept. Aştept. Dar moartă ce voi mai aştepta? Pentru ce nu se termină aşteptarea? Aştept, aştept să se facă mâine. Poate mâine va veni Ara, poate. Acum e la Operă, iar eu aştept, aştept... aştept... Şi Dumnezeu din mine aşteaptă şi El. Aşteaptă...

Şi Ara a venit din ce în ce mai rar. Noaptea târziu, ca hoţii, era prost dispus, obosit, transpirat. Nici parfum de trandafiri în păr nu-şi mai pune. Hainele îi miros a mucegai, a gaz, a mâncare şi transpiraţie. Întotdeauna vine cu aceleaşi haine. Cămaşa pare a o schimba la o săptămână. Şi nu se sfieşte. E liniştit, solemn şi prost dispus.

*

Fiecare om are cheia lui secretă. Unii au pierdut, definitiv cheia, alții se amăgesc că au găsit-o, alții o caută cu îndârjire, alții au găsit cheia şi nu ştiu că au găsit-o şi o pierd din nebăgare de seamă. Şi numai cel care a găsit cheia şi e conştient că a găsit-o şi nu o mai pierde e întreg. Unii sunt nebuni şi nimeni nu ştie. Sunt tăcuți şi nu fac niciun rău. Mor şi nimeni nu ştie că a murit un nebun. Alții nu sunt nebuni, dar nu se stăpânesc, afişează exaltarea lor, o poartă, o cresc, o fecundează, şi lumea, fascinată, se întreabă care e diferența între un geniu şi un nebun; alții sunt slabi şi trişti în fața nebuniei lor şi se lasă copleşiți. Nebunia în ei e atotputernică... În fine, am cunoscut mulți oameni, nebănuit de mulți, fiecare cu cheia lui.

Oare prietenul meu Ciprian din ce categorie face parte? Un medium întunecat sau o verigă importantă într-un lanț şi mai important? Se trezea numai când cablul fulgurant vibra? Dar Ara? Cine ar putea spune sau cine ar îndrăzni să judece? Eu nu. Iată, iată. Dacă despre Ara Surenian am spus că ştiu că a fost amestecat în viețile mele trecute, am spus-o pentru că am „văzut". De Ciprian spun că „desigur", că „probabil" a fost amestecat. În tot cazul, în viața asta, amestecul lui a fost de netăgăduit.

Ciprian, îmi amintesc, a fost dintre primii oameni care mi-a vorbit de doctorul Surenian. M-a întrebat dacă-l cunosc şi mi-a afirmat că doreşte să-l cunoască. Eu însă mă gândeam: „Dacă ar fi dorit mult să-l cunoască, ar fi făcut ca mine, ar fi găsit mijlocul să meargă la el. Ara Surenian e doctor, oricine poate ajunge la el." Nici în ziua când Ciprian mi-a telefonat să mă întrebe dacă am nevoie de el, nici atunci nu i-am vorbit de Ara, dar iată că, neaşteptat, primesc un telefon de la Ciprian. Pretinde că trebuie să mă vadă, că trebuie să-mi spună ceva. Măcar câteva minute. Socotesc în grabă: „Ara a fost iar poftit la masă pe la pacienți – obligații – va veni desigur târziu... 5... 6... 7 poate. Totuşi, cred că va veni. Dacă Ciprian soseşte pe la trei, trei şi jumătate şi pleacă pe la pa-

tru şi jumătate – cinci, e tocmai, bine. Nu se vor întâlni.”

Bun. E duminică. Stau şi-l aştept întâi pe Ciprian. Ciprian vine. Îmi povesteşte fleacuri. Are un glas de bas care face să pară important orice spune, dar nu mă mai las păcălită. Fleacuri!... Sunt nerăbdătoare. Trece un ceas, două. Se apropie ora când Ara ar putea sosi. Dar Ciprian nu pleacă. Stă. A mai trecut un sfert de oră. Acum, oricând poate veni Ara. Din clipă în clipă. Dar deodată mă apucă o dorință de a-i arăta lui Ciprian că-l cunosc pe doctorul Ara Surenian. Şi nu mai caut să-l gonesc, dimpotrivă. Ascult ce vorbeşte şi aştept. Ce-o fi, o fi! Îl va cunoaşte pe Ara, şi va crede ce va voi. N-am ce ascunde, îmi spun, nu fac nimic urât, dimpotrivă. Deodată îi spun lui Ciprian:

— Ții minte, atunci când ți s-a părut că te-am strigat, că am avut nevoie de tine?

— Da, ştiu, acum trei săptămâni...

— Ei bine, eram cu doctorul Surenian.

— Doctorul Surenian? îl cunoşti?

— Da.

— Aş vrea şi eu să-l cunosc.

— Va veni acum la mine.

— Atunci stau să-l întâlnesc şi eu.

— Cum vrei.

— Stau.

— Şi dacă ai vrut să-l cunoşti de ce n-ai căutat până acum să-l cunoşti? Pentru ce întârzii în tot ce vrei să faci?

Se scuză fără putere, cu orgoliul unui copil prins cu o greşeală. Conversația acum între noi lâncezeşte: îl aşteptăm pe doctorul Surenian. În fine, soneria se aude: de două ori, aşa cum sună Ara. Mă duc să deschid. El e. Vine în salon. Ciprian e în picioare. Îşi dau mâna. Ara abia se uită la Ciprian. Pare obosit. A muncit sau a mâncat desigur mult. Se aşează pe canapea şi adoarme imediat. Ciprian e uluit. Eu sfidez. Atâta originalitate îmi face cinste.

— Doctorul Surenian adoarme aşa întotdeauna? întreabă Ciprian în şoaptă.

— Cam aşa, spun eu cu glas tare.

Ciprian spune tainic:

— Cred că a adormit pentru că nu suportă puterea mea.

Rămân cu gura căscată, dar nu răspund nimic.

— Bine, dar... omul e bolnav... E ceva periculos, şopteşte Ciprian după câteva minute.

— Nu cred. Ăsta e echilibrul lui.

— Bine, dar tu ştii că dacă ar lucra cu centrul inimii...

— Da. Ştiu.

— Dar trebuie să-i spui şi lui...

— I-am spus.

— Şi?

— Şi nimic. Nu aude. Am făcut tot ce-am putut. Până acum nu a auzit.

— Să încerc să-i spun eu, să-i deştept eu inima...

Simt o revoltă. Şi iar, cu acelaşi superb orgoliu, ca o demonstrație, îl deştept pe Ara.

— Ara... Ara...

Ara deschide ochii. Îmi surâde. Mă ia de mână. „Aşa, îmi spun, să vadă şi Ciprian cum mă iubeşte Ara Surenian, Marele Telepat, să vadă, ca să-i deschidă el inima. Aşa!”

— Ara...

— Da.

— Prietenul meu Ciprian vrea să vorbească cu tine. Ştii, el este un om care s-a ocupat mult de probleme de parapsihologic... Ştie multe lucruri interesante. E un bun prieten al meu...

Ara spune, fără să se uite la Ciprian:

— E foarte simpatic.

Şi uşor, ca un copil nevinovat, adoarme din nou.

Ciprian e atât de uluit, încât abia mă stăpânesc să nu izbucnesc în râs.

— Da, da, probabil, nu suportă forța mea!

— Aşa, aşa...

Mă amuz. Azi nu-mi este milă de Ara. E duminică, n-a muncit prea mult. Mai are timp să se odihnească şi vreau să-i dau o lecție lui Ciprian. Îl deştept iar pe doctor. Încet, îi mângâi fruntea, uşor părul.

— Ara... Ara... hai, Ara...

— Hai, Ara, hai, Ara... şopteşte Ara şi deschide ochii încet, oblic. Ochii lui lucesc, verzi, fantastici de stranii şi cu o putere de nedescris.

Ciprian îi spune:

— Domnule doctor, dumneavoastră ar trebui să ştiți că, aşa cum lucrați, e... nu e... în fine, e periculos!

— Cum lucrez? întreabă Ara cu o vioiciune de fulger.

— Cu plexul solar, şi ar trebui să lucrați cu inima...

Doctorul îl priveşte, apoi închide ochii şi şopteşte fără interes:

— Da, ştiu... inima...

— Ştiți?

— Da... mi-a spus Ana.

Şi-mi mângâie mâna. Apoi mă întreabă, duios:

— N-ai sifon?

— Ba da, aduc îndată.

Mă ridic, doctorul adoarme şi Ciprian rămâne stingher, jenat în fața lui.

— Totuşi, spune Ciprian, ar trebui avut o conversație serioasă cu el. Ar trebui să vorbesc serios cu el... să-i explic.

— Mă rog... cine te-mpiedică? N-ai făcut niciun efort ca să-l cunoşti şi acum te simți obligat să-l salvezi... aşa, pe loc... Tu de ce nu vindeci oameni? Încearcă şi tu... să vindeci...

Îmi pare că asist la o luptă de orgoliu: care pe care...

Ciprian mă priveşte cu uluire. Orgoliul lui e inconştient şi copilăros, de aceea pare smerit. Vrea să vorbească tare, apoi îmi şopteşte:

— Totuşi, nu e bine, nu e bine. Nu e conştient, tu ştii, Ana, că nu e bine.

— Ştiu, dar o să se deştepte. Tocmai asta caut de când îl cunosc. Ciprian, tu nu ştii cât este de dotat omul acesta!

— Nu mă-ndoiesc...

Ara Surenian doarme. Abia se trezeşte ca să bea cu poftă sifon rece cu lămâie. Nici nu deschide ochii. Bea cu ochii închişi. Ciprian se scoală să plece.

— Ara, pleacă Ciprian...

— Pentru ce să plece? E foarte simpatic. Să mai stea.

Ciprian, cu orgoliul măgulit, mai stă.

— Ar trebui totuşi să-l mai văd... când nu e aşa obosit... să-i explic.

— E doctor. Poți merge oricând la el.

Ciprian pleacă. Rămân cu Ara, care doarme profund.

Mă aşez lângă el, ca de obicei. Pe canapea, ghemuită lângă el, cu capul pe pieptul lui. Doarme. Dar iată că deodată simt că-l obosesc. După câteva clipe, mâna lui într-adevăr mă împinge de la el. Gestul lui mă întristează atât de profund şi dureros, ca şi cum aş fi primit o veste proastă. Poate că mi s-a părut, mă trag iar lângă Ara. Ara mă respinge iar. Stau nemişcata ceva mai departe de el. Ce ciudat! Inima-mi bate tare în piept, ca în clipele hotărâtoare. Ce s-a întâmplat? Ce putere mă supune? O putere pe care încă nu o cunosc şi care mă constrânge, mă îndeamnă, mă sileşte să-i dau atenție. Bate inima ca un om rătăcit la o uşă închisă, şi-mi vine să strig: „Cine-i? Şi ce vrei? Ce vrea inima să-mi spună şi nu are glas?” Bate, bate şi eu nu înțeleg ce vrea. Am auzit că, înainte de cataclisme, animalele sunt cuprinse de spaimă şi vor să prevină pe stăpânii lor şi nu ştiu cum. Aşa se zbate inima mea acum: ca un animal înspăimântat, încuiat într-un loc periculos...

Ce s-a întâmplat? Ara e obosit? A mâncat mult. Să-l las să doarmă şi apoi, odihnit... Da, doarme. Străin. Întunecat. Nu îndrăznesc să-l deştept. Stau nemişcată. Mă uit la fața lui. Are o față severă cu o grimasă de blazare, parcă dezgust. Apoi se deşteaptă pe jumătate, nu se uită la mine, se uită la ceas şi şopteşte:

— Trebuie să plec.

— De ce?

— Aşa.

— Bine.

Se scoală, îşi ia rămas bun, îmi sărută mâna, mă sărută pe amândoi obrajii, aşa cum se sărută femeile între ele, fără rost, şi pleacă. A plecat. Peste zece minute sună telefonul:

— Eu sunt, Ara. Am ajuns acasă. Bună seara.

— Bună seara.

Asta a fost tot.

M-am culcat şi am adormit îndată. În noapte, târziu, m-am deşteptat. Mi se părea că mi s-a întâmplat o mare nenorocire. „Oare Ara nu mă iubeşte?” m-am întrebat. Îmi amintesc de Marta, de îndoielile ei în ceea ce îl priveşte pe Ara şi dragostea lui pentru mine. Ara nu mă iubeşte. Asta e. Nu mă iubeşte. Oare nu mă iubeşte? Niciodată nu mi-a spus că mă iubeşte. Îmi era spaimă în suflet, în gânduri şi în trup. Argumentele contra sau pentru nu aveau valoare. Numai spaima avea realitate. Presimțiri? Luciditate? Haos? Într-adevăr, mă iubea oare? Ştiam că e un lucru rar şi greu să iubeşti. E uşor să te îndrăgosteşti, e comod să te obişnuieşti, e facil să ai slăbiciuni, dar e greu, greu şi rar să iubeşti. Eu iubeam. Dar Ara iubea? Era oare capabil să iubească? Şi dacă voi afla că nu mă iubeşte ce sens mai avea întâlnirea noastră? Niciunul. Dar cum poți afla dacă te iubeşte cineva? Că stă cu tine? Poate sta din orgoliu satisfăcut, din plăcere, din frivolitate, curiozitate, laşitate. Sunt înspăimântată la gândul durerii care mă aşteaptă şi înspăimântată de imposibilitatea mea de a scăpa de durere. Sunt ca un om insuficient narcotizat pentru o operație grea, dar destul de narcotizat ca să nu poată nici fugi, nici spune că nu e suficient adormit.

Acum mă batjocoresc pe mine însămi ca să-mi fac curaj, dar sunt cu desăvârşire laşă. La gândul că ar putea să nu mă iubească mi se moaie oasele, mă dor oasele, trupul până la oase. Acesta este omul meu şi trebuie să mă iubească. Trebuie. Nu admit altfel. Mă mângâi tocmai cu gândul imposibilității de a fi atât de tare dezamăgită. Resping, refuz să primesc durerea, refulez spaima în adâncul firii şi, la suprafața gândurilor, admit o consolare mediocră.

S-a luminat din nou de zi. Durerea s-a deşteptat înaintea mea, mai bine zis, m-a deşteptat durerea care, folosind somnul şi nepaza mea, a găsit loc să iasă la suprafață şi să strige.

Toți oamenii au suferit din dragoste, şi eu am mai suferit, dar ca acum niciodată. Sinuciderea nu-mi părea o soluție, iar

viața fără Ara nu părea posibilă. Fără el eram tăiată de însăşi jumătatea mea. Ce-mi mai rămânea de făcut? Atunci nu voiam să admit că ştiu ce-mi mai rămânea de făcut. Mi-am adunat puterile mele omeneşti şi m-am pregătit să lupt. Nu se putea să nu mă iubească. Am răbdat până seara şi nu i-am telefonat şi nici el nu a telefonat. Pe seară, i-am telefonat Martei şi am rugat-o să meargă cu mine la Ara acasă. Nu aveam putere să fiu singură.

Am mers cu Marta, seara târziu. Am aşteptat în antreiaş. Mai erau câțiva pacienți. Doi țărani, două cucoane, un tânăr elegant. Vorbeau. Una din cucoane spunea:

— De când vin aici sunt fericită. Eram pe pragul sinuciderii şi el m-a vindecat. Nu mâncam, nu dormeam şi acum m-am vindecat. Dumnezeu să-l binecuvânteze!

Ceilalți dau din cap afirmativ.

— Nu ştiu ce mă voi face mai târziu. Mi se pare că, dacă n-am să-l mai văd, mă voi îmbolnăvi iar mai rău...

— Puterea lui e mare.

Uşa se deschide. Apare doctorul Surenian. Pare plictisit. Ne vede, pe Marta şi pe mine. Vine încet şi ne sărută mâna. Marta îi spune în şoaptă:

— Te aşteptăm, doctore, da? Mergem să mâncam la Ana.

— Nu e prea târziu?

— Nu, de ce? spun eu.

— Bine...

Una din paciente se ridică în picioare ca să-l urmeze în cabinetul de consultații. Doctorul întârzie, vorbeşte cu cealaltă doamnă, cea care îl lăudase cu câteva clipe înainte.

— Cum te simți?

— Bine! Atât de bine!

Îl priveşte cu ochi înflăcărați. Are o rochie tare decoltată. Doctorul se apropie de ea şi-i pune mâna pe piept în dreptul inimii. Femeia închide ochii. O clipă, doctorul se întoarce să plece în cabinet. O văd pe cealaltă doamnă, cea care se pregătea să intre în cabinetul de consultații, că se clatină. Doctorul o prinde tocmai când era să cadă jos, pe spate.

— A adormit! spune doctorul liniştit şi o trezeşte cu uşu-

rință. O duce în cabinet la el.

Eu ce simt? Dumnezeu ştie ce simt, dar nu doresc nimănui să simtă ce simt eu! Haos. Mă pipăi. Nu sunt adormită, nu visez. Sunt trează. Totul e aievea. Tot. Şi gelozia mea şi exaltarea şi hotărârea mea. Tot. A trecut iar un ceas. Au plecat toți pacienții. Apoi ritualul începe: Ieşim în stradă. Apoi dezlegarea câinelui, stingerea luminii, încuierea uşilor, încuierea porții. În casă, telefonul sună zadarnic. Afară, o extraordinară noapte de primăvară domneşte. Şi stelele toate pe cer. Mâine va răsări soarele. Desigur va răsări. De ce să nu răsară? E haos? Unde e haosul? În mine, numai în mine. Am plecat toți trei. Doctorul la mijloc. Marta într-o parte, eu în cealaltă. Umblăm. Luăm o maşină. Doctorul e la mijloc. Marta într-o parte, eu în cealaltă. O ține şi pe Marta de mână şi pe mine. Opreşte maşina la o cofetărie. Greoi, se dă jos.

— Iau înghețată.

— Da, înghețată, spune Marta, căutând să se prefacă bucuroasă. Îl văd în cofetărie. De departe, e un titan de masivitate şi-mi este teamă de el. Iată de cine depind eu şi viața mea, rugăciunea mea, fericirea mea. O putere creşte în mine. Nu se poate, nu se poate, îmi spun. Voi şti să-l cuceresc, voi şti să-i plac, voi şti să-l fac al meu.

— Unde te duci? mă întreabă Marta.

— Până la doctor, să-i ajut.

O privire rapidă a Martei, ochii ei atât de ageri au lucit ironic, dar nu-mi pasă. N-are să comande ea... Fac ce vreau, cum vreau şi când vreau. Cobor. Îmi simt pasul. Ce pas? Da, pas de femeie excitată, de femeie care vrea să placă. Îmi legăn unduios şoldurile. Fusta mi-e strâmtă şi crăpată pe picior. Iese pulpa piciorului la fiecare pas. În fața cofetăriei e lume. Bărbații se întorc să mă privească. Îmi place. Da, îl voi cuceri. Intru în cofetărie. Se uită lumea la mine. Se uită şi doctorul. I-a făcut în fine plăcere. Îi place să vadă toată lumea că pe el îl caut. Râd. Îmi stă bine când râd, am dinți superbi. Mă răsfăț. Îl ajut pe doctor să ducă pachetele.

— Ce-ai cumpărat? Pentru ce atâtea pachete?

— Înghețată, frişcă, langues de chat...

Suntem iar în maşină. Ajungem acasă. În grabă, Aurica ne serveşte masa. E şi vin. Friptură rece, salată, înghețată, cafea fierbinte cu frişcă. Iar e sărbătoare. Dar doctorul nici nu se uită la mine, adoarme imediat. Îi dau să mănânce în gură. Mă scol de la masă ca să-i ridic şervetul, mă mişc în jurul lui ca în jurul unei statui sfinte pe care o servesc. Se lasă răsfățat cu indiferență, greoi. Marta e crispată. Masa s-a terminat. Doctorul se scoală şi merge în salonaşul mic, verde. Stau cu Marta în sufragerie. Nu vorbim. Eu îmi țin capul între mâini, coatele pe masă.

— Ce-i cu tine?

— N-am dormit azi-noapte.

— De ce?

— Nu ştiu.

— Şi doctorul e obosit.

— Da. Merg să-l deştept ca să nu stea prea târziu.

— E jos maşina? Mă conduce?

— Da. Desigur.

Şi merg în salonaş. E semiîntuneric. Lumina vine numai din odaia de alături, ireală, strecurată prin geamurile mari. Pe canapea, masiv, aşezat pe perne, Ara doarme. Sunt în prag şi mă cuprinde o teamă, un fior. Sufletul meu devine o fărâmă de clipă, atât de scurt timp încât nici nu pot prinde bine amintirea – sufletul unui copil mic şi chinuit. În lumina asta a odăii, l-am văzut pe Marele Vrăjitor, călăul meu. Nu e Ara Surenian, e Marele Vrăjitor. E acolo, aşezat în umbra odăii. Mă uit cu uimire şi groază. Pentru ce în clipa asta, tocmai acum, a răsărit amintirea, halucinanta amintire, dureroasa amintire? Vreau să înving teama. Îmi spun: „Nu e Marele Vrăjitor, călăul, e Ara Surenian, doctorul Surenian, vindecătorul, iubitul meu, bărbatul meu.” Merg până la el, plutesc uşor, ca în vis. Am pierdut noțiunea timpului. Sunt eu – cea din eternitate, eu – cea din totdeauna, eu în luptă cu mine însămi şi destinul meu.

Îmi este şi milă de oboseala lui. Profit că doarme şi, făcând un efort asupra mea, învingând teama, ajung până la el şi mă aşez, mă cuibăresc câteva minute lângă el. Toată tensiu-

nea mi se îndulceşte. Aşez capul pe umărul lui. În fine, în fine, sunt iar lângă el. Vrăjitorul a dispărut. E Ara, iubitul. El nu se mişcă, doarme. Dar nu pot sta mult aşa. Marta e alături, singură, aşteaptă. O fi şi ea obosită. Câteva clipe... câteva clipe... Doar câteva clipe încă din eternitatea în care sunt cuprinsă. Inima mea bate, bate... Şi inima lui Ara bate. Îi simt pulsul. Şi el are inimă. Inima lui bate... bate... Am senzația că am pierdut ceva şi nu-mi amintesc ce. Parcă o cheie. Ce cheie? A mea? Cheia de la poarta lui Ara? Cheia lacătului mic de oțel. Încă îmi vuieşte sensul eternității cuprins în ființa mea, sensul destinului meu încătuşat în mine. Mă reculeg.

— Ara, hai, Ara, hai, Ara... murmur încet, încet ca un descântec.

Îl simt că se deşteaptă. E tot prost dispus. Străin. Mă lipesc de el, îl sărut uşor pe gură şi-l întreb în şoaptă, într-un elan nemărginit:

— Ara, mă iubeşti?

Pare a se deştepta bine. Murmură dezgustat:

— Am o mare simpatie pentru tine...

Simt o lovitură în inima, o lovitura sălbatică... Mă ridic ca biciuită cu foc şi ies din odaie.

— Ce-i cu tine? întreabă Marta, sculându-se în picioare.

— Nimic.

— Eşti palidă ca moartea...

— Nu ştiu... poate o indigestie... Te rog să plecați imediat, te rog... imediat...

Marta se uită la ceas. Spune:

— Douăsprezece şi cinci...

Un fior mă cuprinde. E marți de cinci minute. Şi-i spun Martei:

— Marți, Marta. E marți de cinci minute. E marți...

— Îți este rău, Ana, nu pot pleca.

— Te rog să plecați imediat şi mai ales să-l iei şi pe doctor cu tine. Să nu mă laşi cu el...

Şi sub privirea uimită a Martei mai murmur:

— ...am să-ți spun mâine... mâine...

Din salonaşul verde soseşte doctorul grăbit. Eu spun cu

glas tare Martei:

— Bună seara... bună seara. Da, sunt foarte obosită. Bună seara, doctore. Condu-o, te rog, pe Marta acasă.

— Şi tu... pari...

— Da, mă voi culca imediat...

Marta mă întreabă în şoaptă:

— Nu vrei să stau cu tine?

— Nu, nu vreau, mă culc... Bună seara, doctore.

Ara îmi sărută mâna şi pleacă cu Marta, dar când Marta e pe scară, el nu închide uşa, ci se întoarce cu violență şi reintră în casă. A lăsat uşa deschisă în urma lui.

— Ana, ce ai?

— Nimic, vreau să mă culc.

— Să mai stau puțin?

— Nu, deloc, te aşteaptă Marta.

Îmi ia mâna.

— Eşti ca gheața. Ce ai?

— Am să mă încălzesc. Du-te, te rog...

De afară, glasul Martei strigă: „Doctore, doctore."

În tot timpul ăsta fac eforturi supranaturale să nu leşin şi să țin locului puterea din inimă, ca să nu se întâmple ceva. Fac un efort supraomenesc să-mi amintesc că nu am voie să sufăr atât de tare din dragoste omenească, căci se poate întâmpla o nenorocire: mie sau lui. Cu amândouă mâinile îmi apăs inima şi o rog să se potolească. Îi vorbesc ca unui copil. „O să-mi treacă, îi spun, ai răbdare, stai, o să-mi treacă". Simt că fiecare bătaie a ei, atât de violentă, este o durere şi pentru mine, dar mai ales pentru puterea sacră din ea. Sunt ca o femeie care se ştie însărcinată şi-şi apasă cu mâinile pântecele, apărând copilul din pântece, de o lovitură, spaimă sau emoție prea mare. Copilul meu e în inimă, un copil sfânt, crescut până acum cu atâta grijă de mine şi pe care-l las acum batjocorit de sentimente mediocre, meschine, chinuitoare. Simt că pot muri. O, de-aş fi putut plânge! S-a sfârşit. S-a sfârşit. Dragostea s-a sfârşit, pentru mine s-a sfârşit pentru totdeauna şi simt cum se sfâşie în mine legăturile cele mai adânci, omeneşti din trup, suflet...

Sună telefonul. Ridic receptorul. E doctorul:
— Ana, ce-ai avut?
— Sunt obosită.
— Am oprit maşina. Să mă întorc?
— Nu, mulțumesc. Am să mă culc.
— Poate că ar fi bine să vin acum la tine...
— Nu, sunt prea obosită...
— Mâine?
— Mâine.

Am închis telefonul. Nu ştiam cum să mă descarc de durere, nespusa durere din inimă. Ştiam că niciodată nu voi mai fi ce-am fost. Ceva murise în mine. Aşa cum poți omorî un om cu o lovitură de cuțit în inimă... Parcă mă lovise cu o copită un cal în inimă, şi mai ales un simțământ că se întâmplase ceva iremediabil şi atât de grav încât niciodată, niciodată nu se va mai putea repara, că niciodată nimeni nu va putea repara. Mi-a fost şi milă de mine şi spaimă de ce mi se întâmpla. Oarecum asistasem la moartea mea cea pământească, moartea inimii mele pământeşti, cea care dorise iubire absolută cu o biată făptură omenească.

M-am culcat şi am stins lumina. Am adormit brusc cu mâinile pe inimă. O cădere. Când m-am deşteptat se lumina de zi. Da, soarele răsărea. Splendoarea de lumină şi viață, dumnezeiasca putere exista. Haosul era numai în mine. Şi-mi dam seama că haosul exista numai pentru că nu aveam putere să hotărăsc lumina şi în mine. Mi-am spus: „În Tibet, m-a băgat în oală şi m-a ținut douăzeci de ani, acum m-a întemnițat în sentimente meschine. Sunt prizoniera lui". Apoi am strigat într-un fior: „Nu prizoniera lui, eu sunt călăul meu, în mine e şi durere, dar şi putința de a mă libera. De mine, de mine depinde, eu, eu, numai eu pot să mă liberez. Acum trebuie, cu orice efort, trebuie! Unde e dulceața libertății? În mine, numai în mine! Unde e dulceața armoniei? În mine, numai în mine!" M-am cutremurat şi am înțeles că trăiam sub semnul înalt al oamenilor cărora li se răspunde, a oamenilor care sunt aşteptați, cuvântul auzit, acțiunile văzute, oameni responsabili de destinul lor.

În zori, a sunat telefonul. Era Ara.

— Ana, dormi?

— Nu.

— Nici eu. Pot să-ți spun că e unica noapte din viața mea în care am avut insomnie.

— Nu face nimic. Ai să dormi mâine...

— Am să caut să viu devreme să te văd.

— Îți mulțumesc.

Dis-de-dimineață, foarte devreme, am auzit soneria, de două ori. Aurica a sosit speriată.

— V-ați deşteptat? A venit domnul doctor!

Ara a intrat fără să ceară voie. Stăpân. S-a aşezat pe pat lângă mine. Eu am avut un fior. Ara avea cămaşa din ajun, mototolită tare şi la guler – acul blestemat. A pus mâna pe mine.

— Ai febră?

— Nu.

— Ana, ce-i cu tine?

— Uite, Ara, să lăsăm toate astea în pace. Eu nu mai pot. Nu e ce-am vrut eu. Am înțeles... trebuia să înțeleg de la început... mi-a fost greu... peste măsură de greu... te-am iubit prea tare... am greşit... credeam că iubirea mea ajunge... motivează orice... Am înțeles... acum...

— Ce-ai înțeles?

— Că tu... nu... mă iubeşti. Totul s-a sfârşit.

Lacrimile îmi curg pe față.

— Dar pentru ce? Te-ai supărat ieri că...

— Da, ieri... că...

— Mă deşteptasem din somn... eram obosit... amețit...

— Da, da, ştiu. Nu face nimic. Simțeam, presimțeam, dar nu aveam puterea să cred... Acum am înțeles. Te-am încurcat şi pe tine... nu trebuia aşa... viața noastră nu e ce trebuie.

Plâng în hohote, vorbesc ca o ultimă încercare... Cine îl opreşte acum să dreagă totul?

Ara tace. Deodată spune:

— E de vină numai prietenul tău, cel de duminică, cum îl

cheamă?...

Tresar.

— Cine? Ciprian?

— Da, da. Ştiu eu ce ştiu... Oi fi simțind tu multe, dar şi eu simt. Totul era perfect până la el...

Mă ridic de pe pernă şi simt lacrimile cum îmi alunecă pe gât.

— Dacă era perfect, nu se putea strica...

— Aşa spun şi eu. Şi am să-i arăt eu lui să se amestece în viața mea! Eu am emanații mai puternice ca ale lui.

Mă îngrozeşte felul în care gândeşte Ara.

— Ai înnebunit, Ara? Pentru ce îl învinuieşti pe om? Ce interes ar avea şi cum să se fi amestecat? Şi dacă s-a amestecat, a făcut-o fără voia lui, poate trimis ca să se lămurească lucrurile...

— Las' că ştiu eu!

— Ce, el te-a învățat să-mi spui, când te întreb dacă mă iubeşti, că ai „o mare simpatie" pentru mine?...

— Parcă eu ştiu ce vorbesc când dorm!

— Altă dată ştii...

— Tocmai asta spun şi eu. A profitat prietenul tău „ocultistul" să-şi vâre coada în viața mea...

— Dar cum, Ara, cum? De obicei, nu crezi nimic din lucrurile astea...

— Cum nu cred? Dar eu cu ce puteri lucrez? Vrei să-ți arăt tot ce pot? Vrei să-l vezi pe prietenul tău cum îl fac să vorbească în somn cu nevasta lui ce nu trebuie?

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar asta e magie neagră!

— Dar el ce face? Ce, eu să nu mă apăr?

— Dar nu a făcut nimic omul!

— Cum nu a făcut? N-ai văzut cum voia să mă învețe el pe mine ce trebuie să fac şi cum să lucrez? Ce trebuie să fac cu inima mea?

— Şi eu am vrut să te învăț, şi eu ți-am spus... şi eu...

— Tu... este altceva! Ție ți-am dat eu voie... tu ai voie să vorbeşti tot ce-ți trece prin minte, eşti femeie, tu... cu tine nu-mi pun mintea... Dar el... am simțit că...

— Ce-ai simțit?

Mă ia în brațe.

— Am simțit că azi-noapte n-am dormit, că tu te-ai îndoit şi că el vrea să ne despartă.

Nu ştiam niciodată ce mijloace întrebuințează destinul ca să se împlinească! Viața se împlineşte din fapte mărunte, din fapte obişnuite, câteodată anoste, câteodată cutremurătoare, înlănțuirea lor dă tonul vieții unui om, a destinului lui, destin dintr-un început cuprins în caracterul lui, făptura lui...

Doctorul vorbeşte, iar eu mă gândesc vertiginos că poate, într-adevăr, Ciprian a folosit unele forțe superioare ca să catalizeze ceva ce trebuia mai demult să înțeleg şi n-am avut puterea s-o fac. Vertiginos îmi amintesc că, de la el de acasă, Ciprian a auzit chemarea mea, şi-mi mai amintesc că, în ajun, el îmi telefonase că trebuie să vină să mă vadă, că are ceva important să-mi spună şi că, după ce a stat două ceasuri, a plecat fără să-mi spună nimic, liniştit ca şi cum şi-ar fi făcut datoria. Şi apoi, îmi mai amintesc acum iar lacătul, lacătul şi nesupunerea mea. Da, da, verdictul a fost dat. Îmi este rece pe şira spinării. Mă simt bolnavă. Lacrimile îmi curg nestingherite, ca un izvor nesecat.

Doctorul vorbeşte:

— Vezi că, a avea o mare simpatie... când ți-am spus că am o mare simpatie...

Vrea să explice, când i-ar fi atât de uşor să-mi spună: „Te iubesc...” dar îmi mai dau seama că nu poate, nu poate. Alte minciuni poate spune, dar asta nu. De altfel, îmi dau seama că niciodată nu mi-a spus că mă iubeşte, tot felul de vorbe, dar niciodată „te iubesc”. Parcă e împiedicat.

— Nu, Ara, degeaba. Nu mă iubeşti. Îți plac, dar nu mă iubeşti. De altfel, niciodată nu mi-ai spus că mă iubeşti...

— Eu? Niciodată?

A rămas mirat. Mă uit la el. Poate că-mi va spune acum că mă iubeşte şi mă va trezi din visul urât al pustiului. Aştept, aştept, aştept... Nu, nu spune nimic.

— Eşti un copil răsfățat... murmură jenat.

Caută să-mi mângâie sânii. Cămaşa mi se deschide. Vrea

să pună mâna între sâni, aşa cum a pus-o ieri pacientei în sala de aşteptare. Cunoaşte puterea mâinii lui. Vreau să mă trag înapoi, să nu mă las, să închei cămaşa, dar el îmi dă mâna la o parte cu putere şi priveşte locul inimii. Mă întreabă cu uimire:

— Ce-ai aici?

Plec capul şi mă uit: în dreptul inimii, am o pată neagră, o vânătaie, da, într-adevăr, ca şi cum mi-ar fi tras un cal o copită.

— M-ai lovit tu, îi spun.

— Eu, când? Cu ce?

— Cu vorba, cu răceala, cu „marea simpatie”!

— Eşti copil... E imposibil. Cine te-a lovit aşa barbar?...

— Tu, îți spun. Şi e posibil. Inima poate fi lovită şi din lăuntrul ei, nu numai din afară. Vezi, Ara, ți-am spus să nu te joci cu mine că e periculos. Eu nu mai am voie să sufăr lucruri de o calitate mediocră. Eu nu mă pot sinucide, dar te previn că pot muri. Inima mea nu mai poate suporta orice...

Îl simt că-l enervează ce vorbesc.

— Dar cine s-a jucat?

— Tu. Înțelegi? Tu. Am crezut că mă căsătoresc cu tine, că fac un lucru sfânt şi tu te-ai distrat. Pentru că nu mă iubeşti, nu poți crede că te iubesc; iar eu, pentru că te iubesc, nu pot crede că nu mă iubeşti. Asta e tot. De aici neînțelegerea noastră. Nici măcar nu te învinuiesc.

Şi plâng în hohote.

— Ți-am spus că trebuie să mai aşteptăm.

— Nu avem niciun motiv să mai aşteptăm. Vreau să mă căsătoresc imediat cu tine sau vreau să mă despart imediat.

— Vezi, Ana, eu nu sunt un om ca toată lumea...

— Ştiu. Nici eu nu sunt. Ți-am spus de la început ce vreau. Dacă nu se poate, pentru ce nu mi-ai spus desluşit? Sau spune acum că nu se poate... Spune!

Lacrimile mele curg şiroaie.

Ara tace.

— Pentru ce taci? Eu ce să fac? Dacă dragostea mea ar fi mai potolită... Tocmai pentru că nu eşti ca toată lumea te-am

ales şi am îndrăznit să mă port cu tine atât... atât de ciudat. În clipa asta, Ara, îți spun că azi-noapte când am înțeles că nu mă iubeşti, am gustat din gustul morții. Dragostea mea pentru tine era desăvârşită... şi te rog, te implor, nu mă face să sufăr. Dac-ai şti cum te iubesc, Ara, dac-ai şti... fără margini, fără reticențe... Poate vrei să mă vezi moartă, ca să mă crezi...

Plâng în hohote.

— Taci... taci...

Îşi ascunde capul pe pieptul meu, fruntea lui pe inima mea, şi mă strânge tare la el. Apoi, cu un gest fugar, îşi şterge ochii. A plâns?

— Nu mi s-a întâmplat în viața mea să nu dorm o noapte şi niciodată să plâng, nici când mi-a murit mama...

Eu n-am văzut lacrimile lui. Am văzut numai batista cu care şi-a şters ochii. Dar îmi este ruşine să-i spun, să-i arăt că nu cred şi că l-am prins iar că minte şi-mi este şi teamă că se va supăra iremediabil.

Mă mângâie ca pe un copil, aşa cum numai mâinile lui ştiu să mângâie, mâinile lui care alină şi vindecă, mâinile lui cu puterea lor necunoscută. Mă liniştesc puțin. Prezența lui e covârşitoare. Mă mângâie, dar nici acum nu mi-a spus că mă iubeşte. Se uită la ceas.

— Am întârziat. Plec în goană. Vin diseară. Am să caut să vin mai devreme. Te rog să te odihneşti.

Îmi aşează puțin perna, pune mâna pe fruntea mea, pe inima mea. Trage plapuma până la gât, ca la spital, apoi pleacă.

Eu plâng, lacrimile curg şi-mi udă părul, îmi intră în urechi, pe buze, în gură. Fiori mă cutremură.

„Doamne, pentru ce toate astea?” strig şi mă simt ca un om grav bolnav, dar care nu ştie ce are şi care, tocmai pentru că nu ştie ce are, speră să se vindece pe loc în mod miraculos. N-am putere decât pentru suferință, înspăimântătoare suferință. Ştiu, ştiu că Ara nu mă iubeşte şi nu cunosc niciun mijloc să-l fac să mă iubească. De-aş muri! O, de-aş muri! Şi asta e o sinucidere, să doreşti să mori, şi-mi este ruşine de

laşitatea mea. Suferința e în mine, în inima mea şi moartea nu omoară inima. Pleci în moarte cu suferință cu tot. Suferința nu poate fi dezlegată decât în interiorul inimii când eşti viu, nu poate fi arsă decât în focul viu al inimii, nu în moarte...

Ara nu m-a iertat. O, să fi putut sta lângă el, în covârşitoarea lui prezență şi să simt că m-a iertat! Dar nu, nu m-a iertat. E legat de mine, stă lângă mine, dar nu m-a iertat. Marele Preot nu m-a iertat. Iar de acum înainte trebuie, singură, să am puterea să sparg încuierea durerii. Dar, într-adevăr, pentru ce m-ar ierta? Ce folos ar fi fost ca Ara să spună că m-a iertat, în timp ce, în dreptatea imanentă, să fiu încă sub semnul pedepsei? Ara m-ar fi putut ierta din frivolitate, ca să-i fie lui mai comod, dar poate nu mi-a spus că mă iartă din cinste... Ah, gândurile, gândurile care se zbat în mine ca fiarele sălbatice...

Mi-a telefonat Marta ca să mă întrebe cum mă simt. Şi ea se simțea îngrozitor de obosită. Îşi luase trei zile concediu medical ca să se odihnească. Mi-a fost milă de ea şi am asigurat-o că mă simt mai bine şi că ne vom vedea altă dată.

— Dar ce-ai avut aseară? Te-a supărat doctorul?

— Da.

— Cu ce?

— Pentru întâia dată de când îl cunosc, l-am întrebat dacă mă iubeşte şi mi-a răspuns că are „o mare simpatie” pentru mine. Atât.

— Oribil! Dar ce-i veni?

— Nimic. A spus adevărul. Cinstit. Ai avut dreptate, omul nu mă iubeşte. Şi am înțeles. Azi-noapte am înțeles.

— Şi?

— Şi nimic. Sufăr. Îmi dau seama că ar trebui să termin şi nu am putere. Aştept să fiu despătimită.

— Chiar aşa?

— Chiar aşa.

— Eşti poate prea sensibilă...

— Nu, nu sunt nici măcar destul de sensibilă, şi n-am nici pic de demnitate. Câteodată îmi pare că orgoliul e încă mai

puternic ca iubirea, demonic. Încă îi plac. Încă nu s-a săturat. Dumnezeu vrea să am puterea să-mi hotărăsc singură libertatea, iar eu aştept ca el să se sature, sperând că, între timp, mă va iubi. Şi rabd înjosirile... le rabd şi mor...

— Termină...

— Am terminat, dar ce folos am dacă am terminat şi sunt incapabilă să mă gândesc la altceva?... Marta, e înspăimântător! Nu ştiu unde începe el în mine şi unde sunt eu, unde e durerea şi unde fericirea!...

— Mai bine lasă-mă să vin la tine să-ți țin de urât.

— Nu, te rog. Am să dorm. Trebuie să dorm. Sunt obosită peste măsură. Trebuie să dorm.

— Nu vine azi doctorul?

— A spus că vine pe seară. Nu ştiu dacă-l voi putea primi. Să vedem...

— O să-ți treacă dacă stă lângă tine.

— De mi-ar trece! Dar nu cred. Sunt profund rănită. Sunt omul extremelor: ori totul, ori nimic. „O mare simpatie" nu-i de mine. Forțat, voi alege...

— Atunci va fi bine... Aici e marea durere, dar şi marea posibilitate de salvare.

— Abia acum îmi dau seama că mă autopăcăleam. Fleacuri. Sunt o pământeană, sunt a trupului, şi-mi dau seama cu groază de acest adevăr.

Câte marți au trecut de când îl cunosc pe Ara? Nu ştiu. Aş putea socoti, dar nu am putere. Ce ştiu însă sigur e că asta e o marți de mare durere. Atâta zbucium! Mă doare trupul şi inima. Tânjesc la ceva ce nu e de mine. Tânjesc după perfecțiune, după absolut, şi m-aş mulțumi cu o fericire umană. De aici durerea, de aici dezgustul. Hibridă aşezare, şubredă aşezare, revoltătoare aşezare. Şi laşitatea sufletului meu nu cunoaşte limită. Sunt hotărâtă să primesc suferința până mă voi sătura.

Era târziu. Din nou m-am gândit că poate doctorul, speriat, obosit, nu va mai veni niciodată şi, pentru prima oară, mi s-a părut că aş putea primi această despărțire.

Mă plimbam prin odăi. Apoi soneria a sunat de două ori.

Venise iar Ara Surenian. Am descuiat uşa şi Ara a intrat. A mers direct în salonaşul verde şi, fără să aprindă luminile, s-a aşezat pe canapea. Abia îmi dăduse bună ziua. M-a strigat:

— Ana...

— Da.

— Stai lângă mine...

M-am aşezat lângă el şi, imediat, cu patimă, cu încăpățânare, cu putere, cu violență, fără cuvânt, m-a dorit. Am fost a lui cu spaimă, cu ameţire, cu disperare, ca într-o lupta pe viață şi pe moarte. Cu cine mă luptam? Cu iubitul meu? Cu duşmanul meu? Cu Dumnezeul din mine? Dar nici acum nu mi-a spus că mă iubeşte. S-a purtat cum te porți cu o femeie de stradă. Ascet? Plăcerea lui a fost mare. Orgoliu satisfăcut? Plăcere trupească? Toate la un loc. La sfârşit, mi-am adus aminte că e marți. Călcasem jurământul de a respecta marțea în puritate. Şi am înfruntat şi acest sperjur ca să întrec marginea şi să cunosc, în fine, destinul meu cu acest om.

Am şoptit:

— Ori mă iubeşti... ori nu mă iubeşti...

Ara a râs satisfăcut, plat, mediocru:

— Vorbeşti în maxime şi proverbe.

Sângele în mine a clocotit. M-a întrebat, îmbrăcându-se, aranjându-şi părul:

— Mă iubeşti, Ana?

M-am zvârcolit şi i-am strigat:

— Ar trebui să-ți spun că am „o mare simpatie” pentru tine.

Ara râde cu hohote. Ce râs crud! I-am strigat:

— De două luni vorbesc aşa cum vrei tu, ca unul din nenumăraţii tăi pacienți hipnotizați: „Mă simt bine, sunt fericită”, dar acum trebuie să ştii că nu sunt fericită, nu mă simt bine. M-ai exaltat până la nebunie, dar nu m-ai făcut fericită.

Ara tace brusc. Pare dezgustat. Poate numai obosit, dar îmi dau seama că acum, în întunericul odăii şi în oboseala lui am puterea să vorbesc. Îmi aud glasul ca şi când n-ar fi al meu şi mă bucur că, în fine, mă aud vorbind aşa cum de

mult voiam să vorbesc:

— Să ştii că tot ce ți-am spus este adevărat: un mare mister dar adevărat: eşti bărbatul meu din totdeauna şi nu contează că nu mă iubeşti căci, într-un fel, şi tu eşti legat de mine. Eşti al meu şi numai al meu orice-ai face, oricât ai uita acest lucru cu alte femei sau singur sau lângă mine. Am văzut, auzi? am văzut cu ochii mei, am văzut ce-ți spun. Recunosc că, atunci când erai „Marele Preot", am greşit față de tine, am greşit oribil, dar am plătit, ți-am mai spus că am răscumpărat. Douăzeci de ani m-ai ținut zidită în oala făcută de mâinile tale. Tu m-ai zidit, tu te-ai răzbunat. Desigur că nu m-ai iubit niciodată, nici atunci când erai „Marele Preot". Acum înțeleg că nici atunci nu m-ai iubit de ai putut să nu-ți fie milă de mine şi să mă zideşti în oală! Dar ce suflet oi fi având că nici acum nu mă ierți? Tu nu cunoşti iertarea, tu ştii numai să te răzbuni. Vrei să te bucuri de răzbunare. Eşti crud şi fără milă, eşti în afara legii umane. Dar eu mi-am recunoscut păcatul şi te-am iertat pe tine – călăul meu din cealaltă viață, şi te-am iubit, te-am iubit, din prima clipă când te-am văzut. Acum, după mii de ani, ne-am reîntâlnit şi te-am implorat să mă ierți pentru greşeala de atunci, dar văd că nu m-ai iertat. Îți face plăcere, îți satisface orgoliul să vezi că te iubesc şi că mă chinui în fața ta, că mă zvârcolesc la picioarele tale. Încă te răzbuni. Dar să ştii, Ara, că nu e bine ce faci cu mine şi cu tine. Eu nu cred că durerea asta e dată de Dumnezeu, ci că e dată de tine, de sufletul tău plin de răzbunare, un suflet care nu ştie ierta, inuman. Dai un verdict înfiorător, Ara... şi pedeapsa ta... pedeapsa ta... dar mai bine gura mea să tacă, mintea mea să se întunece decât să gândesc aşa cum am gândit azi-noapte...

— N-ai obosit? Odihneşte-te puțin.

— Nu. Şi dacă nu crezi în „poveştile mele" cu „viețile noastre trecute" care – îți repet – nu sunt, din păcate, fantezii, ci copleşitoare realități, apoi totuşi, Ara, ar fi trebuit să ai generozitatea şi, gratuit, să mă ierți. Să-ți mai spun acum o dată înaintea despărțirii noastre pentru totdeauna, şi nu pentru mii de ani ci, de data asta, în eternitate, acum la răscruce, că

dacă tu eşti Marele Vindecător, Celebrul Vindecător, cel mai mare telepat şi hipnotizator al Europei, apoi şi eu sunt a unei legi sfinte a vieţii, trăiesc pentru împlinirea acestei legi interioare a inimii mele şi cred în Dumnezeul meu, şi nimic, nicio durere, nicio spaimă, niciun efort, nicio răbdare, nicio falsă iluzie nu mă vor împiedica să merg înainte. Şi dacă nu vei veni şi tu alături mie sau mă vei împiedica să merg la Dumnezeu, mă voi despărţi de tine, chiar de va fi nevoie pentru asta să mor.

— Ce cuvinte mari!...

— Ale tale – inutile. Te anunţ, şi fii atent şi înţelege că, dacă pentru tine, întâlnirea asta nu a avut alt sens decât o sexuală întâlnire, banală ameţire...

— Ce, asta e puţin lucru?

— ...eu nu o voi accepta, fie chiar dacă va trebui să mor ca s-o scot din mine. O voi face. Dacă e numai plăcere şi nu un serviciu sacru, nu voi continua să gust din această plăcere care, într-adevăr, recunosc, nu e puţin lucru. Poate vrei această decoraţie să-ţi spun că, într-adevăr, nici asta nu a fost puţin lucru...

Vorbesc ca în demenţă, cu furie, dar în şoaptă, ca pentru mine. El nu spune nimic.

— Auzi, Ara: operaţia reuşită, pacientul a sucombat. Cu mine nu se joacă nimeni de-acum înainte, nu se mai joacă nimeni şi nu voi învinui pe nimeni de nimic, decât pe mine, pe mine, ca să ştii şi să pleci liniştit. Şi dacă pleci fără să mă fi iertat nici acum, apoi am să-l rog pe Dumnezeu să mă ierte. El mă va ierta, nu tu. Şi mă va ierta, auzi, nu voi muri fără să fiu iertată. Dacă tu n-ai vrut să mă ierţi, mă va ierta Dumnezeu. Să nu uiţi asta niciodată, Ara, nici în clipa morţii tale să nu uiţi asta; iar eu te iert, Ara, de cruzimea ta, de împietrirea ta, te iert. Te-am iertat, în veci – iertat de mine. Rămâi singur cu inima ta, închisă în pieptu-ţi, împietrită...

— Îmi pare bine că ţi-ai descărcat puţin nervii. O să-ţi facă bine.

— Poţi face cu mine pe doctorul de boli nervoase care ştie că nebunii nu trebuie contrazişi. Mi-e egal. Nu am vorbit doc-

torului, am vorbit sufletului tău care, chiar dacă tu nu ştii, el a înțeles, el ştie ce am spus. Te-ai obişnuit să comanzi, să domini, să-ți satisfaci orgoliul. Vine în fața ta un atlet de doi metri înălțime, cel care ridică greutăți la circ, îl adormi şi-i porunceşti să nu mai poată ridica nici creionul de pe masă.

— Şi adevărat că nu mai poate.

— Tu crezi că eşti bun, că te interesează să vindeci, dar nu este adevărat. Te interesează să-ți simți puterea. O durere pe care n-o poți vindeca nici nu te impresionează.

— Dar ce, Isus a vindecat pe toată lumea?

— Taci, taci, nu blestema! El voia să vindece chiar pe călăii lui. El şi-a dat viața pentru toți. Să nu-i pronunți numele în clipa asta!

— Fac ce pot...

— Faci mult bine, recunosc, dar sunt şi „păcatele neştiute", cu o valoare minimă poate, nu ştiu, dar şi ele există. Şi nu ți-am atras atenția pe moment, dar acum îți amintesc: o dată mi-ai povestit cu multă candoare că, după ce ai vindecat un mut, el şi-a făcut haine noi, dumneata i-ai dat chiar o cravată şi că el şi-a luat o amantă. Or, tot dumneata mi-ai spus: omul era căsătorit cu doi copii. Faptul pe dumneata te-a amuzat suficient. Dar, ce să mai vorbim? Şi eu sunt o biată ticăloasă că te-am iubit şi că te mai iubesc încă, dar am crezut că faci parte din destinul meu. În fața destinului meu te-am iubit şi acum sunt o ticăloasă că, văzând că m-am înşelat şi că nu mă iubeşti, nu tresare de bucurie inima în mine că sunt iar liberă, în fine liberă... Dar iată că nu pot, încă nu pot...

— Încă?!

— Da, încă. Dar voi putea, auzi? Voi putea. Mâine voi putea. Am întârziat în drum, recunosc, dar voi putea...

Ara e masiv în fața mea:

— Asta înseamnă că Dumnezeu nu te va ajuta la ceva bun.

— Ba da. Pentru ce nu sunt fericită lângă tine? Tu m-ai băgat în oală, m-ai zidit în oală şi m-ai ținut douăzeci de ani şi acum ai inventat pentru mine altă puşcărie, altă oală, una

sentimentală. Se vede că n-ai iubit niciodată, nu ştii ce cumplită e suferința din dragoste. Sau ai suferit vreodată din pricina mea atât de tare de nu mă poți nici acum, după mii de ani, ierta. Dar mă voi libera. Degeaba eşti tu „Marele Hipnotizator". Nu-mi este teamă să te sfidez, ştiu că este periculos, dar nu-mi este teamă, şi-ți spun că dacă nu voi avea puterea să te uit, o să-mi vie odată sfârşitul, şi o să scap totuşi de tine pentru totdeauna. Să scap de tine, fie chiar prin moarte. Ți-am spus de la început ce vreau şi cât te iubesc. Dacă nu se putea, de ce nu mi-ai spus desluşit?

— Şi pentru ce toate astea acum, când... a fost chiar adineauri... ce-a fost?....

— Dacă ți-aş explica, n-ai să-nțelegi, nu-nțelegi nimic din ce spun eu, de aceea tac, chiar cu riscul să-ți par într-adevăr nebună.

— Eu te respect foarte mult...

— Ştiu, şi ai şi o mare simpatie pentru mine. Îți mulțumesc. Ne putem despărți liniştiți. A fost foarte frumos... acum gata! Chiar dacă n-ai înțeles nimic, chiar dacă-ți par fantasmagorii, crede tot ce vrei, chiar cu riscul de a-ți fi părut o biată femeie care a vrut să pună mâna pe bieții tăi bani, îmi este egal. Eu sufletului din mine am vorbit...

— Nu ți se pare că-l amesteci cam prea mult pe Dumnezeu în toate cele?

— Nu. Dimpotrivă. Nu destul. Şi mă voi strădui să-l amestec mai mult, din ce în ce mai mult, până va rămâne numai El. Numai El. S-a sfârşit, poți pleca. M-am supus.

— Noapte bună, Ana. Pe mâine.

— Mâine? Cum mâine?

— De ce nu? Nu e şi mâine ziua lui Dumnezeu? Sau crezi că m-ai supărat cu ce mi-ai spus? Eu am multă răbdare, Ana.

— Răbdare? La ce?

— La toate. Mă judeci cam uşor.

Glasul lui e iar misterios, glasul Marelui Pontif care profetizează. Mă domină. Şoptesc:

— Dumnezeu să te-nțeleagă!

— M-a înțeles. Tu nu.

Simt că înnebunesc. A plecat. I-am auzit pasul masiv pe scări, unul câte unul. Apoi am auzit motorul maşinii care-l aştepta. Îl ducea acasă. Pentru ultima dată? Va mai avea curajul să vină? Ca să-mi dovedească că el este stăpânul? Am simțit că voi muri. Inima mea, înspăimântată de ce simte, nu mai putea rezista. Inima mea se înăbuşea, strivită de durerea mea. N-am ştiut dacă e mai bine să opresc respirația sau să strig ca să descătuşez apăsarea. Să strig să vină deodată descătuşarea. Aştept de atâta amar de vreme. Sunt singură. Pentru totdeauna singură. De descătuşare nu mă mai desparte decât o lumină prin care nu pot trece. Atâta mai e între adâncul inimii mele şi gândurile mele: o slabă lumină transparentă. Ca un nor uşor luminat de lună. Şi cu ochii închişi o văd. Vreau să mă topesc în lumina asta. Îmi este dor de lumină. Şi totuşi eu, eu sunt aceea care încă nu se abandonează. Dorul în inima mea e în veci nemişcat. În aşteptare, crucificat. Vreau să mor ca să mă topesc în lumină. Care e piedica? Nici moartea nu are să topească piedica? Vreau, vreau lumină. Unde e teama? Unde îndoiala? Eu nu le mai simt. Nu le mai găsesc. Sunt ca pe o culme, şi eu – crucificată în durerea omenescului pătimaş pe care nu-l pot întrece, nemişcată, şi aştept. Aştept, şi aştept...

Dar încă libertatea în clipa aceea nu a venit... încă nu a găsit loc potrivit în inima mea.

Pe urmă m-am simțit prost. Deodată a început să mă doară tot trupul. O durere mare cu toate că nu definită. Apoi durerea s-a localizat în pântec. Mă durea tot trupul, dar mai ales în pântec. Eram singură. Mi-era teamă, dar n-am vrut s-o sun pe Aurica să vină. Mă voi descurca, mi-am spus. M-am dus în bucătărie şi mi-am încălzit apă pentru o buiotă. Mă durea atât de tare încât umblam frântă în două. Buiota mi-a făcut mai rău. Am azvârlit-o. Nu ştiam ce vreau şi ce mi-ar putea face bine. Nu aveam niciun calmant decât lucruri prea uşoare. Spasmele au fost atât de tari încât am leşinat; când mi-am revenit, durerea era încă mai îngrozitoare, iar din mine curgea sânge. O fisură a sfincterului. Din fisură curgea

sânge. Am leşinat iar, iar m-am deşteptat, sângele împroşca în jurul meu. Durerea era atroce. Cu mâinile, cu vată, culcată pe jos în sala de baie, murdară toată de sânge, am încercat să opresc sângele. Am leşinat din nou. Când m-am deşteptat, sângele se oprise, dar durerile erau sfâşietoare. M-am târât, am sunat. A venit Aurica. Numai un doctor sau cine a avut o asemenea ruptură în trup ştie ce dureri sunt. Spasmele continuau, iar arsura rănii era intolerabilă. Mă tăvăleam gemând, strigând.

— O chem pe doamna Marta, a spus Aurica.

— Are concediu de boală... e obosită...

— O să muriți, doamnă! Eu scol vecinii...

— Nu, nu... Marta... să vie Marta...

Peste o jumătate de ceas, în care timp m-am tăvălit, am gemut şi am strigat, a venit Marta.

— Dumnezeule, ce dureri!... a exclamat.

— Marta, să ştii că mă doare mai puțin decât m-a durut sufletul. S-a sfârşit. Voi fi curățată de toată patima şi murdăria din mine...

Marta mi-a dat un calmant, a găsit o fiolă de pantopon. O clipă mai târziu, am ațipit o clipă. M-am deşteptat brusc.

Ce ciudat! Ce ciudat! Cât de ciudate sunt căile vieții. Când am deschis ochii, m-am simțit alt om. Am cerut tocul şi o hârtie şi, pe negândite, pe nerăsuflate, am scris. Versuri.

După unsprezece ani de ariditate, era prima oară că scriam.

Pe lacul otrăvit al durerii,
Amintirile moarte, toate, plutesc.

Prea adâncă în inimă durerea
Ca să ajungă lacrima pe față.

Lac nemişcat, de-o viața adunat,
Putred lac de lacrimi neplânse.

Nici cuvântul, nici aşteptarea, nici suflarea

Şi nicio adiere de sus nu vor alina nimic.

Oglinda, etern răsturnată a cerului
Cu stele noaptea şi soare în zi

Îşi vede cu uimire strălucirea în lacul
greu al lacrimilor neplânse încă...

Bun, prost, nu ştiu. Dar, pentru întâia dată după unsprezece ani am scris cu plăcere, cu elan, cu putere. Începuse eliberarea mea. Rădăcinile, adâncurile fuseseră cutremurate, reînviate. Cu ce preț, Doamne, cu ce preț! Dar tocmai pentru că plătisem atât de scump, mi se părea victoria frumoasă şi în stăpânirea mea. S-a amestecat durerea trupului cu durerea iubirii, cu bucuria exaltată a talentului recâştigat, cu speranța mai ales de a mă recâştiga pe mine. Asta mi-au fost poeziile.

Durerile au reînceput. Marta a telefonat, speriată, căutând un doctor, pe Filip, pe Dan... Îi auzeam glasul şi-mi dam seama că telefona prietenilor după ajutor, numai lui Ara nu. Un străin. Da, un străin.

A venit un doctor. Ce ciudat, ce ciudat! Cu toate că ieşeam dintr-un leşin ca să strig de durere, şi cu toate că vedeam bine, după fețele celor din jurul meu, că sunt poate în pericol de moarte, totuşi, când doctorul acesta străin m-a dezbrăcat ca să mă consulte, mi-a părut bine că-mi este trupul atât de tânăr, atât de neatins de ani. Nu din pricina trupului sau a vârstei fusesem refuzată de Ara. Până în pragul morții orgoliul este atotstăpânitor. Altceva ne despărțea. Şi am leşinat iar.

A venit şi Filip. Doctorul îmi făcuse o injecție cu morfină. Durerea a cedat greu şi numai provizoriu. Prin ceață îl vedeam pe Filip. L-am văzut frângându-şi mâinile în fața mea de neputința de a mă ajuta. Doamne, cât de păcătoasă sunt! Am tot ce-mi trebuie: casă, haine, prieteni, cărți, talent, şi eu totuşi am vrut să mor pentru că un om, un singur om, un biet om nu m-a iubit. Acum gata. E gata...

A telefonat Ara...
— Ce faci?
— Mi-e rău.
— Ce ai?
— Nu ştiu...
— Am să trec să te văd.
— Nu, nu... mi-e prea rău...

A închis telefonul. Am înțeles că nu crede că-mi este rău. Credea că-l mint ca să-l constrâng astfel să vină.

Am dormit câteva ceasuri. Marta era lângă mine. Aveam remuşcări. Concediul ei stricat din pricina mea! M-a deşteptat prezența lui Ara. Ca prin vis am auzit soneria de două ori şi paşii lui... L-am văzut, sta pe fotoliu în fața mea. Era şi Filip în odaie...

— I s-a făcut morfină... spunea Marta.
— Morfină? se miră Ara.
— Da, a trebuit.

Am privit printre gene. Era masiv şi se uita la mine cu dispreț. Nu credea că sufăr, că sunt bolnavă. Credea că joc o comedie ca să-l atrag. Filip, în culmea îngrijorării şi milei, l-a implorat:

— Domnule doctor, faceți-i ceva, vindec-o dumneata. Are atâta încredere în dumneata...

Ara l-a privit şi pe el cu dispreț. Totuşi, am simțit că orgoliul lui fusese flatat.

— Cu plăcere, a spus Ara.

Eu m-am înălțat puțin şi i-am spus:

— Nu, nu vreau...
— Pentru ce? a întrebat Ara, uimit.

M-am zvârcolit.

— Vreau să mă vindece Dumnezeu, nu dumneata.

Ara a spus:

— O să plec şi am să mai trec pe seară.

S-a aplecat şi şi-a aşezat mâna pe fruntea mea. Nu a îndrăznit să-mi atingă inima. A plecat repede. A rămas Filip în casă. L-am auzit cum se plimba de colo-colo, ca de atâtea ori în cei zece ani în care stătuse cu mine. Din când în când, in-

tra la mine-n odaie să se uite la mine cu milă, cu spaimă. Şi l-am iubit ca pe copilul meu, ca pe fratele meu, i-am iubit dulcea prezență, Arhanghelul meu cu spadă care nu m-a mințit, nu m-a înjosit nici atunci când a fost îndrăgostit de altă femeie. Apoi am adormit. Ara a venit din nou seara târziu. Eu eram încă sub influența morfinei. Îl vedeam cum se uită la mine cu dispreț şi sfidare. Ghiceam gândurile lui pentru mine. Înfiorătoare... Convins că am combinat totul ca să-l cuceresc, ca, fără sentiment, în bătaie de joc, să-l supun. El să muncească, iar eu să-i mănânc banii. Crede că Marta şi Filip sunt de conivență cu mine. E mândru că a fost tare şi că nu s-a lăsat. Pentru ce mai vine? Cine poate şti! Desigur, singura lui victorie e să trăiască cu mine gratis. Singura lui dovadă că ține la el e gratuitatea. Probabil crede că, după ce mă vindec, va trăi iar cu mine. Apoi, foarte ciudat, mi-am dat seama că, totuşi, ca femeie îi plac. Aceste plăceri au rădăcini misterioase. Nici Ara nu poate renunța uşor la mine. Mă disprețuieşte, dar vine. Nu mă iubeşte, dar vine...

I-am spus Martei după ce a plecat doctorul:

— Niciodată n-am să-l pot convinge că l-am iubit...

— Nu crede nici că eşti bolnavă.

— Da, e convins că suntem două escroace care au maşinat împotriva lui... da, şi că Filip e şi el de acord ca să-l înlocuiască cu banii.

— E mândru că nu s-a lăsat dus, săracu'...

Cu toate durerile, care au fost tot timpul atroce, scriam, scriam, ca în vis. Parcă mi se dicta. Într-adevăr, în timpul acelei boli, am scris aproape un volum de poezii. Cum aveam forță să scriu? Nu ştiu. Mă grăbeam. Îmi era teamă să nu mor. Scriam aşa cum scrii un testament.

SACRALĂ

Cifrele toate pecetluite sunt în carnea mea
E ritmul lor bătut mereu de inima mea.

Aud murmurul cifrelor

Cunosc strigătul lor.
Eternul strigăt al lor în inima mea.

Cine aude inima?
Cine ştie ce cuprinde aşteptarea?

Eu sunt efortul etern al clipelor,
Să nu spui taina asta sacră nimănui.

Numerele cerului, numerele pământului
Nu au sfârşit.

Să numeri în gând,
Să numeri la infinit,
Să numeri la bătăile inimii.

Fără-sfârşit cifrele e rugăciunea ta.
Să numeri mereu până răspunsul va sosi.
1970

ETERN PROMETEU

În stânca inimii luasem foc
Urlând mi-am hrănit vulturii
Cu sângele trupului meu

Şi pregătit de-atâta zbucium
Prometeu copil şi fără vârstă
Greuvăzutul mi s-a arătat

Literele, şirag, în miasma
Remuşcărilor târzii
Au lămurit efortul inutil

Treptele duceau spre labirintul sigilat
Sub bice, reci, infernalia, înduram blestemul

Tortura sacrificiului neconsimțit.

Ocolind abisuri pentru un țel mai înalt
Albastrul cerului s-a prăbuşit asupră-mi
Topindu-şi culoarea în albul anonim.

În chinuri, în gemete, sânge şi leşinuri, scriam... Crizele erau înspăimântătoare. Cădeam în sala de baie, pe jos, în sânge, ca la măcelărie sânge, şi, de fiecare dată, rana, fisura se deschidea din nou.

„După ce va trece prima fază a bolii, va trebui operată. O dilatare, neapărat...” Opt doctori au spus fraza asta, opt doctori au spus că trebuie să fiu operată. Momentan nu se putea face încă nimic. Totul era aşteptare. Mă țineau în morfină şi pansamente de novocainã. Durerile se înălțau până la mijlocul trupului.

Nu voi uita niciodată fața pe care a făcut-o Ara când, venind într-o zi la mine, aşa ca de obicei, în treacăt, a dat de câțiva doctori, de altfel celebri şi pe care îi cunoştea. Atunci abia, la spusele lor, şi-a dat seama că, într-adevăr, sunt grav bolnavă, că n-am mințit. Poate că atunci, logic, s-a dărâmat în el tot ce gândise rău despre mine. A avut o privire uimită, speriată...

A continuat să vină în fiecare zi. Acum stă mult. A început să-mi aducă flori, casa plină!

— Marta, nu-l mai iubesc...

— Ți se pare.

M-am înfuriat.

— Nu-ți dau voie să mă contrazici. Cu ce drept mă contrazici? Ce interes ai să mă convingi că-l iubesc. Eşti fără milă.

— Taci, taci că-ți face rău! Bine, nu-l mai iubeşti. Ți-a trecut. A fost o nebunie şi ți-a trecut.

— Marta, crezi că mi-a trecut? Crezi cu adevărat că nu-l mai iubesc?

Marta mă privea cu o mila neputincioasă.

— Sigur, sigur...

Ceream toc şi hârtie. Da, scriam, scriam...

CALE LACTEE

Acolo unde înaltul şi adâncul se întâlnesc
Iubirea mea susține bolta cerului

Dar cui nu i-a cântat de trei ori cocoşul
Şi cine nu şi-a renegat iubirea?

Oricât de limpede şi de fierbinte
Lacrima nu şterge păcatul.

Trebuie atins adâncul neumblat
Calea pietruită de stele

Ca să ajungi acolo unde
Dintotdeauna eşti aşteptat.

În zilele acelea, i-am scris şi lui Ara tot felul de scrisori pe care nu i le-am dat niciodată. Ştiam că e inutil, dar le-am scris, scriam toata ziua:

„...Ara, nu mi-am dat seama că sunt îndrăgostită pentru că eram mai mult decât îndrăgostită. Deveniseşi viața mea. Inima-mi bătea pentru tine şi fiecare bătaie – o fericire. Tot ce am simțit ți-am spus din prima zi. Probabil că ai crezut că sunt dementă. M-am azvârlit spre tine fără niciun fel de precauție, fără niciun fel de cochetărie, fără niciun fel de rezervă, constrângere ori pudoare, ca şi cum tot ce simțeam era de la sine înțeles, ca şi cum aş fi trăit la Judecata de Apoi, unde nu mai poți nici minți, nici îndrepta. Am înțeles ce înseamnă cuvântul «implacabil» şi ce «destin». Dar totul era pentru mine uşor şi frumos, pentru că mi se părea că reîntâlnirea mea cu tine este în legea natural sacră. Aşa te-am iubit.

Acum dragostea mea e mortal lovită, dar şi acum mă cutremură gândul iubirii mele de atunci. Sunt cutremurată ca un

om care-şi dă deodată seama că, în noapte, umblase liniştit pe marginea unei prăpăstii. Pot fi toți bărbații geloşi pe tine pentru că, oricât de mult ar fi fost ei iubiți, nu i-am iubit eu, eu care ştiu iubi mai tare, mai desăvârşit ca alți oameni. Pe tine, eu, eu te-am iubit, eu – ca niciodată în eternitatea vieții mele. Din veci te-am iubit. E adevărat, Ara, «din veci» te-am iubit. Acest mister al dragostei perfecte, al propriei tale «jumătăți», cu tine l-am împlinit. E drept că, în viața asta de acum, mi s-a mai întâmplat să fi fost îndrăgostită, am fost oarecum fericită, nenorocită, am fost de toate, dar nu ştiam, nu bănuiam că se poate iubi şi aşa, aşa cum te-am iubit pe tine. Dragostea mea pentru tine a întrecut puterea mea de a iubi, a ivit în mine o putere neobişnuită de a iubi, după cum, la o mare spaimă, pericol sau disperare, se nasc în om puteri fizice mai mari decât obişnuite. Unii oameni s-au sinucis din dragoste, dar dragostea lor era slăbiciune, din slăbiciune s-au sinucis nu din dragoste, dragostea lor era slăbiciune, din slăbiciune s-au sinucis. Moartea nu m-ar fi despărțit de tine. Moartă şi tot te-aş fi iubit. Eu ştiu că moartea nu e moarte, că moartea e tot viață, nimic nu poate muri, nimic nu se poate naşte decât în interiorul inimii noastre. Or, dacă erai viu în inima mea, ştiam că sinuciderea nu mi-ar fi folosit... nu m-ar fi despărțit de tine. Plecam în cealaltă lume cu tine în inima mea. Dragostea mea pentru tine era rugăciune, aş fi vrut permanent să mă rog alături de tine, împreună cu tine. Ara, niciodată cu alt bărbat nu am dorit să am un copil, niciodată. E ciudat, dar e aşa. Când te-am văzut pe tine, am regretat că nu mai sunt destul de tânără, numai şi numai la gândul că nu voi putea avea un copil de la tine. Ara, am vrut să mă căsătoresc cu tine, să fii viață din viața mea şi, până la tine, nu dorisem nici asta niciodată. E ciudat, dar aşa a fost, Ara, am dorit să mor lângă tine şi să fiu îngropată lângă tine. Şi asta mi se părea o fericire, îngropată alături de tine. Voiam să mi se topească trupul împreună cu al tău, să trec în eternitate alături de tine. Te-am întâlnit bătrân, urât şi întunecat şi m-am bucurat tocmai că te recunosc împotriva tristei travestiri pe care anii au pus-o peste ființa ta, şi că te pot iubi şi aşa. Te-am recunoscut, ca şi cum te-aş fi văzut tânăr şi frumos, ca şi

cum nu ne-am fi despărțit niciodată. Te-am aşteptat toată viața. Probabil că m-am născut ca să te întâlnesc pe tine. Ai venit târziu, dar ai venit, în fine ai venit. În ultimul ceas ai venit, după mii de ani ai venit ca să mă priveşti cu răceală, cu sfidare. Am stat în fața ta fără apărare, şi m-ai lovit mortal. Nu te voi blestema, nu te voi învinui. Numai pe mine, numai pe mine. De-acum totul va fi tăcere."

Scriu scrisorile astea, poeziile, pagini şi pagini de hârtii, umplu patul meu. Ara vine, stă în fotoliu şi nu bănuieşte nimic decât că, desigur, nu sunt atât de bolnavă, deoarece pot scrie. Când vine el, zac cu ochii închişi. Îmi este imposibil să vorbesc. Ce-i pot spune? El povesteşte „cazurile" de vindecare miraculoasă pe care le-a făcut, de succesele lui. În fiecare zi mă întreabă:

— Nu vrei să mă laşi să te vindec? Îți fac o anestezie şi o contracție.

— Nu, nu vreau.

— Pentru ce nu vrei?

Şi-i explic din nou, cu lene, cu stângăcie, ştiind că nu mă-nțelege:

— Pentru că forța dumitale e alta decât a mea şi nu vreau să-mi stric forța mea. Nu vreau să-ți iau nimic... să nu profit de nimic...

Ştiu că mă disprețuieşte, că-şi bate joc de mine, de forța mea, de dezinteresul meu, dar îmi este indiferent. El vindecă trupuri. Atenția mea e întoarsă spre suflet. Acolo aş dori vindecare. Şi asta nu poate el. Îi mai spun:

— Dacă chiar nu se va putea altfel, îți făgăduiesc că te voi lăsa să mă vindeci. Dar numai la ultima limită, ca să nu-mi spui că m-am sinucis ca să te pedepsesc.

Dă din cap ca în fața nebunilor.

— Ştiu că nu crezi nimic din ce-ți spun, dar îmi este indiferent. M-am învățat să crezi orice despre mine şi că sunt nebună şi că sunt escroacă şi că orgoliul meu e nemăsurat, deoarece vrea să se măsoare cu orgoliul tău, iubirea mea cu puterea ta, dar nu-mi pasă. Suntem două ființe diferite, doi

străini...

Cască ochii cu uimire. Nu este obişnuit să i se vorbească aşa.

— Dacă vii din obligaţie morală, Ara, poţi să nu mai vii. Nu mai e nevoie. Chiar te-aş ruga să nu mai vii. Ar fi mai bine să nu mai vii. Doresc să nu te mai văd.

— Eşti bolnavă... şi apoi...

— Din obişnuinţă vii, Ara. Am intrat în tradiţie. Totuşi, cred că ţi-ar fi mai greu să te lipseşti de acul de la cravată decât de mine.

— Glumeşti?

— Nu. Deloc. Ara, scoate acul de la guler imediat! Te implor, Ara! Fă măcar atâta pentru mine! Scoate acul de la cravată acum! Scoate acul, Ara...

Strig cu violenţă, cu lacrimi în ochi. Ara nu clipeşte.

— Când ai să te vindeci, o să putem vorbi serios, şopteşte.

— Tot ce ţi-am spus a fost serios. Şi acum şi înainte, dar n-ai să înţelegi niciodată. Să te ferească Dumnezeu să te iubească un doctor de nebuni: nu crede nimic din ce-i spui...

— Cum...

— Ştii că te-am iubit?

— Da, acum da.

— Aş dori să cunosc un mijloc ca să te conving că te-am iubit, să te cutremure dragostea mea şi apoi să nu te mai văd, să nu te mai văd niciodată, niciodată!

— Nu mai căuta să mă convingi că m-ai iubit, că nu e nevoie. Dacă ai căuta să mă convingi de contrariul n-ai putea!

— Te-am iubit atât de tare, atât de tare, încât eu însămi n-am putut crede că se poate iubi aşa... Ai fost mamă, tată, frate, bărbat, amant... dar... acum...

— Taci. Lasă-mă o clipă să cred. Nu strica ce mi-ai spus, cu cine ştie ce frază fără sens, aşa cum ai obiceiul de câtva timp. Eu am răbdare. Mie-mi ajunge ce mi-ai spus, restul nu mă interesează şi, de fapt, nici nu ştiu ce ai să-mi reproşezi.

— Asta spun şi eu: nu ne-înţelegem, dar vreau să fiu cinstită. Trebuie să ştii că acum nu te mai iubesc, că nu mai am nevoie de tine şi că te refuz, pe tine şi celebritatea ta, averea

ta, iubirea ta. Trebuie să ştii că am avut puterea să-i cer lui Dumnezeu despărțirea mea în veci de tine.

— N-ai nicio grijă. Eşti cinstită. Orice mi-ai spune, nu vei putea schimba nimic din ce simt eu acum. Eu nu mă mai schimb. Lasă-mă deci să aud numai ce vreau eu...

Iar l-am privit în ochi:

— Scoate acul de la cravată, Ara. Te implor...

A şoptit iar:

— Eu am răbdare, Ana, am multă răbdare. Într-o zi ai şi mă-nțelegi.

I-am spus Martei, noaptea târziu, când mă păzea. Slabă, mică, sta ghemuită într-un fotoliu. În odaie era numai o vagă lumină. Afară, tăcere. Nu trec nici tramvaie, nici maşini, nici oameni. E tăcere.

— Marta... mi se pare că Ara începe să mă iubească...

— Nu, Ana, nu te iubeşte şi nu te va iubi niciodată. Acum a înțeles că l-ai iubit şi e mândru. Acum nu mai vrea să te piardă. Dar nu te iubeşte. Ar trebui să-i spui să nu mai vie.

— I-am spus.

— Şi?

— Nimic. Vine.

Pauză. Apoi adaug:

— Marta... mă gândesc să-i cer bani, bani mulți... ca să nu mai vie!

Marta râde cu poftă. Eu nu râd.

— Nu eşti în stare...

— Este adevărat, nu sunt în stare. De asta, nu sunt în stare.

— Vrei ca imaginea ta să rămână pură... superbă...

— Da, da.

— Din păcate da, da...

— Marta, n-am auzit niciodată ca un bărbat sau o femeie, care voia să scape de un amant sau amantă, să se fi mânjit cu lucruri urât mirositoare, să-şi fi împuțit gura, sexul, să se fi pocit, să-şi fi arătat defectele, să se fi arătat neputincios, să nu mai fi avut orgoliu şi astfel, să goneşti radical, să strici imaginea şi să creezi una falsă, dar de nesuferit.

— Tu poți?

— Nu, nici eu nu pot. Sunt plină de orgoliu.

Marta şopteşte:

— Mă gândeam azi-noapte că, dacă ai muri... nimeni pe lume nu ar şti că ai murit din dragoste pentru Ara Surenian...

— Poate vor crede că am murit din pricina lui Filip, dulcele meu Filip, copilul meu, fratele meu, prietenul meu Filip. Aşa-i orice poveste. Nimeni nu cunoaşte decât crâmpeie... fals luminate... Fiecare îşi duce greul minciunii şi al sincerității, singur...

Marta e peste măsură de obosită. Acum alte prietene vin de-a rândul să mă păzească. Aurica a spus că ea nu intră în baie când sunt căzută pe jos şi curge din mine sânge, că-i este frică. Eu cred că-i este scârbă de mine. Când se va duce din mine tot păcatul? Prin câtă durere se va curăța păcatul? De fiecare dată leşin, apoi, când mă deştept, buzele mele strigă iertarea.

*

Ara vine de două ori pe zi. La prânz o dată şi seara încă o dată. La prânz, stă numai câteva minute, seara mai mult. La mine întâlneşte lume. Sunt prietenii, cunoscuții, apoi doctorii care mă îngrijesc. Când este el în odaie, toată lumea tace. Nu se poate vorbi când e el de față decât tot despre el. Nimic altceva nu-l interesează. Ființa lui masivă şi forța lui domină şi se impune. Tot oraşul vorbeşte de minunile pe care le face. Cine intră la mine în casă şi-l vede amuțeşte. I se fac complimente, i se aduc laude. Le primeşte ca un preot în amvon. Jos, maşina îl aşteaptă. Când pleacă, duce cu el pe oricine vrea să meargă. Invită pe toată lumea la el la „cabinet” să vadă „demonstrații”. Când e numai cu mine, mă întreabă mereu şi mereu, ca şi cum de fiecare dată ar fi prima oară:

— Ana, nu vrei să te vindec?

— Nu.

— Pentru ce?

— Ți-am mai spus. Pentru că nu vreau ca forța dumitale,

care e mai brutală decât a mea, să-mi strice forța mea mai subtilă. Prefer să sufăr...

Mă priveşte şi mă întreabă cu o linişte sfidătoare:

— Care forță mai subtilă?

— Cea pe care Dumnezeu mi-a dat-o mie, puterea mea de a iubi, de a crede în puterea purității.

Surâde:

— Da, poate...

— Atunci pentru ce te prefaci că nu ştii care putere?

— Nu mă prefac. Ana, nu mă-nțelegi...

— Nici dumneata pe mine.

Închide ochii şi stă nemişcat. Aduce acum atâtea flori de i-am spus:

— Ca la propria-mi înmormântare...

Şi brânză de vacă aduce, cantități incomensurabile de brânză de vacă. Mănâncă toți vecinii brânză de vacă.

— Ar fi timpul să cumperi o vacă. Ara, ar fi mai economic. Ai ține-o în grădină legată, împreună cu câinele, ştii, în fundul grădinii. Ai o grădină misterioasă, Ara. Mi-e teamă de ea. Vreau, dacă m-oi vindeca, să vin la dumneata, în grădina dumitale, acolo în fundul grădinii... cu câinele... câinele dumitale mă interesează mult...

— Bine, Ana, am să te poftesc...

— Dacă am să mă vindec...

— Nu trebuie să te îndoieşti. De ce nu vrei să te vindec eu?

— Nu vreau să stric puterea mea punând-o în contact cu a dumitale. Şi apoi, nu vreau să primesc nimic de la dumneata.

— Ştiu.

Asist eu însumi la aceste conversații, care nu au niciun rost, şi caut totuşi să prind ceva. Ce simt eu? Ce simte el?

— Marta, pentru ce vine Ara?

— Ca, atunci când te vei vindeca, să trăiască din nou cu tine. Să-ți arate că e mai tare ca tine. Nu poate suporta o înfrângere.

— Dar el a fost victorios. Victoria a fost a lui! Era doar să mor din pricina lui...

— Nu-i ajunge.

— De ce nu pleacă? De ce nu i se face milă de mine şi să plece?...

— De ce aştepți de la el un lucru pe care-l poți face tu? De altfel, dacă ai avea puterea despărțirii interioare nu ți-ar mai păsa nici că vine ori că nu vine. La ce ți-ar folosi dacă el n-ar mai veni şi tu te-ai gândi mereu la el?

— Mereu, Marta, mereu... dar acum altfel... Şi poate, cu încetul, dacă nu l-aş mai vedea, l-aş uita. Patima a trecut acum. E ceva de vis, ceva ireal. Confund prezentul cu trecutul: un trecut de mii de ani cu un prezent devenit abstract. Nu mai e nimic viu.

— Patima a trecut? Ce ştiu eu? Eşti bolnavă. Înțelegi că, atunci când ai suferit atât de mult, mai ales în primele zile, dacă Ara ar fi suferit şi el cu tine, dacă te-ar fi luat în brațe, dacă şi-ar fi lăsat bolnavii ca să stea cu tine, zi şi noapte cu tine, meritai acest lucru, şi să nu-ți propună „la rece" să te vindece, înțelegi că ar fi fost cu totul, cu totul altceva.

Două lacrimi mi se preling din ochi.

— Da, ar fi fost altceva.

Şi după o pauză, izbucnesc:

— Pentru ce, pentru ce vine?

— Ți-am mai spus: va veni până când într-adevăr totul va fi consumat în tine. Ce, vrei să pleci în cealaltă lume încă legată de el? Roaba lui?

M-am cutremurat:

— Totuşi, acum e mai uşor, într-un fel mai uşor. A început sfârşitul. E începutul sfârşitului.

— Da, dar să vedem cât va dura acest „sfârşit"...

— Marta, ce lungă agonie!

— Da...

— Ce-ar fi dacă deodată am vedea că Ara mă iubeşte cu adevărat?!

— Chiar atât de mult îl iubeşti, Ana? Gândul tău e numai o ispită. Zici că ți-a trecut patima şi de fapt tu aştepți ca abia acum să înceapă dragostea lui. Ce abis! Dacă Dumnezeu ar fi admis dragostea ta cu Ara, ar fi lăsat să te iubească de la în-

ceput şi Ara pe tine, nu numai tu pe el. Întâlnirea voastră nu a fost pentru fericire, a fost pentru plată.

Tac. Am tăcut câteva minute. Mi-am dat seama cât de iremediabil singură sunt pe lume. Un abis de singurătate. Toți suntem singuri, dar sunt clipe când îți dai intolerabil seama de singurătatea ta. Însăşi Marta care se sacrifică stând cu mine şi participă ca nimeni altcineva la povestea mea era față de mine, într-un fel, fără milă. Avea puterea să-mi spună pe față orice adevăr. De altfel, tocmai de aceea o alesesem pe ea confidentă. Au fost clipe când mi s-a părut că abuzează de nevoia mea de a avea o prietenă şi că acea „sinceritate" a ei nu este decât izbucnirea unor resentimente de invidie, adânc ascunse în inima ei.

— Da, da, am şoptit. Dar eu ce mă fac în anii pe care-i mai am până la moarte?

— Când vei accepta cu adevărat „verdictul", atunci se va împlini şi o minune şi te vei libera ele el.

— Crezi?

— Sigur.

— Şi atunci mă voi putea din nou bucura de viață, de libertatea mea?...

— Desigur.

— Cel mai mare mister pentru mine din toată povestea asta, nedezlegat mister, e că un suflet de om poate dori, tânji după perfecțiune, până a dori mai degrabă moartea decât viața, decât renunțarea la ideal şi, în acelaşi timp, să fie legat de atâta patimă pământească pentru un om, un biet om, încât să poată efectiv muri de dor şi durere pentru acel om. Echilibrul luptei, permanent periclitat, a omului tânjind după perfecțiune şi totuşi supus patimei, e înspăimântător...

Am tăcut. Marta a întrebat:

— Şi totuşi?

— Şi totuşi, această căutare a realei, miraculoasei puteri din noi, a purității e singura salvare, singura certitudine, singura posibilitate, singura plată. Îl iubesc pe Dumnezeu mai mult ca pe Ara, asta ştiu sigur, dar îmi este mortal de greu fără Ara.

— Să nu-ți închipui că eşti altfel decât toată lumea!

— Dar eu vreau să fiu altfel decât toată lumea! Vreau să fiu aşa cum ar trebui să fie toată lumea...

*

Îmi telefonează într-o seară Ara. Pare trist. O voce caldă, moale, vocea lui de mister:

— Am terminat consultațiile. Voiam să ştiu, înainte de a mă culca, ce faci...

Inima mi s-a muiat. Am spus:

— Vrei să vii până la mine?

O pauză. Apoi Ara mi-a spus:

— Nu. Sunt obosit. Mă culc imediat.

Iarăşi o palmă. Pentru ce n-a înțeles că în acea clipă s-ar fi putut răscumpăra multe? Apoi a fost iar o oră de chin. În baie iar mi s-a deschis rana. Sângele a curs şi durerea a fost cumplită şi, în durerea trupului, îmi era dor de Ara şi regretam ca nu înțelesese că trebuia să vină în seara asta. Şi m-am gândit că totuşi ar fi mai bine să-i spun că-l iubesc, că-l iubesc încă, să-l chem... Poate că acum, că acum... M-am târât la telefon. Durerea fizică, fioroasă, mi se părea suficientă plată. Trupul voia fericire. O să te odihneşti, în fine, în brațele omului iubit, să te odihneşti... Am format numărul casei lui. A răspuns imediat fratele lui.

— Doamnă Stavri, Ara nu-i acasă. A plecat... e plecat... mai demult... N-a mâncat acasă. Era invitat... obligații...

— Mulțumesc.

Am închis telefonul. M-am tăvălit de gelozie. O clipă, haosul în mine a fost atât de mare încât nu ştiam dacă mă doare trupul sau sufletul; mă făcusem o singură durere şi revoltă. Obsedant îmi răsărea în minte Fifi Păpuşa, Mata-Hari, îmblânzitoarea de lei. Îi vedeam ochii, ochii ei ficşi, clari, albaştri, ca de sticlă, trupul ei zvelt, înalt, părul blond despletit pe umeri, carnea ei albă, umblând cu cravaşa în mână. Era o potrivire între ea şi Ara. Erau ai circului amândoi, ai spectacolului amândoi, inconştienți amândoi... Şi cum să aflu dacă Ara e cu ea acum, la vreun restaurant sau la ea acasă? Fifi

Păpuşa, Fifi Vampa, Fifi Mata-Hari. M-am tăvălit de gelozie. Şi am crezut, am vrut să cred că mă tăvălesc de durere fizică, de durerea rănii deschise, a sfâşierii fizice. Sângele curgea. Şi am strigat: „Iartă-mă, Doamne, iartă-mă şi vindecă-mă! Vindecă-mă!”

De rană? De Ara?

De când dura jocul cu „verdictele” şi nesupunerea mea şi strigătele mele de implorare a unei iertări, a unei despărțiri încă nedorită de mine? În clipa asta, din nou mi s-a părut că am înțeles „verdictul” şi că mă voi supune, că m-am supus. Într-adevăr, răbdarea vieții e mai mare chiar decât posibilitatea omenească de a păcătui.

Când a venit a doua zi Ara, nu i-am putut spune niciun cuvânt. Întâmplător nu era nimeni în odaie. S-a aşezat în fotoliu, a închis ochii şi a adormit. „Când nu adoarme pe cineva, adoarme el” a spus într-o zi nepotul meu Dan Stavri. Şi într-adevăr. Ara a adormit şi a stat aşa două ceasuri nemişcat. Am avut timp să-l privesc. Un titan. L-am admirat. M-a uimit în clipa aceea puterea Lui. O, de-aş avea neclintita lui putere şi totodată lumina mea! În întunericul lui e de o mie de ori mai puternic decât mine; iar mie nu mi-a rămas decât violenta dorință, disperata dorință de a mă elibera de orice contingență înjositoare. Doamne, nu mă lăsa! Dă-mi puterea luminii mele! Gelozia mea e ciudată, gelozia mea e dublă: sunt mai întâi meschin geloasă pe Ara şi Fifi Păpuşa, pe Ara, omul cu care am trăit şi cu care nu mai trăiesc şi, în acelaşi timp, geloasă pe drepturile inimii din mine pe care o frustrez, o înşel în slăbiciunea plină de patimă pe care o am pentru Ara. Dragoste păcătoasă care mă face să sufăr prin imperfecțiunea ei. Totodată imperfecțiunea în dragostea mea către Dumnezeu şi imperfecțiunea în dragostea lui Ara către mine; iar eu la mijloc, strigând de durere şi sfâşiere. Singura fericire, absoluta fericire e că totuşi îmi dau seama că eternitatea există, mă aşteaptă, eu crucificată în această eternitate, dar că totuşi, odată, odată, mă voi libera...

M-am zvârcolit. Ara a deschis ochii şi m-a privit ciudat.

— Suferi?

— Da.

Buzele lui au încercat să bolborosească ceva, dar n-a îndrăznit să spună desluşit ce vrea; într-adevăr, era inutil să întrebe iar dacă nu vreau să mă vindece el.

După plecarea lui Ara, am coborât din pat, am îngenuncheat şi, înfiorată, am cerut vindecarea mea. Pentru prima oară am cerut vindecarea şi nu iertarea. Vindecarea mea trupească. Mi se părea că cealaltă, cea a duhului, se va face implicit.

*

Duminică – o duminică, una din nenumăratele duminici ale vieții! Dacă marțile au fost însemnate într-un fel de reîntâlnirea mea cu Marele Preot Somnambul, apoi şi duminicile şi-au avut însemnătatea lor. Da, o duminică. E început de vară. În ajun am cerut vindecarea mea. Azi mă simt, ciudat, mai bine, mult mai bine, mult mai bine, şi mai ales simt o dorință nouă în mine, o dorință subtilă de viață, o uşurare. Şi iată că, după două luni de boală – două luni am zăcut – iată că doresc să văd soarele, să văd lumina soarelui prin transparența frunzelor, să simt adierea aerului proaspăt de început de vară. Doamne, cât sunt de slabă, uşoară, de-abia îmi port paşii. Umblu încet, singură, pe bulevardul plin de pomi. Îmi face plăcere că sunt vie şi umblu...

Mergând aşa, am văzut sosind în fața mea o limuzină mare. Nu mergea prea repede. În ea era Ara Surenian. Sta rezemat, nemişcat, cu ochii închişi. L-am văzut bine. Ca un idol asiatic. Marele Preot Somnambul. Părea mai palid ca de obicei. În fundul maşinii, la spatele lui, erau flori. A trecut. Nu m-a văzut. Eu m-am întors imediat din drum. N-aveam putere să merg repede. Nu era nicio stație de taxiuri lângă mine. Trebuia să mă întorc acasă pe jos. Voi sosi oare la timp să-i deschid uşa? Va pleca? Va aştepta la uşă? Se va speria? Mă grăbeam. Spre marea mea uimire, am observat că rana aproape nu mă mai durea. Mă grăbeam, îmi bătea inima tare. Când am ajuns în dreptul casei, am văzut maşina aşteptând. Şoferul era lângă maşină, doctorul lipsea, iar florile –

tot acolo.

— Unde e domnul doctor? l-am întrebat pe şofer.

— E la farmacie.

Nu departe de casă era într-adevăr o farmacie. Dar pentru ce s-a dus fără maşină, pentru ce n-a trimis şoferul? Urc la mine în apartament. Mă simt foarte ciudat. O plutire vagă, o ameţire. M-a obosit plimbarea? Mi-a făcut bine? Ameţeala mea e plăcută, e ca înainte de somn, de narcoză, sau parcă aş fi copil şi m-ar fi legănat mult mama. O mare dulceaţă e în trupul meu. Trece un sfert de ceas şi sună Ara. Îi deschid. E palid. Îmi dă florile, intră în casă. E ciudat.

— Ara, ce ai?

— Mi-este puţin rău...

— Stai. Uite aici pe canapea. Stai. Îţi dau sifon...

Surâde.

— Cu lămâie, Ana, dar şi cu bicarbonat. Uite, am cumpărat de la farmacie.

Aduc repede tot ce trebuie. Bea. Stă întins, palid. Foarte palid. „Desigur a mâncat iar prea mult”... mă gândesc şi este inutil să-l întreb căci nu va mărturisi. Ara întinde mâna către mine. Îi dau mâna. Şi-o aşează pe faţă. Simt un fior. Gestul pruncului Isus în braţele sfântului Anton! Ara îmi ţine mâna lipită de faţa lui:

— Stai, stai cu mine, şopteşte.

Stau aşa câteva clipe. Eu încă simt acea vagă senzaţie de narcoză, de ameţire. Pe faţă are o transpiraţie uşoară ca o boare rece. Brusc, Ara mă priveşte.

— Cum te simţi? mă întreabă.

— Eu... eu... mai bine... mult mai bine... acum mai bine...

Ara închide ochii.

— Dar dumneata? îl întreb.

Face un gest evaziv cu mâna: nu e important.

— Tu, tu, Ana, trebuie să te vindeci. Trebuie. Nu mai pot suporta să te văd chinuindu-te aşa... A ajuns o obsesie pentru mine. Ieri, când te-am văzut zvârcolindu-te, am simţit că nu mai pot.

Îl ascult cu uimire. Aş fi putut crede că nici n-a observat

că sunt bolnavă. Dar ce ciudat că mă întreabă tocmai acum, când am cerut şi eu vindecarea mea! Din nou a prins gândul meu. Dar Ara vorbeşte încă, în şoaptă, ca pentru el:

— ...n-am mai putut suporta... şi... nu te-am mai întrebat şi te-am vindecat de la distanță... A fost mai greu... de la distanță...

Ce simt eu? Revoltă? Duioşie? Şi una şi alta? Da, şi una şi alta.

— Pentru ce, pentru ce? şoptesc.

— Nu se mai putea...

— Fără voia mea... Ara?

Tace. Îmi apasă mai tare mâna pe fața lui.

Eu şoptesc:

— Mulțumesc.

E nemişcat. Fața lui a căpătat ceva ciudat, un surâs misterios cum îl au câteodată morții sau unele statui. În clipa asta are o frumusețe grea de înțeles, supraumană, dar care mie-mi place nemăsurat. Aşa a stat în seara aceea, nemişcat, cu mâna mea pe obrazul lui.

A plecat devreme, mult mai devreme ca de obicei, obosit dar foarte liniştit, parcă ar fi căpătat ceva demult aşteptat, ca un om împăcat cu el însuşi.

Şi, în zilele următoare, spre marea uimire a doctorilor, care mă îngrijeau şi căutau să mă convingă să mă las operată, rana, în mod miraculos, s-a închis de la sine. M-am vindecat. Eram uşoară ca un fulg. Slabă, transparentă, dar vindecată. Mă mişcam uimită şi fericită. Câteodată, recunoştința mă copleşea. „Îți mulțumesc, îți mulțumesc...” şopteam. Unde erau strigătele de durere? Unde durerea? Mă vindecase Ara, mă vindecase mila lui Dumnezeu, strigătele mele? Cum aş fi putut şti? Din nou coincidențele, uluitoare, mă copleşeau...

Orice om – câtva timp după dispariția unei dureri – e cuprins de euforie. Aşa trăiam... Ara continua să vină de două ori pe zi. Era sau părea şi el fericit. Într-o zi, am cerut un ceai. A vrut şi Ara ceai. Îi era sete. Pregătind ceaiul, am tăiat lămâie, ținând-o în mână. Ara mi-a spus:

— Te rog să nu mai ții lămâia aşa, că te poți tăia. Te-am

mai rugat...

— Ba da, Ara, aşa am să ţin lămâia, aşa, şi în faţa dumitale. Aşa am s-o tai. N-ai decât să nu te uiţi...

— Nici dacă te rog?

— Nici.

— Te rog!

— Şi eu te rog să scoţi acul de la cravată...

S-a uitat la mine şi, încet, privindu-mă, a scos acul de la cravată. L-a pus în buzunar. Am lăsat lămâia din mână şi am tăiat-o aşa cum voia el.

— Mulţumesc lui Dumnezeu că te-ai vindecat, mi-a spus.

Eu m-am închinat lung.

— Mulţumesc şi eu pentru vindecare, am murmurat.

Mai târziu mi-a spus cu un surâs dezarmat:

— Mi-am făcut nişte haine noi...

Şi acum vine de două ori pe zi. La prânz, două-trei ceasuri în loc de zece-douăzeci de minute: iar seara, nu mai vrea cu niciun preţ să plece. Jos, maşina îl aşteaptă o oră, două, trei... Ara e pe canapea, aşezat şi pe jumătate adormit. Eu citesc, mă gândesc, scriu, recunoştinţa îmi umple trupul, mulţumesc că m-am vindecat, mulţumesc că acum scriu... Ara, în somn, îmi caută mâna. Are pe buze acel surâs ciudat care-i stă, de câtva timp, aproape permanent pe buze. Un surâs subtil, aerat, diafan, uimitor prin contrastul care-l face cu fiinţa lui masivă, greoaie până la monstruos. Dacă-l deştept ca să plece: „Hai, Ara, hai, Ara...", mă imploră să-l mai las să stea.

— Dacă mă laşi să dorm aici în loc să dorm la mine acasă, mă odihnesc în mod supranatural şi mâine voi avea înzecită putere ca să vindec. Nu-ţi este milă de bolnavi? Tu eşti vestala mea, şi eu capăt putere de la tine..

— Mi-e somn, Ara, sunt obosită...

— Nu-i adevărat. Eu nu te obosesc, eu îţi dau forţă. Stai lângă mine şi roagă-te pentru mine. Azi am trecut pe lângă o biserică, am intrat şi am aprins o lumânare pentru tine.

Când pleacă, mă simt ireală. Plutesc pe marginea somnului şi a visului cu o dulceaţă răspândită în tot corpul. Pre-

zența lui îmi dă într-adevăr o putere neobişnuită. Trăiesc o realitate pe care am primit-o fără să ştiu când şi cum, şi o trăiesc în totală inconştiență. Într-adevăr, ce e între Ara şi mine? Ce vrea el? Ce vreau eu? Ce înseamnă aceste vizite? Cine speră? El sau eu? Îmi face curte şi eu accept? Ce accept?

Într-altă zi, Ara mi-a spus:

— În curând, am o conferință la cercul de cercetări ştiințifice al Academiei. Vrei să vii? Mi-ar face plăcere.

— Aş veni. Sunt însă atât de slăbită...

— Îți trimit maşina. Te rog. Conferința asta o fac pentru tine.

— Bine, am să viu.

Ara are o lumină nouă pe față, rufele îi sunt curate iar ochii plini de adâncimi catifelate de nedescris.

— Să nu uiți, mi-a spus, că mi-ai făgăduit că, dacă te vindeci, vii la mine în grădină o dată. E plină de flori acum, sădite de mine. Eu îngrijesc grădina.

— Şi câinele e legat?

— Da, şi câinele-i acolo.

— Şi băncile, şi iarba, şi pietrele?

— Da, totul e acolo.

— Şi în casă fotografia dumitale tânăr?

— Da.

— Şi geamurile lipite cu hârtie, şi telefonul care sună şi nu răspunde nimeni?

— Da, totul.

A râs. Am râs şi eu.

Mi-a spus Marta:

— Sunt pur şi simplu înspăimântată. Ai zis că vrei semn şi că vei accepta „verdictul”. Ai avut semn, ai văzut „verdictul” şi acum începi totul din nou, ca şi cum niciun „verdict” nu ți s-ar fi dat.

— Nu trăiesc cu Ara, nu mai e nimic între noi.

— Ai fost la un pas de moarte şi n-ai învățat nimic, şi nici frică nu ți s-a făcut. Acum aluneci în ceva şi mai periculos. Sunt pur şi simplu înspăimântată.

— Vezi să nu fii prea severă! Îmi ceri mie să fac ceea ce n-ai putut tu nici pe departe. Într-un fel, dacă aş avea eu puterea pe care ai dorit s-o ai tu, te-ar răzbuna oarecum de sclavia în care trăieşti. V-ați bucura toate femeile dacă eu aş putea ce n-ați putut face voi, sclavele dragostei! Chiar dacă aş muri din această experiență... Dar să nu-ți fie teamă că mă supăr. Am nevoie de cruzimea ta, pe tine te-am ales ca să nu adorm în inconştiență şi iluzie. Dar pentru ce eşti înspăimântată? Poate că abia acum totul e bine, perfect. Cu mine e prieten şi, într-un fel, „căsătoria albă" a început să existe...

— Pentru ce nu se căsătoreşte atunci cu tine?

— Încă n-am vorbit despre asta.

— Încă... iar între timp, el trăieşte cu alte femei şi te pândeşte şi pe tine. E un senzual partenerul „căsătoriei albe" şi ție-ți place dorința lui, aşteptarea lui.

Am simțit un fior; a fost şi gelozie şi ceva mai adânc decât atât, pe care însă n-am avut nici puterea, nici timpul să-l prind. Dar seara l-am întrebat pe Ara:

— Pe Fifi Păpuşa o mai vezi? Ce fac leii, tigrii, panterele?

A prins Ara falsitatea glasului meu care căuta să fie calm, indiferent?

— Fifi Păpuşa?! A, da! Fifi Păpuşa. Dacă vrei, acum că eşti sănătoasă, să mergem o dată împreună la circ s-o vedem cum lucrează. N-am nicio încredere în ea. Nu ştii ce slabă e! O cârpă... E suficient s-o privesc ca să adoarmă.

Râde. În râsul lui, în glasul lui surprind aceeaşi caznă de a fi degajat ca în glasul meu. Ne minţim reciproc.

— Propui să mergem la Ploieşti s-o vedem pe Fifi Păpuşa?

— Ploieşti? Nu. Acum e în Bucureşti. Nu ştiai?

Deci o vede, ca pe atâtea şi atâtea alte femei. „Dacă ai şti, Ana, câte femei nebune, isterice, nesatisfăcute vin la mine... Dacă mi-aş pune mintea cu ele..." mi-a spus odată, mai demult. Mie-mi este ruşine. Am fost şi eu una dintre ele! Ce bine că acum nu mai trăiesc cu Ara! Încet se va convinge că eu n-am vrut să pun mâna pe averea lui, că într-adevăr l-am iubit. Ce va fi atunci? Nu ştiu, dar până una-alta e toată ziua cu mine, dimineața, seara până târziu. Acum nu-l mai aş-

tept. Acum vine. Vine chiar în ceasurile când nu-l aştept. Câteodată soseşte pentru câteva minute, între două vizite spre pacienți „ca să te văd o clipă”, spune. Acum e cu mine. După ce am fost atât de grav şi dureros bolnavă, liniştea aceasta, dulceața aceasta a prezenței lui îmi este plăcută peste măsură. Sunt în convalescență, scăpată de la moarte şi văd iar flori, lumină, respir iar aer. Acum e vară. E cald. Geamurile sunt larg deschise. Da, e soare afară, un soare pe care-l simt cu întreaga mea ființă. Pomii sunt grei de bogăția frunzelor. Când ies în balcon, de sus văd întreg bulevardul plin de pomi. E ca o pădure sub fereastra mea; iar în odăi am flori. Casa e plină de flori. Ara aduce zilnic flori.

Iată, iată...

Da, era într-o dimineață de vară, spre prânz şi soneria a sunat de două ori, aşa cum sună Ara. Mai devreme ca de obicei. Şi a venit Ara. Avea şi flori mai multe ca de obicei. Mi le-a dat, şi, cantitatea lor, şi felul de a mi le da, şi frumusețea lor au adus în casă şi în sufletul meu un val de bucurie. S-a făcut sărbătoare în casă. Era o zi mare. Nu ştiu ce zi, dar eu o voi ține minte.

Ara s-a aşezat pe un fotoliu. Eu alături, pe alt fotoliu. Ara a tras fotoliul meu mai aproape de el. Mi-a luat mâna şi a stat aşa. Nici măcar n-a închis ochii. Afară era soare. Uşa spre terasă era deschisă. Perdeaua albă, ca o pânză de corabie se mişca legănată de adierea aerului. Cerul albastru se întrezărea fără piedică. Iar eu mă simțeam uşoară. Pluteam. Ochii lui Ara erau miraculoşi. Cât am stat aşa? Nu ştiu, dar ce ştiu e că ar fi fost perfect să fi murit în clipa aceea, să mă fi stins în liniştea şi lumina aceea, în ora aceea împăcată cu ea însăşi. I-am auzit glasul:

— Ara te iartă.

Am tresărit, dar nu m-am mişcat.

— Ara te iartă, a repetat, şi a mai şoptit o dată: Ara te-a iertat.

Inima mea a acceptat.

Perdeaua încă unduia şi cerul era tot albastru.

Am stat încă mult aşa, nemişcați, iar mai târziu m-am

aplecat şi am sărutat mâna lui care ținea strâns mâna mea.

Bucuria şi emoția mea au fost imense:

— Închide ochii, am spus.

A închis ochii. I-am ținut mai departe mâna strâns ca unui copil. Atunci ne-a cuprins o mare forță sacră. Deodată pe amândoi.

— Ce se întâmplă? a şoptit Ara speriat, cutremurat.

— Taci! Primeşte...

Forța domnea stăpânitoare ca soarele. Valuri de forță binecuvântată. Har. Mâna i-o țineam din ce în ce mai strâns. Binecuvântarea ne unea.

O, cine n-a simțit această putere, măcar o fărâmă din puterea harului, cea care premerge răpirea, nu ştie ce înseamnă cutremurarea ei fierbinte. Pe fața lui Ara au curs două lacrimi, de data asta le-am văzut cu ochii mei. Mai puteam crede că nu am fost iertată, mai puteam crede altceva decât ceea ce doream să cred? Într-adevăr, am crezut că am fost iertată şi că Domnul mi l-a dat pe Ara înapoi, în fine mi l-a dat şi că în clipa asta s-a dat şi adevăratul „verdict”.

Câteodată, ispita ia înfățişări atât de dulci şi calea vieții pare atât de simplu deschisă, încât e greu să înțelegi că e tot ispită şi că viața ne încearcă cu lucruri din ce în ce mai grele. Greu nu este numai că rabzi durerea. Greu e să rămâi lucid în clipa în care o dorință fierbinte, dramatică, pare a se împlini. E greu să înțelegi efemerul cuprins în clipa care, prin acuitate, capătă o importanță înşelătoare de desăvârşire. E greu să nu te opreşti din drum, e greu să nu crezi că ceea ceți place, peste măsură place, nu este chiar țelul vieții. Şi i se dă fiecăruia ispita pe măsura lui.

Acum credeam că binecuvântarea înseamnă acceptarea planului meu de a-mi petrece viața lângă Ara. Simplu: asta doream, asta înțelegeam. Nici nu aveam putere să gândesc altceva; mult, mult mai târziu, am valorificat la justa ei valoare clipa aceea, şi am fost abia atunci pe drept recunoscătoare.

M-am socotit din nou logodită cu Ara. Nu mai eram amantă, acum eram logodnică. Fostă amantă, actuală logodnică.

Ridicolul situației nu-l vedeam. Credeam, voiam să cred că Ara se convinsese că-l iubesc şi că acum mă va iubi şi el.

Într-adevăr, în dimineața aceea fusese binecuvântarea harului asupra noastră, a lui Ara şi a mea, dar nu am avut puterea să înțeleg adevăratul lui rost. Am dat imediat explicația cea mai plăcută mie: „verdictul" fusese „afirmativ", şi acest verdict plăcut mie l-am acceptat imediat şi fără reticențe, nicio reticență, şi nu mi-a trecut prin minte că destinul hotărât mie, văzând că nu am putere să primesc „verdictul negativ", a dat verdictul care-l va face pe Ara să se poarte în consecință, iar pe mine să am puterea să accept „verdictul negativ" dat de la început. Totuşi, satisfăcută în orgoliu, i-am mulțumit Domnului că, după acea clipă de putere, Ara se va teme să-şi mai bată joc de „puterea mea subtilă", cu care atâta timp mă lăudasem zadarnic. Acum că gustase din acea Putere, nu va mai îndrăzni să mă batjocorească. Eram încântată, orgoliu deplin satisfăcut. Ca buruienile pe câmp creşte şi se înmulțeşte în noi sfidarea, obrăznicia împotriva smereniei.

Ara venea şi-mi făcea curte. Îmi săruta mâna lung, de trei ori în loc de o dată. Când mă săruta pe obraz mă strângea la el, la piept, tare. Apoi gura lui a început să-mi caute gura. Eu eram încă înfricoşată, dar înnebunisem din nou. Noaptea, îl simțeam lângă mine. Mai ales în zori, când se lumina de zi, mă deşteptam cu prezența, gândul lui. Auzeam cântul păsărilor care slăveau răsăritul soarelui şi bucuria mea se înălța şi ea către soare şi viață, odată cu rugăciunea păsărilor.

„Stai cu mine", îmi spunea de câte ori venea, şi venea mereu. Apoi a început să mă ia cu el pretutindeni. Mergeam împreună la clienți. Eu îl aşteptam în maşină. Era vară, cald, oraşul scăldat în soare şi mireasma teilor încărcați, grei, de flori galbene. Apoi m-am lăsat sărutată. Se purta ca şi cum niciodată n-am fi trăit împreună până acum. Câteodată mă întrebam cu uimire dacă într-adevăr vom rămâne aşa. Pentru ce nu vrea nimic în plus? Îi era teamă că-l voi refuza? Voia să se convingă de realitatea dorinței mele? Îi plăcea această cedare lentă? Voia să-l rog eu, ca să nu-şi ia din nou responsa-

bilități? Voia să vadă până unde putea exaltarea mea să crească? Şi niciodată n-a făcut niciun gest în plus, ca şi cum astfel trebuia să rămânem în veci, învoiți. Dar eu m-am trezit spunându-mi: „Trebuie să trăim din nou împreună, trebuie să ne căsătorim”, însă lui Ara nu i-am spus nimic. Am fost mai fericită ca niciodată în viața mea. Cântau pietrele, stelele, frunzele şi sângele în mine. Uitasem că există durere pe lume.

A venit la mine într-o dimineață. Nu eram singură, mai era lume, cunoscuți. Aurica a servit cafele. Discuția era plăcută. Ca de obicei, s-a vorbit de „cazurile” vindecate de doctorul Ara Surenian.

— Tocmai ieri m-am întâlnit cu un prieten, un doctor, care mi-a vorbit despre dumneavoastră, domnule doctor. Recunoştea că faceți minuni. Spunea că, din punct de vedere strict medical, ştiințific, ce faceți e imposibil şi totuşi cazurile nu pot fi negate.

— Deştept centre noi în creier, e simplu. E teoria părții drepte din creier, pe care o studiez şi asupra căreia vreau să scriu un studiu. În fine, să aduc probleme noi în discuție...

Alt prieten i-a spus:

— ...vă cunosc, domnule doctor, mai demult, poate nu vă aduceți aminte de mine... la Legația Armeană, când erați atât de disperat că nu reuşiți s-o aduceți în țară pe doamna Surenian. Ați reuşit, domnule doctor, să căpătați dreptul de a vă aduce soția în țară?

Ara nu a avut nicio tresărire pe față. Timpul trece. Am şoptit. Am întrebat:

— În ce an?

— În 1949, a spus prietenul. Condiții foarte grele, nici să mergi acolo nu se putea şi niciun divorț lămurit nu se efectua. Ce era valabil acolo nu era valabil la noi, actele nu-şi puteau căpăta valoarea lor reală... Acum însă e mai uşor, se pot căpăta şi paşapoarte...

— Da, da, spuse Ara.

— Cât timp trebuie până ajungi în Armenia?

— Depinde cum mergi. Cu avionul e o nimica toată.

Altcineva a vorbit despre altceva. Ei vorbesc, eu nu-i aud. Gândurile mele merg vertiginos. Şi mie mi s-au deşteptat în creier gânduri noi. N-aş putea spune că am simțit vreo durere sau neliniște, nu, dar ființa mea fusese cuprinsă de o mare atenție care mă absorbea complet.

Câteva momente, fosta soție a lui Ara deveni o realitate. Deci omul se zbătuse, se frământase. Ce-l lega? Fusese îndrăgostit, o iubise? Interese materiale? Datorii morale? Obişnuință? Pentru ce nu-mi vorbise niciodată de ea, de parcă nici n-ar fi existat? Pentru el ea nu mai exista? O uitase complet? Lucruri trecute, moarte? Atunci pentru ce, ostentativ, nu vorbea niciodată despre ea? Îl voi întreba, mi-am spus, îl voi întreba cândva, cât de curând. Şi mi-am adus aminte că Ara îmi spusese că vine să mă ia diseară să ne plimbăm cu maşina la şosea. Teii erau înfloriți, nopțile splendide. Şi mi s-a umplut ființa de fericire, de sălbatică dorință de fericire, de dorința fericirii lângă Ara.

„Da, am gândit, trebuie să ne căsătorim cât de repede şi să trăim nedespărțiți. A avut dreptate Ara, că el are răbdare, are într-adevăr răbdare şi iată, acum totul e perfect. Dar e datoria mea să i-o spun, să recunosc că a avut dreptate. El aşteptă. Mă aşteptă!”

Şi ne-am plimbat în noaptea aceea, Ara şi cu mine, până târziu; am traversat aleile de tei înfloriți de la Şosea. Maşina ne purta încet. Mireasma teilor era densă în noapte şi pomii erau galbeni în lumina lunii. Am fost apoi într-o grădină-restaurant şi am mâncat împreună. Şi aici lumina lunii şi parfumul teilor ne legănau. Deasupra, stelele sclipeau puzderii. Ara mi-a spus:

— Mă simt foarte tânăr. De fapt, am uitat ce vârstă am. Ana, ai văzut cât de frumoase sunt stelele asupra noastră?

Fugar, mi-am adus aminte că încă Ara nu-mi spusese că mă iubeşte şi am surâs cu indulgență față de această ciudățenie a iubitului meu.

Când am plecat, în maşină, traversând lumina lunii şi parfumul teilor, Ara, ținând strâns mâna mea într-a lui, mi-a spus cu glasul lui cel mai aproape de inima mea:

— Sunt fericit.

Ne-am întors acasă la mine. Ara voia să bea o cafea bună, fierbinte. Am intrat în casă şi am aprins luminile. Pe terasă, uşa era deschisă, luminată alb de lumina lunii. Am adus cafeaua.

De la un moment dat mi-am dat seama că în ființa mea se petrece ceva de care s-ar fi părut că nu mai sunt responsabilă. Poate oboseala, parfumul teilor, dorința mea... M-am aşezat nu lângă Ara, ci pe o pernă la picioarele lui, capul rezemat de el. Mi-a mângâiat părul.

— Nu stai lângă mine?

— Nu. Stau puțin aşa.

— Bine.

Pleoapele mi s-au închis. Mi-am auzit glasul:

— Ara, unde e nevasta ta?

— La Erzerum.

Am întrebat din nou:

— Eşti divorțat?

Am aşteptat mult şi inutil răspunsul.

— Te rog să-mi spui: da sau nu?

— Da şi nu.

N-am deschis ochii.

— Ce înseamnă da şi ce înseamnă nu?

— „Da” înseamnă că am dat divorț, iar „nu” că acest divorț poate fi contestat.

— Şi ea ce crede?

— Am divorțat fără s-o văd... prin corespondență...

— Probabil că te aşteaptă.

— Probabil.

— Interese materiale comune?

— Şi asta.

— Bine, Ara, îți mulțumesc. Datoria dumitale era să-mi spui aceasta de la început.

— Nu te-am mințit. Sunt divorțat.

— Eşti căsătorit. Nu te învinuiesc. Eu am fost de vină de tot ce s-a întâmplat.

— Şi acum ce-ai de gând să faci?

— Nu sunt făcută pentru jumătăți de măsură.

— Atunci?

— Atunci, o să ne despărțim, de data asta definitiv.

— Înțelege că nu-i pot scrie... m-a aşteptat atâția ani... Ar trebui să-i spun eu personal... poate să-i explic. Ți-am spus că trebuie răbdare. Ar trebui să mă reped până acolo... să clarific situația... dar, până acum, n-am putut pleca...

— Nu. Nu-mi pot clădi fericirea pe durerea nimănui. Te-am aşteptat atâția ani!...

A fost o pauză lungă. Mi-am auzit hohotele de plâns, hohote grele, dar lipsite de revoltă.

— Taci... taci...

— Ara, lasă-mă să plâng măcar.

Şi i-am mai spus:

— Să ştii că ai fost fără milă... pentru mine n-ai avut milă...

— Crezi că mie-mi este uşor?

— Doreşti să-mi fie acum milă de dumneata?

— Da.

Atunci l-am privit. Uimită l-am privit.

— Gândeşte-te în ce situație sunt! Ce pot face? a spus.

Da, m-a uimit atâta inconştiență, dar totuşi, foarte ciudat, mi-a fost milă şi de el şi de ea şi de mine. Femeia îl aşteptase cincisprezece ani, cincisprezece ani!

Am plâns în hohote. Îmi era trupul golit de putere şi înspăimântat de durerea care se ivise.

— Ana, mă chinuieşti, Ana! Ana, ce faci cu mine? Ce putem face?

— Să-mi fi spus exact de la început!

— La ce-ar fi folosit?

M-a ridicat spre el şi m-a luat în brațe. Lacrimile mele au curs pe fața lui. Mai puteam şti dacă lacrimile de pe obrazul lui erau ale lui sau ale mele? Poate a plâns cu mine.

Glasul lui mă mângâia ca niciodată:

— Dulcea mea, femeia mea, floarea mea sacră! Gândeşte-te că n-am nevastă... sunt singur şi nici pe tine nu te am. Pentru ce nu vrei... pentru ce nu primeşti soarta aşa cum es-

te ea?

— Nu, nu!

M-am zvârcolit. Nu mai aveam putere să gândesc. Eram în brațele lui, fața, gura – ude de lacrimi, sub sărutările lui pline de patimă.

Spunea:

— Te-am aşteptat şi-mi era teamă de clipa asta... în nicio clipă nu te-am uitat... mi-e dor de tine...

Hohotele îmi sfâşiau ființa, dar nici atunci nu mi-a spus că mă iubeşte şi nici nimic din ce trebuia spus. A încercat, cu o răbdare, o atenție şi o pasiune ciudată, să fiu a lui, dar o durere mortală îmi cuprinsese ființa. Am refuzat cu încăpățânare.

— Nu pot şi nu vreau să te mai văd, Ara. Acum...

— Gândeşte-te bine ce spui!

— Am spus.

M-a depărtat cu brutalitate, cu violență. Când s-a ridicat, am căzut trântită pe fotoliul unde rămăsesem singură. Hohotele mele continuau, iar el a plecat. Am auzit uşa pocnindu-se, apoi pasul pe scară. Rar, fiecare pas masiv, atent. Am auzit şi motorul maşinii care pleca cu el. De câte ori plecase, de câte ori venise? O, în eternitate l-am aşteptat, în eternitate!

Dorința şi durerea mea erau amestecate în trupul meu care plângea fără constrângere. M-am gândit s-o chem pe Marta la telefon. O cunoşteam atât de bine pe Marta! Ştiam că va fi bună cu mine. Ea nu suporta fericirea nimănui, nici a ei, nici a altora, dar la durere se devota cu bucurie. Dar durerea mea întrecuse nevoia de a vorbi. Numai de Ara aş fi avut nevoie. Lângă el să plâng... Mai târziu, am auzit telefonul sunând. Am răspuns. Am auzit glasul lui Ara departe.

— Noapte bună!

— Noapte bună...

Pentru ce acest telefon? Nici acum nu renunțase? Va trebui deci nu numai să uit, ci să şi lupt. Toate încercările îmi erau date. Şi totuşi, glasul lui în noapte fusese ca o scânteiere în întuneric. Ştiam că undeva e foc. Nu eram chiar atât de singură. Tot telefonul lui m-a aşteptat a doua zi dis-de-

dimineață.

— Eu sunt, Ara. Plec din Bucureşti. Îmi iau concediu de vară. O să fie mai uşor aşa. Trebuie să te văd.

— Pentru ce trebuie să mă vezi?

— Doresc să-ți spun la revedere. Vin diseară la masă. Nu pot pleca aşa. E imposibil.

A închis telefonul.

După masă, am fost la Marta. I-am povestit. M-a privit înspăimântată.

— Cum ai avut puterea să nu-i cedezi?

— Îl iubesc prea mult ca să-l pot împărți, ca să accept compromisuri. Gândeşte-te şi la femeia aceea, femeia lui care-l aşteaptă de cincisprezece ani acolo...

— Atunci de ce e atât de crud şi vrea să te mai vadă?

— Nu ştiu.

— Trebuia să-ți spună că nu poate trăi fără tine, că nu mai poate trăi cu fosta lui soție, trebuia să-ți spună demult, trebuia să se sfătuiască cu tine.

— Da, ştiu.

— El vă vrea pe amândouă...

Când trupul primeşte o lovitură bruscă, violentă, câteodată chiar mortală, nu simte pe loc nimic. Însăşi lovitura anesteziază durerea. Mi-a povestit cineva că, în timpul războiului, a văzut un soldat care, stând în picioare cu o cutie de conserve în mână, un obuz i-a luat capul. Soldatul, fără să scape cutia din mâini, a mai făcut câțiva paşi. Probabil că şi o durere morală prea violentă şi brutală te anesteziază. Altfel cum aş fi putut explica liniştea mea? Pluteam într-o lume ciudată, ireală, mecanizată. La un moment dat, Marta mi-a spus:

— Ce faci? De când ai venit ai ieşit pe balcon de zece ori. Am numărat. De câte ori trece o maşină, te repezi la balcon!

Mi-am dat seama că-l aşteptam pe Ara. Nu am spus Martei nimic, dar fiecare motor care se auzea în stradă îmi da un junghi în inimă şi de fiecare dată căutam să stau liniştită.

Marta mi-a mai spus, o auzeam vorbind:

— Şi totuşi, pălăria jos în fața ta că n-ai primit să fii amanta lui! Îți imaginezi ce-ar fi fost pe tine când soția lui s-

ar fi întors la el, la un moment dat, şi tu ai fi ştiut că e cu ea în casă, în pat, învoiți, ea la ea acasă cu bărbatul ei...

O las pe Marta să vorbească. Am mai spus şi repet: duritatea ei probabil nu este a răutății; este a unei uscăciuni şi a unei revolte sincere. Este mândră că eu pot face lucruri pe care ea nu le-a putut face. Răzbun toate femeile care au suferit într-un fel. Iar imaginile – oricât de dureroase – pe care le evocă în mintea mea îmi vor folosi, îmi vor da putere să mă port aşa cum trebuie, să mă bucur că nu am cedat.

Am plecat devreme acasă, am vrut să umblu pe jos, dar fiecare om, fiecare mişcare, fiecare tramvai, fiecare colț de stradă îmi aminteau durerea din mine. Am luat un taxi.

Ara a venit devreme. Mi-a adus flori. Aurica a servit masa imediat. Doctorul a mâncat puțin de tot. Eu deloc. Am băut vin.

— Poimâine plec din Bucureşti. Mă duc la Govora.

— Poate că şi asta e o minciună, am spus cu linişte.

Ara s-a schimbat la față.

— Poftim biletele, a spus, şi mi-a arătat biletul pe care l-a scos din buzunar.

Am spus:

— Nu era nevoie, pentru Govora, să-ți iei un rămas bun altul decât cel de aseară, care le cuprindea pe toate.

— N-am putut altfel.

— Dar pe mine m-ai întrebat ce pot?

— Fac tot ce vrei.

— Ce-am vrut eu e mort şi, ca să trăiesc călcând pe cadavrele altora, nu pot.

— Nici nu mi te-am putut închipui altfel. Eşti o ființă nobilă.

— De altfel, Ara, eu ştiu că spui „fac ce vrei tu”, ştiind precis că nu vreau decât ce vrei dumneata. Ştiu că, dacă ți-aş spune ceva ce nu-ți convine, ai refuza. Nici nu încerc. Nu-mi convine să aflu adevărul şi nici să fac ceea ce e inuman şi nici să fiu refuzată. Toate drumurile mele închise...

Aurica a servit cafeaua în salon. I-am spus doctorului, când şi-a aşezat ceaşca goală pe masă:

— Acum te rog să pleci.

— Nu trebuie să mă dai afara. Te rog să crezi că şi eu sufăr.

— O să-ți treacă…

A plecat. „Merge din nou la el în vizuină”, mi-am spus. Îl vedeam parcă. Mi se părea că a ajuns în faţa porţii, descuie lacătul cel mic de oţel pe care-l văzusem eu odată în visurile mele premonitorii şi de care n-am vrut să ţin seamă, că, după ce a intrat în curte, încuie din nou misteriosul lacăt de oţel în urma lui şi apoi începe ritualul: câinele legat în fundul curţii chelălăie, telefonul sună zadarnic, iar Ara Surenian, brusc îmbătrânit, umblă prin odăi cu ochii închişi, îmbrăcat în halatul alb. Auzeam glasuri, mai întâi glasul lui, sumbru şi mecanizat, de somnambul.

„Sunt fericit, sunt vindecat.”

Şi glasul oricărui pacient schilod, surd, paralitic, bâlbâit, dement:

„Sunt fericit, sunt vindecat, vreau să trăiesc. Mă simt fericit.”

Zeci de pacienţi pe zi, zeci, toţi cu ochii închişi, spunând orbeşte după Ara Surenian: „Sunt vindecat, sunt fericit, dorm perfect. Nu mi-e frică de nimic.”

Impasibil, doctorul îi hipnotizează. Cincizeci de lei şedinţa. Bani, bani, bani mulţi…

„Vă leagă şi interesele materiale?”

„Da, şi interese materiale.”

Nevasta lui e desigur bogată. Parcă o văd: slabă, mărunţică, austeră, aproape o călugăriţă. E şi ea hipnotizată. De cincisprezece ani hipnotizată. Îl aşteaptă pe Ara. Spune în fiecare seară: „Sunt fericită, nu mi-e frică de nimic” şi-l aşteaptă umblând de colo-colo. Are o ladă mare plină de pietre preţioase: rubine, topaze, briliante, smaragde. Le priveşte. Le mângâie. Asta îl leagă pe Ara de ea, aşa cum pe alţii îi leagă un copil. Pe ei îi leagă o comoară. „Sunt fericită, sunt fericită…”

Dar eu, când voi putea spune: „Sunt fericită, nu mi-e frică de nimic, sunt liberă”? şi asta fără să fiu hipnotizată de Ma-

rele Vindecător Ara Surenian? Când, Doamne, când?

Ce ştiu e că trebuie să am răbdare. În eternitate trăim. Mai ales asta nu trebuie uitat. Mai ales asta, nimeni să nu uite... în eternitate trăim. Nimic nu durează, totul se transformă. Răbdare. Chiar în cea mai aparent perfectă nemişcare, nimic nu durează. Pe nesimțite, totul se transformă.

Acum, ca un animal rănit, mă chircisem în interiorul meu, ca moartă eram şi aşteptam să treacă timp, încet, încet, să mă vindec.

Dar iată, iată...

Calea care duce spre perfecțiune îngustă şi ciudată e.

Mi-am spus: mâine pleacă, stă câteva săptămâni departe şi apoi, încet, încet, va fi mai uşor, din ce în ce mai uşor. Încet, încet, bucuria se va naşte din nou în mine. Povestea cu Ara se consumase, trebuia acceptată viața aşa cum mi-o croise destinul.

Acestea erau gândurile care mă sprijineau.

Ara a telefonat după masă.

— Mi-am amânat plecarea cu o zi, n-am avut putere să plec. Am vrut să-ți aud glasul. Am stat în grădină, m-am ocupat de flori. Mă doare capul... poate, soarele...

Nu l-am întrebat de ce-mi telefonează. Eram hotărâtă să rabd până va înțelege şi el că totul s-a terminat.

Am răspuns:

— Bine...

— Mâine plec, a zis.

— Bine, am răspuns.

A doua zi mi-a telefonat dis-de-dimineață:

— În clipa asta plec, Ana. Îți spun la revedere.

— Dumnezeu cu dumneata, Ara.

*

Căutam să acopăr, să înăbuş zecile de întrebări care mă munceau: oare Ara mă iubise vreodată? Din dragoste nu avusese puterea să-mi spună adevărul? Sau din lipsă de dragoste ascunsese adevărul, ca să-şi satisfacă o plăcere, indiferent ce voi suferi eu mai târziu? Îşi da seama că suferisem şi

sufăr iar îngrozitor? Îşi dăduse seama că fusesem în preajma morții din pricina lui? Îşi da seama că nu fusese cinstit cu mine? Sau mă iubise şi el într-atât încât nu putuse nici el, ca şi mine, lupta cu pasiunea lui? Sau totul numai şi numai din orgoliu satisfăcut? O, şi femeia aceea care aştepta de cincisprezece ani ca să i se întoarcă bărbatul!

— Uite, îi spuneam Martei, la început el n-avea de unde şti că va fi altceva decât o aventură! Că doar nu se putea cere unui bărbat să nu trăiască cu nimeni când e despărțit de cincisprezece ani de soția lui!

— Atunci pentru ce ți-a spus că e ascet?

— Poate că era...

— Atunci nu putea crede într-o simplă aventură. O aventură capătă proporții pentru un ascet!

— Poate că m-a iubit şi n-a avut puterea să-mi spună adevărul, tocmai pentru că se ştia căsătorit...

— Atunci e de o calitate proastă şi te-a considerat şi pe tine de o calitate proastă.

— Dar dacă, insensibil fiind, nu a ştiut ce proporții va lua acest lucru la mine?

— Trebuia să fie conştient.

— Dar dacă e inconştient?

— Asta cred.

— Până la demență inconştient?

— Da, poate, şi fără milă, până la crima fără milă... Erai să mori...

— Şi cu un orgoliu nemăsurat?

— Şi asta e valabil.

— Sau pur ca un copil, nedându-şi seama ce face?

— Doamne Dumnezeule, Ana, roagă-te lui Dumnezeu să-ți dea putere, că nu este uşor...

— Da, nu-i uşor, dar trebuie să pot să mă despart de el.

— Să te-ajute Dumnezeu!

— Eroismul interior, moral, mă va susține. Îmi este mai uşor să sufăr ştiind pentru ce decât să accept un compromis.

M-am uitat cu violență la Marta. Ea mi-a spus:

— Nu striga la mine. Nu vreau să te slăbesc în hotărârea

ta, dar e mai bine să ştii că e greu ce vrei să faci. Măcar dacă i-ar fi nevasta cu el, ți-ar fi mai uşor să te sacrifici. Ai şti pentru ce...

— Mâine, poimâine, o va aduce de-acolo aici. A spus că vrea să meargă să vorbească cu ea şi ne trezim că se întoarce cu ea...

— Orice e posibil.

— Şi ar fi drept aşa, Marta. Drept ar fi. Nu pot să nu-mi dau seama că drept ar fi s-o aducă. Gândeşte-te, cincisprezece ani departe de el, aşteptându-l!

— Te va răsplăti cerul pentru puterea şi luciditatea ta...

— O, până una alta, mă încearcă peste măsură...

— Ferească Dumnezeu de mai rău!

M-am închinat, speriată:

— Ce poate fi mai rău?

— Să n-ai puterea să-ți faci datoria şi să accepți ceea ce nu vrei să accepți. Să te superi cu inima ta.

*

Au fost grele zilele acestea. Inima-mi este slabă şi se îndoieşte înspăimântător de ea însăşi. Mă lupt cu mine însămi, parcă aş lupta cu un străin.

Acum doi ani, când a plecat Filip, totul era limpede: Filip era mult mai tânăr ca mine, mă iubise zece ani, fusesem fericiți, apoi se îndrăgostise de o altă femeie. Trebuia să-l las să plece; dar acum, cu Ara, nimic nu era limpede şi trebuia să mă despart tocmai când mi se părea că abia începe să mă iubească.

Dar, după plecarea lui Ara la Govora mi-a fost parcă ceva mai uşor. Se odihneau în mine adâncurile firii.

Apoi, peste două zile, Ara mi-a telefonat:

— Mâine am aci, în sanatoriu, o conferință cu demonstrații. Am vrut să ştii. Măcar aşa să fii prezentă.

A doua zi mi-a telefonat iar:

— Conferința a reuşit de minune. Mi-a părut rău că n-ai fost şi tu aici. M-am gândit tot timpul la tine.

Peste alte două zile, mi-a telefonat iar:

— Am vrut să-ți aud glasul. Mi-a fost teamă ca nu cumva să fii iar bolnavă...

Eu i-am spus Martei:

— E inutil, Marta. Nu mai vreau. Nu mai vreau să-l văd.

Trecuseră două săptămâni. O subtilă dulceață mi se așezase în trup. Stăteam mai toată ziua în casă. Nu mă plictiseam. Scriam, citeam, iar plăcile la microsillon îmi păreau frumoase. Era vară, era foarte cald şi căldura asta mi-era plăcută.

Într-o dimineață, eram aşezată lângă uşa larg deschisă a terasei. Citeam. Aurica ştergea praful în odaie. La un moment dat, mi-am dat seama că, în odaie mai era o prezență. N-am văzut-o, dar am ştiut că era Ara. Am tăcut. Dar Aurica mi-a spus:

— Mi s-a făcut foarte dor de domnul doctor. E casa goală fără dumnealui. Când vine?

Am tăcut.

Şi au mai trecut câteva zile. Totul părea normal, iar liniştea plăcută din mine mă încredința că mă vindecam de patimă. Din casă însă nu ieşeam deloc. Nu simțeam nicio plăcere şi nici nevoia să ies. Terasa, odăile mă încântau: mi-era mult, mult mai uşor fără Ara decât îmi închipuisem.

I-am spus Martei:

— Când te desparți de un amant ți se uşurează mult durerea dacă acel om te regretă... te caută...

Marta m-a privit cu aceeaşi grijă care mă înnebunea de ciudă.

Peste câteva zile, Ara mi-a telefonat din nou. Glasul îi era vibrant:

— Eu sunt, Ara. M-am întors. Sunt în gară. Vin să-ți spun bună ziua.

Şi a închis telefonul. A sosit după zece minute. Eu i-am deschis uşa. M-a luat în brațe şi n-am rezistat. M-a copleşit puterea lui. Bucuria, beția, exaltarea noastră n-au cunoscut margini. Am fost a lui fără gând şi fericită ca niciodată. A stat până spre dimineață cu mine.

— Nu se putea altfel, a decretat.

Ara a plecat în zori. Automobilul îl aşteptase toată noaptea jos, în alee.

A doua zi, i-am spus Martei:

— Nu se putea altfel. M-am gândit... şi-mi dam seama că nu gândisem nimic, ci dimpotrivă, gândisem tocmai contrariul – da, m-am gândit că nevasta lui e de cincisprezece ani departe şi este poate pentru încă zece sau cincisprezece ani sau pentru totdeauna departe. Era absurd ce hotărâsem. Pot fi atâția ani de fericire... Pentru ce să stric această fericire? Şi apoi, Marta dragă, după fericire, orice este mai uşor...

— Acum trei săptămâni susțineai contrariul.

— Da, dar realitatea este...

— Şi realitatea poate fi interpretată... Se poate susține orice.

— Să nu începi să-mi explici... că nu trebuie...

— N-ai nicio grijă... dar sunt înspăimântată...

— Liniştește-te şi nu mai fi atât de fricoasă. Ce-ai făcut tu din viața ta n-a fost mai puțin grav şi, totuşi, văd că n-ai murit!

— Eu şi tu nu suntem la fel. Fiecare cu legea lui. Fiecare cu durerea lui, fiecare cu destinul lui... fiecare cu bucuria lui. Banalități, fraze... Asta-i viața: nimic perfect...

— ...decât dorința de a deveni perfect. De la tine o ştiu fraza asta.

Am simțit un fior.

— Marta, ți-am mai spus: nu fi cu mine mai aspră decât Cel de Sus! Cine suferă? Nevasta lui nu ştie. Ce pretenție poate avea? Ea nu ştie, iar noi suntem fericiți! Crezi că e puțin lucru pe pământ ca doi oameni să fie fericiți? Fericirea nu răscumpără nimic? Tu ai temperament de martir, de om care numai când suferă are impresia că îşi face datoria. Iar eu cred cu putere în fericire. Cred că fericirea este o virtute. Să stai în fața vieții şi să spui: „Am fost fericit”!

— Fericirea te poate opri locului...

— Şi durerea te poate opri locului. Şi eu vreau să fiu fericită, şi sunt fericită, auzi? Sunt fericită!

— Poți spune clipei să stea locului?

Am ezitat.

— Nu, asta nu, chiar asta nu. Într-adevăr, în fericire îl poți uita pe Dumnezeu, perfecțiunea ce ți-e hărăzită să o desăvârşeşti, dar în durere niciodată. Nu e perfect ce fac... fericirea în afara credinței nu e decât tot ceva imperfect, o cale spre El, o căutare a Lui...

Şi m-am exaltat:

— Dar eu, Marta, vreau să fiu fericită şi să nu-mi uit țelul. E timpul ca, pe pământ, viața să fie proslăvită în fericire şi frumusețe. Şi eu vreau să pot acest lucru. Vreau să dau exemplul acestui echilibru, de exaltare în fericire şi frumusețe...

— Pământească?

— Da, da, pământească şi cerească totodată. Vreau să fac din viața cotidiană o perfecțiune, din dragoste o fericire, din fericire o rugăciune, şi totul la un grad de exaltare maximă. Pentru ce picioare goale însângerate şi cenuşă pe cap, pentru ce trup chinuit, acest templu al vieții, trup martirizat? Vreau ca fericirea, frumusețea şi conştiința lor să-mi fie asceza.

— E superb ce vorbeşti, dar cât de periculos! Şi, la nivelul tău, imposibil. Sfidezi...

— Sunt conştientă. Şi, eu am voie să vorbesc aşa pentru că am avut puterea odată să mă despart de Ara, să nu-l accept oricum. L-am acceptat acum, numai când mi s-a părut că am voie.

— Şi dacă n-ai voie şi te înşeli, şi-l accepți din slăbiciune? Nu uita că omul tău e însurat. Poate chiar să gândească la bigamie...

— Voi avea puterea din nou să mă despart, şi atunci definitiv.

— Şi cum vei afla ce trebuie să faci când eşti atât de dibace în interpretarea „verdictelor” date?

— Nu ştiu cum. Dar voi avea puterea să fiu conştientă.

— Poate că te vei mulțumi că eşti conştientă şi-ți vei permite să accepți orice. Şi ai acceptat şi acum o cedare de la primele intransigențe.

— Cum de la primele? Gândeşte-te cât timp a trecut de

când am fost bolnavă!

— Te aştepta. Îi făcea plăcere să vadă cum încet, încet cedezi.

— Atunci de ce spui: „de la primele”?

— Pentru că... el avea răbdare, nu tu, Ana, nu te-ai gândit că, după ce l-ai gonit... după plecarea lui la Govora, ți-a făcut „şedințe de la distanță” şi că ai cedat imediat?

M-am cutremurat.

— Da... poate... am şoptit.

Apoi am izbucnit:

— Şi chiar şi asta... asta nu dovedeşte că mă iubeşte, că simțit că nu poate fără mine?

— Şi dacă a făcut-o la rece, din orgoliu? Pe amantă, pe nevastă, pe Fifi Păpuşa şi cine ştie pe mai cine încă!

— O să vedem...

— Nu-l poți ține decât luptându-te cu el. Nici nu ştiu cum vei scăpa de el când o vei dori, şi va simți că eşti mai tare ca el...

— O, nu-mi este teamă.

— Acum, orice femeie, cât de simplă, ți-ar spune că eşti amanta unui om însurat.

— Cu un bărbat despărțit de cincisprezece ani de soția lui şi pe care, poate, n-o va mai vedea niciodată!

— Îți este poate milă de ea?

— Da, îmi este milă de ea. Da, sigur...

— Atunci de ce-i iei bărbatul?

— I-l voi da când îl va putea ea lua.

— Şi dacă, după ce se va învăța cu tine, niciodată nu va mai fi fericit lângă ea şi nici ea lângă el? Şi asta din pricina ta.

M-am zvârcolit.

— Ce să fac? Nu pot face altfel.

— Linişteşte-te. Până atunci, unul din voi poate muri...

— Eu cred că, după ce ai fost fericit, cu adevărat fericit, totul e mult mai uşor, ți-am mai spus.

— Poate. Deci să ne rugăm să fii fericită, cu adevărat fericită!

— Da.

— De altfel, tot ce discutăm e inutil. Tu ai hotărât şi nimic, momentan, nu te poate opri. Sunt şi eu curioasă să văd ce vei face. Sunt înspăimântată, îți spun drept. Foarte, foarte...

— Căile Vieții sunt ciudate...

— Sunt.

*

Acum nu-l mai aştept, acum nu-l mai aştept pe Ara. Acum vine. Vine de două ori pe zi şi câteodată în plus, neaşteptat. „Pentru câteva clipe", spune, surâzând, şi stă câteva ceasuri. Vine. Vine...

Ce vorbim? Cu ce trece timpul acesta de ceasuri şi ceasuri când stă cu mine? Îmi dau seama că nu orice femeie s-ar mulțumi cu ce mă mulțumesc eu. Ara vine şi-mi povesteşte mereu aceleaşi lucruri: „cazurile" vindecate de el, uimirea oamenilor în jurul lui, ce-au spus oamenii, pacienții, cei care nu credeau şi vedeau apoi minunile împlinindu-se. Îmi povesteşte dificultățile pe care le are cu fiscul şi cu clienții. De-unăzi, un client i-a făcut scandal la plecare şi i-a cerut banii înapoi pentru că vindecarea copilului lui mut nu era tocmai completă. Apoi, peste câteva zile, Ara a primit o scrisoare din partea aceluiaşi client care, cu amenințări de scandal public, cerea banii înapoi. Ara era încurcat. Nu voia să cedeze... totuşi nu dorea scandal... era supărat. Până în cele din urmă, văzându-l atât de nehotărât, atât de frământat, i-am scris eu acelui client un răspuns care l-a satisfăcut pe Ara şi pe care urma să-l copieze el de mâna lui şi să-l trimită. În seara aceea a scos din buzunar şi a recitit scrisoarea de câteva ori, îndreptând de fiecare dată câte-un cuvânt. Din acea zi, de câte ori venea, îmi recitea scrisoarea, fără să se fi putut hotărî nici s-o copieze, nici s-o trimită. Lui Ara îi place cu mine pentru că-l admir fără margini şi fără oboseală. Ara e în necontenită căutare de public nou; or, eu, prin atenție, îi par mereu nouă. Fără oboseală, fără să se plictisească, fără să se blazeze nici în cea mai mică măsură, Ara continuă să spună ce a făcut şi să facă pretutindeni demonstrații. De îndată ce-l pui la

lucru, adică să adoarmă pe cineva ca să-l vindece, să-l înțepe, să-l comande, să-l stăpânească şi apoi să fie lăudat la paroxism, e fericit. Nu-l interesează nimic altceva. Nicio ştire, niciun cancan, nicio descoperire, nicio nenorocire, nimic decât ce face el. Mie însă mi-e atât de bine lângă el încât nu mă plictisesc şi nu îndrăznesc să-i amintesc că a uitat şi toate proiectele lui de a încerca să explice ştiințific aceste fenomene, să le supună unor căutări metodice, să scrie o carte... să caute să le ducă mai departe. Că povesteşte, doarme sau tace îmi este totuna dacă sunt lângă el. Nu-mi este teamă decât ca nu cumva să se plictisească el. A fost un timp când, pentru a-l distra, am chemat mereu lume în casă. Am avut invitați mai mult ca niciodată. Şi mereu alții, pentru că ei, neiubindu-l ca mine, se plictiseau după câtăva vreme, când se repetau aidoma toate cuvintele, toate faptele. Ca să-l distrez pe Ara şi pe musafiri, era abundență de mâncare şi băutură. Cheltuiam fără măsură. Zilele treceau în goană. Mă purta cu el în maşină pe la bolnavi. Îl aşteptam în automobil şi porneam apoi mai departe. Mă ținea de mână şi-mi povestea „cazul”. Nu puteam nici să scriu, nici să citesc, nici să gândesc. Imaginea lui îmi umplea fiecare clipă. Seara, până noaptea târziu, ne plimbam la Şosea cu maşina. Tot „cazuri” îmi povestea Ara, sau dormea, iar eu eram fericită. Făceam toată ziua baie şi mă îmbrăcam în cele mai bune rochii ale mele. Întinerisem. Toată lumea îmi spunea că arăt bine, îmi făcea complimente, iar pe stradă bărbații se uitau la mine cu plăcere. Îmi străluceau ochii, dinții, pielea.

Ara aducea flori şi bomboane, tot felul de dulcețuri, fructe, înghețată. Sosea ca la el acasă. Când aveam musafiri, îmi comanda ce trebuie să le servim. Casa mea, atât de bine ținută până acum, începuse să capete un stil străin mie, de cu totul altă calitate ca înainte, o calitate mic-burgheză. Nu se mai vorbea, nu se mai gândea. Se mânca, se bea şi se făceau demonstrații. Ara părea fericit, exuberant. Adormea la mine în salon cu toată lumea de față, dar o făcea numai crâmpeie de timp şi se deştepta mereu binedispus. Prima dată când l-am văzut prost dispus a fost într-o întâmplare ciudată şi care

mi-a dat de gândit. Într-o seară, câțiva buni prieteni care veniseră la mine, m-au rugat să le citesc din poeziile mele. Au insistat. Ara surâdea, amuzat, privindu-mă, apoi, mai mult de dragul lui Ara, ca să fie el mândru de mine, am citit. Am citit destul de mult, antrenată de insistențele prietenilor, de laudele lor, de curiozitatea lor. Nimeni nu s-a mai uitat la Ara. M-am oprit brusc din citit: observasem că Ara stă cu ochii închişi, dar nu doarme. A profitat de pauză şi a spus că trebuie să plece la un bolnav. Eu am simțit că nu i-a plăcut succesul meu şi nici faptul că nimeni nu se mai ocupase de el: nu l-am lăsat să plece, l-am reținut şi am căutat să fiu cât se poate de caldă cu el, şi am forțat pe toată lumea să se ocupe iar de el. Am reuşit chiar să-l fac să vorbească, să ne povestească ceva din „cazurile" lui. A povestit cum, odată, hipnotizase profund pe cineva şi-i ordonase o întoarcere în timp – să fie copil, apoi şi mai mic: omul căpătă gesturi de copil, a scris ca un copil care abia a învățat alfabetul, apoi abia bolborosea. Când a ajuns în faza prenatală, din omul hipnotizat a izbucnit un strigăt înfiorător şi Ara, cu multă prezență de spirit şi putere l-a readus la starea normală. Povestea a făcut efect, toată lumea a uitat de poeziile mele. Când Ara a fost întrebat asupra cazului – ce crede, cum explică, dacă a mai repetat experiența – s-a plictisit şi a făcut iar... „demonstrații". Prietenii se obişnuiseră ca seara când ei plecau, să-l vadă pe Ara rămânând la mine. A rămas şi în seara aceea cu mine dar, de îndată ce am fost numai noi doi, a fost brusc prost dispus, morocănos la maximum. Am căutat să-l distrez, să-l îmbunez, dar totul a fost inutil. L-am lăudat. Asta i-a plăcut. Ca să-l laud mai bine, i-am spus că, dacă ar lucra în domeniul cercetării oculte, ar ajunge la performanțe şi că ar fi un pionier al cercetărilor parapsihice. Această afirmare a mea, şi care nu era câtuşi de puțin nouă, l-a scos din sărite de data asta.

— Nici nu-nțeleg ce tot vorbeşti!

— Orice putere poate fi mărită, perfecționată, cercetată.

— O fi, dar nu la mine. Nu-nțeleg cum de nu ți-ai dat seama că ce fac eu e excepțional! Ce mai vrei?

— Tocmai de aceea...

— Se vede că tot ce ştii e din cărți şi că n-ai văzut cu ochii tăi pe alții lucrând.

Am rămas înmărmurită.

— Ara, dar nimeni pe lume nu poate crede că e perfect!

— Tu crezi despre tine!

— Eu?

A râs crud, cinic.

— Da şi ce-ai zice dacă te-aş ruga să-ți explici, să-ți comentezi poeziile tale? Nu ajunge că le scrii?! Şi-ți închipui că, dacă ai reuşit să mă convingi să stau în poziție de lotus câteva ceasuri pe zi, aş progresa. Să facă ăia ce fac eu, vindecările mele!

— Ara!

— Eu cred că poziția aceea e bună pentru alte necesități decât meditație.

— Ara, nu-ți permit!

Ara râde cu o sălbăticie de speriat. Mi se face teamă.

— Blasfemezi, Ara!

— Aş! rezolv probleme oculte, nerezolvate până acum. Ideea mea e genială.

— Te rog să termini şi să te duci acasă la dumneata.

— Mă duc că sunt obosit. Nu vii să te plimbi cu maşina la Şosea?

— Nu, mulțumesc.

— Bine, am să merg singur... să reflectez asupra teoriilor mele despre „padmasana”.

Şi râde atât de nestăpânit ca într-o criză de nervi. Mă sperie. Îi dau apă să bea. Se potoleşte cu greu. Şi de câteva ori, privindu-mă, a izbucnit din nou în acel râs primitiv, brutal, cinic şi nestăpânit.

A plecat. A doua zi, când a venit, era liniştit, politicos, respectuos, a vorbit imediat despre lucruri cu totul străine de cearta din ajun, dar mie-mi rămăsese adânc în inimă o spaimă. Şi spaima că blasfemase şi că eu nu mă revoltasem îndeajuns. Mi-am găsit iar scuze ca să-l pot primi, dar mi-am dat seama că fericirea din ultima vreme îmi anihilase orice

simț critic. Hotărârea de a accepta o situație grea mă făcuse nesimțită. Viața aceasta, în care intrasem ca într-o baie de fericire adormitoare, începu deodată să-mi pară totuşi ciudată. Cum aş putea exprima purtarea lui Ara? Da, un om ciudat, între toți ciudații, ciudat...

Nu făcuse absolut niciun gest exterior pentru mine. Nu schimbase pentru mine nimic din viața lui. Nimic. Nu curățase la el în casă, nu se îmbrăcase mai bine sau mai curat, nu mânca mai puțin, nu era mai odihnit sau mai obosit, nu renunțase la nimic şi nu-l interesa nimic în plus. Nu cheltuia cu mine nici bani şi nici timp. Dacă, în loc să-şi piardă timpul de colo-colo, venea mai des la mine, găsea în schimb o casă mereu pregătită să-l primească, lume să-l admire şi o femeie de care uza fără măsură. Şi asta cu o plăcere parcă din ce în ce mai mare. Aş putea spune fără să exagerez că singurul lucru pe care-l făcuse pentru mine a fost să-şi scoată acul de la cravată. Ara nu mi-a dat niciodată niciun ban şi nici nu mi-a oferit. Mă gândeam: „De ce Filip să mă întrețină şi eu să cheltuiesc cu un alt bărbat banii lui Filip, când asta o fac fără ştirea lui Filip şi când acest bărbat câştigă mai mult decât Filip?" Mă gândeam: „Am să-i spun lui Filip. Am să-i explic toată situația şi am să încep să muncesc, să scriu, să public ca să câştig bani şi independență materială." Mă gândeam: „Oare ar fi nepotrivit, nedemn, ca Ara să-mi dea şi el bani în casă? Acum ştia că-l iubesc, pentru ce nu mă-ntreba niciodată absolut nimic despre bani? Probabil că face chiar economii la el acasă deoarece mănâncă aproape mereu la mine, mese plătite de Filip. La prânz şi seara. Oare astea sunt gânduri meschine? Pentru ce meschine când, de fapt, nu sunt gânduri de interes şi acaparare, ci numai de echilibrare a vieții, de armonie? E însurat, dar eu nu cer să-mi dea mie ce e al soției lui, ci să dea ce cheltuiesc eu cu el, şi mai ales ce cheltuiesc din banii lui Filip... Da, mi-am spus, va trebui să vorbesc cu Ara, să-i explic."

*

Peste câteva zile, Ara mi-a spus:

— Poimâine am o conferință la Centrul de Studii al Academiei. Te rog să vii şi tu.

— Sigur că mi-ar face plăcere... totuşi poate că nu este bine să viu...

— Pentru ce? Cum să nu fie bine?

— Pentru... lume...

— Conferința asta o făceam pentru tine. Mi-ai reproşat doar... Te rog să vii...

— Bine, am să viu.

Conferința a fost uluitoare. Mai întâi, când am ajuns în acea stradă, maşina abia a putut intra de mulțimea oamenilor care se îmbulzeau şi a automobilelor care voiau să răzbească până la intrare.

Ajunsă în fața clădirii, mi-a fost imposibil să mai înaintez şi să intru. Lumea vocifera. Fiecare căuta să răzbească prin gloata adunată. Mi-am dat seama că nu pot pătrunde în sală. În clipa când m-am hotărât să mă întorc acasă, s-a făcut o rumoare sus pe scări şi mi-am auzit numele strigat. Era glasul lui Ara:

— Doamna Stavri... doamna Ana Stavri. Faceți loc să intre doamna Stavri...

Ca prin minune mi s-a făcut loc şi m-am trezit ajunsă sus în capul scării, unde Ara mă aştepta. M-a luat de braț. Lumea se uita la noi ca la circ. Am intrat. Sala era ticsită. Am străbătut sala cu Ara, care mi-a ajutat să iau loc pe un scaun rezervat. Am auzit întreaga sală şuşotindu-mi numele – „Ana Stavri”... „Ana Stavri”... şi am simțit toți ochii ațintiți asupra noastră. După ce s-a depărtat doctorul, care s-a aşezat pe estrada de unde trebuia să țină conferința, înconjurat de medici şi mediumi, eu mi-am dat seama că eram udă de transpirație. Ce spectacol penibil cu mine eroină principală! Îmi suna într-una în urechi „Ana Stavri”... „Ana Stavri”...

Pentru ce această ostentație? Îmi fusese peste măsură de penibil, dar simțeam că lui Ara îi făcuse o mare plăcere. „Bineînțeles, mi-am zis, toată această lume ştie că sunt amanta lui. După Filip, care fusese bogat, iată că mi-am luat un amant gras şi bogat. Ce lovitură! Ce reuşită! După Filip, ce-

lebrul sculptor, acum doctorul, omul care actualmente câştigă poate cel mai mult din oraş! Cum să nu se uite lumea la mine? Cum să nu-mi şoptească numele?" Îmi ard obrajii... Mă uit la Ara şi-l văd foarte liniştit. Observ cu mirare că nu are costumul pe care-l poartă de obicei la conferință, ci că e îmbrăcat cu haina lui de toate zilele, decolorată şi mototolită, de stofă proastă. Şi cămaşa e cea din ajun. După ce mă potolesc, în timpul conferinței, o zăresc în sală şi pe Mata-Hari, Fifi Păpuşa. E frumoasă şi strident îmbrăcată. Părul blond-platinat răsfirat pe spate. O coafură prea juvenilă pentru vârsta ei, care-i stă însă bine. Are cercei albaştri, ca ochii ei de albaştri. Mă vede şi-mi surâde ca unei bune prietene, un salut mult mai intim decât l-ar cere relațiile care au fost între noi, un salut colegial. Mai încolo, îl văd şi pe Ciprian, care mă priveşte şi-mi face şi el semne pe care nu le-nțeleg. Apoi pe Dan. Dan arată mult mai bine. Şi el îmi face semne pe care nu le-nțeleg. Dar ce înțeleg peste măsură de bine este că toată lumea ştie că sunt oficial amanta telepatului de pe scenă.

Şi totuşi, într-adevăr, dacă conferința ținută de Ara, care s-a repetat aidoma ca de atâtea ori, fără nicio idee nouă, nicio încercare nouă de explicații sau de cercetare nouă, demonstrațiile au fost uluitoare. Experiențele reuşite cu o facilitate dezarmantă. Aproape nici nu puteai crede că se întâmplă ceva cu totul neobişnuit. Criză de epilepsie provocată, apoi oprită, rană deschisă care, la comandă, lăsa sângele să curgă sau să se oprească, hipnoza în masă de la distanță cu comenzi alese acolo departe de martori şi executate perfect de mediumii cu care lucra. Apoi surdo-muți, bâlbâiți vindecați, parkinson, paralizii în plăci, pacienți veniți din recunoştință ca să fie văzuți, mărturii ale puterii lui, a Marelui Vindecător, Marele Pontif al bolnavilor. Şi Marele Pontif, impresionant ca forță şi calm, da ordine, conducea pe aceşti oameni, ca pe nişte marionete. Totul executat cu o facilitate extraordinară. Uitasem de mine, eram exaltată de puterea lui, mândră de el şi mândră că sunt femeia aleasă de el.

Apoi, după conferință, s-a adunat lume multă în jurul lui.

I-au luat autografe, l-au asaltat cu tot felul de întrebări şi laude. Mă uitam la el şi mi-am dat seama atunci cât timp trecuse de la prima conferință la care îl cunoscusem şi cât de puțin se schimbase! Da, da, numai acul de la cravată îl scosese de dragul meu, atât. În clipa asta era iar îmbătrânit brusc, ca după conferințe, ca după eforturi prea mari pe care le făcea ca să execute tot ce avea de executat. Părea golit de putere, un om fără conştiință, un golem, un somnambul obosit. M-am cutremurat. L-am privit cu groază. A fost prima dată când mi-am dat seama sau, mai bine zis, când am simțit că acest om nu e normal. Şi nu prin putere, ci prin calitate. Mi s-a părut că mă aflu în fața unui om care nu are conştiință, nici personalitate, nici prezență. Superior? Inferior? Nu, nu. Nici superior, nici inferior, ci Inuman. Fulgerător am simțit cu groază aceste lucruri şi imediat, foarte ciudat, din groază, din milă, din spaimă pentru el, am simțit o incendiere a inimii mele pentru el. Sentimentul a întrecut orice margine şi din nou aş fi dorit să mor lângă el. Am simțit că trăiesc din viața lui, că respir parcă pentru el. O clipă, din nou, n-am mai ştiut unde încep eu şi unde el şi poate că dacă în clipa asta acest om, Marele Somnambul, din întâmplare, ar fi fost lovit mortal, aş fi murit şi eu. Şi din nou, şi din nou am dorit să-i deschid inima, să-l fac uman, să-l fac să mă iubească întâi pe mine, apoi pe toată lumea, lumea întreagă, şi astea toate în numele puterii sacre, a întregii vieți. Mi-am amintit clipa aceea când lacrimile au fost văzute de mine pe fața lui Ara. „Deci, mi-am spus, el ar putea fi trezit". M-am învinuit că, luată de fericire, pasiune, plăcere, am uitat orice altceva şi am trăit ca orice femeie îndrăgostită şi fericită. O banală aventură. Am fost ca o femeie care, în brațele unui amant, a uitat că are un copil acasă, şi şi-l aminteşte brusc. Amantul era Ara şi copilul de care trebuia să am grijă era tot Ara. Mi-am dat seama că întâlnirea mea cu Ara nu poate rămâne sub semnul plăcerii şi o mare gravitate şi un mare sens al responsabilității a coborât în inima mea. Încă va trebui să încerc să-l deştept. Dar cu ce mijloace? Cu ce strigăt voi putea trezi pe acest somnambul surd?

M-am dus şi eu să-l felicit. Ochii i s-au luminat când m-a văzut. L-am privit adânc. Am găsit o opacitate covârşitoare în adâncul privirii lui ameţitoare. Mi-am amintit de Marta şi de o conversaţie avută cu ea:

„Fericirea te poate opri locului", a spus ea.

„Eu vreau să fiu fericită şi să nu uit perfecţiunea."

Cât de uşor vorbim despre noi înşine şi despre alţii! Fusesem fericită? Nici măcar, dar uitasem chiar din anticamera fericirii. Dar datoria faţă de sufletul meu? Şi mi-am dat seama că fericirea pe care o dorisem eu lângă acest om era imposibilă şi că eu nu mă mai puteam mulţumi cu o fericire banal omenească. Cerusem prea mult? Şi cerusem unui om care nu era capabil nici măcar să fie om? Dar exaltarea, spaima şi dragostea mea pentru el nu se potoleau. Încă şi încă voiam să-l apăr de propriul lui abis, de întunecare, unde mă trăgea şi pe mine... Da, mi-am spus, în timpul cât îl gonisem şi crezuse că m-a pierdut, Ara păruse a se deştepta la umanitatea din el, apoi, răsfăţat de mine, luaţi de plăceri, recăzusem amândoi la nivelul nostru obişnuit şi inferior posibilităţilor înalte. Satisfacţia nu e un climat bun pentru progres.

Când m-am apropiat de Ara, mi-a şoptit:

— Merg la restaurant cu domnişoara Joja, Anghel şi ceilalţi. Înţelegi, obligaţii... Vii şi tu?

— Eu? Cu trupa?

— Cu mine.

— Bine. Unde?

Mi-a spus numele unui restaurant de clasa a doua din apropiere.

Am plecat cu Ciprian, care a acceptat să vină cu mine la restaurant. Îmi era groază de mine însămi, de întâlnirea cu „trupa" în restaurant, şi de tot ce gândeam şi de tot ce simţeam. După câteva minute de mers, Ciprian îmi spune cu emfază:

— Ce zici?

— Ce să zic? Despre ce?

— Ai văzut ce obosit era când a terminat?

— Păi a muncit, cum să nu fie obosit?

— Nu, dragă, era prea obosit, anormal de obosit. Dacă nu eram eu în sală, la urmă, la criza de epilepsie, n-ar mai fi reuşit să-l deştepte pe medium.

— Cum... tu?...

— Da, eu. I-am dat forță.

Tac. Ce să mai spun?! Sunt sătulă de nebunii ăştia ai orgoliului. Poate că şi eu... Da, da, ei mă fac să mă îndoiesc de mine însămi şi de luciditatea mea. Pe ei îi zăpăceşte orgoliul, pe mine sentimentalismul absurd, care mi-a anesteziat până şi simțul moral, simțul pentru care până acum trăisem, mă făcusem om.

Când am intrat în restaurant am văzut, printre mesele mici risipite în toată odaia, mai în fund, o masă mare şi, în jurul ei, vreo cincisprezece oameni, diferiți pacienți, diferiți mediumi, diferiți admiratori ai doctorului Surenian şi diferiți necunoscuți, care aşteptau placid.

Pe masă, paharele neşterse, tacâmuri de cea mai proastă calitate, farfurii mediocre cu ridichi, ceapă, pâine. În capul mesei, un loc gol. Şi l-am văzut pe Ara sosind din fundul sălii, gras, transpirat, oribil îmbrăcat, cămaşa mototolită, cu două farfurii în mâini. În farfurii erau măsline, brânză şi mezeluri. Semăna cu un chelner de provincie, dintr-o gară sau cârciumă, şi care şi-a uitat şorțul în bucătărie. Părea încântat, încă obosit, dar încântat.

— Ai sosit? mi-a spus. Bravo! Să-ți fac loc. Vă prezint pe doamna Ana Stavri, cunoscuta scriitoare...

Dar eu, înspăimântată, i-am spus:

— Nu, doctore... tocmai asta voiam să-ți spun că... nu mă simt bine... am să merg acasă... Nu te deranja, mă va conduce acest prieten...

Ara nu l-a recunoscut pe Ciprian sau s-a prefăcut că nu-l cunoaşte. Şi am plecat în goană. L-am văzut încă pe Ara aşezându-se în capul mesei. A cerut unor cucoane care erau acolo să se apropie de el, una la dreapta, alta la stânga lui. Le-am văzut bine, amândouă brune, una foarte tânără şi frumoasă şi care-l privea fascinată, cealaltă de o vârstă mijlocie dar agreabilă şi destul de distinsă. Iar el, în picioare, a înce-

put să taie brânza şi mezelurile mărunt, fără să se uite spre mine. Părea total satisfăcut. Dacă ar fi fost un om modest, lucrul nu m-ar fi întristat, dar această lipsă de stil la un om atât de orgolios mă înspăimânta. Ca un fakir cu trupa, după spectacol, ca un scamator de bâlci – Marele Vindecător, Marele Preot Somnambul, iubitul meu.

Ciprian mergea lângă mine. Îi auzeam glasul ca în vis. E încântat, de parcă a lui ar fi fost conferința. Încă îmi şoptea cum i-a dat forță lui Surenian...

*

Ara mi-a telefonat mai pe seară:

— Sunt cu profesorul Varlam la o cofetărie. Aş trece pe la tine cu el, înțelegi... obligații... Aş aduce ceva prăjituri... Ai vin?

— Da. Vă aştept.

Şi a venit cu profesorul Varlam. Acum nu mai părea obosit, dimpotrivă, masiv şi vital. Îl copleşea prin prezență fizică pe profesorul Varlam. Aurica ne-a servit vin, cafele, prăjituri. Ara vorbea tot timpul:

— Conferința a fost reuşită. Ce spuneți, domnule profesor?

— Da.

— Ana, ai văzut ce bine a reuşit totul? La comandă! Ai văzut ce de lume?

Mă uit la Ara cu uimire şi plăcere. E treaz, nu adoarme şi pare, brusc, miraculos, întinerit. Salturile sunt aproape inimaginabile. Imediat după conferință părea de peste şaizeci de ani, acum sub cinzeci. Spun:

— Azi, doctorului nu-i este somn. E în vervă.

Ara spune:

— Am făcut înainte de conferință trei fiole de cafeină.

— Dumnezeule! doar nu e bine...

— E bine, Ana, e bine. Eram atât de obosit încât îmi era teamă să nu adorm în fața sălii întregi.

Mă întorc către profesorul Varlam. Întreb:

— Domnule profesor, totdeauna doctorul Surenian a adormit aşa de uşor şi atât de mult?

Aşez mâna mea pe mâna lui Ara. Ara surâde.

Varlam se strâmbă, înghite în sec.

Eu spun:

— Dumneata care-l cunoşti de atâta vreme, ai putea să-mi spui.

Varlam se strâmbă iar şi apoi spune desluşit:

— Ar trebui întrebată soția doctorului Surenian. Ea ştie cel mai precis.

Se face o linişte de gheață. Reuşesc să spun:

— În clipa asta ar fi greu s-o întrebăm. Merg greu scrisorile până la Erevan. Câte zile face o scrisoare până în Armenia, Ara?

Ara răspunde ceva, dar eu nu mai aud. Am avut un junghi în inimă. Când îmi revin şi sunt iar atentă, îl aud pe Ara şi Varlam cum vorbesc între ei. Amintiri de astă-vară de la Govora. Au fost împreună. Aflu asta acum. Ara nu mi-a spus nimic. Ara continuă:

— Şi când te gândeşti, domnule profesor, că toate experiențele făcute în bibliotecă erau făcute asupra unor oameni cu care nu mai lucrasem... Ana, trebuie să ştii că am luat doctori din sanatoriu, surori de caritate...

— O uiți pe Fifi Mata-Hari cu care ai mai lucrat şi altădată, spune profesorul şi râde satisfăcut, ca de o glumă bună.

Fără voia mea am devenit atentă, oarecum uluită... Nici de ea nu ştiam că fusese la Govora! Ce căutase Fifi acolo cu Ara?...

— Ea nu contează, spune Ara. O cârpă. Fac din ea ce vreau. Abia mă uit la ea şi adoarme.

— Ea cu tigrii, dumneata cu ea...

Ara râde satisfăcut. Apoi a povestit din nou, aidoma, scena cu nebunul pe care l-a adormit în plină criză. De vreo două ori, profesorul l-a întrerupt pentru a-i atrage atenția că mai povestise întâmplarea aceasta, dar Ara a povestit mai departe nestingherit.

Seara se sfârşeşte prost, anost, cu eforturi inutile din partea fiecăruia dintre noi. Au plecat, doctorul şi profesorul, destul de devreme.

Viața pe care mi-o croisem nu era deloc, deloc plăcută. Din ceva ce voisem să fie exaltat şi pe culmi de elevație, trecusem în ceva peste măsură de banal, plat şi fără perspectivă. Singurul lucru intens acum era numai groaza mea de a rămâne iar singură, fără Ara, fără iubirea mea pentru Ara. Şi l-am acceptat din nou în clipa asta aşa cum era: inuman, fără stil, fără dăruire, căsătorit, mincinos, orgolios. Mi-am spus: „Aşa mi l-a dat Dumnezeu, aşa-l primesc" şi am fost iarăşi mândră de mine.

A venit a doua zi la prânz, şi, cu tot riscul orei nepotrivite, a încuiat uşa dormitorului ca să rămână numai cu mine. Mă îngrozea şi mă măgulea în acelaşi timp această vitalitate a bărbatului meu, acest bărbat care-mi spusese că, până la mine, fusese ascet.

După aceea, în salon, iar mi-a povestit un caz:

— Să vezi ce lucru ciudat mi s-a întâmplat zilele trecute! A venit la mine o pacientă pe care o tratez de câtva timp, o studentă, o fată tânără. I-am făcut o şedință seara târziu, dar când să plece, vedem că afară plouă cu găleata... „Ce mă fac, spune, n-am umbrelă..." Era şi îmbrăcată uşor. Eu îi spun: „Stai o clipă şi-i voi da de la distanță ordin mamei dumitale să vină cu o umbrelă". Ea are încredere şi aşteaptă. Eu mă concentrez şi am impresia că am reuşit. Aşteptăm, aşteptăm şi... nimic! Mama ei nu vine. Ploaia mai stătuse şi fata se hotărăşte să plece. Pleacă. Asta ieri. Azi, vine din nou fata şi ştii ce-mi spune? Că, după ce a plecat de la mine, a luat tramvaiul, s-a dat jos la stația care trebuia şi în stație, în refugiu, pe cine vede? Pe mama ei, adormită cu o umbrelă în mână. „Nu ştiu ce-am avut, spune mama ei, m-am gândit să vin să te iau de la doctor, dar am adormit aici." Ce zici, Ana? Nu este extraordinar? Am impresia că puterea mea e din ce în ce mai mare. Aş dori să merg în străinătate, cu un public select, să le arăt eu ce pot. Nimeni nu poate ce pot eu!

Atunci am strigat:

— Să nu uităm că şi hipnoza şi sugestia şi telepatia şi vrăjitoria şi orice fenomen de categoria asta tot fenomen este, ca orice fenomen şi nu înnobilează pe cel ce le practică sau le

studiază câtuşi de puțin. Dar puterea din care fac parte, Viața care le animează pe ele, ca pe întreaga Viață pământească şi cosmică care le-a creat, este superioară, şi pe mine asta mă interesează şi n-ai înțeles încă...

— Dumnezeu?

— Pentru ce să-i dăm un nume? Mi-e egal cum îi zice. Spune-i materie sau energie, e totuna. Ultimele cercetări ştiințifice de matematică şi fizică pe linia asta cercetează. E modern şi au ajuns la aceleaşi concluzii fără a le boteza anume – Dieu, Gott, Ishwara sau Dumnezeu. Hai să-i spunem Existență. Nu e important. Important este să ştii că această Existență-Viață este sacră, are legi şi că omul e dator să le cerceteze şi să le cunoască, pe când dumneata te-ai oprit la ceea ce faci dumneata în cabinet, şi ceea ce-ți satisface orgoliul, dar nu ajută Evoluția...

În ziua aceea, Ara a plecat supărat, jignit, iar eu m-am simțit bine.

*

După mai multe zile, Aurica, fata din casa, mi-a spus:

— Lumea vorbeşte că trăiți cu domnul doctor... Iertați-mă, dar nu e bine să stea maşina toată noaptea jos. Lumea nu poate înțelege ceva atât de... atât de...

Se opreşte, dar nu găseşte calificativul, potrivit. „Atât de... atât de...”; într-adevăr, ce calificativ s-ar potrivi? În simplicitatea ei, are dreptate.

I-am spus a doua zi lui Ara:

— Poate că ar fi mai bine, când vii aici, să nu ții maşina atâtea ceasuri în alee...

— De ce?

— Vorbeşte lumea şi nu e bine. Nu strică mai multă discreție...

Am simțit că se supără.

— Ce-i priveşte? Eu sunt doctor. Tu ai fost bolnavă...

— Să nu vorbim copilării. Eu m-am făcut sănătoasă, demult şi maşina stă toată noaptea la poartă...

— Adică să plec noaptea pe jos... obosit cum sunt!

— Trebuie să găsim o soluție.

— Nu văd niciuna.

— Lumea spune că te toc de bani...

— Ce ordinar lucru! Eu sunt un om modest.

— Cu maşină la scară...

— Sunt doctor. Asta face parte din meserie.

— Când mergi la amantă? Tot oraşul ştie că trăim împreună. E ultimul cancan, ultimul scandal...

Văd pe fața lui o expresie de orgoliu satisfăcut.

— Ei şi?...

— Nu e bine, Ara! Nu e bine! Trebuie să te gândeşti şi la mine...

— Eşti o femeie independentă, fără prejudecăți, o personalitate, o artistă. N-ai de dat cont nimănui.

Şi mă aud spunându-i desluşit:

— Nu trăiesc din munca mea, nici din a dumitale. Mă întreține Filip. Dacă refuză brusc să-mi dea bani, ce fac? Din ce trăiesc? Îmi dai dumneata?

Am văzut pe fața lui aceeaşi paloare ca prima oară când i-am spus lucrul acesta. Ara îşi şterge fruntea cu batista. De data asta nu mă mai sperii atât de tare. Mai spun:

— Voiam demult să-ți atrag atenția şi am aşteptat, crezând că singur ai să înțelegi. Trăieşti cu o femeie pe care o întreține un alt bărbat, şi acel bărbat mă întreține, nu pentru că e obligat ori dator, ci pentru că crede despre mine altceva decât e în realitate. I-am spus acum câteva luni că mă căsătoresc cu dumneata. Acum ar fi datoria mea să-i spun realitatea nouă: că nu mă căsătoresc.

După o pauză, în care efortul de a-şi găsi un echilibru era vizibil, Ara a spus:

— De altfel, chiar dacă aş vrea să te întrețin, n-aş putea. Eu sunt un om modest. Vezi ce modest trăiesc. Nu sunt bogat. Sunt, pot spune, chiar sărac...

— Sărac, Ara? Dumneata sărac?!

— Da.

— Ferească Dumnezeu! spun.

Ara îşi face cruce cu evlavie.

— Lângă dumneata, m-aş mulţumi chiar cu o viaţă modestă, şoptesc.

— Ce idee! Tu meriţi să trăieşti în lux şi nu vreau ca, din pricina mea, să te văd în sărăcie.

— Totuşi, Ara...

— Ai dreptate... cheltuiesc prea mult cu maşinile... ai dreptate. Am să fac economii.

— Dar n-am spus de maşină pentru economii... cu totul altceva...

— Am înţeles, Ana. Nu-i nevoie să-mi explici. Îţi mulţumesc. Eu înţeleg şi fără să insişti. Maşina nu va mai aştepta jos ore întregi. Am s-o las... ceva mai departe... În fine, am să elucidez eu cu bine această problemă. Ai dreptate, Ana, şiţi mulţumesc că mi-ai atras atenţia. Într-adevăr, cheltuiesc prea mult cu automobilele. Şi eu am remarcat de câtva timp că ce câştig nu-mi ajunge. Nici nu-ţi închipui ce mizerii îmi face fiscul... ce impozite uriaşe, aproape de neimaginat... Şi apoi, Ana, atâţia bolnavi săraci!... Ce pot spune când nu-mi plătesc? Apoi copii, neveste, părinţi de doctori... colegi... Cum să le iei bani?

Am ameţit! Tac. Admit orice, numai să stea cu mine. Am admis şi această uluitoare minciună că e sărac. Acum îmi este teamă să nu observe că nu-l cred. Dau din cap afirmativ. Adaug:

— Şi fratele dumitale care câştigă puţin...

Ara se înveseleşte:

— Da, da, şi el...

— Poate trebuie să-i trimiţi şi soţiei dumitale...

Ara devine prudent. Mă priveşte oblic.

— Nu, ei nu. E femeie bogată.

— Foarte bogată?

— Da, destul de bogată.

Din ziua aceea, a început să nu mai aducă nici bomboane, nici prăjituri. Venea cu câte un pachetel mic de brânză sau mezeluri şi mi-l da cu un surâs umil:

— Ca să nu cheltuieşti cu mine... spunea. Poţi mânca şi tu de-aici...

Sau îmi înmâna câteva flori aproape veştede:

— De la mine din cabinet. Tot se veştejeau până mâine...

I-a dat Aurichii cinci lei bacşiş. Mi-a arătat Aurica banii.

Mi-a fost ruşine. Am completat eu până la o sumă acceptabilă. Iar masa o serveam tot atât de abundent şi frumos. Tot timpul, la masă, mă îndemna să mănânc din ce adusese el, iar el mânca cu poftă din toate, fără reticență, cu surâsuri umile. Spunea: „sărut mâna" la sfârşitul mesei, ca şi cum ar fi un sărac hrănit de mine din milă, de pomană.

Dar Ara vine, vine în fiecare zi. Îmi arată din nou scrisoarea scrisă de mine, copiată în fine de el:

— I-am răspuns pacientului ăla, ştii care nu mi-a plătit...

— Ştiu, Ara, eu ți-am făcut scrisoarea, ai uitat?

— Nu, n-am uitat, dar aş vrea s-o reciteşti...

— O ştiu pe dinafară. De ce n-ai trimis-o?

— Aştept... poate vine între timp şi-mi plăteşte şi rezolvăm pe cale paşnică diferendul. Citeşte, te rog...

Şi citesc din nou scrisoarea.

— Ce zici, e bună? şopteşte.

— Da, e bună.

— Să nu schimbăm nimic? Aş vrea să fie mai amabilă, nu vrei s-o scrii din nou?

Şi scriu din nou scrisoarea. Ara, mulțumit, o pune în buzunar. Vine în fiecare zi.

— M-am învățat cu tine, Ana, parc-aici ar fi casa mea. Faci parte din viața mea. Abia aştept să se facă seară ca să viu la tine. La iarnă, poate, noaptea, n-am să mă mai duc acasă. Am să dorm la tine. O să facem ceai, o să aduc câte ceva de mâncare, n-o să-mi trebuiască maşină, o să fie mai economic aşa şi pentru tine şi pentru mine. O să fie foarte agreabil. Ți-am spus că fac tot ce vrei tu...

Eu tac, tac şi rabd şi rabd.

— Apoi şi cu lemnele... dacă dorm la tine, fac economie de lemne şi am să pot să aduc câte ceva pentru amândoi... de mâncare...

Surâde şi mă priveşte timid. Nu-i vine nici lui să creadă că pot fi atât de stupidă. Eu accept tot, tot, fără reticență, cu di-

sperare. Eu de el am nevoie, de el şi de nimic altceva.

I-am spus Martei:

— Aş vrea să-l chem pe Filip şi să-i spun tot.

— Să nu faci una ca asta! Nu trebuie. Nu-i momentul. Mai aşteaptă puțin şi să vedem ce va mai fi.

— Ce mai poate fi când eu accept orice, auzi, orice? E necinstit ce fac față de Filip.

— Tu încă nu poți câştiga destul ca să te întreții, iar doctorul nu-ți va da niciodată nimic...

— Atunci măcar să-i spun lui Filip, să ştie...

— Te implor, încă nu! Nu foloseşte la nimic. Mai aşteaptă...

— Ce să aştept?

— Un miracol.

— O, de-aş putea să-i spun tot lui Filip...

— Filip e nobil. Dacă-i spui e cert că va continua să te întrețină, dar tocmai de aceea fie-ți milă de el...

— I-am mai spus...

— I-ai spus că te căsătoreşti nu că ai căzut la patimă. Aşteaptă, aşteaptă. Gândeşte-te că durerea lui, aflând că ai decăzut, va fi mai mare decât dacă, mai târziu, ar afla că te-a întreținut când tu iubeai pe altcineva. Aşteaptă, aşteaptă să vedem...

— Doamne, Doamne, ce mai pot aştepta? Nu văd ce mai pot aştepta decât să asist la propria mea nemăsurată slăbiciune.

— Vei căpăta smerenie şi milă şi înțelegere pentru cei ce suferă din patimă.

— Şi scârbă de mine însămi. Dragostea e un lucru îngrozitor, înspăimântător, când nu e sublim...

— Şi Ara?

— Ara e satisfăcut. E victorios. M-a supus. Are tot, n-a dat nimic, cheltuiesc cu el banii lui Filip. Ara asistă satisfăcut la propria lui victorie şi la decăderea mea.

— Nu-l invidiez!

— Marta, crezi că nu mă iubeşte deloc?

— În măsura în care stăpânul îşi iubeşte robul, călăul victima, vânătorul prada.

— Atât?
— Da.
— Nu-i este milă?
— Dar ție ți-a fost milă de tine?
— Şi nu se vor mai da „verdicte”?
— Când „verdictele” vor începe din nou înseamnă că sfârşitul s-a apropiat şi că vei avea puterea să te supui lor.
M-am cutremurat.
— Sfârşitul? Sfârşitul cui?
— Al poveştii tale cu Ara. Vai, Ana, întrebi ca un copil. Unde e ființa ta cea de odinioară, sigură de ea, cea care afirma nu cea care întreba, cea care dădea putere celor din jurul ei?
— Să nu crezi că nu-mi dau seama cum am ajuns...
— Măcar atât!
— Dar momentan nu-mi foloseşte la nimic luciditatea.
— E timp în fața noastră...
— E eternitatea!

*

A doua zi, Ara n-a venit. Prima dată că nu venea la mine de când se întorsese de la Govora. Nici nu mi-a telefonat. Am telefonat eu pe seară, târziu. Nu era acasă. A răspuns, jenat, fratele lui. L-am rugat ca, atunci când va veni Ara, cât de târziu, să mă cheme. Am aşteptat, dar nu m-a chemat. Toată noaptea am aşteptat. N-am dormit nicio clipă. Şi în inimă aveam o presimțire rea. În gând, amețită de somn, vorbeam cu Marta.
— Eşti fericită? mă întreba.
Am izbucnit în plâns.
— Nu! Nu! am strigat.
— Atunci ce aştepți ca să te desparți? „Verdicte”?
— Nu, milă, milă, milă!
— Mai bine cere putere.
Am îngenuncheat. Visam.
Ara m-a chemat a doua zi dis-de-dimineață:
— Ara! am strigat. Ce s-a-ntâmplat?

— Da, eu sunt, n-am putut veni ieri... obligații... Am să-ți explic...

Glasul lui era ciudat: şi surexcitat, şi plictisit, şi plin de el însuşi, şi timorat. Mi-am dat seama ce bine cunoşteam fiecare inflexiune a glasului lui. Mi-am dat seama că glasul lui nu era ca de obicei şi că ascundea ceva. Am fost înfricoşată.

— Dar ce s-a-ntâmplat? De ce n-ai telefonat măcar?

— În fine... vin diseară. Vorbim noi...

A închis telefonul.

Am avut o zi ciudată, de mare oboseală, şi cu toate că nu dormisem deloc noaptea şi că eram atât de obosită, totuşi n-am putut adormi. Aţipeam în această amorţire, cădeam parcă în adâncuri neluminate. M-a trezit telefonul. Era Ella. Numi telefonase de câteva luni. M-am bucurat. Mi-am amintit vertiginos primele mele vizite la Ara împreună cu Ella. Primăvara aceea... După câteva cuvinte de politeţe, m-a întrebat brusc:

— Ai auzit de Fifi Păpuşa?

Am primit un cuţit în inimă.

— Fifi? Nu. Ce e?

— Accidentul ei...

— Ce accident?

— Ieri, la circ. A atacat-o un tigru.

— Vai de mine! Grav?

— Nu se ştie. Acum mi-a telefonat şi mie o prietenă.

Apoi am mai primit câteva telefoane de la diferiţi prieteni şi cunoscuţi, tot pentru Fifi. Mi-am dat seama că mi se telefona mie, ca şi cum aş fi fost rudă cu Mata-Hari. Îmi dam seama că, pentru oameni, Ara, eu şi Mata-Hari făceam un trio.

Ara a venit seara. Avea o faţă ciudată, şi cu aceeaşi duplicitate ca şi glasul lui. Părea şi speriat şi mândru: ca un copil care a sărit de la o înălţime prea mare şi a riscat să-şi frângă picioarele. Părea surexcitat. N-am întrebat nimic. L-am privit. Mi-a spus:

— A avut ieri seară Mata-Hari un accident.

— Da, am auzit.

— Ai auzit?

— Da, mi-a telefonat Ella... şi alți prieteni. E grav?

— Am fost chemat degrabă... Destul de grav. Mai ales şocul nervos. Era dresorul acolo, altfel nu scăpa... A tras el cu revolverul şi a salvat situația. Pândea. În aceeaşi clipă s-a repezit. Când Fifi a rămas nemişcată cu biciul ridicat, ca o stană de piatră... Întâi biciul i-a căzut din mână... apoi...

— Vorbeşti, Ara, ca şi când ai fi fost acolo...

— Eu... eu... da, eram... acolo.

N-am putut vorbit imediat. Ara mă privea, neştiind, neputând ghici ce simt. Am şoptit:

— Şi?...

Fața lui Ara s-a luminat. A crezut ca sunt pur şi simplu curioasă să aflu detalii. Şi a început să vorbească cu patimă, cu exaltare, cu mândrie, aşa cum vorbea de „cazurile" lui toate.

— Fifi... ți-am spus întotdeauna că e o cârpă, că e suficient să mă uit la ea ca să adoarmă. Fac din ea ce vreau. Voiam să văd cum lucrează, îmi plac fiarele sălbatice, dar mă rugase să nu viu, că trece în hipnoză imediat ce mă vede... Ții minte că te rugasem să mergem împreună la circ odată? Ții minte?

— Da.

— Şi dacă n-ai vrut, în fine, motive sociale, obligații sociale... înțeleg...

— Spune, Ara.

— Ei, m-am dus într-o lojă, ascuns, aşa anonim, ca să văd ce poate face nebuna. Drept să-ți spun, mediocru... Nu-i de ea... Eu, cu fiarele sălbatice n-am ce face. E foarte uşor. Cu o singură privire le hipnotizez. Odată, în Germania – eram foarte tânăr îmi puteam permite astfel de lucruri – am intrat în cuşca lor fără nicio pregătire... Am sărit de la locul meu, eu, un necunoscut, şi am intrat cu mâinile goale în cuşca lor. Ce senzație, Ana! Publicul a izbucnit în aplauze... Am să-ți povestesc eu asta altă dată... Ei, şi cum îți spuneam, Mata-Hari m-a zărit. A fost extraordinar! A încremenit, aşa cum ți-am spus, cu biciul ridicat, apoi i-a căzut biciul, apoi şi ea a căzut. Tigrul a făcut o săritură. Directorul a tras cu revolverul

în animal, l-a ținut în frâu. În fine, Mata-Hari a fost scoasă de-acolo. A fost dusă la spital.

— Ai fost cu ea?

— Desigur! Cum era s-o las? A trebuit s-o trezesc şi să-i dau ordin să se simtă bine, liniştită.

În clipa aceea, vertiginos, mi-am adus aminte de lacătul mic de oțel, văzut de mine la poarta lui Ara. Şi, foarte ciudat, cu toate că nu era o viziune, ci numai amintirea viziunii, totuşi mi l-am reamintit, mult, mult micşorat, cu aceeaşi densitate şi strălucire de oțel, dar mult mai mic, mic de tot. N-a fost un verdict nou, dar reactualizarea în această clipă m-a cutremurat ca un verdict nou. Am auzit glasul Martei: „când «verdictele» vor începe din nou înseamnă că sfârşitul s-a apropiat şi că vei avea puterea să te supui lor".

Voi avea puterea?

Auzeam încă glasul lui Ara: crâmpeie care se împleteau cu alte crâmpeie ale vorbelor lui auzite mai demult şi păstrate în mintea mea: „Ți-am spus că e ca o cârpă... fac ce vreau din ea... nu puteam s-o las aşa... a trebuit să-i ordon să fie fericită, liniştită..." Da, da, îi ordonase şi nevestei lui să fie fericită, liniştită, şi o ținea „fericită şi liniştită" departe de el de cincisprezece ani?

— Dacă vrei, putem să mergem amândoi s-o vizităm... Înțelegi că eu pot intra oricând în orice spital. Şi dacă n-aş fi doctor şi tot aş putea. Ce portar mi-ar rezista? Înțelegi că numai o cinste naturală mă împiedică să fac farse... Ți-ai imaginat ce-ar fi un meci de fotbal în care, de la locul meu, venit ca un simplu cetățean, aş interveni? Ar fi comic de tot...

Îl privesc cu groază. Instinctiv, în ascuns, mă pipăi să văd dacă sunt trează. Simt că mi s-au înroşit obrajii. Şoptesc în interiorul meu: „Nu sunt fericită, nu sunt, şi nici liniştită. Momentan sunt o cârpă, şi eu sunt o cârpă, dar n-am adormit, n-am adormit şi nu voi adormi, mă voi lupta singură, voi hotărî singură şi fericirea şi libertatea mea şi vindecarea mea."

Îl întreb:

— Ara, cum adormi de la distanță pe cineva?

Ara e în culmea bucuriei. Ochii i se luminează:

— Uite-aşa: îmi imaginez persoana, o simt. De exemplu, să presupunem... domnişoara Joja. O privesc în ochi şi-i dau ordin: „Adormi!”

— Atât?

— Da... e foarte uşor...

După aceea, Ara a adormit în fotoliu, foarte liniştit. Masiv, impozant, impresionant. Marele Pontif sta nemişcat, cu ochii închişi ca o statuie exotică. Am admirat din nou delicateţea floralã a pleoapelor, forţa stăpânitoare a sprâncenelor şi a frunţii. Am văzut din nou sprânceana aceea uşor mai albă ca cealaltă, am văzut surâsul misterios de pe buze. O, cât de liniştit părea şi sigur de el!

Privindu-l, mi-am dat seama, după o stranie emoţie pe care o încerca inima mea în acea clipă, că-l privesc ca pe ceva scump, de care va trebui să mă despart, pentru totdeauna să mă despart.

A sunat telefonul. Am răspuns. Era fratele lui Ara. Îl căuta speriat. I se telefonase de la spitalul la care lucra Ara că domnişoara Joja căzuse jos, în hipnoză, şi că nu ştiau ce să facă cu ea. Ara a fost în culmea fericirii. Plecând în grabă spre spital, îmi spuse:

— Merg acolo să văd, cu toate că, aşa cum am adormit-o, aş putea-o deştepta: tot de la distanţă. Am greşit. Trebuia, după ce ţi-am explicat, să fi avut grijă s-o şi deştept...

Mai pe seară, după plecarea lui, am mers la Marta. N-am putut rămâne la ea mai deloc. O nerăbdare fără obiect mă stăpânea. I-am povestit pe scurt întâmplarea cu Mata-Hari pe care, de altfel, o auzise. Tot oraşul vorbea de ea. I-am povestit şi ce se întâmplase cu domnişoara Joja.

— Periculos doctorul tău... a şoptit Marta şi m-a privit fix, ca pe un fenomen.

Şi eu n-am mai putut răbda privirea ei. Îi era parcă milă de mine, dar curiozitatea de a şti ce simt şi de a afla ce voi hotărî şi, în acelaşi timp, grija de a nu mă întreba şi de a nu fi cumva indiscretă mi-au fost intolerabile. Am plecat de la ea foarte repede. Sentimentul care mă copleşea era al unei sin-

gurătăți iremediabile. Eram ca într-un spațiu fără suficient aer. Strada, oamenii, tramvaiele, hainele oamenilor, expresiile de pe fața lor mi se păreau înfricoşătoare, amenințătoare. Erau ca nişte simboluri vii şi periculoase, care nu sunt ceea ce înfățişează ci altceva, ceva ascuns în interiorul lor, nişte forțe în potențial care se pot, oricând şi neaşteptat, descătuşa. Îmi dam seama că, cu mai puțină luciditate şi mai puțină încredere în legea sacră a existenței, şi mai puțină milă pentru umanitate, şi mai puțină smerenie aş fi putut înnebuni. Am mers un ceas în acel spațiu întunecat al nopții. Luminile becurilor electrice care luminau parțial acest întuneric şi cupola nopții de deasupra pământului mă umpleau de o spaimă misterioasă şi totodată şi de o aşteptare tot atât de misterioasă. Eram parcă eu însămi devenită conştientă de posibila mea devenire, posibila mea integrare în eternitate, o eternitate conştientă – conştientă de responsabilitatea inimii mele. Am ajuns în dreptul casei mele. Bulevardul era total pustiu. Pomii masivi erau bogați şi liniştiți. În fața incapacității de a depăşi slăbiciunea firii mele, cuprinsă de o deznădejde fără margini, m-am rezemat de un pom din fața casei şi am plâns. Cu fruntea lipită de pom, cu mâinile căutând sprijin de pom, am stat. Plânsul mă îneca. Am mângâiat trupul pomului. I-am vorbit ca unui om: „Mă doare şi sunt singură. Ajută-mă tu. Te rog, ajută-mă. Cât de liniştit, de bun şi de puternic eşti! Sufăr înspăimântător. Sufăr mortal. Ajută-mă, pom bun!”

Am plâns în hohote şi, cu toate că nicio tresărire, nicio mişcare a frunzelor n-a fost în noaptea aceea, totuşi eu am crezut că pomul îmi este prieten şi că m-a auzit. O forță subtilă s-a degajat parcă şi o primeam de la pom în mine.

Când am intrat în casă, eram mai liniştită. Mi-a făcut plăcere să-mi găsesc odăile, mi-a făcut plăcere să aprind luminile. Ceva se schimbase în mine. Într-o clipă de mare intensitate şi cu totală dăruire, totală încredere, am îndrăznit să cer. Am spus: „Am înțeles că nu se poate şi mă voi supune. Am înțeles. Totuşi, aş cere iar un «verdict», ca să ştiu desluşit că nu greşesc despărțindu-mă de el, ca nu cumva această des-

părțire să fie a orgoliului meu, a răzvrătirii mele şi că vreodată, la mare tristețe şi dor, să nu mă îndoiesc de mine, iar în clipa morții inima mea să nu-l caute pe el! Acum am putere, acum pot, acum mă voi supune. Doresc în eternitate despărțire şi în eternitate nici o altă căutare, nici o altă slăbiciune." Şi, după înfiorarea simțită, am înțeles că în clipa aceea aş fi avut puterea despărțirii.

Într-un fel, din acea clipă, am asistat ca spectatoare la cele ce s-au mai întâmplat şi nu m-am mai confundat cu cele ce simțeam, oricât de dureroase mi-ar fi fost sentimentele. Mi-am dat cu luciditate seama, cu o mare acuitate, de parcă aş fi gândit despre o străină, nu despre mine, că trebuie să mai aştept, ca să mă conving cu desăvârşire. Eram parcă propria mea martoră. În adâncul meu, o detaşare se făcuse. Adânc, o hotărâre se luase.

Până târziu în seara aceea telefonul a sunat într-una, şi fel de fel de cunoscuți mi-au telefonat. Cei mai neaşteptați oameni. Unii, ca să mă întrebe ce ştiu de Fifi Păpuşa, alții, ca să-mi anunțe întâmplarea. În douăzeci şi patru de ore, accidentul luase proporții spectaculoase în fantezia şi nervii oamenilor: că tigrul a sfâşiat-o pe Fifi Păpuşa în bucăți, că Fifi a murit, că Surenian a fost şi el rănit etc. Din ce în ce îmi dam mai bine seama însă, aceasta clar şi fără adăugiri bolnăvicioase ale orgoliului lovit, că eu eram oficial amanta lui Ara Surenian şi Mata-Hari, colega mea. Mi-a fost ruşine. Ara nu trebuia să mă compromită. Din orgoliu o făcuse. Mi-am amintit şi conferința lui de-acum câteva zile, când toată sala mi-a şoptit numele. Da, Ara se purta ostentativ, aşa, ca să se ştie că sunt amanta lui.

În seara aceea, Ara a venit foarte târziu, dar a venit. Tocmai mă pregăteam să mă culc, destul de liniştită. Da, o hotărâre se luase în mine. Ara a venit foarte surexcitat şi plin de neastâmpăr. Abia s-a aşezat pe canapea şi a închis ochii, că a şi sărit în sus, plin de viață.

— Ai prăjituri?

— Nu... Poate... vrei dulceață?

— Nu... nu. Cum de nu m-am gândit să aduc nişte pră-

jituri?... Vezi, Ana, eu trebuie să mănânc foarte multe dulciuri. Fac un consum enorm de forță şi trebuie...

— Am miere.

— Nu, aş vrea prăjituri.

— N-am.

— Maşina e jos. Hai să mergem să cumpărăm.

— Ara, e douăsprezece fără cinci minute. S-au închis cofetăriile.

— Nu, nu s-au închis. Hai să ne grăbim...

— Du-te numai dumneata.

— Nu. Vino cu mine.

M-am îmbrăcat în grabă. Mi-a spus:

— Pune cealaltă haină.

— De ce?

— E mai frumoasă. Ia-ți şi mănuşile. Pune şi perlele...

Am rămas uluită. El era mai prost şi mai murdar îmbrăcat ca niciodată. Totuşi, a adăugat, râzând cu ipocrizie şi dulceață exagerată:

— Să nu-ți fie frig...

Ca şi cum o haină mai frumoasă şi perle la gât ar ține cald!

Am plecat cu maşina. Când am ieşit, în stradă am văzut pomul pe care plânsesem acum două ceasuri. O, cum l-am privit! Prietenul meu, cel mai tăcut şi puternic prieten al meu... Maşina alerga. Ara spunea şoferului:

— Repede, să mai prindem deschis...

Am umblat în noaptea aceea ca nebunii dintr-un capăt la altul al Bucureştilor. Toate cofetăriile erau închise.

— Mergi la Şosea. Ştiu eu acolo un cofetar... Mergi la gară că-i una mică şi bună... Mergi în Cotroceni că mă cunosc cofetarii şi poate ne deschid...

Un ceas am gonit zadarnic şi cu din ce în ce mai puține şanse de a găsi deschisă vreo cofetărie. Eu tăceam. Ara dormea, ținându-mă de mână. Maşina gonea.

Am ajuns acasă după unu. Ara părea extrem de prost dispus şi plictisit. Când am ajuns i-am spus:

— Nu mai coborî şi dumneata. Voi urca singură sus. Eşti

obosit...

S-a uitat la mine, prefăcându-se că vrea să mă conducă, dar fără să insiste.

— Bine, cum vrei, întotdeauna cum vrei tu, mi-a şoptit.

Mi-a sărutat mâna.

— La revedere.

Am coborât din maşină. L-am văzut pe Ara în fundul maşinii, masiv, cu ochii închişi, prost dispus, străin şi sigur de el. Eu parcă pluteam. Nu aveam consistență. Mă simțeam slabă, stoarsă de vlagă şi niciun gând în minte. „Ce uşor se poate muri în unele momente...” m-am gândit. În fund, în alee, am văzut nişte siluete. Păreau că vorbesc între ei. Deci, mă văzuseră sosind noaptea cu doctorul! Am suit scara repede, foarte repede şi tot fără niciun gând în minte. Am tras zăvorul şi am intrat în odăi. Înainte de a aprinde lampa, am auzit soneria de la intrare. M-am dus. Am întrebat, fără să deschid:

— Cine e?

— Eu, şoferul. Vă cheamă domnul de jos.

— De ce?

— Are să vă spună ceva. Vă roagă să coborâți.

Nu pot spune că am gândit ceva. Tot ce a fost, a fost fără gând, ca în somn.

— Să vină el sus, am spus fără să deschid.

— Deschideți, doamnă!

— Nu deschid!

— Deschideți, doamnă, ce Dumnezeu, să vă explic...

Atunci am înțeles. În clipa aceea, am înțeles. Mâinile mi s-au făcut reci ca gheața şi o sudoare mi-a cuprins tot trupul. Pe şoferul lui Ara îl cunoşteam. Era mereu acelaşi. N-ar fi spus „domnul de jos” ci „domnul doctor” şi i-aş fi recunoscut vocea. Cel de la uşă era un hoț. Mă văzuse şi se luase după mine. Dacă din întâmplare aş fi deschis, eram pierdută, probabil moartă. „Verdictul”, mi-am spus şi, din clipa aceea, nu m-am mai gândit la hoț ci la „verdict”; eram cutremurată de pericolul mortal prin care trecusem, dar mai cutremurată de rapiditatea „verdictului” căpătat. Deci, nici moartă nu-l voi

avea pe Ara. Afară, hoțul mă înjura cu furie şi cât putea mai ordinar. Apoi, i-am auzit paşii coborând scara. Eu am îngenuncheat chiar acolo în vestibul. „Da, Doamne, da. Bine, şi-ți mulțumesc. Am primit. E gata!”

*

A doua zi, mi-a telefonat Filip:

— Te rog, mi-a spus, am rămas întâmplător într-o pană de bani. N-ai putea să-mi împrumuți tu?

M-am simțit stingherită. De fapt, ar fi trebuit să am bani. Filip îmi dăduse suficient ca să am, dar, din pricina lui Ara, cheltuisem prea mult. Am răspuns:

— Iartă-mă, dar tocmai am avut nişte cheltuieli neprevăzute...

— N-ai putea atunci să-i ceri împrumut, pentru câteva zile, doctorului Surenian?

— Nu, i-am răspuns, n-aş putea... înțelegi...

— Bine, bine... credeam... Nu te frământa că mă descurc eu...

Dar m-am frământat mai mult decât şi-ar fi putut închipui Filip. Eram ca un animal încolțit de fapte şi verdicte. Dorința mea de a mă supune dezlănțuise răspunsuri care nu mai tolerau amânare. Eu asistam. M-am hotărât să vorbesc cu Ara. Trebuia să înțeleagă...

Ara a venit târziu în seara aceea. După miezul nopții, tocmai când mă pregăteam să mă culc, a sunat soneria de două ori. Am mers şi am deschis. Era Ara. Era gătit cu hainele bune şi părea excelent dispus. M-a sărutat pe frunte. Mi-a dat un pachețel minuscul.

— Câteva bomboane... a şoptit.

S-a aşezat satisfăcut, încântat.

— Să-ți fac o cafea?

— Nu, mulțumesc, nu stau mult.

— Totuşi...

— Nu, mă aşteaptă prietenii... E jos şi maşina aceea...

— Ce prieteni? Ce maşină?

— Să vezi... Am fost cu ei la Operă şi apoi la restaurant,

un grup de prieteni. Totul gratis, şi Opera şi restaurantul... şi... am cerut pentru câteva minute maşina Şeriului ca să mă reped până la tine. Tot gratis...

— Şi tot grupul acela ştie că ai venit noaptea la mine, după cele ce te-am rugat?...

— Mi-a fost dor... Înțelegi, e prima dată când iubesc, Ana. Şi apoi, nu le-am spus unde mă duc...

— Or crede poate că te-ai dus pentru o naştere fără dureri!

Ara râde amuzat. Crede oare că şi eu mă amuz?

— Da, da, şopteşte. Bună idee! Le-o servesc!

— Dar Şeriul o să-l întrebe pe şofer unde te-a dus! mai spun.

— Dacă vrei, îl sugestionez pe şofer să nu spună...

M-a apucat o cruntă disperare.

— Ce te-ai întunecat aşa, Ana?

— O să-mi treacă. Vorbim noi mâine.

Ara a vrut să se apropie de mine. L-am respins.

— Eşti prost dispusă...

— Da.

— Bine, am să caut să vin mâine. Şi să n-ai nicio grijă că vorbesc eu cu şoferul să nu spună nimic!

Ara a plecat furios pe mine că l-am refuzat. M-am plimbat prin odăi, de colo-colo, mai bine de două ore. Nu sufeream. Umilința şi revolta mă frământau însă cumplit. „Da, mi-am spus, voi vorbi mâine cu Ara. Aşa nu se mai poate! Nici nu-i pasă de mine... De când trăieşte cu mine s-a schimbat total. Îi prieşte, e vesel, e victorios! Ce orgoliu! Ce e însă înspăimântător e că, cu toate că-i văd defectele acum şi fizice şi morale, şi că am hotărât iremediabil că mă voi despărți de el, iubirea mi-e neatinsă. Mi-e milă de el, de mine, mi-e ruşine că-i permit să decadă, lui şi mie...”

A venit a doua zi pe seară, târziu, prost dispus.

— Am întârziat pentru că am venit cu tramvaiul, aşa cum doreşti tu...

— Eu doresc să umbli cu tramvaiul? Asta ai înțeles din tot ce ți-am spus?

— Nu numai pentru că vrei tu, ci mi-am dat seama că ai

dreptate: cheltuiesc prea mult şi n-am de unde.

M-a trecut, de furie şi ruşine, o transpiraţie rece. Am tăcut câteva minute. Când am ridicat privirea spre Ara, ca să-i spun ce cred, am văzut că el adormise. Şi l-am privit cu uimire, ca şi cum aş fi vrut să răzbat până în adâncurile firii lui de nepătruns. Inuman... inuman... Mi-am dat seama că-l priveam nu ca văzându-l pentru întâia oară, ci pentru ultima dată. Era de nepătruns, de neînvins. Mi-am frânt mâinile în faţa lui; dormea liniştit ca un copil candid. A dormit foarte puţin timp. Când s-a deşteptat, m-a privit ciudat: era şi dispreţ în ochii lui. Mi-a spus:

— Am să plec. E drum lung până la mine cu tramvaiul...

Mi-a venit să urlu. M-am abţinut. A plecat prost dispus. A doua zi seara când a venit părea ceva mai dispus, dar tot plictisit. Nici nu s-a uitat la mine. M-a întrebat:

— Unde e Dan?

— Dan? La el acasă.

— Mi-e dor de el. Vreau să-l văd. Cheamă-l.

— Acum?

— Da. De ce nu? Îl conduc înapoi cu tramvaiul. Îi dau bani de tramvai.

L-am privit fără să răspund. M-a privit şi el şi mi-a spus, cu aceeaşi faţă dezgustată.

— Vrei să-ţi arăt o scrisoare pe care am scris-o şi nu ştiu dacă e bine?

Şi a scos din buzunar, dintr-un portefeille soios, scrisoarea, aceeaşi, scrisă de mine, pe care mi-o mai citise de atâtea ori. A început să mi-o citească din nou.

— Da, Ara, este scrisoarea pe care ţi-am scris-o eu drept răspuns pacientului care a plecat vindecat şi-ţi cere banii înapoi...

— Da, da. Vreau să ţi-o citesc.

— O ştiu pe dinafară. E bună.

— Totuşi, să-i faci oarecari modificări...

— Pentru ce? Mai bine trimite-o.

— N-aş vrea să fie vreun cuvânt... cu toate că eu scriu foarte bine, foarte desluşit, cu facilitate. Şi asta am scris-o,

aşa, dintr-un condei.

— Ara, eu am scris-o.

— Am modificat-o eu...

— O modifici de nu ştiu câtă vreme. Ara, trebuie să vorbesc cu tine.

— La ora asta? Pierd tramvaiul.

— Mi-a telefonat Filip şi m-a rugat să-ți cer împrumut pentru el nişte bani.

Ara a căscat ochii.

— Eu... eu... dar eu sunt sărac... tu ştii... umblu cu tramvaiul...

— Da, ştiu. Asta i-am spus şi eu lui Filip, că eşti sărac. Cu toate că nimeni nu crede în povestea asta a sărăciei dumitale, eu o servesc tuturor, chiar şi mie: că eşti sărac. Ara, toată lumea vorbeşte că te toc de bani, că sunt amanta dumitale, şi că tot ce câştigi îmi dai mie, că trăiesc cu dumneata din interes. Probabil că şi Filip crede acest lucru. Îl toc şi pe el şi pe dumneata.

— Lumea vorbeşte întotdeauna...

— Dar mie nu-mi convine şi dumneata nu iei nicio precauție. Poate îți face plăcere să se ştie că sunt amanta dumitale...

— Eu? Eu te respect foarte mult.

— Ai venit acum câteva seri...

— Fii fără grijă... i-am spus şoferului să tacă.

— Mi-e ruşine, Ara.

— Credeam că eşti mai puternică...

— Fiecare cu puterile lui.

— Eu te respect foarte mult şi te-nțeleg foarte bine, Ana. Pentru tine aş fi capabil de orice sacrificiu... de orice sacrificiu, Ana...

Deodată mi s-a-ncălzit inima; dacă totuşi Ara mă iubeşte? Dacă Ara mă iubeşte şi eu nu l-am înțeles? Dar Ara a mai spus:

— Dacă trebuie, dacă e necesar, dacă tu vrei, pot, până s-o potoli gura lumii, să nu mai vin la tine... chiar şi trei, patru luni. Fac orice sacrificiu pentru tine!

„De data asta, m-am gândit, nu trebuie să mai risc să mor ca la «marea simpatie», de data asta mă voi supune. Acum e clipa, împlinirea verdictului, da, acum, asta e clipa despărțirii…”

Am plecat capul, mi-am căutat inima, am ținut-o locului. M-am căutat în adâncul ei. În inima mea era o liniște misterioasă.

— Bine, Ara, i-am spus, dacă dumneata crezi că poți face acest sacrificiu pentru mine, eu îl accept.

— Bineînțeles că o să-mi fie greu, dar fac tot ce vrei tu…

— Nu, Ara, nu dumneata – voia mea, ci eu – voia dumitale. „Verdictul” l-ai dat dumneata…

— Fleacuri!

— Pentru mine, „astea” nu sunt fleacuri…

M-a sfidat şi şi-a încercat, vădit, puterea.

— Deci, doreşti să nu mai vin la tine până s-or potoli lucrurile?

— Da.

M-a privit cu furie. A spus:

— Da, mă supun, oricât de greu mi-ar fi să nu te mai văd. Mă voi supune voinței tale, Ana. Poate ai dreptate să-mi ceri acest sacrificiu. Câtva timp n-o să ne mai vedem. Bineînțeles că dacă-ți va fi greu, voi veni. Sper că-mi dai voie să-ți mai telefonez şi că asta nu te va compromite…

M-a privit drept în ochi, mi-a sărutat mâna şi a plecat. Desigur credea că va auzi în urma lui strigătul meu ca să-l rog să rămână. Dar, neaşteptat, în ceasul al doisprezecelea, mi-am spus: „Acum ştiu că nu mă iubeşte. Ce minune s-ar putea întâmpla ca să mă facă să gândesc altfel?” Ştiam că nimic de acest fel nu se va întâmpla. În urma lui Ara care plecase imploram:

„Vreau despătimirea mea, în eternitate, în veci despătimirea de Ara şi de dragoste! Niciodată să nu mai iubesc om, în veci. Dacă mă voi naşte iar, tânără, să nu mai iubesc om niciodată… Niciodată om…”

*

Au trecut trei săptămâni de când nu l-am mai văzut. Da, nu l-am văzut de trei săptămâni. Nu mi-a scris nicio scrisoare ca să-mi spună că-i este dor, nu mi-a trimis nicio floare în casa pustie fără el, nu mă mai cheamă de zece ori pe zi la telefon, ca să-mi spună că nu mai poate fără mine. Telefonează la câteva zile, din ce în ce mai rar, şi numai ca să ghicească din glasul meu dacă voi ceda sau nu. Parcă îmi pune termometrul să vadă cum stau cu mersul bolii. „Verdictul" a fost definitiv şi fiece zi ce trece îl desăvârşeşte, iar eu m-am supus.

Da, zilele trec, totuşi trec. Zilele trec în orice caz, dar ce ciudat trec câteodată! Le simt pe trup, le simt în respiraţie, le simt fărâmiţate în clipe lungi. Scriu, da, scriu, şi pot ore şi ore să ascult aceeaşi placă: „Erbahrme Dich, mein Gott" din *Matheuss-Passion* de Bach. Ore şi ore până-mi vibrează tot trupul de muzica aceea. Ca o morfină.

Marta se miră nespus de mult, poate mai mult ca mine.

— Mai poţi să rabzi?

— Da. E definitiv.

— Nu-l mai iubeşti?

— Îl voi iubi până la sfârşitul zilelor mele.

— Atunci?

— Oh! dragostea mea a căpătat ceva foarte misterios. De fapt, îl consider mort. M-am supus. De fapt, nu-l iubesc pe doctorul Ara Surenian, ci fiinţa lui care a fost şi Marele Pontif şi Marele Vrăjitor şi acum Marele Vindecător, ceva dincolo de el şi de mine. Aşa cum l-am iubit pe el, nu voi mai iubi niciodată. Nici chiar pe el, nici dacă mă voi naşte iar.

— Eşti tristă?

— N-aş putea spune tristă. E altfel. Ştiu că şi el şi eu am murit. Murim în fiece clipă, dar schimbarea din mine e atât de violentă, vizibilă, că nu mă mai recunosc. Sunt un alt om. Cel vechi a murit... Am acceptat, în fine, „verdictul". De altfel, încep să ştiu, să văd că un început nou de viaţă care, încet, încet, mă cuprinde şi acoperă celelalte realităţi cotidiene, le îneacă, le adoarme, iar fascinaţia lumii aceleia care începe din ce în ce mai pregnant să se dezvăluie mie, mă atrage cu

vraja ei, mă absoarbe. E o lume fără deziluzii dacă ai puterea ei. O mare curiozitate şi o mare aşteptare, de altfel fără niciun fel de nerăbdare, mi-a aprins gândurile. Când a plecat Filip, credeam că voi fi ascetă. Mai bine zis, hotărâsem cu mintea că voi fi ascetă şi totuşi ai văzut ce-am pățit! A fost ca o pedeapsă a orgoliului meu sau poate mai aveam de plătit şi de întrecut legătura mea cu Ara... nu ştiu... în tot cazul acum e altceva. Prin comparație îmi dau seama. Atenția mea acum nu e îndreptată la renunțare, ci la o realizare nouă a mea. Viața nu e goală, e plină, e o aşteptare vitală, e un început vital.

— Şi Ara?

— Ara?

M-am ridicat de pe canapea şi m-am plimbat câteva clipe prin odaie:

— Da. Ara. Ei bine, trebuie să ştii că se ocupă cu „şedințe de la distanță" asupra mea în mod asiduu, ca să mă forțeze să cedez. E furios că nu cedez. Abia acum îmi dau clar seama de un lucru pe care tu mi l-ai spus, pe care eu nu l-am bănuit atunci când Ara era la Govora, căci şi atunci a „lucrat" cu mijloacele lui pentru a mă recuceri şi, probabil, că întotdeauna, de câte ori i s-a părut că mă pierde... Probabil că acest lucru îl face cu toate femeile pe care le doreşte şi probabil şi cu cele pe care nu le doreşte, din orgoliu, ca să le vadă înnebunind după el. Eu credeam că din dragoste. Era din orgoliu.

— Şi probabil că reuşeşte, Mata-Hari...

— Da.

— Şi cu tine a reuşit... până acum...

— Da, până acum, dar acum nu. Acum sunt conştientă. Am acceptat despărțirea. Drept să-ți spun, e chiar unul din lucrurile care-mi dau acum mai multă putere în despărțire, e lupta aceasta cu titanul. El cu şedințele, eu cu dârzenia mea. Mai ales în zori lucrează asupra mea. Îl simt perfect dimineața, înainte să mă deştept complet. Şedințele lui mă deşteaptă, iar eu imediat mă închid. E chiar ciudat că, prinzând acum cu luciditate emanația trimisă de el către mine, am în-

țeles mai bine ca din orice cât de rece, cât de străin e față de mine. Marta, omul acesta în viața asta nu m-a iubit nicio clipă. Numai orgoliul i-a fost satisfăcut.

— De unde ştii că dragostea ta pentru el n-a fost decât numai hipnoză, cu nimic real din ce ți-ai închipuit tu? Şi de unde ştii că nu toate femeile pe care le hipnotizează nu-şi închipuie că ce simt ele e unic?

— M-am gândit şi la asta, dar nu-i aşa. La mine n-a fost o nebunie, o elucubrație, am suficientă experiență de viață ca să desluşesc. Mai ales acum când nu mai are putere asupra mea – şi nu mai are – îmi dau mai bine seama de realitatea adevărată a dragostei mele. Abia acum îmi dau seama că imensa slăbiciune pe care am avut-o pentru el, o, Marta, te asigur că nu avea nevoie de „ședințe" ca să mă cucerească. N-a ştiut, şi astfel orgoliul lui a pierdut o mare victorie: o femeie care să-l iubească fără ședințe de hipnoză la distanță!...

— Şi nu e furios că acum rezişti?

— Da, e. Dacă ai şti cu câtă violență lucrează ca să mă recucerească! Şi dacă i-ai auzi glasul când îmi telefonează! Parc-ar fi pe patul morții! Mereu aceleaşi cuvinte banale fără sens şi fără rost. Asta ca să ştiu că, dacă vreau, vine imediat, ca să-mi faciliteze căderea, că ascultă de mine, că s-a supus voinței mele, că aşteaptă, că eu sunt de vină, că el e neschimbat... În fine, o abjectă comedie a orgoliului... şi toate astea ştiind că eu îl iubesc, că pot muri din această dragoste. Doar m-a văzut acum câteva luni pe pragul morții şi al durerilor cumplite, căci el nu ştie că am căpătat între timp puterea despărțirii, în eternitate despărțire şi că nici el, şi nici altcineva nu mă mai poate interesa. Într-un fel, trebuie să-i fiu recunoscătoare că prin el am realizat acea detaşare de sexualitate, lucru atât, atât de greu de căpătat...

— În tot cazul, oricând l-ai chema, vine.

— Da, va veni imediat şi după ani, până va muri, vine... dacă-l chem.

— În aceleaşi condiții...

— Da, e victoria unui om care nu iubeşte.

— Totuşi, sunt multe femei şi mulți bărbați care s-ar mul-

ţumi şi cu atât: să ştie că, oricând chemi omul iubit, el vine.

— Eu nu. Eu am vrut o dragoste care să fie exemplu lumii întregi.

— Şi...

— Şi ce?...

— Şi crezi că n-ai să-l mai chemi niciodată, că n-ai să mai ai niciodată vreo neaşteptată slăbiciune?...

Am rămas mult pe gânduri.

— Despre asta n-aş fi vrut să vorbesc, dar totuşi este drept să ştii că o dată – şi nu din slăbiciune, ci dimpotrivă – din putere, am să-l mai chem... o dată. Marta, am să-l mai chem o dată, o singură dată şi, repet, nu din slăbiciune, ci din putere.

Marta a tresărit.

— Ce e nebunia asta nouă?

— Despărţirea noastră... a fost o sfidare. Nu i-am spus la revedere. Gândeşte-te că acum m-am despărţit în veci de el, în veci, pe o sfidare şi că el nu ştie. El, acolo unde e, viu sau mort, face şedinţe de la distanţă, el, omul meu dintotdeauna. E prea importantă despărţirea mea de el ca să o batjocoresc.

— Poate vrei... poate mai aştepţi... poate...

— Nu. Nimic. Totul e mort. Ştiu. Trebuie să ştie şi el.

— Nu te va crede.

— Îl priveşte. Eu îmi voi face datoria să-i spun.

— Periculos lucru! Eu cred că te joci... cu lucruri periculoase...

— Nu, nu poţi înţelege. Nu mă joc câtuşi de puţin, dimpotrivă. E altceva...

— Nu pot înţelege? Ce altceva? De fapt, se pot numai două lucruri: ori ţi-a trecut dragostea şi nu vrei s-o recunoşti şi te încăpăţânezi să spui că-l vei iubi până la moarte, ori mai ai slăbiciune pentru el şi-ţi rezervi posibilitatea de a reîncepe cu el, ascunzând aceasta sub o scuză care ţie-ţi pare valabilă.

— Îţi spun că e altceva. Caută să mă-nţelegi. Ştiu că nu mă iubeşte, că nu m-a iubit, că nu poate iubi, că am renunţat la dragoste şi la el, dar el rămâne bărbatul meu în veci. O lege misterioasă a naturii. Repet, oricând îl voi chema, va ve-

ni. Şi pe patul morții la mine se va gândi, nu la soția lui şi nu la vreo Mata-Hari oarecare. Vezi, de obicei, oamenii sunt frivoli: iubesc, apoi iubirea le trece. El, Ara, rămâne neschimbat, în veci neschimbat, neschimbat în împietrirea lui, e în veci bărbatul meu. A avut dreptate că n-a iubit niciodată şi că sunt singura femeie pe care a iubit-o. El n-a înțeles ce-a fost între el şi mine şi că, ce-a fost, a fost mai grav ca o dragoste; păstrată de Destin, reîntâlnirea aceasta în pragul morții. Mie-mi este dor de Ara, aprig dor. Dar nu mai aştept nimic, nu vreau nimic, nu se poate nimic, dar îmi este dor, dor de el şi trăiesc cu acest dor. Un Ara abstract, dacă aşa ceva poate fi spus. O iubire abstractă dăruită lumii întregi, nostalgia a ceva ce putea fi şi nu a fost. Port încă în inimă aşteptarea asta a unei perfecțiuni terestre de care eu m-aş fi simțit capabilă să o trăiesc în realitatea ei concretă. Sper că alții vor putea realiza această aşteptare a mea, căci, dacă Dumnezeu există, el trebuie adus pe pământ, aci, acum, în faptele noastre cotidiene, în iubirile noastre terestre. Altfel, viața nu are niciun sens. Ce am trăit eu cu Ara e numai căutarea a ceva ce este posibil, dar pe care eu n-am avut puterea sau norocul s-o împlinesc. Nu pot crede că viața a fost creată ca s-o renegăm. Pustiul, izolarea, aşteptarea vieții de Apoi ca împlinire este o sinucidere, o trădare față de creația eternă a vieții. Asta trebuie să înțelegi, Marta, că-l voi iubi pe Ara şi-mi va fi dor de el, dar că voi întoarce acest dor către viața întreagă şi că voi căpăta puterea de a trăi cu acest dor ca pe o bucurie, ca pe o veste imensă nerealizată în desfăşurarea ei, dar reală în miezul ei. Trebuie să te înveți să-ți fie dor şi să porți acest dor permanent în tine, ca o permanentă dăruire şi fericire. Altfel, viața e sterilă. Să-ți fie dor de un elan abstract dat acestei misterioase forțe a vieții. De obicei, când îți moare un om iubit, te poți duce la cimitir să pui flori şi să plângi acolo, dar pe omul care mi-a murit mie îl pot găsi la el acasă oricând. Îl pot chema şi vine, dar vine ca un om mort. Da, Ara câteodată mă cheamă la telefon. Cuvinte banale, plângărețe, aceleaşi mereu, ca şi cum Ara cel adevărat n-ar exista şi altcineva, din milă, ar pune la telefon o placă, mereu aceeaşi,

imprimată cu vocea lui. Da, unii oameni merg la cimitir; eu îl voi chema o dată pe Ara la mine. El va aduce flori, eu voi plânge poate pe umărul lui... ca pe un mormânt...

Aurica, fata din casă, intră în clipa asta şi spuse:

— Doamnă, pot să vă spun ceva?

— Da, Aurica.

— Pomul din faţa casei noastre s-a uscat.

— Care pom?

— Din stradă, doamnă, cel din faţa casei noastre. În plină vară i s-au uscat frunzele. Aşa ceva n-am mai văzut!

Am ieşit în balcon şi am văzut pomul imens din faţa balconului, mort. Coroana masivă, veştedă, verde încă dar veştedă. N-am spus nimic, dar am înţeles. Lacrimi mi s-au urcat în ochi, fierbinţi ca în noaptea aceea în care cerusem ajutor pomului. El era veşted acum, mort. Se poate să-şi fi dat viaţa pentru a mă ajuta? Şi totuşi, moartea lui era o realitate. Sacrificiul lui fusese săvârşit, desăvârşit...

Noaptea târziu, după plecarea Martei, am coborât în stradă. Strada era pustie. Am mers la pom, ca în noaptea aceea când i-am cerut ajutor. Mi-am aşezat fruntea pe el şi am plâns, dar nu din disperare acum, ci din recunoştinţă şi milă şi dragoste. I-am spus crezând că mă aude: „Îţi mulţumesc şi să ştii că nu a fost inutil. Mi-ai dat puterea ta ca să desăvârşesc destinul meu, dar nu am risipit puterea ta, am împlinit ce trebuia. Poate s-a îmbogăţit natura cu sacrificiul tău şi al meu şi desigur nu a fost inutil în balanţa binelui şi al răului. Fără tine, poate muream eu. Cum să-ţi mulţumesc decât desăvârşind în mine graba mea pentru a realiza ce doream atunci când plângeam în noapte pe trunchiul tău? Mi-au fost lacrimile otrăvite de te-ai uscat... Îţi mulţumesc, şi mulţumesc tuturor pomilor, şi aş vrea să ştie întreaga lume că ajutorul e dat pe căile cele mai neaşteptate şi misterioase celui care cere ajutor. Natura întreagă ascultă, aude..”

Când m-am întors în casă, pe scară, mi-am adus aminte de hoţul care urcase după mine în noapte şi acum m-am simţit fără spaimă, tare şi în certitudine că fiecare gest e semn şi sens. Simbolurile realităţii, ale vieţii nu mă vor mai

înspăimânta.

*

Ştiu ce este eternitatea. Am simțit-o. Îi cunosc gustul. Toți trăim în eternitate, dar puțini ştiu. Eu ştiu. Eu ştiu.

Şi iată, iată că atunci când s-a stabilit în suflet solemnitatea eternității, clipele capătă o însemnătate nebănuită. Eternitatea e făcută din clipe conştiente. Infinitul e făcut din finit. Perfecțiunea domneşte peste imperfecțiune. Bucuria peste durere. Legea peste haos. Iată, iată...

Solemn trebuie trăit. Eroismul şi solemnitatea sunt semnele celui ce vrea să stea față în față cu conştiința lui. Câteodată, eroismul cere să stai nemişcat şi să rabzi, altă dată eroismul cere să te avânți aproape peste puterile tale; dar pentru că sacrificiul fără bucurie nu este viață – e moarte şi păcat – de aceea învață să rabzi şi să te avânți pentru viață şi bucurie; iar bucuria să aibă gustul solemnei eternități.

Nimeni nu-şi poate reaminti dintr-o dată toate clipele unui timp trecut, dar fiecare simte, când se gândeşte în urmă, greutatea clipelor adunate. Acum, pentru mine lucrurile trecute mi se par înspăimântător de grele şi importante. Mă uit la ele, ca un om care, azvârlind o privire în urma lui, vede podul dărâmat peste apa mare şi periculoasă, peste care a trecut. Da, podul s-a sfărâmat, dar eu am trecut dincolo. Care dincolo? Nu ştiu. Încă o apă mare, adâncă şi tulbure, trecută. Atât. Dar ce apă! Ce apă!

Iată, iată...

*

Ce senzație or fi având oamenii care fac spiritism şi cheamă morții să vorbească cu ei?

Nu vreau să redeştept nimic. Ştiu că nu se poate nimic. Am acceptat despărțirea, cunosc imposibilitatea de a fi cu Ara, dar vreau să-l văd, trebuie să-l văd. Îl voi mai chema o dată. Până atunci, simt că despărțirea noastră nu s-a desăvârşit.

Am un gol în piept. Ca un om care s-a azvârlit în vid. Şuie-

ră în sânge golul. Îl aud în urechi. Liniştea şi ea are un sunet. Ascult sunetul liniştii. Stau nemişcată, singură şi ascult liniştea. Ce dulce e câteodată şi ce înfiorătoare altă dată! Nu e sunetul mării în scoică. E altceva. E mai mult. E sunetul eternității în conştiință.

Azi e marți. Demult am terminat marțile făgăduite din frică şi superstiție. De data asta voi merge mânată de o ciudată, lăuntrică dorință. Merg cu Marta la biserică. E toamnă. Octombrie sfârşit. În biserică aprind trei lumânări. Cele făgăduite au ars toate demult. Astea le aprind pentru plăcerea mea. Totul e ca mai înainte: aceeaşi biserică, aceleaşi lumânări care pâlpâie.

Arzând, cele trei lumânări pâlpâie blând ca nişte inimi mici. Foc din foc, viață din viață. Fiecare cu inima lui. Şi Ara cu inima lui! De câte ori am auzit-o cum bate! Într-o zi nu va mai bate nici a lui, nici a mea, nici a ta care citeşti, dar puterea inimilor va rămâne misterioasă, vie, pentru o altă viață, a ta, a lui, a mea, cum rămâne vie puterea stejarului în ghindă, vie puterea vieții întregi.

Da, da, ştiu că, în eternitate, moartea nu există, dar orice despărțire e îngrozitoare. Inima mea vrea să nu mai existe despărțirea şi depărtarea, dar ştiu că asta nu se poate decât în eternitatea fiecărei inimi. Şi inima mea vrea acest lucru pentru că ştie că într-adevăr acest lucru se poate. Vrea cel mai greu lucru, dar vrea ceva ce se poate. Şi voi lupta ca să dobândesc acest lucru. Inima mea presimte frumusețea efortului făcut pentru cucerirea eternității conştiente.

„Doresc să fiu iertată pentru greşelile trecute şi să capăt bucuria eternității conştiente."

Ard cele trei lumânări. E inima mea, e inima sfântului, e inima lui Ara. Mă trezesc vorbind cu statuia Sfântului. De fapt, percep că vorbesc cu mine însămi. Numai cuvintele către sfânt, simțămintele sunt ale inimii mele, ale conştiinței mele.

„Dacă l-am vrut pe Ara e pentru că am crezut că, alături de mine, inima lui se va deştepta la o realitate sfântă. Abia acum am înțeles că iubirea între oameni e numai căutare

dramatică a unei iubiri dincolo de omenesc. E numai imboldul necruțător al unei depăşiri, care nu se poate face decât întrecând posibilul omenesc. Spargerea cadrului cotidian, efortul spre perfecțiune. Acum sunt liniştită şi cer să fiu iertată pentru întârziere şi iertată şi pentru noaptea asta ce vine. Tu ştii pentru ce am cerut-o, tu mă-nțelegi şi ai răbdare să se împlinească şi noaptea asta. Da? Vreau să-l mai văd o dată pe Ara, să-i sărut fața moartă, pentru mine moartă. Aş putea să renunț dacă aş crede că e bine astfel, dar eu ştiu că trebuie să-l mai văd o dată."

Într-adins i-am spus Martei în uşa bisericii, la ieşire:

— I-am telefonat lui Ara. L-am chemat să vină astă-seară şi va veni.

— Ana, ştiu că nu eşti perversă. Tu ştii pentru ce faci ceea ce faci. Eu nu te mai pot înțelege. Nimic nu se întâmplă cu voi, cu Ara şi cu tine, ca la toți oamenii...

— Aşa e bine, aşa trebuie...

Am plecat din biserică. Marta era cu mine. Mergeam cu ea pe stradă, încet. O, la câte înmormântări, neştiute, mergem fiecare dintre noi! Întâlneşti oameni pe stradă, fără lacrimi pe obraz, fără semne de doliu, fără văluri cernite, dar ei vin sau merg la o înmormântare.

— Vezi, Marta, câteodată e greu să înțelegi realitatea unui lucru întâmplat, fie fericire, fie durere. Îți pare vis. Când am să-l văd pe Ara, am să ştiu mai bine că nu este al meu, că am renunțat la el. Vreau să-mi cunosc singurătatea. Când a plecat Filip, mi-a fost teamă de singurătate. Nu am adâncit-o, mi-a fost teamă de abis. Am întrecut atunci această teamă fără s-o cunosc. Acum am acceptat-o.

— Taci... taci!...

Marta plânge. O văd cum îşi şterge ochii pe furiş.

— Nu se ascunde niciun fel de speranță, nicio dorință de redeşteptare a ceva ce ştiu că nu poate fi şi vreau acum să-ți mulțumesc şi ție că ai avut răbdarea să stai cu mine şi să asculți zi de zi povestea mea, a dragostei mele cu Ara.

— Taci... taci...

— E enorm să găseşti un om căruia să-i poți spune ce

simți. Cred că altfel mi-ar fi fost mult, mult mai greu. Îți mulțumesc. Şi vreau să-ți spun că e mai uşor să nu urăşti pe nimeni decât să nu iubeşti pe nimeni...

Marta a plecat brusc. Plângea în hohote. Eu am mers acasă fără lacrimi.

Aurica făcuse focul în sobe, puțin, numai pentru dulceața aerului. M-am îmbrăcat cu grijă, ca pentru un amant, dar inima mea nu avea nici bucurie, nici tristețe, inima mea avea solemnitate. Marele Preot sosea. Pentru ultima oară sosea. Pe el îl aşteptam, pe Marele Preot Somnambul, iubitul meu, bărbatul meu de mii de ani. E unicul om lângă care moartea mi s-ar fi părut o fericire supraomenească, să mor cu privirea mea în ochii lui. Asta a fost. Azi doresc să mor şi să fiu îngropată singură. Privirea mea să vadă lumina şi inima mea, în fine liberă, să bată odată cu a soarelui. În lumina soarelui doresc să mă topesc. Acum am curajul să spun şi să cer. Aştept, aştept.

Pentru ce îndrăznesc să spun „solemnitate" când atât de uşor ar putea pare „batjocură"? Pentru că în sufletul meu e într-adevăr solemnitate şi pentru că am avut această putere de a mă elibera solemn, am căpătat şi voia să-l mai văd pentru ultima dată pe Ara. Vai, vai de cel ce nu se supune legii, crezând că totul e permis, dar vai mai ales când începi într-adevăr să capeți libertăți ciudate, nedate tuturor, necunoscute de cei ce n-au luptat, şi te umpli de orgoliu!

Apoi, trebuie, e necesar ca Ara să ştie că totul s-a sfârşit. Şi asta trebuie împlinit. Şi ceilalți toți – plante, animale şi oameni – împlinesc destinul lor la termenele hotărâte, dar sunt inconştienți. Eu, ceva mai lucidă, mai atentă, încerc să scurtez din timpul durerii, ca un doctor care vrea să scurteze timpul bolii, dar asta nu înseamnă să nu respecți termenii, datele şi ştiința clipei propice pentru a interveni. Când poți interveni în interior, în conştiință, atunci e înaltă magie, dar lege, lege peste tot. O altă lege, dar tot lege. Şi atunci trebuie să ştii când şi cum, altfel e păcat...

S-a făcut seară. A trecut o zi şi s-a făcut seară. M-am îmbrăcat. Mi-am pus rochia lungă de catifea verde-pal, ca apa.

În picioare – sandale. Nu suport nici cercei, nici brățări, nici inele. Mi-am ridicat părul în creştetul capului şi de acolo atârnă pe spate. E castaniu-deschis, uşor ondulat. Mi-am spus: „Atâta frivolitate!" şi tot eu mi-am răspuns: „Nu, azi nu e frivolitate. Azi e o zi solemnă." E oare frivol preotul când se îmbracă pentru o festivitate sacră, conducătorul unei țări – pentru o solemnitate? Eram oare mai solemnă acum câteva luni când, leşinând în baie şi împroşcând cu sânge ca la măcelărie, strigam de durere şi de dor după Ara? Da, rochia îmi este amplă şi lungă şi verde-pal şi se mişcă amplu când umblu, da, părul îmi este pe spate ondulat şi unghiile de la mâini şi picioare vopsite ca la idoli. Mă uit în oglindă şi-mi dau seama că sunt încă frumoasă, că mai pot fi câțiva ani încă frumoasă. Sub rochie, sânii mici şi rotunzi, pântecele fără cută, coapsele fine şi uşoare, dar acum nu-mi mai este frică de moarte şi nici de viață. Iar dragostea unui om nu mă mai interesează.

Mai e timp până vine Ara. Mă întind pe pat pentru câteva clipe. Sună telefonul. Am o tresărire. Am uitat să-l scot din priză şi orice contact cu exteriorul mă supără. Răspund totuşi. E Ciprian.

— Eu sunt. Ai nevoie de mine?

— Da, Ciprian. Stai cu mine în gândul tău.

— Bine. Am simțit că ai nevoie de forța mea.

— Îți mulțumesc.

Mă culc din nou. Am scos telefonul din priză de data asta. Uşor mă cuprinde somnul, un somn ciudat, o plutire conştientă şi văd, văd şi mă uit cu încordată atenție: sunt eu cu Ara. E din nou templul de piatră nelustruită, cu coloanele lui pătrate. Vegetație tropicală. Soarele de aur victorios. E Ara, splendid, şi eu lângă el. Mă ține strâns. Corpul meu suplu s-a aplecat spre spate. Ara e aplecat asupra mea, gura lui aproape de a mea. Suntem tineri şi uluitor de frumoşi...

Sar în sus de pe pat, ca biciuită. M-am aşezat pe marginea patului. Ardeam toată ca focul iar dorul, dorul pentru Ara s-a aprins. Pe loc m-am recules şi am înțeles. Oare inima era din nou încercată sau, dimpotrivă, ajutată? Când va veni Ara,

bătrân şi gras, îmi va fi poate mai uşor să-l las să plece în veci. Eram încercată şi în acelaşi timp mă ajuta. Eu făgăduisem, strigasem că vreau să mă despart în veci de Ara, iar acum era examenul. „Să nu iei numele Domnului în deşert.” Nu-l voi lua în deşert. Ara va veni pentru ultima dată, apoi va pleca pentru totdeauna şi viaţa va continua fără el. Nu mă simt tristă, îmi este numai teamă ca nu cumva să fiu tristă. Din eternitate liberă şi întoarsă acum din nou la libertatea primordială, eternă... Vreau. Vreau. Trebuie să vrei, altfel trăieşti ca animalul închis. Toţi gemem şi strigăm în ocna slăbiciunilor, întunecărilor şi pasiunilor noastre. Asta e ocna, iar libertatea e în hotărârea interioară de a ne elibera. Ce ciudat! Nu poţi deschide ocna vieţii decât întorcându-te spre interior. Numai puternic şi liber în interior poţi ajuta şi pe ceilalţi în exterior. Lacătul e în interior. Zadarnic am văzut lacătul mic de oţel la casa doctorului Ara Surenian. Zadarnic. Lacătul era în mine. Slăbiciunea în mine. Dorinţa m-a orbit. De la început puteam să văd toată realitatea, cu toată cruzimea şi să nu o accept. Dar cine are puterea asta? Eu îi mulţumesc vieţii că a avut răbdarea să mă aştepte, că nu m-a omorât imediat, în plin păcat şi că mi-a dat timp să înţeleg. Da, răbdarea vieţii e mai mare ca puterea noastră de a păcătui. Ştiu că mai sunt câteva ceasuri de ispită. Dă-mi, Doamne, puterea să le trec. Încă o apă mare şi adâncă şi tulbure. Dar ce apă! Ce apă!

*

Apoi l-am aşteptat. Am auzit soneria, aşa cum sună el, de două ori, desluşit. Am mers şi am deschis. Se făcuse aproape unsprezece noaptea. Mi-a dat un buchet mare de trandafiri şi o cutie de bomboane. Mi-a sărutat mâna ceremonios. L-am lăsat să-şi scoată pardesiul lui mizer. Am mers să pun florile în apă, în vas. Mâinile îmi tremurau. Când m-am întors, l-am găsit aşezat în salon, la locul lui, obişnuitul lui loc. Nu aprinsese lumina. Odaia era foarte, foarte puţin luminată din cealaltă odaie. N-am aprins nici eu lămpile. O, prea multă lumină m-ar fi obosit. Orice lucru exterior, violent, m-ar fi obo-

sit. Aveam nevoie de toată concentrarea în interiorul meu. Ara era liniştit şi cu ochii închişi. Înainte de a deschide ochii, l-am privit. Am stat în prag şi l-am privit. Era îmbrăcat cu hainele lui cele mai mizere. În mână însă, diamantul a sclipit. O clipă am avut tentația să merg până la el, să îngenunchez, să-i cer iertare şi apoi să-i spun să plece. N-am avut puterea acestui gest, pentru el gest dement, pentru el gest fără sens, dar atât de potrivit mie şi clipei... M-am abținut. De cum a deschis ochii, mi-am dat seama că era peste măsură de încântat. Acum avea certitudinea că m-a învins şi, din pudoare, ca să ascundă această victorie interioară a lui asupra mea, devenise în clipa de față de o politețe extremă, de o căldură extremă. Era pentru prima oară recunoscător. Mă privea cu intensitate, aşa cum priveşti un obiect al tău, înstrăinat câtva timp şi reîntors acasă...

— Ai slăbit...

— Poate... n-aş crede. Dar dumneata n-ai slăbit, Ara.

Ara râde mulțumit.

— Am căutat să mă hrănesc bine. Vezi, Ana, eu lucrez mult, am nevoie să mănânc consistent.

— Vrei o cafea?

Răspunde vioi, fără înconjur:

— Cu plăcere...

Merg şi fac cafeaua. Când mă întorc, îl găsesc dormind. Se deşteaptă vesel, bucuros de cafea şi tot ceremonios şi peste măsură de dulce. Când îi dau cafeaua, îmi reține mâna şi mi-o sărută lung. Mă priveşte. În semi-lumina asta, ochii îi sunt miraculoşi. Două-trei minute, Ara îmi povesteşte „noutăți", aceleaşi ca întotdeauna. Azi le ascult cu răbdare, cu duioşie. E ultima oară. Îl privesc şi un curent dureros îmi trece prin trup. Ochii îi sunt ca două talismane misterioase. Mi se face teamă de mine şi încep să mă rog. Închid şi eu ochii şi cer, aprins: „Dă-mi, Doamne, putere. Dacă tu ai vrut să mă despart şi dacă eu vreau să te ascult, dă-mi, Doamne, putere. Nu vreau să sufăr. Dă-mi, Doamne, putere! Pentru inima mea, pentru supunere, pentru dreptate, pentru victoria disciplinei, pentru viața eternă, pentru a mi se ierta păcatele,

dă-mi, vreau, Doamne, puterea să mă despart de bună voie de omul pe care l-am iubit cel mai mult vreodată pe acest pământ!”

O, de-ar putea omul acesta înțelege sau măcar crede cât l-am iubit! Dar omul acesta crede că azi are o victorie, o victorie asupra slăbiciunilor mele.

Sunt lângă el pe canapea. În odaie e lumina cea mai blândă, cea mai topită. Mi-a luat mâna într-a lui şi-l aud vorbind. Poate vorbeşte mai demult, de acum câteva clipe când mă rugam, nu ştiu, dar acum aud că vorbeşte. Îi aud glasul. El crede că e clipa premergătoare când voi fi iar a lui, iar eu ştiu că e clipa despărțirii. Şi-i aud glasul şi n-am încă putere să-i spun să tacă şi nici să-i spun adevărul. Glasul lui misterios mă mângâie.

— Draga mea, scumpa mea, iubita mea, amorezat nu este cuvântul, eu sunt lipit de tine. Am aşteptat să mă chemi. Nici mormântul n-o să ne despartă, n-o să ne dezlipească. De când eşti supărată pe mine, sunt bolnav. Nu are nimic niciun haz. Nu-mi place nicio femeie. Toate mă plictisesc...

Ara miroase a gaz amestecat cu trandafiri.

— Draga mea, scumpa mea. Eu voi face cum vrei tu. Eu îți spun ție tot. De când n-ai mai vorbit cu mine, m-am apucat de fumat... dar dacă vrei tu şi nu-ți place, mă las. Crezi că nu mi-a fost greu fără tine? Fără să te pot vedea şi de două ori pe zi ca înainte? Dar, aşa ai vrut, aşa am făcut...

— Eu...

— Am răbdat şi mi-am dat seama că poate şi ție-ți este greu. Toată ziua mă gândesc la tine, mă înfrâng să nu vin şi să nu-ți telefonez...

— De ce să nu telefonezi?

— N-am timp, Ana, înțelegi că n-am timp?

— Nici o dată pe zi?

— Da, nici o dată pe zi. Iubita mea, scumpa mea, viața mea, dulcea mea...

Vrea să mă cuprindă. Îl dau uşor la o parte. Ara are răbdare. Spune:

— Degeaba te căzneşti să strici ce este între noi. Ce este

între noi nici moartea nu va strica, nici mormântul nu ne va despărți. Auzi tu, iubita mea, nici moartea, nici mormântul nu va însemna nimic pentru iubirea noastră. E o iubire mare, Ana. E o iubire foarte mare... eternă...

Aud cu uimire. Niciodată până în clipa asta Ara nu mi-a spus că mă iubeşte. A simțit pericolul şi de aceea vorbeşte aşa? Poate. Eu însă cred că destinul mă încearcă acum ca niciodată. Inima mea trebuie să asiste la propria ei moarte pământească. Dragostea pentru Ara nu mi-a trecut, nu-mi va trece niciodată. O voi purta cu mine, dar acum trebuie să am puterea acestui sacrificiu, să întrec această dragoste...

Şi totuşi acum, în clipa asta, mă las legănată de cuvintele lui, îmi permit să ascult glasul, glasul lui, glasul iubit, glasul cel mai înviăluitor, cel mai misterios din câte-am auzit. Am aşezat încet degetele pe buzele lui, nu ca să opresc cuvintele, ci ca să simt şi cu mâna cuvintele astea atât de aidoma cu ce-aş fi dorit eu să fie adevărat. Ce liniştit e amarul acestei clipe, cât de amar! Clipa sacrificiului acceptat.

— Ai să mori, îmi spune glasul, şi tot pe mine ai să mă iubeşti, ai să te naşti iar, şi tot pe mine ai să mă iubeşti!

Mă cutremur. Cuvintele astea ar putea să fie oare adevărate? „Marele Somnambul" vorbeşte, vorbeşte în noapte. Nu ştie ce spune. E noapte. E întuneric. Sunt aproape de el. Îi este bine şi vorbeşte cum vorbesc somnambulii. Îmi este chiar teamă să-l întrerup. El vorbeşte, eu îl ascult pentru că inima mea ştie că aceste cuvinte pe care le spune numai ca să-mi placă mie, minținд ca să-mi placă mie, sunt totuşi adevărate, în esență adevărate. El crede că minte, eu ştiu că sunt adevărate. El vorbeşte şi nu crede nimic din ce spune. Eu ştiu că el mă minte, dar mai ştiu că, totuşi, ceea ce spune este adevărat. Somnambulul, minținд, nimereşte mai bine decât şi-ar putea el vreodată imagina! S-ar cutremura şi s-ar deştepta dacă şi-ar da seama că ce spune este adevărat. Carnea trupului meu, sângele din mine, inima mea ştiu că aceste cuvinte ale somnambulului sunt adevărate. Când somnambulul se va deştepta îşi va relua drepturile lui mediocre de viață, o viață la care eu nu mă puteam supune.

Am suferit tot ce-am suferit până acum ca să ajung la această noapte, însemnată pentru mine între toate nopțile. În fine, am auzit de la Ara ce am aşteptat din totdeauna să aud. Cuvintele lui sunt absolut perfecte pentru inima mea. Atât am vrut, asta am vrut, iată, sunt spuse acum când m-am lămurit aproape plătind cu prețul vieții, da, m-am lămurit că aceste sublime cuvinte, aceste în veci aşteptate cuvinte, nu au valoare. Le spune gura şi omul de la care am aşteptat să le aud, dar le spune acum când am prins irealitatea lor. În veci despătimită. Cine se omoară din dragoste încă mai crede în dragoste, dar eu, în noaptea asta am trecut dincolo de orice iluzie. În noaptea asta m-am despărțit nu de amantul meu, bărbatul meu, iubitul meu, ci de însăşi dragoste. Eram încredințată că nu pentru această viață, ci pentru eternitate mă despărțeam de dragoste, de această îngrozitoare iluzie, îngrozitoare sclavie a dragostei pentru un om. Dragoste a trupului, dragoste a sufletului. Nu mă săturasem de dragoste: o întrecusem.

Am întins mâna. Ochii şi gura am vrut să-i ating. Din greşeală am atins gâtul şi am simțit la guler acul de cravată. Ara îşi repusese acul la guler. În clipa asta, Ara, crezând că-l mângâi, a vrut să mă cuprindă. Uşor, foarte uşor, am alunecat, m-am desprins şi m-am aşezat pe un alt scaun, un fotoliu lângă canapea. Şi acum simt în trupul meu mişcarea, ciudata mişcare suplă şi tăcută cu care m-am ridicat de pe canapea de lângă Ara ca să stau pe fotoliu, mişcare cu care m-am despărțit în eternitate de el. I-am spus:

— Ara...

— Da, a mormăit, destul de îmbufnat.

— Uite, Ara, voiam să vorbesc cu tine. Trebuia să vorbesc cu tine. De aceea te-am chemat.

De pe o masă alături mie, întinzând mâna, am aprins o lampă. Ce lumină plăcută! Am surprins privirea lui Ara, privirea lui de mare atenție şi pază.

— Da... da...

Purtarea mea ar putea părea purtarea unei femei cochete... Mă lasă să vorbesc. Fața lui de idol e nemişcată. A căpă-

tat brusc ceva împietrit. Eu însă vorbesc ca în fața unui om care nu ştii dacă e surd sau mort, viu sau aude. Zic:

— Dintr-un început tot ce-am făcut a fost greşit. Nu trebuia să mă port aşa cu dumneata.

— Te-ai purtat foarte frumos.

— Nu, nu m-am purtat frumos. Dar nu regret nimic şi, probabil că, pusă exact în aceleaşi condiții, m-aş purta la fel. Atunci eu credeam că e bine ce fac.

— A fost perfect.

— Nu, Ara, nu a fost perfect, a fost îngrozitor. Am greşit îngrozitor. În orice caz, în orice caz, nimănui nu-i este permis să-şi dea drumul aşa cum mi-am dat eu...

— Ce aspră eşti cu tine! Ce crudă! Dar tocmai asta m-a legat de tine... dăruirea ta. Vezi, Ana, aşa ceva nu se uită... Un bărbat nu uită aşa ceva...

— Ştiu, ți-am satisfăcut orgoliul de bărbat, dar nu te-am făcut să mă iubeşti. Nu poți iubi o femeie care se poartă astfel.

— Eşti unica femeie pe care am iubit-o în viața mea.

— Nu m-ai iubit, Ara. Poate că tu crezi ce spui, că m-ai iubit, dar nu m-ai iubit. Eu, eu te-am iubit. Eu te-am iubit...

— Eu te iubesc şi-acum...

— Ce am vrut eu nu s-a putut face şi ce vrei dumneata nu pot eu împlini...

— Fatalitatea...

— Gata, Ara, gata! Acum vorbesc eu. Poate că nu eşti nici dumneata, nici eu de vină, dar proba că nu e ce trebuie e că nu sunt fericită şi că ce fac, fac în ascuns. Dacă e frumos, apoi lasă-mă să spun tuturor. Lui Filip, nevestei dumitale, lumii întregi...

— Eu încă nu pot să iau asupra mea...

— Ştiu. Nu te scuza. Te-nțeleg, dar dacă nu poți, trebuie să terminăm.

— Putea să nu afle nimeni. Poate eşti supărată că n-am luat destule precauții...

— Uite, Ara, dacă Dumnezeu, auzi dumneata, Dumnezeu m-ar asigura că niciodată, niciodată, nimeni nu va afla nimic

şi încă eu n-aş accepta să mint. Nu pot, nu pot! Simt că mă părăseşte viaţa, simt că mor!

— Nu te-nţeleg... Totuşi mă supun. Poate ai să te răzgândeşti. Când m-ai cunoscut, ţi-am spus... eram ascet. Nu, nu sunt nici afemeiat, nici curvar. Nu te-am înşelat până acum şi nu te voi înşela nici de-acum înainte. Nu-mi trebuie altă femeie. Eu voi rămâne în veci acelaşi pentru tine. În inima mea vei avea acelaşi loc. Eu voi respecta dragostea noastră până la sfârşitul vieţii mele.

I-am spus:

— Îţi mulţumesc. Dar vreau să ştii că nu te leg cu nimic, nici chiar cu aceste cuvinte atât de sublime. Îţi mulţumesc. Eşti liber. Totuşi, îţi mulţumesc că mi-ai vorbit aşa.

El încă vorbea, dar nu mai auzeam ce spune. Cutremurată, căutam din nou sprijin în interiorul meu. Îmi era îngrozitor de sete. Din nou omul fusese sublim şi ispita mare. Totuşi, nu i-am strigat: „Ara, dacă mă iubeşti atât de mult, rămâi cu mine!”

Nu, n-am avut această tentaţie. Eram tristă şi neputincioasă, ca orice om în faţa mormântului proaspăt închis peste un om iubit, de data asta cel mai iubit om. Şi mă încăpăţânam. El vorbea şi eu, în gând vorbeam şi eu. Ce ţesătură curioasă de cuvinte, ale lui şi ale mele. Îmi imploram inima.

Ara spunea:

— Vezi, Ana, eu nu sunt un om ca toţi oamenii. Foarte greu mă ataşez, dar atunci e pentru totdeauna.

Eu gândeam: „Vreau puterea ca, orice oi auzi, să ştiu că sunt liberă. Vreau şi bucuria acestei dragoste fără păcat. Nu trebuie să cedez în clipa asta!”

— Vreodată ai să mă-nţelegi mai bine, spune glasul cel mai misterios pe care l-am auzit cândva.

„Mâine, mâine o să fie mai uşor. El o să plece şi eu am să rămân cu eroica, grandioasa libertate a inimii mele. E ultima oară când îl aud şi-l văd. O să plece. În mine, l-am omorât. Mi-am făcut datoria... Simt în mine puterea vie a sângelui, apa vie a sângelui...”

Mă întreabă Ara:

— Ai să mă mai laşi să te văd?

Şi, fără să aştepte răspunsul meu, Ara spune:

— ...căci vezi, n-aş vrea să creadă lumea că te-ai supărat... că m-am purtat prost cu tine...

— Fii liniştit. Prietenii o să-nțeleagă. Ei mi-au atras atenția... iar străinii o să uite... uşor.

Ara închide ochii. Îl aud şoptind:

— Iau tulburarea ta asupra mea.

Tăcem amândoi. Eu spun mai târziu, cu dârzenie:

— Nu vreau nimic. Nu vreau să-ți fie milă. Am putere... am putere...

Ridică pleoapele şi mă priveşte ciudat, da, atât de ciudat!

Închide ochii. Pleoapele sunt pline de forță.

— Iau asupra mea...

— Am putere, Ara. Domnul se va îndura de mine. Sunt un om liber!

E cu ochii închişi. Poate a adormit. Dar şopteşte liniştit:

— Zilele astea, profesorul Ionescu vrea să opereze sub anestezia mea. Provoc o catalepsie...

— Pentru ce nu ceri să se filmeze operația? întreb cu glasul moale.

Ara tresare:

— E o idee minunată!

A deschis ochii mari. Ce ochi fantastici!

— Da, da, e o idee foarte bună. Îți mulțumesc, Ana.

Înviorat, Ara se uită la ceas. Mă scol în picioare. Se ridică şi Ara. Vine spre mine. E în fața mea.

— La revedere, Ana. Plec.

Îmi sărută mâna, apoi uşor mă trage la el, mă apropie de el. Eu mă las, aşez mâna pe fața lui şi încet, cum săruți morții, îi sărut ochii. Brusc mă cuprinde şi vrea să mă sărute între sâni, locul care i-a plăcut, dar eu am simțit că a sărutat din greşeală locul inimii, locul care m-a durut. Poate încă a sperat o clipă în victoria lui. L-am împins încet dar fără slăbiciune. A înțeles. A plecat cu mare grabă. Nu l-am condus. Am rămas în acelaşi loc. A plecat singur. Am rămas singură. Fiecare cu bătălie inimii lui. Am auzit, după câteva clipe, uşa

închizându-se violent, apoi paşii lui masivi pe scări, fiecare treaptă, din ce în ce mai pierduți...

---- Sfârşit ----

Lei 7,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
46

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

26	G. Călinescu	Enigma Otiliei
27	André Maurois	Climate
28	Camil Petrescu	Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război
29	Eugen Lovinescu	Mite • Bălăuca
30	Anișoara Odeanu	Anotimpul pierdut
31	George Sand	Mauprat
32	I.S. Turgheniev	Prima iubire • Fum
33—34	Boleslaw Prus	Păpușa
35	Daphne du Maurier	Rebecca
36	Petru Popescu	Prins
37	Jožo Nižnánsky	Fîntîna dragostei
38	Émile Zola	O pagină de dragoste
39	Zaharia Stancu	Pădurea nebună
40	Stefan Zweig	Suflete zbuciumate
41	Claude Anet	Mayerling
42	Charlotte Brontë	Jane Eyre
43	Alexandre Dumas	O aventură de dragoste • Herminie
44	Jane Austen	Elinor și Marianne
45	George Călinescu	Cartea nunții